

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010

Stručné shrnutí věcného obsahu zprávy

Materiál mapuje problematiku migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010 s porovnáním některých profilových ukazatelů s úrovní roku 2009, případně let předcházejících a přináší základní analýzu migračních trendů. Vzhledem ke svému obsahu je využitelný jako výchozí podklad pro specifikaci potřeb České republiky v oblasti migrace.

Dopad hospodářské krize se projevil v oblasti migrace v roce 2010 markantněji než v roce přecházejícím, a to zejména u žádostí o dlouhodobá víza nad 90 dnů a žádostí o udělení povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání.

V souvislosti s hospodářskou krizí, byl ke dni 31.12.2010 evidován **nižší počet cizinců s povoleným pobytem** na území České republiky než tomu bylo na konci roku 2009.

V oblasti **nelegální migrace** byl v roce 2010, oproti roku předcházejícímu, **zaznamenán pokles zjištěných osob**, a to zejména v kategorii nelegálního pobytu.

Migračně - bezpečnostní situaci v České republice lze hodnotit jako stabilní.

1. Nejdůležitější statistické ukazatele za rok 2010

Víza

Zastupitelské úřady České republiky v roce 2010 přijaly 545 238 žádostí o vízum a udělily, resp. vyznačily 526 281 víz, tj. o 70 304 víz více než v roce 2009. Nejvyšší počet víz byl v uvedeném roce udělen, resp. vyznačen na ZÚ Moskva, ZÚ Kyjev, Generálním konzulátu Sankt Peterburg, Generálním konzulátu Doněck, a Generálním konzulátu Lvov.

Na celkovém počtu podaných žádostí o vízum se v roce 2010, stejně jako v letech předcházejících, nejvíce podíleli státní příslušníci Ruska (počet žádostí 276 244; uděleno víz 270 234), Ukrajiny (počet žádostí 115 837; uděleno víz 110 821) a Turecka (počet žádostí 22 343; uděleno víz 21 445).

Přeshraniční pohyb na vnější schengenské hranici

Na vnější schengenské hranici ČR (tedy na mezinárodních letištích) bylo odbaveno v obou směrech 10,6 milionů osob. Z porovnání s rokem předcházejícím vyplývá, že došlo k drobnému snížení, a to pouze o 1,6 % (-176 tisíc).

Ve stejném období, v souladu s ustanovením § 9 zákona o pobytu cizinců, byl policií odepřen vstup na vnější schengenské hranici České republiky 333 osobám, což je méně o 46 osob (tj. -12,1 %) než v roce předcházejícím. Nejčastěji byl vstup odepřen státním příslušníkům Ruska (55 osob), Turecka (32 osob), Makedonie (24 osob), Arménie (20 osob) a 27 uprchlíkům, kteří nedisponovali platným vízem.

Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky

Ke konci roku 2010 bylo evidováno v informačním systému CIS 425 301 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z toho bylo 189 962 cizinců v rámci trvalého pobytu a 235 339 cizinců v kategorii dlouhodobého pobytu (jedná se o přechodný pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie). Ze statistických údajů jednoznačně vyplývá, že počet legálně pobývajících cizinců meziročně poklesl o 8 004 osob. V uvedeném roce došlo k většímu snížení počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky než v roce 2009 (-4 996 cizinců).

Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli, stejně jako v minulých letech, státní příslušníci Ukrajiny (124 339 osob), Slovenska (71 780 osob), Vietnamu (60 301 osob). Tato skutečnost se odráží i ve statistikách ekonomických aktivit cizinců na území České republiky.

Zaměstnání, podnikání

Dle údajů **Ministerstva práce a sociálních věcí** evidovaly úřady práce ke dni 31. 12. 2010 celkem 215 367 povolení k zaměstnání, zelených karet a tzv. informačních karet občanů EU/EHP a Švýcarska a cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání. Uvedených dokladů bylo o 15 342 méně, než ke stejnému dni roku 2009.

Platných povolení k zaměstnání bylo k uvedenému dni vydáno 49 118, tzv. informačních karet cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, ale jejich zaměstnavatel má informační povinnost vůči úřadu práce, bylo 22 126, tzv. informačních karet občanů EU/EHP nebo Švýcarska bylo 143 997 a zelených karet 126.

Tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce měli státní příslušníci Slovenska (100 727 osob), Ukrajiny (42 139 osob), Polska (19 049 osob), Bulharska (5 667 oso) a Rumunska (4 815 osob). Prvních pět státních příslušností tvořilo cca 80,0 % z celkového počtu. Ze třetích států se ve statistikách umístili v TOP 10 státní příslušníci Ruska (3 658 osob), Mongolska (3 548 osob), Moldavska (3 497 osob) a Vietnamu (3 132 osob).

Ke konci roku 2010 evidovalo **Ministerstvo průmyslu a obchodu** 90 983 (+3 230) podnikatelů cizinců; registrováno bylo na cizince 101 429 živností (+5 027). Z uvedeného vyplývá, že oproti roku 2009 se počet evidovaných podnikatelů - cizinců a na ně registrovaných živností zvýšil (z důvodu ekonomické krize mnozí cizinci změnili účel pobytu ze zaměstnání na podnikání).

Mezi podnikateli - cizinci bylo v České republice nejvíce státních příslušníků Vietnamu (33 164 osob), Ukrajiny (29 739 osob) a Slovenska (10 681 osob). Rovněž i zde zůstalo zastoupení v TOP 3 stejné jako v letech přecházejících.

Studium

Ke dni 31. 12. 2010 studovalo na českých vysokých školách 37 665 cizinců, tj. o 1 706 osob více než tomu bylo v roce předcházejícím. Ze statistických údajů jednoznačně vyplývá, že se každoročně počty studujících cizinců na českých vysokých školách zvyšují. Pokud srovnáme trend nárůstu zjistíme, že v roce 2005 se cizinci na celkovém počtu studujících podíleli 7,4 %, v roce 2010 to bylo již 9,5 %.

Nejvíce zastoupenou státní příslušností ze zemí Evropské unie byli studenti ze Slovenska (24 371 osob), jejichž podíl na celkovém počtu zahraničních studentů byl 64,7 %. Následovali studenti z Portugalska (483 osob), ze Spojeného království (418 osob), Německa (394 osob) a Řecka (379 osob). Cizinci ze třetích zemí byli nejvíce zastoupeni státními příslušníky Ruska (2 545 osob), Ukrajiny (1 456 osob), Kazachstánu (805 osob), Vietnamu (728 osob) a Běloruska (510 osob).

V roce 2010 probíhalo vzdělávání cizinců rovněž na konzervatořích, vyšších odborných školách a středních školách.

Žadatelé o mezinárodní ochranu v České republice

Česká republika zaznamenává od svého vstupu do Evropské unie v roce 2004 sestupný trend počtu žádostí o mezinárodní ochranu. Tento vývoj koresponduje s vývojem počtu žádostí o mezinárodní ochranu podaných na území většiny členských zemí Evropské unie.

V průběhu roku 2010 Česká republika evidovala celkem 833 žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Ve srovnání s rokem 2009 činí pokles 33,8 %.

Nejčastěji zastoupenou zemí původu žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice byla v roce 2010 Ukrajina (115 žadatelů), Mongolsko (96 žadatelů) a Bělorusko (56 žadatelů).

V České republice byl azyl udělen v 125 případech. Nejčastěji, stejně jako v minulých letech, byl azyl udělen státním příslušníkům Myanmaru (43 osob). S odstupem následovali státní příslušníci Ruska (18 osob) a Ukrajiny (11 osob).

Doplňkovou ochranu Ministerstvo vnitra ve stejném roce udělilo 104 cizincům. Tato forma ochrany byla nejčastěji udělena státním příslušníkům Uzbekistánu (18 osob), Ruska (17 osob), Iráku (14 osob) a Kuby (11 osob). Doplnková ochrana byla prodloužena ve 155 případech. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Iráku (34 osob), Kuby (33 osob), Běloruska (27 osob) a Ruska (15 osob).

Státní občanství

V roce 2010 bylo uděleno státní občanství České republiky 947 cizincům (údaj nezahrnuje státní občany Slovenské republiky), z toho se jednalo v 73 případech o osoby, kterým byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu.

Udělením nabylo státní občanství České republiky nejvíce státních občanů Ukrajiny (391 osob), Polska (63 osob) a Vietnamu (52 osob). Udělením či prohlášením nabylo státní občanství České republiky 377 slovenských občanů.

Nelegální migrace v České republice

Od vstupu České republiky do schengenského prostoru, resp. od roku 2008, jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

1. **nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR** - v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letišť) České republiky. Pod pojmem osoby rozumíme cizince a občany ČR.
2. **nelegální pobyt** - v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištěni na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na letištích, kteří porušují zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. Pod pojmem osoby rozumíme v této kategorii cizince.

Při porovnání roku 2009 s rokem 2010 můžeme konstatovat, že došlo poklesu počtu osob, které byly zjištěny při nelegální migraci na území České republiky. Celkem bylo odhaleno 2 988 osob. Z uvedeného počtu bylo 140 osob (tj. 4,7 %) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR a 2 848 osob (tj. 95,3 %) při nelegálním pobytu.

V souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici bylo nejvíce zadrženo státních příslušníků Ukrajiny (18 osob), Egypta (11 osob) a Vietnamu (10 osob). V kategorii nelegální migrace - nelegální pobyt bylo již tradičně registrováno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (953 osob). S odstupem následovali státní příslušníci Vietnamu (310 osob), Ruska (261 osob).

Opakovaně bylo v souvislosti s nelegální migrací v České republice zjištěno 246 osob. Nejčastěji se jednalo, mezi cizinci ze třetích zemí, o státní příslušníky Ukrajiny (75 osob), Vietnamu (32 osob) a Mongolska (26 osob).

V hodnoceném roce bylo odhaleno 211 osob, které při nelegální migraci na území České republiky použily neregulérní cestovní doklad, tj. padělaný, pozměněný nebo tzv. cizí. Tyto osoby se na celkovém počtu osob zjištěných při

nelegální migraci podílely 7,1 %. Nejpočetnější skupinou osob, které při nelegální migraci na území České republiky použily neregulérní cestovní doklad, byli státní příslušníci Ukrajiny (45 osob), Vietnamu (27 osob) a Moldavska (18 osob).

U některých osob bylo zachyceno i více cestovních dokladů. Celkem se jednalo o 223 kusů, z toho 104 dokladů při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici a 119 dokladů při nelegálním pobytu.

Nečastěji byly v uvedeném roce zjišťovány při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici doklady Bulharska (13 dokladů), Vietnamu (10 dokladů) a Číny (7 dokladů). Při nelegálním pobytu se jednalo o doklady Slovenska, Rumunska a Litvy (po 17 dokladech), Bulharska a Vietnamu (po 12 dokladech).

Kontrolní činnost

V roce 2010 provedla **Služba cizinecké policie PČR** cca 240 tisíc pobytových kontrol, a to jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními orgány. Kromě cílených a pravidelných kontrol prováděla namátkové kontroly dopravních prostředků a vytípaných vlaků zejména v blízkosti státních hranic s cílem předcházet a zamezit nelegální migraci. Rovněž se účastnila pravidelných součinnostních dopravně bezpečnostních akcí.

Útvary PČR Služby cizinecké policie bylo podle zákona č. 326/1999 Sb. řešeno celkem 39 696 přestupků (-8 738) a byly uloženy blokové pokuty v celkové částce 33,9 milionů Kč (-365 tis.). Dále zjistily 63 685 přestupků podle zákona č. 200/1990 Sb., (-9 108) a uložily blokové pokuty v celkové částce 30,5 milionů Kč (-3,7 mil.). Rovněž bylo řešeno 1 733 správních deliktů podle zákona č. 326/1999 Sb. (-111) a celková výše uložených pokut dosáhla 85 milionů Kč (-450 tis.).

V roce 2010 provedly **kontrolní útvary úřadů práce** celkem 13 865 kontrolních akcí, z toho 2 333 u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali zahraniční pracovníky. V řadě případů se na těchto kontrolách rovněž podílel celní úřad (320 účastí) a PČR Služba cizinecké policie (541 účastí). Při těchto kontrolách bylo zkontrolováno 14 186 zahraničních pracovníků, z tohoto počtu byl u 1 797 osob s povinností mít povolení k zaměstnání nebo zelenou kartu zjištěn výkon nelegální práce a u 4 435 osob, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, nesplnil zaměstnavatel informační povinnost o jejich nástupu do zaměstnání. Celkem bylo uloženo 1 240 pokut v celkové výši 44 983 100,- Kč.

Mezi nejčastěji nelegálně a neohlášeně zaměstnávané zahraniční pracovníky ze třetích zemí patřili státní příslušníci Ukrajiny (1 516 osob), Vietnamu (556 osob) a Mongolska (242 osob).

V roce 2010 bylo provedeno 508 kontrol a bylo uděleno 264 pokut agenturám práce (o 111 více než v roce 2009) v celkové výši 12 897 500,- Kč.

Kromě kontrolní činnosti stále více nabývá na důležitosti i prevence nelegální migrace do ČR a nelegálního zaměstnávání cizinců. Proto MPSV ČR rozvíjí i takové nástroje, jako je poskytování informací v několika jazykových mutacích o legálních postupech pro zaměstnání v ČR a o rizicích nelegálního zaměstnávání, a to prostřednictvím informačních materiálů a Integrovaného portálu.

Koordinace a spolupráce v oblasti boje s nelegálním zaměstnáváním cizinců je zajišťována prostřednictvím Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, jehož gestorem je MPSV ČR.

Problematikou nucené práce a jiných forem vykořisťování se rovněž zabývá **PČR Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování**. V roce 2010 se v několika případech potvrdilo pracovní vykořisťování osob a pachatelé jsou prověřováni nebo stíháni pro trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. c) trestního zákoníku. Vždy se jednalo o organizovanou skupinu pachatelů působící většinou v několika státech.

V uvedeném roce byl rovněž realizován jeden případ mezinárodně organizované zločinecké skupiny, působící na území České republiky, Slovenska, Vietnamu, Francie. Páchaná trestná činnost byla právně kvalifikována jako trestné činy dle § 340 trestního zákoníku - organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a § 361 trestního zákoníku - účast na organizované zločinecké skupině.

Živnostenské úřady v roce 2010 celkem provedly kontrolu 4 898 subjektů, z toho bylo 3 597 zahraničních fyzických osob a 1 301 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob.

Při kontrolách 3 597 zahraničních fyzických osob bylo zjištěno 2 264 porušení živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním; uloženy pokuty ve výši 2 552 400,- Kč. Dále bylo ve 226 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění v 39 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti. Při kontrolách 1 301 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob bylo zjištěno 675 porušení živnostenského zákona; uloženy pokuty ve výši 1 601 900,- Kč. Dále bylo v 57 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a 81 sankčně pozastaveno provozování živnosti.

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a případné jejich sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

V roce 2010 provedly **celní úřady** samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy celkem 1 660 kontrol dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, při nichž bylo zkontrolováno 6 325 cizinců. Z celkového počtu zkontrolovaných cizinců bylo u 2 008 osob zjištěno podezření z porušení povinností podle zákona

o zaměstnanosti a u 54 cizinců se jednalo o podezření z porušení zákona o pobytu cizinců. Z výše uvedeného celkového počtu provedených kontrol bylo v 640 případech konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. Celní úřady informovaly o provedených kontrolách příslušné úřady práce a v případech zjištění nedostatků předaly příslušným úřadům práce podklady pro zahájení správního řízení o uložení pokuty.

Kontrolní činnost v oblasti výrobků podléhajících spotřební dani byla zaměřena na přepravu, skladování a prodej tabákových výrobků a lihovin. V komoditě tabákových výrobků bylo při kontrolách zaznamenáno celkem 800 případů porušení právních předpisů (podíl cizinců - 337 případů). V komoditě lihovin bylo porušení právních předpisů zjištěno v 718 případech (podíl cizinců - 218 případů).

Kontroly v oblasti stánkového prodeje byly prioritně zaměřeny na ochranu práv duševního vlastnictví. Celní orgány zajistily v této oblasti celkem 2 640 410 kusů zboží, z toho bylo 35,9 % zajištěno právě v rámci kontrol stánkového prodeje. Při těchto kontrolách celníci zjistili 132 porušitelů - cizinců.

Dle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, mají pověřené celní orgány ve vymezených případech postavení policejních orgánů. V souladu s výše uvedeným ustanovením prováděly celní orgány prověřování trestných činů.

Správní vyhoštění a trest vyhoštění

V roce 2010 byl zaznamenán pokles počtu osob, kterým bylo vydáno **rozhodnutí o správním vyhoštění**, (2 507 osob; tj. -557 osob). Převažujícími důvody pro toto opatření bylo porušování pobytového režimu (77,2 % z celkového počtu důvodů), nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění (9,3 %) a porušení zákona o zaměstnanosti (4,4 %). Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené rozhodnutí vydáno, byli státní příslušníci Ukrajiny (1 017 osob, tj. 40 % z celkového počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění). Následovali státní příslušníci Vietnamu (306 osob), Ruska (152 osob).

V roce 2010 uložily soudy v trestním řízení **trest vyhoštění** podle ustanovení § 80 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu 1 059 cizincům. Počet osob s uloženým trestem vyhoštění se oproti roku 2009 snížil o 27,7 % (tj. o -405 osob). Největší zastoupení měli státní příslušníci Slovenska 244 osob), Ukrajiny (226 osob) a Vietnamu (108 osob).

Trestně stíhaní cizinci

V roce 2010 bylo na území České republiky celkem objasněno 8 072 skutků, na kterých se podíleli cizí státní příslušníci, což tvoří 6,7 % podíl z celkového počtu objasněných skutků spáchaných všemi stíhanými osobami na území České republiky. Podíl skutků, které spáchali cizinci na celkovém počtu skutků spáchaných všemi osobami, byl v roce 2010 totožný s rokem předchozím.

Pro shora uvedené objasněné skutky bylo v roce 2010 trestně stíháno 7 377 cizinců. Oproti roku 2009 byl zaznamenán pokles o 985 cizinců. Rovněž hodnota podílu cizinců na počtu trestně stíhaných osob nepatrně klesla (ze 6,8 % na 6,6 %). Nejsilnější skupinou mezi trestně stíhanými cizinci byli státní příslušníci Slovenska (3 035), Ukrajiny (1 107) a Vietnamu (843).

Dle druhu kriminality lze konstatovat, že v roce 2010 byli cizinci nejvíce stíháni pro trestné činy zahrnující kategorie zbývající kriminalita s počtem 1 924 cizinců (- 1 150 cizinců oproti roku 2009), majetková kriminalita (1 718 osob, +37 osob) a kategorie ostatní kriminální činy (1 542 osob, -17 osob). Hranici převyšující tisíc stíhaných cizinců překročila s počtem 1 253 cizinců (+156 osob) také hospodářská kriminalita. Nejméně zastoupenými druhy kriminality páchané cizinci byla v roce 2010 násilná kriminalita s počtem 839 stíhaných cizinců (-30 osob) a mravnostní kriminalita, pro kterou bylo stíháno 101 cizinců (+19 osob).

Odsouzení cizinci

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v průběhu roku 2010 pravomocně odsouzeno celkem 4 798 cizinců (jedná se o snížení počtu o 530 osob). Jejich podíl na celkovém počtu osob odsouzených v České republice se rovněž oproti roku 2009 nepatrně snížil, a to z hodnoty 7,2 % na 6,9 %. Zmíněný podíl koresponduje s podílem cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob ve sledovaném roce.

Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli státní příslušníci Slovenska (1 923 osob), Ukrajiny (823 osob) a Vietnamu (557 osob).

2. Další informace obsažené ve zprávě

Dne 21. prosince 2010 si Česká republika připomenula třileté výročí vstupu do **schengenského prostoru** a zrušení ochrany vnitřních hranic, tj. vzájemných hranic mezi schengenskými státy. Loňský rok se nesl ve znamení zahájení příprav na schengenské hodnocení ČR, které bude v letech 2012-2013 prověřovat správné provádění schengenských pravidel ve všech oblastech schengenské spolupráce. V této souvislosti byly znovu aktivovány pracovní struktury připravující ČR na Schengen, tj. mezirezortní **pracovní skupina Hodnocení Schengenu – Česká republika**. V na konci roku 2010 byl vládě ČR předložen **Národní schengenský plán 2011** (schválen byl 5. ledna 2011 usnesením vlády č. 4).

Jedním ze základních pilířů schengenské spolupráce je **Schengenský informační systém (SIS)**, který je využíván při hraničních kontrolách, registraci motorových vozidel, kontrolách osob apod. Praktické zkušenosti prokázaly důležitost tohoto významného nástroje schengenské spolupráce, díky kterému se výrazně urychlilo a zefektivnilo mezinárodní pátrání – výslednost mezinárodní spolupráce díky SIS vzrostla ve stovkách procent. V roce 2010 pokračovaly přípravy Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II).

Významnou roli při sledování migrace na území České republiky, včetně všech s ní spojených doprovodných jevů, má **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci**. Jedná se o meziresortní orgán, v jehož rámci pracují čtyři tematicky zaměřená fóra: fórum Migrace, fórum Víza, fórum Operativa a bezpečnost, fórum Strategie.

Analytické centrum se po vstupu České republiky do schengenského prostoru stalo nezastupitelným subjektem při vyhodnocování situace a koordinace spolupráce v oblasti migrace a ochrany státních hranic, a to zejména z důvodu jeho meziresortního charakteru. Skutečnost, že jsou v Analytickém centru zastoupeny všechny rezorty zapojené do problematiky ochrany hranic a migrace, dává možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy napříč rezorty.

Výstupy tohoto meziresortního pracoviště jsou využitelné jako podklad pro řízení české migrační politiky i přijímání politických rozhodnutí v této oblasti (v roce 2010 byl zásadním úkolem řešeným v rámci Analytického centra materiál „Návrh opatření k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů“).

Česká republika již třetím rokem uplatňovala v praxi společnou **vízovou politiku** v rámci schengenské spolupráce, do které se plně zapojila dne 21. prosince 2007. Společná vízová politika upravuje krátkodobé pobyty občanů třetích zemí v rámci schengenského prostoru, což jsou pobyty v maximální délce tří měsíců. Co se týče dlouhodobých pobytů, tyto ponechává v kompetenci legislativ členských států, přičemž upravuje pouze volný pohyb osob s národními tituly opravňujícími k dlouhodobému pobytu (dlouhodobé vízum a povolení k pobytu).

V oblasti vízové politiky vstoupil dne 5.4.2010 v účinnost zásadní dokument harmonizující do té doby roztržštěné komunitární právní nástroje, **Vízový kodex**, který nahradil Společnou konzulární instrukci. S cílem jednotně implementovat vydávání víz byl Vízovým výborem pod vedením Evropské komise (dále jen „EK“) schválen text příručky pro praktické využívání vízového kodexu.

Pokud jde o **vízovou politiku vůči třetím zemím**, zůstalo klíčovou prioritou České republiky v rámci Evropské unie zavedení bezvízového režimu se všemi zeměmi západního Balkánu. Na základě splněných podmínek tzv. cestovních map byla od 15. prosince 2010 držitelům biometrických pasů Albánie a Bosny a Hercegoviny pro krátkodobý pobyt zrušena vízová povinnost.

Během roku 2010 byly nadále uspokojivě uplatňovány **dohody o zjednodušení vydávání krátkodobých víz** (dále jen „facilitační dohody“), přičemž EK předložila členským státům návrhy mandátů pro renegociaci těchto dohod s Ruskem, Ukrajinou a Moldavskem, vzešlých z doporučení Společných výborů pro správu dohod. EK rovněž předložila návrh mandátu pro sjednání vízové facilitační dohody s Běloruskem.

V prosinci 2010 EP schválil uzavření obdobné dohody s Gruzíí (Rada dne 18.1.2011 vyjádřila rovněž souhlas s uzavřením dohody, přičemž tato dohoda by měla vstoupit v platnost 1.3.2011 spolu s dohodou o readmisi).

Negativní dopady na vízovou politiku Evropské unie přetrvaly v případě **Kanady**, která jako jediná třetí země v roce 2009 opětovně zavedla víza schengenskému státu, **České republice**. Významným cílem české zahraniční politiky zůstává proto znovuoobnovení bezvízového styku. O dosažení tohoto cíle česká strana ve spolupráci s EK a ČS usiluje na všech úrovních.

Vstupem do schengenského prostoru se Česká republika zapojila do tzv. **konzulací VISION**. Jedná se o postup, kdy při vydávání schengenských víz provádí bezpečnostní prověrku nejen stát vydávající vízum, ale v případě žadatelů z předem nadefinovaných zemí, také jiný schengenský stát, který o to požádal. Provádění zmíněných konzulací zajišťuje Ředitelství služby cizinecké policie PČR.

Nezastupitelnou roli v rámci konzulární spolupráce při vydávání schengenských víz představuje **Vízový informační systém**, který má umožnit výměnu vízových dat mezi členskými státy a usnadnit kontroly osob na vnějších hranicích i na území členských států, uplatňovat dublinské nařízení a identifikovat a navrátit ilegální migranty. Příslušné subjekty členských států, zejména zastupitelské úřady a orgány ochrany hranic, budou moci nepřetržitě vkládat a prohlížet data týkající se žádostí o víza. Termín jeho spuštění je stanoven na červen 2011.

Zpráva popisuje **legislativní aktivity** vztahující se k novelám zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), v platném znění.

- **Zákon o pobytu cizinců** – legislativní aktivity byly prioritně zaměřeny na implementaci a realizaci nově přijatých předpisů Evropské unie, na splnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády České republiky, na zohlednění soudní judikatury, na změny působnosti v oblasti vydávání pobytových oprávnění a na některé změny v návaznosti na dosavadní aplikační praxi útvarů služby cizinecké policie a Ministerstva vnitra.

- **Zákon o azylu** – změny zákona o azylu byly těsně spjaty s cíli, které si vytkla novela zákona o pobytu cizinců, tedy reagovat na nově přijaté evropské předpisy, na úkoly plynoucí z usnesení vlády, na aktuální judikaturu a požadavky praxe.
- **Zákon o zaměstnanosti** – novely zákona přinesly především zpřísnění podmínek pro působení agentur práce, rozšíření kontrolních pravomocí celních úřadů, zřízení centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli modré karty a povinnost pro zaměstnavatele projednat s úřadem práce záměr zaměstnávat cizince.

Politika integrace reagovala na změny v migrační situaci. Zaměřila se na systematické monitorování a vyhodnocování situace a postavení cizinců v České republice jako podkladu pro zkvalitnění obsahu a distribuce integračních opatření. Zvýšil se důraz na realizaci integračních opatření v místech významného soustředění cizinců, spolupráci s regionální a lokální veřejnou správou a na rozšíření spektra subjektů podporujících integraci. Rozšířena byla cílová skupina integrace - integrační opatření byla nadále adresována nejen cizincům legálně žijícím na území České republiky déle než jeden rok, ale i nově příchozím cizincům ze třetích zemí.

Jedním z nástrojů integrace jsou tzv. **emergentní projekty**, které řeší aktuální či potencionální krizové situace ve městech s významným počtem cizinců a potenciálem vzniku napětí mezi cizinci a ostatními obyvateli měst. Neméně důležitým záměrem těchto projektů je poskytnout samosprávám měst prvotní impuls k vytváření jejich vlastní integrační strategie. Realizovány byly v Havlíčkově Brodě, Pardubicích, Plzni a ve čtyřech městských částech Prahy.

Od roku 2009 existují **Centra na podporu integrace cizinců** v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském, Ústeckém a Zlínském. V roce 2010 byla zřízena i v krajích Jihočeském, Karlovarském, Libereckém a Olomouckém. Jsou střediskem integračních aktivit v regionu a zajišťují poskytování informací, poradenství, kurzů češtiny a socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti; přispívají k vytváření platform pro spolupráci v oblasti integrace cizinců v regionu s cílem umožnit zapojení veškerých subjektů, které mohou přispět k úspěšné realizaci politiky integrace.

Účinná návratová politika je nezbytným předpokladem pro efektivní migrační politiku. Prioritou v této souvislosti zůstává **uzavírání readmisních smluv**. Uvedené oblasti věnuje Česká republika stálou pozornost, neboť readmisní smlouvy jsou jedním z předpokladů úspěšného boje s nelegální migrací a efektivní realizace navracení osob do země původu. Jejich význam spočívá dále v tom, že jsou jimi stanoveny přesná pravidla a lhůty pro ověřování totožnosti osob a následně pravidla pro postup při předání takové osoby, jakmile jsou splněny podmínky pro její zpětné předání dle vnitrostátních právních předpisů.

Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí Česká republika aktivity třemi směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise Evropské unie při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy a také k těmto unijním readmisním dohodám sjednává bilaterální prováděcí protokoly.

Ministerstvem vnitra je rovněž dlouhodobě řešena **problematika dobrovolných návratů cizinců**. Problematika dobrovolných návratů je na národní úrovni upravena zákonem č. 326/1999 Sb., který v ustanovení §123a a následujících upravuje možnost cizince (státního příslušníka třetí země) o dobrovolný návrat požádat; dále je upravena zákonem č. 325/1999 Sb., kdy na základě ustanovení § 54a Ministerstvo vnitra může, je-li to ve veřejném zájmu, nést náklady spojené s dobrovolným návratem. V roce 2010 byla Správou uprchlických zařízení MV ČR realizována repatriace 79 osob; prostřednictvím kanceláře Mezinárodní organizace pro migraci bylo uskutečněno 173 dobrovolných návratů.

V rámci boje proti nelegální migraci na vnějších hranicích Evropské unie reprezentovaly mezinárodní spolupráci zejména aktivity zaštiťované **agenturou Frontex** (Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU), do kterých se zapojují nejen členské státy Evropské unie, ale rovněž státy uplatňující schengenské standardy. Hlavním gestorem za spolupráci s Agenturou Frontex je Služba cizinecké policie PČR.

Dále **úspěšně pokračovala policejní spolupráce** se sousedními zeměmi, zejména s Německem, Rakouskem a Slovenskem. Rozvíjela se rovněž spolupráce mezi letištěm Praha - Ruzyně a letištěm v Mnichově. Proběhla vzájemná výměna expertů ve specializovaných oblastech.

Za významné lze považovat **provádění společných pohraničních hlídek** na státních hranicích se Německem, Rakouskem, Slovenskem a Polskem. Hlídky se pravidelně účastní kontrol ubytovacích zařízení a rekreačních oblastí, preventivních akcí k potírání příhraniční a přeshraniční trestné činnosti na celé délce státní hranice a v příhraničním pásmu.

Mezinárodní spolupráce v migrační problematice v roce 2010 navazovala na aktivity započaté již v dřívějších letech. V rámci vztahů se členskými zeměmi Evropské unie a Schengenského prostoru se komplementárně ke spolupráci na úrovni orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur jako například Frontex, dále soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany státních hranic, přičemž zvláštní pozornost byla věnována spolupráci v rámci neformálního sdružení Konference generálních ředitelů imigračních služeb, kde bylo i nadále Ministerstvo vnitra zastoupeno v jeho Řídící skupině, dále v rámci Mezinárodní konference vedoucích představitelů pohraničních policí, a regionální spolupráci ve formě Salzburského fóra a Visegrádské skupiny. V hodnoceném roce Česká republika při realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracovala

s mezinárodními organizacemi zabývajícími se imigrační a azylovou problematikou, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci a Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik a Úřadem Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky.

Ministerstvo vnitra, resp. odbor azylové a migrační politiky je národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice, která má napomoci zvýšit informovanost o vývoji v oblasti azylu a migrace v jednotlivých členských státech Evropské unie. Poskytování aktuálních, objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o migraci a azylu poslouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech migrace a azylu.

V roce 2010 pokračovalo na poli Evropské unie budování společného evropského azylového systému, největších pokroků bylo dosaženo při projednávání návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení osoby požívající mezinárodní ochrany, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracování) – tzv. kvalifikační směrnice. Bylo rovněž přijato nařízení zřizující Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu se sídlem na Maltě.

Významným prvkem v oblasti migrace jsou:

- Humanitární projekty, mezi které se řadí Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (MEDEVAC),
- Projekty zahraniční rozvojové pomoci,
- Ostatní migrační projekty,
- Projekty MV ČR zaměřené na specifické kategorie cizinců,
- Solidarita a řízení migračních toků.

Hodnocení zmíněných projektů je obsaženo v závěru Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010.

Obsah

I. ÚVOD	11
II. INSTITUCIONÁLNÍ A LEGISLATIVNÍ RÁMEC	13
II.1 INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC	13
II.1.1 Ústřední orgány státní správy České republiky	13
II.1.2 Meziřesortní orgány	19
II.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC	21
II.2.1 Zákon o pobytu cizinců	21
II.2.2 Zákon o azylu	32
II.2.1 Zákon o zaměstnanosti (s ohledem na imigraci)	32
III. VÍZOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	33
III.1. SMLUVNÍ VZTAHY	33
III.2 PRAKTICKÝ VÝKON	35
III.3 VYSÍLÁNÍ STYČNÍCH DŮSTOJNÍKŮ PRO MIGRACI A DOKLADY	41
III.4 VÍZOVÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM	42
IV. SCHENGEN	44
IV.1 HODNOCENÍ SCHENGENSKÉ SPOLUPRÁCE	44
IV.2 VNĚJŠÍ SCHENGENSKÁ HRANICE	45
IV.2.1 Přeshraniční pohyb přes vnější schengenskou hranici	45
IV.2.2 Specifické jevy na vnější schengenské hranici	46
V. LEGÁLNÍ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	47
V.1 DRUHY POBYTU	47
V.2 OBLAST UDĚLOVÁNÍ POVOLENÍ K POBYTU NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	49
V.2.1 Negativní jevy spojené se žádostmi o udělení pobytu	49
V.2.2 Podané žádosti o udělení dlouhodobého pobytu občana 3. státu	52
V.2.3 Podané žádosti o vydání potvrzení a udělení povolení k přechodnému pobytu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků	53
V.2.4 Podané žádosti o udělení povolení k trvalému pobytu	54
V.3 CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	56
V.3.1 Celkem cizinci s povoleným pobytem v ČR	56
V.3.2 Přechodný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie	60
V.3.3 Trvalý pobyt	61
V.4 ZAMĚSTNÁVÁNÍ, PODNIKÁNÍ A STUDIUM CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	62
V.4.1 Zaměstnávání cizinců v ČR	62
V.4.1.1 Zelené karty	65
V.4.1.2 Služba EURES	67
V.4.1.3 Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků	68
V.4.2 Podnikání cizinců v ČR	69
V.4.3 Studium	70
VI. INTEGRACE CIZINCŮ	74
VI.1 MINISTERSTVO VNITRA JAKO KOORDINÁTOR REALIZACE KONCEPCE INTEGRACE CIZINCŮ	74
VI.2 AKTIVITY RESORTŮ K INTEGRACI CIZINCŮ	77
VI.3 INTEGRACE AZYLANTŮ	98
VI.4 PŘESÍDLOVÁNÍ KRAJANŮ	100
VII. STÁTNÍ OBČANSTVÍ	101
VIII. NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	102
VIII.1 TRENDY A ZPŮSOBY NELEGÁLNÍ MIGRACE, HLAVNÍ MIGRAČNÍ TRASY	102
VIII.2 NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR	103
VIII.2.1 Nelegální migrace v ČR – celková situace	104
VIII.2.1.1 Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici ČR	106
VIII.2.1.2 Nelegální migrace na území ČR – nelegální pobyt	107
VIII.2.2 Opakovaná zjištění při nelegální migraci	109
VIII.2.3 Použití neregulérních cestovních dokladů při nelegální migraci v ČR	109
VIII.2.4 Napomáhání k nelegální migraci	112
VIII.3 KONTROLNÍ ČINNOST A REPRESIVNÍ OPATŘENÍ	115
VIII.3.1 Kontrolní činnost PČR	115

VIII.3.2	Kontrolní činnost MPSV, resp. úřadů práce.....	118
VIII.3.3	Kontrolní činnost MPO, resp. živnostenských úřadů.....	121
VIII.3.4	Kontrolní činnost Celní správy ČR.....	122
VIII.3.5	Přestupky a správní delikty.....	124
VIII.3.6	Správní vyhoštění.....	125
VIII.3.7	Trest vyhoštění.....	127
VIII.3.8	Zařízení pro zajištění cizinců.....	128
IX.	READMISNÍ SMLOUVY A DOBROVOLNÉ NÁVRATY	130
IX.1	SMLUVNÍ VZTAHY.....	130
IX.2	PROVÁDĚNÍ READMISNÍCH SMLUV	132
IX.2.1	Provádění readmisních smluv s nesousedními státy	132
IX.2.2	Provádění readmisních smluv se sousedními státy	132
IX.3	DOBROVOLNÉ NÁVRATY.....	133
IX.3.1	Dobrovolné návraty realizované Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.....	134
IX.3.2	Dobrovolné návraty zajišťované Mezinárodní organizací pro migraci	135
X.	MEZINÁRODNÍ OCHRANA.....	137
X.1	ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE	137
X.1.1	Počet žadatelů o mezinárodní ochranu	137
X.1.2	Řízení o udělení mezinárodní ochrany.....	142
X.1.3	Nezletilí žadatelé o mezinárodní ochranu bez doprovodu rodičů či zákonných zástupců.....	144
X.1.4	Azylová zařízení.....	146
X.2	APLIKACE DUBLINSKÉHO NAŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	148
X.3	SPOLEČNÝ EVROPSKÝ AZYLOVÝ SYSTÉM.....	150
XI.	TRESTNÁ ČINNOST CIZINCŮ	152
XI.1	TRESTNÉ STÍHÁNÍ CIZINCI	152
XI.2	ODSOUZENÍ CIZINCI	161
XII.	SPECIFICKÉ PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU	163
XII.1	HUMANITÁRNÍ PROJEKTY	163
XII.2	PROJEKTY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI	164
XII.3	OSTATNÍ MIGRAČNÍ PROJEKTY	168
XII.4	PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ	169
XII.5	SOLIDARITA A ŘÍZENÍ MIGRAČNÍCH TOKŮ.....	175
XIII.	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROBLEMATIKA MIGRACE NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE	178
XIII.1	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI MIGRACE.....	178
XIII.2	PROBLEMATIKA MIGRACE NA ÚROVNI EU	182
XIII.2.1	Problematika migrace na úrovni EU.....	182
XIII.2.2	Problematiky projednávané v roce 2010 Radou ministrů pro justici a vnějšek.....	183
XIII.2.3	Oblast legální migrace	184
XIII.2.4	Situace v oblasti nelegální migrace v evropském měřítku	184
XIV.	ZÁVĚR	187
	ABECEDNÍ SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	191
	TABULKOVÁ ČÁST	
	SEZNAM PROJEKTŮ REALIZOVANÝCH V RÁMCI INTEGRACE CIZINCŮ	

I. Úvod

Předkládaná *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010* vypovídá o vývojových trendech v oblasti migrace cizinců v České republice v roce 2010 s porovnáním některých profilových ukazatelů s úrovní roku 2009, případně let předcházejících. Jejím cílem je podat souhrnnou informaci o problematice migrace a shrnout pozitiva a negativa vyplývající z aktuálních migračních pohybů. Vzhledem k tomu, že prospěšnost a efektivitu migrace přímo podmiňuje úspěšnost integrace, zabývá se zpráva i touto problematikou. Autorem zprávy je Ministerstvo vnitra České republiky, které vedle vlastních poznatků vycházelo z informací a podkladů dalších ministerstev zabývajících se vybranými aspekty migrace.

Na politiky vykonávané Českou republikou v oblasti migrace má setrvale významný vliv její členství v Evropské unii a účast v schengenském prostoru. Migrační politiky jsou v mnoha ohledech v rámci Evropské unie výrazně harmonizovány prostřednictvím evropského (unijního) práva. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích států Evropské unie pak významným způsobem ovlivňuje způsob ochrany území České republiky i ve vztahu k potírání nelegální migrace a klade zvýšené nároky na spolupráci členských států Evropské unie při ochraně jejich vnějších hranic. Při řízení legálního přistěhovalectví, včetně integrace cizinců pobývajících na jejím území, si Česká republika zachovává významný díl suverénního vlivu, ačkoliv i tato oblast migrační politiky směřuje k větší harmonizaci na úrovni Evropské unie.

I přes dosažené úspěchy v prostoru svobody, bezpečnosti a práva čelí Evropa stále problémům, které musí být řešeny komplexně. Z tohoto důvodu byl v prosinci 2009 Radou EU přijat víceletý strategický program pro oblast justice a vnitra na období let 2010-2014, nazvaný „*Stockholmský program*“. Program stanovuje v rozsahu obecných tezí úkoly pro stanovené období, mj. rovněž v oblastech souvisejících s migrací a v některých případech (např. u budování Společného evropského azylového systému) také indikuje termín očekávaného dokončení prací. Referenčním strategickým dokumentem nadále zůstává také *Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu*¹.

Rok 2010 přinesl několik zásadních změn, které byly určující pro vývoj společných politik Evropské unie v oblastech souvisejících s migrací ve sledovaném období a budou mít významný vliv na jejich další směřování i v budoucnu.

Předně, vstupem v platnost tzv. *Lisabonské smlouvy*² byla zrušena pilířová struktura Unie a v mnoha oblastech došlo ke stírání dříve vymezených kompetencí mezi Evropským společenstvím a členskými státy Evropské unie. Lisabonská smlouva v neposlední řadě posílila roli Evropského parlamentu zejména při projednávání a schvalování evropské legislativy.

Česká republika prosazuje odpovědnou migrační politiku založenou na vyváženosti úspěšné integrace a potřebné imigrace. Považuje za důležité, aby politika v této oblasti byla schopna flexibilně reagovat na změny v migrační realitě Evropské unie. Vzhledem ke zřetelnému trendu propojování vnitřní a vnější bezpečnosti usiluje o další posilování spolupráce se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi ve jménu posilování mezinárodní bezpečnosti, předcházení konfliktů a nelegální migrace.

V souladu s Programovým prohlášením Vlády České republiky ze dne 4. srpna 2010, v návaznosti na změny právních předpisů³, byla ke konci roku 2010 přijata organizační opatření

¹ přijatý za předsednictví Francie v roce 2008

² Lisabonská smlouva byla podepsána dne 13. prosince 2007 v Lisabonu a **vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009.**

³ Zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

transformující Službu cizinecké policie v souvislosti s převodem pobytových agend na Ministerstvo vnitra. Přijetím zmíněné právní úpravy došlo ke dni 1. ledna 2011 k podstatné změně v působnosti správních orgánů v oblasti pobytu cizinců na území České republiky.

O těchto změnách a výsledcích, jakých Česká republika v roce 2010 v problematice migrace a integrace dosáhla, vypovídá tato zpráva.

II. Institucionální a legislativní rámec

II.1 INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

II.1.1 Ústřední orgány státní správy České republiky

Ministerstvo vnitra

Ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je Ministerstvo vnitra gestorem za problematiku mezinárodní migrace a azylu, a to jak na úrovni legislativně - koncepční (oblast mezinárodní migrace, azylu), tak i realizační (azyl, povolování pobytů, cestovní doklady).

Na základě zákona o pobytu cizinců⁴ zabezpečuje výkon státní správy v oblasti migrace. V tomto smyslu úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nestátními organizacemi včetně organizací mezinárodních.

Ministerstvo vnitra v souladu se zákonem o pobytu cizinců vykonává dozor nad policií při výkonu státní správy a plní úkoly nadřízeného správního orgánu vůči ředitelství služby cizinecké policie.

V pobytové agendě **do 31. 12. 2009** Ministerstvo vnitra rozhodovalo jako prvoinstanční správní orgán o udělení povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území, o udělení povolení k trvalému pobytu, o prodloužení platnosti průkazu cizinci, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu. Pořizovalo biometrické údaje v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu, rozhodovalo o vydání a odnětí cizinecké pasu a v rozsahu své působnosti o vydání a odnětí cestovního průkazu totožnosti. Rovněž rozhodovalo o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území.

Zákonem č. 427/2010 Sb.⁵ došlo ke dni 1. 1. 2011 k podstatné změně v působnosti správních orgánů v oblasti pobytu cizinců na území České republiky. Z působnosti Policie České republiky byla na Ministerstvo vnitra převedena agenda dlouhodobých víz a došlo i k dřívějšímu převzetí agendy týkající se vydávání povolení k dlouhodobým pobytům cizincům z tzv. třetích států a agendy přechodných pobytů občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků. **V současné době** Ministerstvo vnitra rozhoduje o udělení dlouhodobého víza, o prodloužení doby pobytu a platnosti dlouhodobého víza. Dále rozhoduje o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, povolení k přechodnému pobytu, o prodloužení platnosti těchto oprávnění k pobytu a o povolení k trvalému pobytu, o prodloužení doby platnosti průkazu cizinci, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu. Pořizuje biometrické údaje v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu nebo průkazu o povolení k pobytu, rozhoduje o vydání a odnětí cizinecké pasu a v rozsahu své působnosti o vydání a odnětí cestovního průkazu totožnosti. Rozhoduje o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území.

Kromě výše uvedeného Ministerstvo vnitra **rozhoduje od 1. 1. 2009 o vydání „zelené karty“⁶**, o prodloužení nebo zrušení její platnosti. V této souvislosti je oprávněno v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zelené karty doplňovat údaje o vyřízení

⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁶ Na základě zákona č. 382/2008 Sb.

žádosti o vydání zelené karty. **Od 1. 1. 2011 rozhoduje o vydání „modré karty“, o prodloužení nebo zrušení její platnosti.**

Ministerstvo vnitra rozhoduje o **přestupcích** nebo **správních deliktech** podle zákona o pobytu cizinců v rozsahu své působnosti.

V rámci rozhodování o správním vyhoštění vydává Ministerstvo vnitra na základě vyžádání policie závazná stanoviska.

Ministerstvo vnitra zřizuje a provozuje zařízení pro zajištění cizinců podle hlavy XII zákona o pobytu cizinců a rozhoduje o hrazení nákladů spojených s pobytem zajištěného cizince na území a jeho vycestováním z území a vymáhá jejich úhradu.

V souladu se zákonem o pobytu cizinců stanovuje právním předpisem, kteří cizinci mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území pouze na základě uděleného letištního víza a rovněž seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty.

Ministerstvo vnitra v souladu se zákonem o zaměstnanosti⁷ od 1. 1. 2009 vydává na základě žádosti Ministerstva práce a sociálních věcí stanovisko k udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání podle ustanovení § 14 odst. 3 písm. b). Dle stejné právní úpravy může odvolat souhlas s vydáním povolení ke zprostředkování zaměstnání.

Ministerstvo vnitra sjednává anebo se podílí na sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace. Rovněž je gesčním resortem za kapitulu „Schengen“ a je rovněž koordinátorem implementace schengenských pravidel do vnitrostátního práva a praxe.

Na základě zákona o azylu⁸ a zákona o dočasné ochraně⁹ zabezpečuje výkon státní správy v problematice mezinárodní a dočasné ochrany a vytváří státní integrační programy zaměřené na pomoc azylantům při jejich začlenění do společnosti.

V těchto oblastech Ministerstvo vnitra úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nestátními organizacemi včetně organizací mezinárodních. Ve spolupráci s policií a Mezinárodní organizací pro migraci se podílí na vypracování repatričních programů a zajišťuje repatriace (dobrovolné návraty) cizinců do zemí jejich původu.

Usnesením vlády ze dne 23. července 2008 č. 979 byla ke dni 1. 8. 2008 Ministerstvu vnitra znovu svěřena role hlavního koordinátora realizace *Koncepce integrace cizinců na území České republiky*.¹⁰

V rámci Ministerstva vnitra se problematikou mezinárodní migrace, azylu a integrace cizinců specializovaně zabývá odbor azylové a migrační politiky a organizační složka státu zřízená Ministerstvem vnitra **Správa uprchlických zařízení**. Zaměstnanci obou útvarů jsou rozmístěni jak v Praze, tak na jednotlivých detašovaných pracovištích v azylových zařízeních a zařízeních pro zajištění cizinců. Zaměstnanci odboru azylové a migrační politiky vykonávající pobytovou agendu jsou rovněž rozmístěni v některých krajských či okresních městech.

Policie České republiky

1. Služba cizinecké policie

Ke dni 31. 12. 2010 Policii ČR Službu cizinecké policie (dále jen „SCP“) tvořilo **Ředitelství služby cizinecké policie** (dále „ŘSCP“), **7 oblastních ředitelství** (dále jen „ObŘ SCP“),

⁷ Ustanovení § 60a) Zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění

⁸ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), v platném znění

⁹ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, v platném znění

¹⁰ Zmíněným usnesením došlo k převodu agendy z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra.

při každém ObŘ SCP byl vyčleněn odbor specializovaných činností (dále jen „OSČ“) a dále skupina dokumentace (dále jen „SD“).

Dále do SCP k datu 31. 12. 2010 patřilo **48 inspektorátů cizinecké policie** (dále jen „ICP“), které byly rozděleny na skupiny (oddělení) povolování pobytu, skupiny kontrol pobytu a skupiny specialistů. Celkem **5 inspektorátů cizinecké policie bylo na mezinárodních letištích**, a to Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Pardubice a Karlovy Vary (dále jen „ICP-ML“), které byly začleněny do organizační struktury Ředitelství SCP.

Při ŘSCP plnil úkoly **odbor doprovodu letadel** (dále „ODL“), jehož činnost byla směřována zejména do provádění bezpečnostních doprovodů vybraných linek, realizaci leteckých eskort, zajišťování leteckých průvozů a na další bezpečnostní opatření na Letišti Praha-Ruzyně.

V organizační struktuře ŘSCP byla začleněna skupina **VISION**, která v rámci procesu vydávání jednotných schengenských víz zajišťovala jako ústřední orgán provádění konzultací VISION.¹¹ V rámci konzultační procedury skupina komunikuje za účelem získání relevantních informací s Národní centrálou SIRENE a rovněž vytěžuje příslušné ICP. ŘSCP je jako věcný gestor odpovědné za výstavbu národního projektu NS-VIS ČR a CS-VIS.

Při ŘSCP a ObŘ SCP byly vytvořeny **analytické týmy**, které pravidelně vyhodnocovaly aktuální situaci v oblasti legální a nelegální migrace, a které reagovaly na vzniklé negativní jevy. Na webových stránkách oddělení analýzy rizik jsou zveřejňovány jak informace o událostech, které se týkají nelegální migrace (se zaměřením na používání neregulérních cestovních dokladů, převaděčství a využívání úkrytů v dopravních prostředcích), tak poznatky z výkonu služby, které mohou přispět k eliminaci negativních jevů souvisejících s nelegální migrací na území České republiky.

Policisté SCP dále vykonávali službu v **zařízeních pro zajištění cizinců** v rozsahu, který jim určuje zákon o pobytu cizinců a „Nařízení MV ČR č. 2 ze dne 11. 1. 2006, kterým se stanovují kompetence, postup a podmínky vzájemné součinnosti SUZ MV ČR, SCPP a Ministerstva vnitra při provozování zařízení pro zajištění cizinců“.¹²

Činnost ICP v roce 2010 byla i nadále zaměřena na prověřování žádostí o udělení víz k pobytu nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu jako základního kritéria pro povolení vstupu cizince na území. Mezi další úkoly ICP, a také OSČ, patřila oblast kontrolní činnosti, která byla zaměřena výraznou měrou na kontrolu a prověřování dodržování podmínek pobytu cizinců na území České republiky za spoluúčasti s orgány státní správy - s úřady práce, živnostenskými úřady, českou obchodní inspekcí a Celní správou ČR.

Jedním z opatření, které má napomoci k omezení nelegální migrace, je vysílání policistů SCP na **služební cesty na zastupitelské úřady ČR v zahraničí**. V průběhu roku 2010 byli vysláni policisté na zastupitelské úřady České republiky do Kyjeva, Hanoje, Káhiry, Moskvy, Lvova, Pekingu, Ulánbátaru, Minsku a Abuji.

Policisté SCP (pracovníci skupin dokumentace) spolupracovali s ostatními složkami policie České republiky v oblastech, jako je odhalování distributorů omamných a psychotropních látek, krádeží vozidel, tam kde je cizinecký prvek. Pracovníci skupin dokumentace měli úzkou součinnost s bezpečnostními složkami SRN, Rakouska, Slovenska a Polska, a to hlavně v oblasti přeshraniční trestné činnosti. Skupiny dokumentace byly nadále využívány k součinnosti pracovníky ÚOOZ SKPV, ale také BIS a ÚZSI.

¹¹ Konzultace VISION jsou prováděny touto skupinou od přistoupení České republiky k Schengenské dohodě. Žádosti o jednotná schengenská víza jsou konzultovány se schengenskými partnery v souladu s čl. 17, odst. 2 Schengenské prováděcí úmluvy a přílohy 5B Společné konzulární instrukce.

¹² Jedná se o úkony spojené s příjmem cizinců do zařízení, střežení zpřísněného režimu, střežení cizinců v případě hospitalizace v nemocnicích na neuzavřených odděleních aj..

V roce 2010 daly útvary SCP podnět k trestnímu stíhání u **1 330 trestných činů** (objasněno 1 243). Oproti roku 2009 došlo k poklesu o 723 trestných činů (tj. -35,2 %). Vliv na tento pokles měla novela zákona č. 140/1961 Sb. (z.č.40/2009 Sb.), kdy byl zrušen trestný čin řízení motorového vozidla bez oprávnění. Největší podíl na šetřených trestných činech má dlouhodobě ObŘ SCP Brno (41,8 %), následované ObŘ SCP Praha (19,3 %) a ObŘ SCP Ústí nad Labem (16,2 %). Drobný meziroční nárůst je vykázan pouze u ObŘ SCP Praha (+17 trestných činů).

Nejčastěji byly SCP zjištěny trestné činy: maření výkonu úředního rozhodnutí (713 trestných činů), kdy v meziročním srovnání je registrován nárůst o 206 trestných činů (tj. +40,6 %). Dále byly SCP zjišťovány především trestné činy padělání a pozměňování veřejné listiny (185 trestných činů, -3 TČ) a ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství (286 trestných činů, -206 TČ, tj. -41,9 %).

Trestné činy – podnět k trestnímu řízení útvary SCP – porovnání roku 2009/2010

Stav roku	1.1.-31.12. 2009	tj.%	1.1.-31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Zjištěné trestné činy	2 053	100,0	1 330	100,0	-35,2	-723
z toho						
ObŘ Brno	990	48,2	556	41,8	-43,8	-434
ObŘ České Budějovice	178	8,7	92	6,9	-48,3	-86
ObŘ Hradec Králové	92	4,5	56	4,2	-39,1	-36
ObŘ Ostrava	136	6,6	92	6,9	-32,4	-44
ObŘ Plzeň	111	5,4	62	4,7	-44,1	-49
ObŘ Praha	240	11,7	257	19,3	7,1	17
ObŘ Ústí nad Labem	306	14,9	215	16,2	-29,7	-91

Poznámka: zdroj ESKK

Ke dni 1. 1. 2011 byla v souladu se zákonem č. 427/2010 Sb. provedena reorganizace služby cizinecké policie. Zachováno bylo Ředitelství služby cizinecké policie a jeho detašovaná pracoviště (tj. pracoviště na mezinárodních letištích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v přijímacích střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu). Nově byly v rámci krajského ředitelství policie zřízeny odbory cizinecké policie (zrušena byla oblastní ředitelství služby cizinecké policie a jejich dislokovaná pracoviště, tj. inspektoráty cizinecké policie).

2. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

Útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, především pak v oblasti boje proti převaděčství, je **Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování.**

Uvedený policejní útvar se také zabývá problematikou nucené práce a jiných forem vykořisťování. V rámci ÚOOZ SKPV je zřízeno oddělení, které se zaměřuje na plnění úkolů souvisejících se zjišťováním informací a soustředěním poznatků o páchání trestné činnosti nelegálního zaměstnávání a jiných forem vykořisťování, s jejich prověřováním, rozpracováním, odhalováním pachatelů a s tím souvisejícím prováděním úkonů v trestním řízení. Převážně se jedná o trestnou činnost dle § 168 trestního zákoníku, resp. § 232a trestního zákona a další trestné činy s touto trestnou činností související.

Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem České republiky pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou pomoc.

Vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva.

Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám.

Ministerstvo práce a sociálních věcí rovněž vede centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zelené karty a modré karty.

Kromě vnitrostátních právních předpisů je oblast pracovní migrace upravena i bilaterálními mezinárodními smlouvami upravujícími oblast sociálního zabezpečení a zaměstnávání a také multilaterálními úmluvami v oblasti lidských práv, postavení uprchlíků, sociálních práv, jimiž je Česká republika vázána.

V České republice i nadále přetrvává fenomén nelegálního zaměstnávání cizinců. Touto oblastí se zabývá Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice¹³, jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu spadá právní úprava živnostenského podnikání v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zahrnujícího převážnou část podnikatelských aktivit fyzických i právnických osob.

V rámci své působnosti zejména navrhuje potřebné legislativní úpravy podmínek živnostenského podnikání, metodicky řídí výkon veřejné správy pro tuto oblast a podporuje rozvoj vybraných podnikatelských aktivit a v souvislosti s tím se zabývá i problematikou podnikání zahraničních osob.

Ministerstvo průmyslu a obchodu posuzuje v rámci projektu Zelené karty Žádosti o označení volného pracovního místa jako místa vhodného pro klíčový personál (zelená karta typ „A“).

Ministerstvo spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství. V extradičním řízení rozhoduje ministr spravedlnosti o povolení vydání cizince k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do ciziny, avšak pouze pokud krajský vrchní nebo Nejvyšší soud vyslovil, že vydání je přípustné.

¹³ Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice byl zřízen na základě usnesení vlády České republiky dne 23. října 2000 č. 1044.

Problematika migrace se uvedeného resortu dotýká i s ohledem na jeho kompetence v oblasti zajišťování legislativní činnosti, příprav návrhů zákonů a dalších právních předpisů upravujících poměry v justici a ve vězeňství a kompetencí týkajících se sledování, prověřování a vyhodnocování výkonu soudnictví.

Ministerstvo spravedlnosti je gestorem právní úpravy týkající se problematiky obchodního rejstříku, vzniku a postavení obchodních společností a družstev, závazkových vztahů atd., která je upravena obchodním zákoníkem.

Ministerstvo financí

Celní správa ČR disponuje oprávněním provádět kontroly zaměstnávání cizinců na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. V souladu s ustanoveními zákona o zaměstnanosti kontrolují celní úřady, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání nebo zelenou kartou, jsou-li podle zákona o zaměstnanosti vyžadovány (ust. § 126 odst. 4 zákona o zaměstnanosti). Celní úřad o provedené kontrole informuje úřad práce příslušný dle ustanovení zákona o zaměstnanosti a v případě zjištění nedostatků předává tomuto úřadu práce podklady pro zahájení správního řízení o uložení pokuty.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je gestorem problematiky vzdělávání ve všech druzích škol a školských zařízeních, účasti na jazykových kursech akreditovaných ministerstvem, konzultací a výměny zkušeností, výměnných pobytů a účasti na uměleckých, metodických a jiných specializovaných kursech v oboru působnosti ministerstva či odborné praxe určené k získání praktických nebo odborných zkušeností cizince.

Do kompetence ministerstva patří též zajištění přístupu dětí cizinců ke vzdělání. Ministerstvo rovněž organizuje stáže zahraničních odborníků na českých školách, kteří zde fungují buď jako lektori nebo ve funkcích vědeckých pracovníků.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo vysoké školy uznávají (nostrifikují) vysokoškolské vzdělání získané na zahraničních vysokých školách na základě předložených dokladů o studiu a kompetencí stanovených zákonem o vysokých školách.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je v oblasti migrace odpovědné za realizaci opatření vyplývajících z *Memoranda ADS* (Memorandum o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z Čínské lidové republiky).

Spolupodílí se na plnění úkolů souvisejících s integrací cizinců, azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v souvislosti s užíváním integračních bytů oprávněnými osobami.

II.1.2 Meziřezortní orgány

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic ČR (dále jen „Koordinační orgán“) je mezirezortním orgánem, který na úrovni řídicích pracovníků s rozhodovací pravomocí vybraných rezortů¹⁴ od prosince 2006 usměrňuje opatření přijímaná v oblasti ochrany státních hranic a migrace.

Schází se pravidelně dvakrát ročně, v případě potřeby je možné jej svolat ad hoc. Koordinační orgán zajišťuje maximální efektivitu činností všech orgánů v oblasti ochrany státních hranic a migrace prostřednictvím vzájemné spolupráce a výměny informací na nejvyšší úrovni řízení. Koordinační orgán rovněž dohlíží na činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, mj. schvaluje plán a výstupy jeho činnosti.

V roce 2010 se Koordinační orgán zabýval zejména otázkami budoucího nastavení pracovní migrace do České republiky, řešeny byly rovněž problémy spojené se zvýšeným výskytem případů podezření na pracovní vykořisťování občanů Evropské unie a problematika omezeného nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí, jež bylo zavedeno v roce 2009 v souvislosti s dopady hospodářské krize na situaci na trhu práce. Řešena byla také schengenská tematika – přípravy na schengenskou evaluaci ČR a Národní schengenský plán 2010.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (dále jen „Analytické centrum“) představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. V tomto směru je důležitý jeho mezirezortní charakter, kdy se na činnosti Analytického centra prostřednictvím úzké spolupráce a výměny informací podílejí všechny orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a mezinárodní migrace.

Analytické centrum se po vstupu České republiky do schengenského prostoru **stalo nezastupitelným subjektem** při vyhodnocování situace a koordinaci spolupráce v oblasti migrace a ochrany státních hranic, a to zejména z důvodu jeho mezirezortního charakteru. Skutečnost, že jsou v Analytickém centru zastoupeny všechny rezorty zapojené do problematiky ochrany hranic a migrace, dává možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy napříč rezorty.

Činnost Analytického centra probíhá v rámci čtyř tematicky zaměřených fór. **Fórum Migrace** se zaměřuje na sledování situace v oblasti pobytu cizinců na území České republiky, **fórum Víza** se zabývá monitorováním vízové politiky a praxe, **fórum Operativa a bezpečnost** operativně hodnotí bezpečnostní rizika související s ochranou státních hranic a nelegální migrací. Zastřešujícím prvkem činnosti Analytického centra je **fórum Strategie**, které se zaměřuje na formulování komplexních stanovisek k ochraně hranic a migrační realitě v České republice.

V roce 2010 zaměřilo Analytické centrum svoji činnost hned do několika oblastí. Zásadním úkolem řešeným v rámci Analytického centra se stal materiál „Návrh opatření k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů“. Jeho obsahem je návrh nového systému ekonomické migrace do České republiky, návrh systému návratů cizinců a vyhodnocení dosavadního uplatňování institutů správního a trestního práva souvisejících s nelegální migrací

¹⁴ Ministerstva vnitra, včetně Policie České republiky, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva dopravy, Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva spravedlnosti

a pracovním vykořisťováním cizinců. První a druhá část materiálu budou využity při přípravě nové právní úpravy podmínek vstupu a pobytu cizinců na území České republiky.

Pozornost byla v rámci Analytického centra věnována rovněž analýzám konkrétních jevů (událostí, změn), jež byly identifikovány jako rizikové či potenciálně problémové. V této souvislosti lze např. zmínit vyhodnocení dopadů nového trestního zákoníku (40/2009 Sb.) do oblasti boje proti nelegální migraci a obchodu s lidmi; nový trestní zákoník účinný od 1. ledna 2010 sebou přinesl mj. změny, které se mohou negativně projevovat při výkonu činnosti orgánů činných v trestním řízení. V rámci Analytického centra byla navržena opatření legislativního charakteru, která mohou pomoci dopady ustanovení nového trestního zákoníku zmírnit – mj. se jedná o znovunabytí možnosti využívání některých nástrojů v rámci trestního řízení.

Vyhodnoceno bylo také dosavadní fungování elektronického systému nabírání žádostí o dlouhodobá víza (systém VISAPPOINT) na zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí. Tento systém se osvědčil zejména jako prostředek, který účinně napomáhá zastupitelským úřadům administrovat nabírání žádostí o dlouhodobá víza a má příznivý vliv z pohledu eliminace prostoru pro korupční jednání při přístupu žadatele na zastupitelský úřad k podání žádosti.

V průběhu roku 2010 byla Analytickým centrem zpracována řada dalších výstupů včetně tématických studií rozsáhlejšího charakteru; dokončena byla studie na téma živnostenské podnikání cizinců a rozpracována byla studie zabývající se zaměstnáním cizinců. Zaměstnání je jedním z dominantních účelů pobytu cizinců na území České republiky a je s ním spojena řada problémů. Pobyt za účelem zaměstnání jako takový zneužíván není, jelikož se na něj vztahuje vyšší míra regulace. Předmětem poměrně častého zneužití je však výkon práce, který probíhá v rámci jiných pobytových institutů a tímto způsobem jsou obcházeny a zneužívány pracovníprávní a daňové předpisy (zastřený pracovníprávní vztah).

Výstupy výše uvedené studie budou rovněž koncipovány jako základ pro zlepšení praxe v dané oblasti a jako návrhy na případné změny legislativy.

V rámci Analytického centra rovněž došlo v roce 2010 k opětovnému otevření problematiky slučování rodin. V rámci série jednání tzv. kulatého stolu se zástupci zainteresovaných resortů byla navržena některá opatření pro řešení konkrétních problémů.

Nadále, s měsíční frekvencí, je zpracovávána zpráva „Trendy a poznatky v oblasti migrace a ochrany hranic“, jejímiž přispěvateli jsou jednotlivé orgány/útvary zastoupené v Analytickém centru. Zpráva je zpracovávána pro interní potřebu orgánů s působností v oblasti migrace s cílem její cílené distribuce kompetentním pracovníkům, kteří obsažené informace mohou dále využít.

Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále jen „MOPNZC“), řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), zajišťuje koordinaci a spolupráci v oblasti boje s nelegální prací cizinců na centrální úrovni.

V roce 2010 se uskutečnilo 23. – 25. zasedání a jedno setkání pracovní skupiny MOPNZC. K projednávaným tématům patřily zejména uskutečněné a navrhované legislativní změny, zvyšování informovanosti cizinců, živnostenské podnikání cizinců jako jedna z nejčastějších forem činnosti, při které se vyskytuje zastřený pracovníprávní vztah, a efektivita zelených karet v rámci prevence nelegální pracovní migrace jakožto dalšího nástroje legální formy migrace. V rámci pracovní skupiny byly projednávány legislativní návrhy předložené nevládními neziskovými organizacemi.

II.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

II.2.1 Zákon o pobytu cizinců

V roce 2010 byly **provedeny dvě novelizace** zákona o pobytu cizinců. Legislativní aktivity byly prioritně zaměřeny na implementaci a realizaci nově přijatých předpisů Evropské unie, na splnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády České republiky, na zohlednění soudní judikatury, na změny působnosti v oblasti vydávání pobytových oprávnění a na některé změny v návaznosti na dosavadní aplikační praxi útvarů služby cizinecké policie a Ministerstva vnitra.

Konkrétně tak byly v roce 2010 změny zákona o pobytu cizinců provedeny níže uvedenými zákony.

Zákonem č. 424/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., a další související zákony, byla upravena oznamovací povinnost matrik v otázkách narození, uzavření manželství a úmrtí cizince. Tyto skutečnosti dříve matriky orgánům služby cizinecké policie neoznamovaly a tyto jsou nezbytné pro řádné fungování základních registrů a agendových informačních systémů.

Nová úprava současně umožňuje využívat z informačního systému cizinců údaje potřebné pro provozování systému datových schránek.

Zákonem č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, byla zejména zajištěna

- a) implementace práva Evropských společenství a Evropské unie do vnitrostátního práva,
- b) realizace úkolů vyplývajících z usnesení vlády České republiky ze dne 9. února 2009 č. 171 k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize a z usnesení vlády č. 450 ze dne 20. dubna 2009, kterým byla schválena Koncepce budoucí právní úpravy, která povede ke sjednocení právní úpravy postupů při výkonu jednotlivých správních agend s minimem odchylek a výjimek,
- c) soudní judikatura a nezbytné změny v návaznosti na poznatky, které se objevily v dosavadní aplikační praxi útvarů služby cizinecké policie a Ministerstva vnitra,
- d) změna působnosti v oblasti vydávání pobytových oprávnění a reorganizace služby cizinecké policie.

Zákonem byly do českého právního řádu transponovány následující směrnice Evropských společenství:

1. *Směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.*

Cílem zmíněné směrnice je stanovit zvláštní postup pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí, kteří žádají o pobyt na území Evropské unie za účelem výkonu vysoce kvalifikovaného zaměstnání na dobu delší než tři měsíce. Kromě toho směrnice vymezuje podmínky, za kterých státní příslušníci třetích zemí legálně pobývající v členském státě mohou na základě této směrnice pobývat i se svými rodinnými příslušníky v jiném členském státě. Zákon upravuje postup pro přijímání vysoce kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí založený na společných definicích a kriteriích, kterými jsou zejména pracovní smlouva, uznávání profesní kvalifikace a zaručení minimální hranice mzdy. Přijatým pracovníkům bude vydáno povolení k pobytu, které zároveň bude sloužit jako pracovní povolení – tzv. modrá karta Evropské unie. Zákon umožňuje držitelům modré karty vycestovat za prací do druhého členského státu, a to

po splnění stanovených podmínek a 18-ti měsících legálního pobytu v prvním členském státě. Tato úprava má v rámci Evropské unie přispět ke zkvalitnění a harmonizaci pobytových a pracovních podmínek vysoce kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí (cílem přitom je, aby pracovní trhy členských států byly pro tyto cizince atraktivnější).

Ve věcech vydávání modrých karet bude rozhodovat Ministerstvo vnitra. Ministerstvo práce a sociálních věcí povede evidenci volných míst obsaditelných držiteli modré karty. Vysokou kvalifikací se rozumí vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, pokud studium trvalo alespoň tři roky. Případná změna zaměstnavatele držitele modré karty podléhá předchozímu schválení Ministerstvem vnitra. V případě ztráty zaměstnání bude platnost modré karty zrušena, pokud doba nezaměstnanosti jejího držitele přesáhne tři po sobě jdoucí měsíce.

2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, jejímž cílem je upravit společné postihy a opatření vůči zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí, kteří na území členských států pobývají nelegálně. .

Směrnice se nevztahuje na občany Evropské unie, a to ani na občany těch členských států, jejichž zaměstnávání je v některých členských státech po přechodné období omezeno. Zaměstnávání státních příslušníků třetích zemí s nelegálním pobytem je na základě směrnice zakázáno. Porušení tohoto zákazu zaměstnavatelem (bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu) jej činí odpovědným, a to z hlediska správního i trestního práva. Směrnice dále zakotvuje ustanovení upravující efektivní kontrolní činnost státních orgánů v této oblasti. Ustanovení směrnice neupravují žádné postihy, které by směřovaly proti nelegálně pobývajícím příslušníkům třetích zemí. Naopak pro tuto skupinu osob zakotvuje např. právo podat stížnost proti zaměstnavateli či se domáhat vyplacení dlužné mzdy, a to i po odjezdu z území členského státu.

V zákoně o pobytu cizinců se zmíněná směrnice promítá především do ustanovení upravujícího úhradu nákladů spojených se správním vyhoštěním (tyto náklady je povinen uhradit primárně zaměstnavatel neoprávněně pobývajícího cizince). Současně se zakotvuje povinnost policie informovat vyhošťovaného cizince, který byl na území zaměstnán, ač se zde zdržoval neoprávněně, o možnostech uplatnění jeho nároků vůči zaměstnavateli.

3. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, jež zavádí soubor pravidel platných pro všechny státní příslušníky třetích zemí, kteří nesplňují nebo přestali splňovat podmínky vstupu či pobytu v členském státě.

Cílem směrnice je stanovit jasná, průhledná a spravedlivá pravidla pro účinnou návratovou politiku jakožto nezbytnou složku dobře řízené migrační politiky.

Směrnice definuje, co je neoprávněným pobytem a co se rozumí pod pojmem navracení. Dále pak rozlišuje mezi použitím institutu rozhodnutí o navracení a institutu vyhoštění. Směrnice vychází ze základního principu, že navracení by mělo fungovat nejprve na dobrovolné úrovni, tj. dobrovolné splnění povinnosti návratu a až v případě jeho nesplnění by měla přijít fáze vynucení si návratu ze strany státních orgánů (tj. vyhoštění). K zajištění cizince má být přistupováno až v případě, kdy nebylo možné využít alternativních mírnějších donucovacích opatření.

Současně směrnice zavádí minimální právní ochranu ve věci rozhodnutí týkajících se navracení tak, aby se zajistila účinná ochrana zájmů dotčených osob (právní pomoc, přezkum rozhodnutí o navracení, apod.). Stanoví pravidla pro zajištění za účelem vyhoštění a jeho podmínky, včetně přezkumu legálnosti takového zajištění. Směrnice vychází z toho, že k zajištění bude přistupováno až v případě, kdy nebude možné využít alternativních a mírnějších donucovacích opatření.

Novelou zákona o pobytu cizinců byl zaveden institut rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky. Toto rozhodnutí bude vydáváno cizincům pobývajícím na území České republiky neoprávněně, pokud jsou držitelé oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie, nebo cizincům, kteří nevyužili možnosti dobrovolné repatriace podle zákona o azylu, nebo cizincům neoprávněně pobývajícím na území, kteří mají být předáni na základě mezinárodní smlouvy. Rozhodnutí o povinnosti opustit území není spojeno se zákazem opětovného vstupu na území České republiky.

Nově bude policie před vydáním rozhodnutí o zajištění cizince za účelem správního vyhoštění povinna posoudit, zda nepostačuje uložení zvláštního opatření za účelem vycestování. V rozhodnutí o zajištění bude policie povinna stanovit dobu trvání zajištění s přihlédnutím k předpokládané složitosti přípravy vycestování cizince. Doba trvání zajištění je zásadně omezena na 180 dnů od okamžiku omezení osobní svobody, prodloužení zajištění nad tuto dobu bude v souladu se směrnicí umožněno ve výjimečných případech (cizinec zmařil výkon správního vyhoštění nebo uvádí nepravdivé údaje nezbytné pro zajištění cestovního dokladu). Stanoví se povinnost soudu rozhodnout o žalobě proti rozhodnutí o zajištění do 7 pracovních dní od doručení spisu a proti rozhodnutí o správním vyhoštění ve lhůtě do 60 dnů.

Byla zavedena zvláštní opatření s cílem zajistit vycestování cizince z území České republiky, která mají být mírnější alternativou k použití institutu zajištění. Mezi zmíněná zvláštní opatření náleží povinnost cizince oznámit policii adresu místa pobytu do doby vycestování z území, hlásit každou jeho změnu a pravidelně ve stanovené lhůtě se policii osobně hlásit nebo povinnost složit peněžní prostředky ve výši předpokládaných nákladů spojených se správním vyhoštěním (tzv. finanční záruka).

Reflexe shora uvedených směrnic vyžadovala i úpravu některých dalších právních předpisů, které spadají do působnosti jiných resortů, konkrétně se jedná zejména o změnu zákona o zaměstnanosti, zákona o státní sociální podpoře, zákona o sociálních službách, zákona o pomoci v hmotné nouzi, živnostenského zákona, školského zákona, soudního řádu správního a zákona o správních poplatcích.

Současně je ve zmíněném zákonu zohledněna i úprava obsažená ve dvou přímo použitelných právních předpisech Evropských společenství, kterými jsou:

1. *Nařízení Rady (ES) č. 380/2008, kterým se mění nařízení (ES) č.1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí.* Toto nařízení stanovuje povinnost zavést průkazy o povolení k pobytu s biometrickým zobrazením obličeje nejpozději do dvou let a s otisky prstů nejpozději do tří let od přijetí příslušných technických specifikací. Tyto specifikace byly vydány rozhodnutím Komise K(2009)3770 ze dne 20. května 2009. Uvedené lhůty tak uplynou 20. května 2011 pro biometrické zobrazení obličeje, resp. 20. května 2012 pro otisky prstů. Vzhledem k dostupnosti technických zařízení umožňujících pořízení biometrického zobrazení obličeje i otisků prstů se navrhuje zavést oba biometrické údaje současně, a to k 1. květnu 2011.

Uvedené nařízení vychází ze základní premisy, že je nezbytné, aby jednotný vzor povolení k pobytu obsahoval všechny nezbytné informace a splňoval velmi vysoké technické normy, zejména pokud jde o ochranu proti padělání a pozměňování. Cílem je přispět k předcházení nedovolenému přistěhovalectví a nedovolenému pobytu a k boji proti těmto negativním jevům. Začlenění biometrických identifikátorů je důležitým krokem k využívání nových prvků, které zavádějí spolehlivější vazbu mezi povolením k pobytu a jeho držitelem, a tím významně přispívají k zabezpečení ochrany dokladu před zneužitím. Účelem zmíněného nařízení je výhradně stanovení bezpečnostních prvků a biometrických identifikátorů, jež se mají používat v členských státech v jednotném vzoru povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. Toto nařízení stanoví pouze technické specifikace, které nejsou tajné; tyto však musí být doplněny o další specifikace, které s ohledem na potřebu zabránit padělání nebo pozměňování vydaného dokladu, budou utajeny.

Dle zmíněného nařízení budou pořizovány dva biometrické identifikátory, a to zobrazení obličeje a dva otisky prstů, které budou snímány naplocho a digitálně zaznamenány.

Průkazy o povolení k pobytu obsahující nosič dat s biometrickými údaji budou vydávány jako samostatné doklady (nadále již nebudou vydávány průkazy ve formě štítku vlepovaného do cestovního dokladu) cizincům s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem a cizincům, jimž byl udělen azyl nebo doplňková ochrana. Návrh počítá s využitím technických zařízení (kabiny s fotografickou technikou a zařízením pro pořizování otisků prstů), která byla instalována na obecní úřady obcí s rozšířenou působností v souvislosti se zavedením cestovních dokladů s biometrickými údaji.

2. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)*, které vstoupilo v účinnost 5. dubna 2010. Cílem vízového kodexu je harmonizovat společnou vízovou politiku členských států schengenské spolupráce.

Vízový kodex má mj. dále rozvinout určité části současné legislativy tak, aby lépe odrážely aktuální vývoj v této oblasti, posílit záruky žadatelů o víza v případě zamítnutí jejich žádosti.

Návrh nařízení vzešel z Haagského programu: "Posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii", který mimo jiné vyzval Evropskou komisi k přepracování Společné konzulární instrukce, což je v současné době základním komunitárním předpisem upravujícím udělování krátkodobých víz.

V souvislosti s citovaným nařízením byla v zákoně o pobytu cizinců odstraněna nadbytečná ustanovení týkající se krátkodobých víz. V souladu s tímto nařízením byl zaveden institut nového posouzení důvodů neudělení víza, prohlášení krátkodobého víza za neplatné nebo zrušení jeho platnosti, jehož podstatou je, že důvody takového rozhodnutí budou přezkoumávány nadřízeným správním orgánem (k tomuto účelu se stanoví příslušná působnost Ministerstvu zahraničních věcí a Ředitelství služby cizinecké policie). Obdobný režim, tj. oprávnění cizince požádat o nové posouzení důvodu neudělení víza bude uplatňován i na případy neudělení dlouhodobého víza (žádosti bude řešit nově zřízená Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, která je organizační součástí Ministerstva vnitra).

Zákon dále reaguje na *hodnotící zprávu Evropské komise z ledna 2009 vydanou k implementaci Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států*. V uvedené zprávě bylo provedeno zhodnocení správnosti implementace dané směrnice jednotlivými členskými státy. Kromě toho bylo v červenci 2009 vydáno „Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě“, které obsahuje v pokynech pro lepší provádění a uplatňování této směrnice 2004/38/ES. Na základě těchto dokumentů Ministerstvo vnitra identifikovalo některé nedostatky, navrhlo jejich odstranění a příslušné návrhy byly zapracovány a staly se součástí novely zákona o pobytu cizinců. V případě pobytu občana Evropské unie na území České republiky za účelem studia již nebude omezován okruh jeho rodinných příslušníků pouze na manžela a nezaopatřené dítě. Úpravy se dále týkají např. zpřesnění důvodu zamítnutí žádosti o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie, pokud je zařazen do schengenského informačního systému a možného ukončení jeho přechodného pobytu, pokud manželství s občanem Evropské unie zaniklo na základě pravomocného rozhodnutí soudu o rozvodu manželství nebo o prohlášení manželství za neplatné.

Došlo k upřesnění názvu dokladu vydávaného k přechodnému pobytu rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie, který sám není občanem Evropské unie, tak aby odpovídal článku 10 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES. Dosavadní průkazy o pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie zůstávají v platnosti a mohou být vydávány do 31. prosince 2012. V další období by již měly být vydávány doklady pod názvem „Pobyťová karta rodinného příslušníka občana Evropské unie“.

Shora uvedeným zákonem byla dále zajištěna realizace úkolů vyplývajících z bodů IV. 7 a IV. 8 usnesení vlády České republiky č. 171/2009 k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize. Konkrétně bylo ministru vnitra uloženo zpracovat:

- a) ve spolupráci s místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí návrh legislativních změn ke zvýšení spoluodpovědnosti zaměstnavatele za řešení situace cizince, kterému v České republice poskytl zaměstnání po skončení platnosti jeho pobytového oprávnění,
- b) ve spolupráci s ministry průmyslu a obchodu a financí návrh legislativních změn upřesňujících podmínky pro pobyt cizinců spojený s výkonem podnikatelských aktivit tak, aby byla zajištěna efektivní kontrola ze strany státu.

Uvedené úkoly byly stanoveny na základě analýzy provedené v souvislosti s aktuálním vývojem spojeným s ekonomickou krizí, kdy se v imigrační oblasti a zejména v oblasti pracovní migrace v plné míře projeví některé nedostatky a slabá místa stávající legislativy, která neumožňují adekvátně reagovat na vzniklou situaci a zejména jí účinně předcházet.

Za konkrétní nedostatky byly uvedenou analýzou označeny zejména:

- a) velmi liberální nastavení účelu podnikání pro udělení pobytového oprávnění a neexistence účinných mechanismů kontroly výkonu podnikatelských aktivit cizinců na území,
- b) minimální povinnost zaměstnavatelů, případně agentur práce, podílet se na řešení situace cizinců, kteří se ocitli v důsledku jimi nezaviněných důvodů bez pracovního uplatnění a dostávají se tak posléze do nelegálního postavení.

S cílem předcházet vzniku takových situací bylo zejména nezbytné:

- a) Zvýšit spoluodpovědnost zaměstnavatele za řešení situace cizince, kterého propustil ze zaměstnání před skončením platnosti vydaného povolení k zaměstnání.

Novelou zákona o pobytu cizinců byla založena povinnost zaměstnavatele uhradit náklady zdravotní péče poskytnuté cizinci, s nímž ukončil pracovní poměr před skončením platnosti cizinci vydaného povolení k zaměstnání, a to v období od skončení pracovního poměru do vycestování cizince z území, pokud není úhrada těchto nákladů zajištěna jiným způsobem (např. smluvním zdravotním pojištěním). Zaměstnavatel by v těchto případech měl rovněž hradit náklady spojené se správním vyhoštěním cizince, který nevycestoval po zrušení platnosti pobytového oprávnění vydaného za účelem zaměstnání.

- b) Nově vymezit výkon podnikatelské činnosti pro potřeby prokázání účelu pobytu cizince na území České republiky a zajistit účinný mechanismus k ověření skutečnosti, že cizinec na území skutečně podniká.

Dřívější stav, kdy vydané potvrzení, že cizinec splňuje podmínky pro vznik živnostenského oprávnění, bylo jediným dokladem prokazujícím účel pobytu k žádosti o vydání pobytového oprávnění za účelem podnikání, byl nedostačující. Toto potvrzení dokládalo pouze způsobilost k výkonu podnikatelské činnosti a nikoli již to, že cizinec bude podnikatelskou činnost skutečně na území České republiky vykonávat.

Neřešením výše uvedených otázek by v budoucnu mohlo dojít k výraznému nárůstu nákladů, které by vznikly státu v souvislosti s ukončením pobytu cizinců v případech, kdy cizinci, kterým bylo vydáno příslušné oprávnění k pobytu za účelem zaměstnání nebo podnikání, přijdou o zdroj svých příjmů na území České republiky. Jednalo by se zejména o náklady spojené s jejich pobytem v zařízení pro zajištění cizinců a o náklady spojené s jejich následným vyhoštěním. V této souvislosti je nezbytné brát v úvahu i skutečnost, že cizinci, kteří za pobytu na území České republiky pozbudou své dosavadní uplatnění na českém trhu práce, se velmi snadno mohou dostat

do situace hmotné nouze. V takovém případě jsou ohroženi nejen cizinci samotní (vyšší pravděpodobnost zneužití k nucené práci, obchodu s lidmi), ale je nezbytné počítat i s možnými negativními dopady do bezpečnostní oblasti (nárůst kriminality), ale i do jiných oblastí (např. poskytování nezbytné zdravotní péče, která nebude takovým cizincem uhrazena). Řešení následků vzniklé situace by tak představovalo značné finanční zatížení pro stát.

Pokud jde o pobyt cizinců na území za účelem podnikání, byla schválena změna spočívající v tom, že cizinci bude uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání až poté, co bude zapsán v živnostenském rejstříku nebo obdobném rejstříku, seznamu či evidenci. Z tohoto důvodu byla provedena i změna živnostenského zákona a obchodního zákoníku.

Změny se týkají též cizinců, kteří jsou společníky obchodních společností anebo členy družstev nebo kteří jsou členy statutárního orgánu obchodní společnosti anebo družstva. Cizinci, kteří jsou společníky obchodní společnosti nebo členy družstva a vykonávají činnost pro tuto společnost nebo družstvo, budou posuzováni jako cizinci pobývající na území za účelem zaměstnání. Člen statutárního orgánu obchodní společnosti nebo družstva bude mít obdobné povinnosti, jaké jsou zákonem o pobytu cizinců stanoveny podnikatelům. To se týká např. prokazování prostředků k pobytu nebo předkládání potvrzení finančního úřadu o tom, že nemá splatné daňové nedoplatky, a potvrzení správy sociálního zabezpečení o tom, že nemá splatné nedoplatky na pojistném na sociální zabezpečení a na státní politiku zaměstnanosti (nově je požadováno, aby takový cizinec prokázal plnění těchto povinností i ze strany dotčené právnické osoby).

Novela zákona o pobytu cizinců současně reaguje na *nález Ústavního soudu vyhlášeného ve Sbírce zákonů v roce 2009 pod č. 47*, kterým bylo zrušeno ustanovení § 171 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců. Zrušené ustanovení vylučovalo ze soudního přezkumu rozhodnutí o správním vyhoštění, pokud se před zahájením řízení o tomto vyhoštění cizinec zdržoval neoprávněně na území České republiky nebo v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Zrušením uvedeného ustanovení má i tato skupina cizinců právo podat soudní žalobu, přičemž této je ze zákona přiznán odkladný účinek. Podařilo se prosadit lhůtu, ve které by měly krajské soudy rozhodnout o žalobě proti rozhodnutí o správním vyhoštění (jedná se o lhůtu do 60 dnů). Rovněž byla stanovena lhůta pro rozhodnutí o žalobě proti rozhodnutí o zajištění cizince a proti rozhodnutí o prodloužení trvání zajištění – v těchto případech by soudy měly rozhodovat ve lhůtě do 7 pracovních dnů ode dne doručení správního spisu soudu.

Zmíněným zákonem *došlo k podstatné změně v působnosti správních orgánů v oblasti pobytu cizinců na území České republiky*. Z působnosti Policie České republiky byla na Ministerstvo vnitra převedena agenda dlouhodobých víz a oproti dřívější právní úpravě (tj. zákon č. 274/2008 Sb., který se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky) došlo i k dřívějšímu převzetí agendy týkající se vydávání povolení k dlouhodobým pobytům cizincům z tzv. třetích států a agendy přechodných pobytů občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků. Tímto zákonem byla současně *provedena reorganizace služby cizinecké policie*. Zachováno bylo Ředitelství služby cizinecké policie a jeho detašovaná pracoviště (tj. pracoviště na mezinárodních letištích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v přijímacích střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu) a nově byly v rámci krajského ředitelství policie zřízeny odbory cizinecké policie (zrušena byla oblastní ředitelství služby cizinecké policie a jejich dislokovaná pracoviště, tj. inspektoráty cizinecké policie).

Významnou změnou je *úprava institutu cestovního zdravotního pojištění cizinců při pobytu na území České republiky delším než 90 dnů*.

Před zmíněnou novelou zákona o pobytu cizinců došlo k podstatné změně institutu cestovního zdravotního pojištění cizinců – provedeno zákonem č. 278/2009 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojišťovnictví, a to s účinností od 1. ledna 2010. Tato úprava

vyvolala některé negativní zahraničně politické reakce a ve svém důsledku přinesla problémy i některým skupinám cizinců.

Na takto vzniklou situaci proto reagoval *vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony*, který byl v září loňského roku předložen ke schválení Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Pokud jde o úpravu institutu cestovního zdravotního pojištění byl tento návrh výsledkem jednání Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva financí, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Vládní návrh předpokládal, že cizinci budou mít povinnost sjednat cestovní zdravotní pojištění pouze v rozsahu nutné a neodkladné zdravotní péče a stanovil zásadu, že výše úhrady za cizinci poskytovanou zdravotní péči se bude řídit seznamem zdravotních výkonů s bodovými hodnotami a cenovými předpisy platnými pro veřejné zdravotní pojištění.

Při projednávání uvedeného vládního návrhu ve Výboru pro obranu a bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byly prezentovány pozměňovací návrhy pocházející od Pojišťovny VZP, a.s., které však nebyly schváleny. I přes tuto skutečnost Ministerstvo vnitra předpokládalo, že tyto návrhy mohou být znovu předloženy, a to při projednávání návrhu v plénu v rámci druhého čtení vládního návrhu předmětného zákona. Z tohoto důvodu ministr vnitra požádal ministry financí, zdravotnictví, zahraničních věcí a školství o aktivní podporu přijetí vládou navrhovaných změn v dané oblasti. V rámci druhého čtení vládního návrhu zákona však ze strany žádného ze zmíněných resortů nebyla vyjádřena podpora úpravě cestovního zdravotního pojištění v tomto návrhu obsažené. Naopak v rámci druhého čtení byl načten pozměňovací návrh tří poslanců, který znamenal podstatný zásah do vládou navrhované úpravy této oblasti.

Došlo tak k tomu, že v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky byly v rámci třetího čtení schváleny pozměňovací návrhy, které podstatným způsobem změnilly oblast týkající se cestovního zdravotního pojištění cizinců. V případě cizinců žádajících na zastupitelském úřadu o udělení dlouhodobého víza nebo o vydání povolení k dlouhodobému pobytu budou muset cizinci kromě dokladu o cestovním zdravotním pojištění předložit úředně ověřený překlad pojistné smlouvy a všeobecných pojistných podmínek do českého jazyka a na požádání doklad o uhrazení pojistného za pojištění na celou dobu požadovaného pobytu na území České republiky.

Cizinci, kteří již na území České republiky pobývají a budou žádat o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebo o prodloužení jeho platnosti, budou muset předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, a to v rozsahu „komplexní zdravotní péče“. Současně byla pro účely zákona o pobytu cizinců schválena definice pojmu „komplexní zdravotní péče“; rozumí se jí zdravotní péče poskytnutá pojištěnému ve smluvních zdravotnických zařízeních pojistitele bez přímé úhrady nákladů na léčení pojištěným s cílem zachovat jeho zdravotní stav z doby před uzavřením pojistné smlouvy. Z tohoto pojištění nesmí být vyloučena preventivní ani dispenzární zdravotní péče ani zdravotní péče související s těhotenstvím pojištěné matky a porodem jejího dítěte. Takové pojištění může cizinec sjednat pouze u pojišťovny oprávněné dle zákona o pojišťovnictví provozovat toto pojištění na území České republiky. Tato úprava byla Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky potvrzena, a to i poté co jí byl návrh novely zákona o pobytu cizinců Senátem vrácen s pozměňovacími návrhy k novému projednání.

Schválení těchto změn bylo výsledkem trojkoaličních jednání a tyto je nezbytné chápat jako kompromisní řešení, kterým bylo umožněno včasné přijetí předmětného návrhu zákona. V tomto směru je nezbytné brát v úvahu skutečnost, že jedním z hlavních cílů vládního návrhu bylo implementovat právo Evropských společenství a Evropské unie do právních předpisů České republiky – tedy transponovat příslušné směrnice a reagovat na nově přijatá přímo aplikovatelná nařízení (transpoziční lhůta směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, o společných

normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, uplynula dne 24. prosince 2010).

Problémy týkající se institutu cestovního zdravotního pojištění, které by měl mít cizinec sjednáno na dobu, po kterou hodlá pobývat na území České republiky jsou v posledních letech diskutovány při každém projednávání návrhu novely zákona o pobytu cizinců. Kritika se v tomto směru vždy obrací pouze vůči resortu Ministerstva vnitra, jako gestoru zmíněného zákona. S takovým stavem se Ministerstvo vnitra nehodlá do budoucna smířit.

Požadavek, aby cizinec měl zajištěnu úhradu zdravotní péče a zakotvení takového požadavku do zákona o pobytu cizinců, jako jedné z podmínek pro vydání příslušného oprávnění k pobytu, považuje Ministerstvo vnitra za zcela legitimní. Naproti tomu záležitosti týkající se toho, zda má jít o formu komerčního pojištění či veřejného zdravotního pojištění, rozsahu komerčního pojištění, s kým a za jakých podmínek by měl cizinec toto pojištění sjednat, jsou zcela mimo oblast působnosti Ministerstva vnitra a ani systematicky nespádají do zákonné úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky. Tyto otázky by proto měly být řešeny jiným právním předpisem než zákonem o pobytu cizinců.

V neposlední řadě novela zákona o pobytu cizinců reaguje na problémy, které se objevily v praxi po přechodu agendy trvalých pobytů z Policie České republiky (služby cizinecké policie) na Ministerstvo vnitra, a na problémy, kterým čelí policie při výkonu své činnosti v cizinecké oblasti.

V zájmu zvýšení efektivity pobytových kontrol novela zákona o pobytu cizinců současně obsahuje některé změny týkající se působnosti útvarů služby cizinecké policie při plnění úkolů vyplývajících z tohoto zákona. Z tohoto důvodu je např. umožněno policii, aby v rámci prováděné pobytové kontroly cizinců mohla vstupovat do objektů a na pracoviště zaměstnavatele v případě důvodného podezření, že se v nich zdržují cizinci, a to i samostatně bez dosud povinné součinnosti např. s úřady práce.

Došlo k upřesnění požadavků na předkládání dokladu o zajištění ubytování, neboť je v zájmu nejen samotného cizince, ale i České republiky, aby cizincům, kteří hodlají na území dlouhodobě pobývat, byla zaručena odpovídající kvalita bydlení. Ubytovaní tak může být zajištěno pouze v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním a je určen pro bydlení, ubytování nebo rekreaci. Nově je stanoveno, že dokladem o zajištění ubytování se rozumí doklad o vlastnictví bytu nebo domu, doklad o oprávněnosti užívání bytu anebo domu nebo písemné potvrzení osoby, která je vlastníkem nebo oprávněným uživatelem bytu nebo domu, s jejím úředně ověřeným podpisem, kterým je cizinci udělen souhlas s ubytováním (ověřený podpis oprávněné osoby se nevyžaduje, pokud potvrzení bude zasláno elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem oprávněné osoby nebo prostřednictvím datové schránky).

Pokud jde o zařízení pro zajištění cizinců, zpřesnilo se povinnosti provozovatele seznamovat cizince s jeho právy a povinnostmi souvisejícími s pobytem v tomto zařízení. Informace o právech a povinnostech cizince a vnitřní řád zařízení musejí být umístěny tak, aby byly všem zajištěným cizincům veřejně přístupné. Změnila se rovněž ustanovení týkající se návštěv zajištěných cizinců (byla rozšířena možnost návštěvy zajištěného cizince, a to dvakrát týdně namísto dřívější jedné návštěvy, doplněno bylo oprávnění provozovatele zařízení návštěvu ukončit, pokud zajištěný cizinec nebo návštěvník závažným způsobem naruší klid nebo pořádek v zařízení, nebo ohrozí-li život nebo zdraví osob v tomto zařízení).

Zákonem byly provedeny některé další, zejména následující změny:

a) změny v řízení o udělení dlouhodobého víza

Žádost o udělení dlouhodobého víza může cizinec podat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, případně jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec

držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt (výjimky z tohoto pravidla stanoví prováděcí vyhláška). Zastupitelský úřad je oprávněn po cizinci vyžadovat, aby si předem dohodl termín podání žádosti o udělení dlouhodobého víza.

O udělení dlouhodobého víza rozhoduje Ministerstvo vnitra, které v případě zamítnutí žádosti cizince písemně informuje o důvodech neudělení dlouhodobého víza. Cizinec je oprávněn ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení informace o neudělení dlouhodobého víza požádat o nové posouzení důvodů neudělení víza. Tuto agendu zajišťuje nově zřízená Komise pro rozhodování ve věcech pobytů cizinců, která je nadřízeným správním orgánem Ministerstva vnitra ve věcech, v nichž toto ministerstvo rozhoduje v prvním stupni a v dalších zákonem stanovených případech.

Došlo ke zkrácení platnosti dlouhodobého víza (oproti dřívějšímu vydávání s platností na dobu 1 roku) bude nově toto vízum udělováno s platností na 6 měsíců. Pokud účel pobytu cizince na území České republiky bude vyžadovat pobyt delší než 6 měsíců, je cizinec povinen nejdříve 90 dnů a nejpozději 14 dnů před uplynutím platnosti dlouhodobého víza podat žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu.

b) změny v úpravě pobytu za účelem podnikání

Žádost o udělení dlouhodobého víza nebo vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání je oprávněn podat nejen cizinec, který v České republice zamýšlí podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná, ale nově také cizinec, který hodlá na území pobývat jako statutární orgán či člen statutárního orgánu obchodní společnosti či družstva.

Žadatel o udělení dlouhodobého víza za účelem podnikání je povinen vždy absolvovat pohovor na zastupitelském úřadu, jehož cílem je zejména zjistit bližší skutečnosti týkající se deklarovaného účelu pobytu cizince na území České republiky.

Nově byly stanoveny náležitosti požadované od cizince, který žádá o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání (resp. o prodloužení platnosti takového povolení).

Pokud cizinec za svého pobytu na území České republiky hodlá změnit dosavadní účel svého pobytu na podnikání, může o takovou změnu požádat, pokud je držitelem platného povolení k dlouhodobému pobytu a na území pobývá po dobu delší než 2 roky.

c) změny ve způsobu prokazování prostředků k pobytu na území České republiky v případě pobytů delších než 3 měsíce

Změna má odstranit praxi, kdy cizinci zajištění prostředků k pobytu na území sice příslušnému správnímu orgánu prokázali, a to předložením finančních prostředků v hotovosti, ale ve skutečnosti těmito prostředky nedisponovali, neboť si je krátkodobě vypůjčili (k takovým případům docházelo i přímo v prostorách inspektorátů cizinecké policie, kdy si cizinci finanční prostředky předávali a tyto použilo i několik cizinců). Dostatečné zajištění prostředků k pobytu na území České republiky je možné nově prokazovat pouze výpisem z účtu na jméno cizince, jiným dokladem (např. pozváním) nebo platnou mezinárodně uznávanou platební kartou, kterou bude nutné na požádání doplnit i výpisem z účtu na jméno cizince, neboť karta sama o sobě není zárukou disponibilní částky na účtu.

d) usnadnění udělení dlouhodobého víza v případě sloučení rodiny s cizincem požívajícím na území České republiky mezinárodní ochrany

S ohledem na zjištěné problémy nebude požadováno předložení dokladu o zajištění prostředků k pobytu na území České republiky a pokud dotčení rodinní příslušníci nebudou mít cestovní doklad a nemohou si ho obstarat, bude jim umožněno, aby k žádosti namísto cestovního dokladu domovského státu mohli předložit jiný doklad totožnosti. V případě kladného vyřízení

žádosti bude (na základě pokynu Ministerstva vnitra) zastupitelským úřadem dotčenému cizinci vydán český cestovní doklad – tj. cestovní průkaz totožnosti.

e) zavedení institutu nepřipustnosti žádosti o udělení dlouhodobého víza

Jedná se o obdobný institut, který je uplatňován v případě krátkodobých víz podle vízového kodexu. V těchto případech bude žádost, včetně všech předložených náležitostí, vrácena (jedná se o případy, kdy cizinec k žádosti nepředloží požadované náležitosti, cizinec odmítne pořízení biometrických údajů, pokud byly požadovány, žádost nebyla podána na předepsaném tiskopisu nebo nebyla podána na příslušném zastupitelském úřadu).

f) zprecizování ustanovení týkajícího se možnosti povolení trvalého pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany

Novelou zákona o pobytu cizinců bylo explicitně stanoveno, které doby pobytu cizince na území České republiky lze pro účely povolení trvalého pobytu podle § 67 započítávat do požadované doby 4 let přechodného pobytu na tomto území. Do zmíněné doby bude mimo jiné započítávána i doba řízení o udělení mezinárodní ochrany, včetně případného řízení o kasační stížnosti.

g) možné přezkoumání znalosti českého jazyka, jde-li o povolení trvalého pobytu na území České republiky

Opatření má zajistit, aby v případě pochybností, že cizincem předložený doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka neodpovídá jeho skutečným znalostem, bylo možné takový doklad odmítnout a požadovat vykonání zkoušky před komisí, kterou stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

h) nové vymezení pojmu ubytovatel

Oproti dřívější úpravě bude za ubytovatele považován nejen ten, kdo poskytuje ubytování za úhradu, ale i ten, kdo ubytovává více než 5 cizinců (nevztahuje se na případy, kdy lze ubytovatele a ubytovaného cizince považovat za osoby blízké). Kromě toho tato právní úprava postrádala dostatečně objektivní kritérium, které by vylučovalo zpochybňování postupu státních orgánů v otázce posuzování přiměřenosti ubytování. Z tohoto důvodu byla vágní formulace „o zjevné nepřiměřenosti úrovně ubytování poskytovaného ostatními ubytovateli v objektech obdobného určení v obci, popřípadě okresu nebo kraji, v návaznosti na posuzování zejména srovnáním hygienických podmínek a počtu ubytovaných osob“ nahrazena doplněním výměry ubytovacího prostoru a stanovení počtu v něm ubytovaných osob. Stanovení podlahové plochy místnosti pro ubytování vychází z § 44 odst. 1 vyhlášky č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby.

i) rozšíření informační povinnosti vysokých a vyšších odborných škol

Nově jsou uvedené subjekty povinny informovat správní orgán nejen o přerušení nebo ukončení studia cizince, kterému bylo vydáno oprávnění k pobytu za účelem studia, ale i o případech, kdy cizinec ke studiu nenastoupil. Informace bude sloužit jako podnět na zahájení řízení o zrušení platnosti cizinci vydaného oprávnění k pobytu. Nesplnění povinnosti ze strany školy je správním deliktem.

j) řešení případů účelově podávaných opakovaných žádosti o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu

V souladu se správním řádem byl zapracován nový důvod pro zastavení řízení, jehož účelem je omezit administrativní zátěž Ministerstva vnitra při projednávání opakovaných žádostí o vydání povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu v případech, kdy po zamítnutí žádosti k nově podané žádosti nedoloží nové skutečnosti, které nebyly předmětem předchozího správního řízení. Opakované žádosti o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu jsou

podávány zejména tehdy, pokud zákon spojuje s řízením o této žádosti možnost pobývat na území České republiky do doby jejího vyřízení. Žádosti jsou tak zejména účelově podávány těmi cizinci, kteří nesplňují podmínky pro další pobyt na území. Tímto opatřením by mělo dojít ke zjednodušení řízení o opakovaných žádostech, a měla by být podstatným způsobem zkrácena doba pobytu těchto cizinců na území související s vedeným řízením.

Současně se institut zastavení řízení zavádí i pro případy, kdy cizinec v době řízení o žádosti podané podle zákona o pobytu cizinců požádá o udělení mezinárodní ochrany podle zákona o azylu. Zohledňuje se tak skutečnost, že zákon o pobytu cizinců se na žadatele o udělení mezinárodní ochrany nevztahuje, s výjimkou situací, kdy tak výslovně zákon o pobytu cizinců stanoví. Uvedené opatření směřuje k tomu, aby bylo nepochybné, že takový cizinec může na území pobývat pouze na základě jednoho pobytového statusu.

k) stanovení dalších požadavků na cestovní doklad předkládaný cizincem k žádosti o udělení dlouhodobého víza

Jedná se o obdobnou úpravu, která je uplatňována v případě cizinců žádajících o udělení krátkodobého víza podle vízového kodexu. Nově je požadováno, aby cestovní doklad nebyl starší 10 let, obsahoval nejméně dvě volné stránky a doba jeho platnosti přesahovala dobu platnosti dlouhodobého víza nejméně o tři měsíce.

V roce 2010 byly vydány dvě prováděcí vyhlášky k zákonu o pobytu cizinců.

Vyhláška č.428/2010 Sb. stanoví okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza.

Uvedená vyhláška v návaznosti na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), nově stanoví okruh cizinců, kteří jsou oprávněni v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pobývat pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza.

Vyhláška č. 429/2010 Sb. stanoví výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu.

Vyhláška stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o udělení víza, o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu i na jiném zastupitelském úřadu než ve státě, jehož je cizinec státním příslušníkem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt. Jedná se o výjimku ze standardní zásady, která je stanovena zákonem o pobytu cizinců.

Výčet těchto zemí vychází ze seznamu států, jejichž státní příslušníci jsou podle Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 osvobozeni od vízové povinnosti (tzv. bílý seznam). Státní příslušníci států uvedených na tomto seznamu jsou občané v zásadě nerizikových zemí, u kterých nebyly zaznamenány případy zneužívání imigračních předpisů a padělaní dokumentů předkládaných na zastupitelských úřadech v zahraničí. Samotný seznam je odrazem vízové politiky Evropské unie a byl vytvořen na základě vyhodnocování rozmanitých kritérií souvisejících mimo jiné s nedovoleným přistěhovalectvím, veřejným pořádkem a bezpečností.

Koncem roku vrcholily práce Ministerstva vnitra na přípravě **vyhlášky, která stanoví technické podmínky a postup při pořizování biometrických údajů a podpisu cizince pro účely vydání průkazu o povolení k pobytu**. Vyhláška bude upravovat technické podmínky a postup při pořizování biometrických údajů (tj. zobrazení obličeje, otisk prstů a podpisu) pro účely výroby a vydávání průkazů o povolení k pobytu občanům z tzv. třetích zemí. Povinnost vydávat povolení k pobytu pro cizince ze třetích zemí s nosičem dat obsahujícím biometrické údaje vyplývá

z Nařízení Rady (ES) č. 380/2008 ze dne 18. dubna 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. Zákon č. 427/2010 Sb. provedl nezbytné úpravy v zákonu o pobytu cizinců a zákonu o azylu tak, aby průkazy o povolení k pobytu obsahující biometrické identifikátory mohly být vydávány od 1. května 2011.

II.2.2 Zákon o azylu

Změny zákona o azylu byly v roce 2010 těsně spjaty s cíli, které si vytkla novela zákona o pobytu cizinců, tedy reagovat na nově přijaté evropské předpisy (v případě zákona o azylu jde o Vízový kodex, Nařízení Rady (ES) č. 380/2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí), na úkoly plynoucí z usnesení vlády, na aktuální judikaturu a požadavky vyvolané praxí.

Mezi nejdůležitější změny patří návrh na zrušení víz k pobytu do 90 dní vydávaných podle zákona o azylu, a to z důvodu reakce na Vízový kodex, víza jsou nahrazena osvědčením, které slouží cizinci k dopravení se do přijímacího střediska a oprávněností pobytu na území České republiky ze zákona. S navrhovanou účinností od 1. května 2011 se zavádějí průkazy o povolení k pobytu obsahující biometrické identifikátory. V návrhu zákona dochází rovněž k řešení dlouhodobého sporu mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem spravedlnosti ohledně střetu azylového a extradičního řízení. Zlepšuje se rovněž možnost azylantů a osob s doplňkovou ochranou dosáhnout na finanční příspěvky. Pro určité kategorie osob s doplňkovou ochranou se rovněž umožňuje dočasný pobyt v integračním azylovém středisku. Podobně jako v zákoně o pobytu cizinců v oblasti zajištění se i v zákoně o azylu při omezení osobní svobody stanovuje soudům zákonná lhůta pro rozhodnutí o žalobě proti umístění v přijímacím středisku nebo v přijímacím středisku na letišti.

II.2.1 Zákon o zaměstnanosti (s ohledem na imigraci)

Změny zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, byly obsaženy zejména ve dvou nových zákonech. Prvním je **zákon č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí**. Druhým je již zmíněný **zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony**.

Konkrétní změny, které výše uvedené právní normy přinesly v oblasti zahraniční zaměstnanosti, jsou uvedeny v kapitole „V.4.1 Zaměstnávání cizinců v ČR“.

III. Vízová politika České republiky

III.1. SMLUVNÍ VZTAHY

Mezinárodní právo veřejné jako obecnou premisu státní suverenity m.j. uvádí právo rozhodnout, komu povolí vstup na své území. Dokladem, jímž stát vyjadřuje svůj souhlas se vstupem cizince na své území a pobytem na něm, je vízum. Citovaného suverénního práva se státy v některých případech vzdávají tím, že jednostranně rozhodnou toto právo vůči konkrétnímu státu neaplikovat, nebo na základě bilaterální smlouvy volný vstup a pobyt zajistí jak pro cizince na své území, tak pro vlastní občany na území smluvního státu.

Státy schengenského prostoru svoji vízovou politiku koordinují v oblasti krátkodobých víz prostřednictvím unijních předpisů. Zvláštní kategorií je v tomto ohledu možnost sjednání vízových facilitačních dohod se třetími státy.

Česká republika již třetím rokem uplatňovala v praxi společnou vízovou politiku v rámci schengenské spolupráce, do které se plně zapojila dne 21. prosince 2007. Společná vízová politika upravuje krátkodobé pobyty občanů třetích zemí v rámci schengenského prostoru, což jsou pobyty v maximální délce tří měsíců. Co se týče dlouhodobých pobytů, tyto ponechává v kompetenci legislativ členských států, přičemž upravuje pouze volný pohyb osob s národními tituly opravňujícími k dlouhodobému pobytu (dlouhodobé vízum a povolení k pobytu).

V oblasti vízové politiky se na začátku roku 2009, během českého předsednictví v Radě EU, podařilo schválit zásadní dokument harmonizující současné roztržštěné komunitární právní nástroje, **Vízový kodex**¹⁵, který zcela nahrazuje dosavadní Společnou konzulární instrukci. Dnem 5. 4. 2010 nabylo toto nařízení účinnosti a ještě před tímto datem byla Vízovým výborem pod vedením EK vydána „*Příručka pro zpracování žádostí o víza a provádění změn v udělených vízech*“, která Vízový kodex v praktických ohledech vykládá.

Na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 265/2010 ze dne 25. března 2010, kterým se mění Úmluva o provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 562/2006, pokud jde o pohyb osob s dlouhodobým vízem, byl držitelům dlouhodobých národních víz od 5. 4. 2010 umožněn volný pohyb po schengenském prostoru. Před vydáním tohoto víza jsou členské státy povinny konzultovat Schengenský informační systém.

Pokud jde o vízovou politiku vůči třetím zemím, zůstalo klíčovou prioritou České republiky v rámci Evropské unie zavedení bezvízového režimu se všemi zeměmi západního Balkánu. Na základě splnění podmínek tzv. cestovních map byla od 15. prosince 2010 držitelům biometrických pasů **Albánie a Bosny a Hercegoviny** pro krátkodobý pobyt zrušena vízová povinnost. Rada a Evropský Parlament schválily novelu nařízení č. 539/2001, kterou byly Albánie a Bosna a Hercegovina převedeny na bezvízový seznam. Nařízení je účinné od 15. prosince 2010.¹⁶ Při této příležitosti vydala Evropská komise (dále jen „EK“) prohlášení týkající se všech západobalkánských zemí, které obsahovalo závazek EK ke zřízení monitorovacího mechanismu pro kontrolu plnění kritérií i po zavedení bezvízového styku. Současně měl vzniknout i systém informování západobalkánské veřejnosti proti zneužívání azylové procedury v ČS EU a konzultační mechanismus pro rychlé řešení případných migračních vln. EK se rovněž zavázala pravidelně v tomto ohledu informovat Evropský parlament (dále jen „EP“) a Radu. EK již na konci roku 2010

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu společenství o vízech (vízový kodex)

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1091/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni

začala pracovat na struktuře daného mechanismu monitorování, jenž má plnit i preventivní funkci (např. vůči přílivu žadatelů o azyl), s cílem představit analýzu rizik (v polovině února 2011) a nastavit systém varování. Důvodem pro přijetí zmíněného závazku EK byly negativní zkušenosti z migračních vln zejména ze Srbska a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie (FYROM) v roce 2010 po zavedení bezvízového režimu s těmito zeměmi. Jedinou zemí západního Balkánu, na niž se neaplikuje bezvízový režim, tak zůstalo Kosovo.

V roce 2010 se podařilo dokončit Akční plány pro **Ukrajinu a Moldavsko**, které jakožto dlouhodobý cíl stanoví možnost vízové liberalizace s těmito zeměmi. S **Ruskem** se podařila dohodnout metodologie, v jejímž rámci bude vypracován obdobný dokument s tímto cílem.

Během roku 2010 byly nadále uspokojivě uplatňovány **dohody o zjednodušení vydávání krátkodobých víz** (dále jen „facilitační dohody“), přičemž EK předložila členským státům návrhy mandátů pro renegociaci těchto dohod s **Ruskem, Ukrajinou a Moldavskem**, vzešlých z doporučení Společných výborů pro správu dohod. EK rovněž předložila návrh mandátu pro sjednání vízové facilitační dohody s **Běloruskem**.

V prosinci 2010 EP schválil uzavření obdobné dohody s **Gruzií** (Rada dne 18.ledna 2011 vyjádřila rovněž souhlas s uzavřením dohody, přičemž tato dohoda by měla vstoupit v platnost 1. března 2011 spolu s dohodou o readmisi).

Práce na komunitárních dohodách s **Brazílií o bezvízovém styku pro držitele obyčejných pasů** cestující za obchodním či turistickým účelem a **diplomatických a služebních pasů** byly dokončeny a předloženy k projednání v EP. Rovněž bylo přijato **rozhodnutí o bezvízovém režimu pro pobyty do třech měsíců**, resp. 90 dnů **mezi Evropskou unií a Tchaj-wanem** (s platností od 11. ledna 2011).

Rada a Evropský Parlament schválily novelu nařízení č. 539/2001, kterou byl na bezvízový seznam převeden **Tchaj-wan a Severní Mariany**. Nařízení je účinné od 11. ledna 2011.¹⁷

Negativní dopady na vízovou politiku Evropské unie přetrvaly v případě **Kanady**, která jako jediná třetí země v roce 2009 opětovně zavedla víza schengenskému státu, České republice. Významným cílem české zahraniční politiky zůstává proto znovuoobnovení bezvízového styku. O dosažení tohoto cíle česká strana ve spolupráci s EK a ČS usiluje na všech úrovních.

Vyhodnocení plnění povinností obsažených v Memorandu ADS

Vláda České republiky přijala dne 22. prosince 2004 usnesení č. 1311 k realizaci Memoranda o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch Čínské lidové republiky (CNTA) a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z Čínské lidové republiky.

Tímto usnesením bylo uloženo ministru pro místní rozvoj zřídit mezirezortní pracovní skupinu, která bude koordinovat, monitorovat a vyhodnocovat plnění povinností obsažených v Memorandu ADS. Tato skupina je složena ze zástupců Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že v posledních letech nebyly žádné problémy se pracovní skupina sešla až v roce 2010, a to 8. září a 13. prosince. Na jednání se mimo jiné řešila i témata vzájemných investic mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou a otázka dohody o zamezení dvojího zdanění mezi ČR a Tchaj-wanem.

¹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1211/2010 ze dne 15. prosince 2010, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni

Ve snaze pomoci organizovaným skupinám cestovat z Čínské lidové republiky do zemí EU v souladu s předem stanoveným cestovním programem Ministerstvo pro místní rozvoj vydává Seznam cestovních agentur a cestovních kancelářů, se kterými je uzavřena smlouva o zajištění plnění závazků vyplývajících z Memoranda ADS, jejíž nedílnou součástí je i příloha, která obsahuje faxové spojení na Policii České republiky - Ředitelství služby cizinecké policie. V současné době Ministerstvo pro místní rozvoj vede na Seznamu 118 cestovních kancelářů a agentur. Tento seznam je k dispozici na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a je 2 x ročně aktualizován (říjen, duben).

V roce 2010 bylo Českou republikou **vydáno v rámci Memoranda ADS 2 503 víz** státním příslušníkům Čínské lidové republiky, tj. 30,5 % z celkového počtu vydaných víz k pobytu do 90 dnů těmto státním příslušníkům a 0,5 % z celkového počtu vydaných víz k pobytu do 90 dnů ve sledovaném roce.

III.2 PRAKTICKÝ VÝKON

V roce 2010 vstoupil v platnost výše zmíněný **Vízový kodex**, jehož prostřednictvím došlo k harmonizovanému uplatňování společné vízové politiky všemi schengenskými státy. Vízový kodex zavedl jednotná procesní pravidla, formy spolupráce mezi schengenskými státy, společná pravidla upravující organizaci vízových oddělení, rovněž upravil spolupráci s externími poskytovateli a obchodními zprostředkovateli a jednotně upravil další oblasti vztahující se k vízovému procesu.

Celkem zastupitelské úřady České republiky přijaly **545 238** (tj. +55 486) žádostí o vízum a udělily, resp. vyznačily **526 281** víz, tj. o 70 304 víz více než v roce 2009.

Na celkovém počtu podaných žádostí o vízum se v roce 2010, stejně jako v letech předcházejících, nejvíce podíleli státní příslušníci **Ruska** (počet žádostí 276 244; uděleno víz 270 234). Na druhé pozici již několik let figurují státní příslušníci **Ukrajiny** (počet žádostí 115 837; uděleno víz 110 821). Třetí nejpočetnější skupinou byli státní příslušníci **Turecka** (počet žádostí 22 343; uděleno víz 21 445).

Obdobně jako v roce 2009 byl nejvyšší počet víz udělen, resp. vyznačen na ZÚ Moskva, ZÚ Kyjev, Generálním konzulátu Sankt Peterburg, Generálním konzulátu Doněck a Generálním konzulátu Lvov.

Nejvytíženější zastupitelské úřady a generální konzuláty České republiky v roce 2010

Zastupitelský úřad	Celkem přijato žádostí o vízum	Krátkodobá víza udělená	Dlouhodobá víza vyznačená
ZÚ Moskva	205 418	162 464	1 121
ZÚ Kyjev	42 414	46 871	398
GK Doněck	39 781	29 749	522
GK Sankt Petěrburg	38 437	34 995	722
GK Lvov	28 118	10 991	1 669

Zdroj: MZV ČR

Krátkodobá víza

V roce 2010 zastupitelské úřady České republiky přijaly **533 687** (tj. +76 426) **žádostí o krátkodobá víza** a udělily **514 730** víz, tj. o 74 628 víz více než v roce 2009.

Nejvyšší počet žádostí o krátkodobé vízum podali státní příslušníci **Ruska** (počet žádostí 271 353; uděleno víz 267 344). Na druhé pozici se umístili státní příslušníci **Ukrajiny** (počet žádostí 113 830; uděleno víz 110 019). Třetí nejpočetnější skupinou byli státní příslušníci **Turecka** (počet žádostí 21 648; uděleno víz 20 879).

Nejčastějším účelem pobytu u udělených krátkodobých víz byla „**turistika**“ (334 532, tj. 65 %), dále následoval v daleko menší míře účel pobytu „**ostatní**“ (turistika, tranzit, obchod – 78 977, tj. 15 %), účel pobytu „**jiné**“ (28 481, tj. 6 %) a „**pozvání**“ (25 517, tj. 5 %).

Problematika rodinných příslušníků

Rodinní příslušníci občanů EU tvoří specifickou skupinu žadatelů požívajících **práva na volný pohyb v rámci EU**, vůči které se uplatňují zjednodušené postupy týkající se zejména náležitostí předkládaných k žádosti o vízum a zvláštní pravidla při možnosti požádat o nové posouzení důvodů neudělení víza. S účinností od 5. dubna 2010 je udělování krátkodobých víz v první řadě upraveno přímo použitelným nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex). Zvláštní pravidla vztahující se k rodinným příslušníkům občanů EU jsou obsaženy v zákoně o pobytu cizinců na území České republiky, do něhož byla transponována Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Rodinní příslušníci občanů EU mají při splnění stanovených podmínek právo na vstup a pobyt na území členských států EU a udělení krátkodobého víza je v těchto případech nárokové. Důvody pro neudělení víza u této kategorie žadatelů jsou značně omezené a neudělení víza je přezkoumatelné.

V roce 2010 bylo zastupitelskými úřady uděleno celkem **1 722 krátkodobých víz** rodinným příslušníkům občanů EU, což je o 20% méně než v roce 2009, kdy bylo uděleno celkem 2 143 víz. Nejčastějším účelem pobytu byla „**turistika**“ (32%) a „**návštěva rodiny nebo přátel**“ (32%).

Krátkodobá víza – RP občanů EU, porovnání 2009/2010

Rok	Počet udělených krátkodobých víz RP	Počet neudělených krátkodobých víz RP
2009	2 143	119
2010	1 722	130

Vysvětlivka: RP – rodinný příslušník občana Evropské unie
Zdroj: MZV ČR

Nejčastější účely pobytu u krátkodobých víz RP občanů EU v roce 2010 - TOP 3

Účel pobytu	Počet udělených víz
turistika	560
návštěva rodiny nebo přátel	550
ostatní	369

Účinný přezkum důvodů zamítnutí žádosti o udělení víza je zajištěn v rámci institutu **nového posouzení důvodů neudělení víza** dle zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Správním orgánem příslušným k přezkumu je Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

**Počet neudělených krátkodobých víz RP občanů EU
v roce 2010 - dle účelu pobytu**

Účel pobytu	Počet neudělených víz
návštěva rodiny nebo přátel	80
ostatní	21
pozvání	14
turistiky	11
jiné	04
Celkem	130

Zdroj: MZV ČR

Ve zbylých dvou případech nebyla ze strany zastupitelského úřadu prokázána existence úmyslu zneužití práv (účelový sňatek) a vízum bylo na pokyn ústředí MZV uděleno.

Z hlediska teritoriálního rozložení směřovalo v roce 2010 nejvíce žádostí o přezkum ze států severní Afriky (nejpočetněji **Tunisko, Egypt, Alžírsko**). Pořadí dalších zemí se stejným počtem podaných žádostí: západní Afrika (Ghana, Gambie), JAR, Ukrajina, Arménie, Turecko, Čína, Libanon.

Dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů

V roce 2010 bylo celkem přijato na zastupitelských úřadech České republiky **17 375 žádostí o dlouhodobé vízum nad 90 dnů (typ D a D+C)**. V porovnání s rokem 2009 došlo k poklesu (-9 033 žádostí, tj. -34,2 %), ale pokles není již tak markantní jako v porovnání roku 2009 s rokem 2008 (-44 748 žádostí, tj. -62,9 %). Důvodem snížení stavových počtů osob pobývajících na území na vízum nad 90 dnů bylo pozastavení přijímání nových žádostí o vízum nad 90 dnů u vybraných státních příslušností na vybraných zastupitelských úřadech od 1. dubna 2009.¹⁸ Od září 2009 došlo k určitému uvolnění, byly stanoveny početní kvóty, což zřejmě vedlo ke zmírnění poklesu, dokonce v některých měsících k výraznějšímu nárůstu.

Nejvíce žádostí podali státní příslušníci **Ruska** (4 891 žádostí, tj. 28,1 %), **Spojených států amerických** (2 583 žádostí, tj. 14,9 %) a **Ukrajiny** (2 007 žádostí, tj. 11,6 %). Tyto tři státní příslušnosti tvoří zhruba polovinu (54,6 %) z celkového počtu podaných žádostí. Všechny zbývající státní příslušnosti se na celkovém počtu podílejí minimálním počtem (žádná nepřekročila procentuelní podíl pěti procent).

V porovnání jednotlivých státních příslušností došlo k nejvyššímu nárůstu u státních příslušníků Turecka (695 žádostí, +160 žádostí, tj. +29,9 %). Dramatické snížení podaných žádostí je evidováno u státních příslušníků Ukrajiny (2 007, -6 148, tj. -75,4 %), Moldavska (176, -742, tj. -80,8 %), Uzbekistánu (252, -656, tj. -72,2 %), Ruska (4 891, -366, tj. -7,0 %) a Mongolska (305, -281, tj. -48,0 %).

Nejčastějším účelem podávaných žádostí o pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů bylo „studium“ (28,8 %), druhým byl účel „výkonný manažer“ (23,6 %) a dalším v pořadí byl účel „rodinný“ (23,0 %). Na čtvrtém místě byl evidován účel „zaměstnání“ (17,5 %), ačkoli

¹⁸ dne 1. 4. 2009 došlo k pozastavení přijímání žádostí o dlouhodobá víza za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě pro státní příslušníky Ukrajiny, Vietnamu, Moldavska, Mongolska a Thajska, od 21. 9. 2009 došlo k částečnému uvolnění (kvóty) a zároveň místo Thajska byl stanoven Uzbekistán.

v roce 2009 byl právě tento účel na prvním místě statistiky. U účelu zaměstnání došlo v porovnání s rokem 2009 k největšímu poklesu, a to zhruba o 9 tisíc žádostí (tj. -75 %). Důvodem tohoto velkého snížení je především pokles u podávaných žádostí státních příslušníků Ukrajiny. V roce 2009 státní příslušníci Ukrajiny podali zhruba 6 700 žádostí za účelem zaměstnání, kdežto v roce 2010 to bylo jen cca 550 žádostí. Je evidentní, že dopady hospodářské krize, která započala ke konci roku 2008, se u cizích státních příslušníků, obzvláště tedy u státních příslušníků Ukrajiny, projeví snížením možnosti získat zaměstnání výrazněji až v roce 2010.

V hodnoceném roce bylo **uděleno 11 551 víz k pobytu nad 90 dnů** (-7 017 víz, tj. -37,8 %). Nejvíce těchto víz bylo uděleno státním příslušníkům **Ruska** (2 890 víz, tj. 25 % ze všech udělených víz), **Spojených států amerických** (2 432 víz, tj. 21,1 %) a **Ukrajiny** (802 víz, tj. 6,9 %).

Ve srovnání jednotlivých státních příslušností došlo k nejvyššímu početnímu nárůstu u státních příslušníků Turecka (566 víz, +132 víz, tj. +30,%), ostatní navýšení je pouze v počtech do 100 udělených víz (např. Thajsko +72, Chorvatsko +58). Adekvátně nejvyšší pokles počtu udělených víz byl zaznamenán u státních příslušníků Ukrajiny (-4 005 víz).

Nejčastějším účelem (34 %) u udělených víz bylo „studium“, dále s odstupem následovaly účely „rodinný“ a „zaměstnání“ (oba po 18 %) a „výkonný manažer“ (17 %).

Systém VISAPOINT

VISAPOINT je **internetový systém MZV** zprovozněný od roku 2009, prostřednictvím kterého se cizinec registruje k podání žádosti na zastupitelském úřadě. V systému VISAPOINT se musí zaregistrovat každý žadatel o vízum k pobytu na území České republiky nad 90 dnů a každý žadatel o dlouhodobý pobyt.

Cílem systému VISAPOINT je zejména **rovný a spravedlivý přístup** ke každému cizinci (žadateli o vízum), zajištění stejných podmínek pro podání žádostí o dlouhodobá víza na ZÚ/GK, zvýšení efektivity vízového procesu a v neposlední řadě pohodlí samotného žadatele.

Registraci na podání žádosti o vízum k pobytu nad 90 dnů cizinec provede na internetové stránce www.visapoint.eu. K vyplnění registrace je nutné vlastnit funkční emailovou adresu. Provedení objednávky není podmíněno úkonem ze strany samotného žadatele. Registraci může učinit jak žadatel o vízum, tak zvučí subjekt nebo kterákoliv jiná osoba. Registrace k podání žádosti o vízum je bezplatná.

V současné době systém VISAPOINT je využíván 18 zastupitelskými úřady v zemích s největšími počty žádostí o dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty. Do budoucna se počítá s jeho využitím i pro krátkodobá víza.

Negativní jevy spojené se žádostmi o udělení víz na území ČR

Prvotním „sítím“ při posuzování pobytových žádostí jsou zastupitelské úřady České republiky v zahraničí (dále jen „ZÚ ČR“). Při kontaktu s cizincem, nejen v rámci pohovoru při podání žádosti, ale také při přenesení uděleného dlouhodobého a trvalého pobytu do nově vydaného cestovního dokladu, konzulární pracovníci či imigrační policejní důstojníci působící v zahraničí často zjišťují poznatky, které signalizují neplnění účelu pobytu či jiné zneužití pobytového oprávnění ze strany cizince.

Účelové žádosti o víza/povolení k pobytu vykazují mnohé společné rysy, jedná se zejména o následující zjištění:

- cizinec nemá konkrétní představu o deklarovaném účelu pobytu, v obecné rovině ani o životě v České republice; v rámci pohovoru uvádí údaje, které jsou v rozporu s dokládány

náležitostmi (např. o ubytování a finančním zabezpečení); jiní žadatelé mohou být naopak na pohovor svými prostředníky formálně dobře připraveni a podrobně instruováni;

- cizinec se chce vystěhovat ze země původu natrvalo a po získání pobytového statutu následně v rámci sloučení rodiny do České republiky přistěhovat i další členy své rodiny;
- cizinec naopak plánuje pobytové oprávnění v České republice využívat pouze k občasným a krátkodobým cestám do České republiky, volnému a nekontrolovatelnému pohybu po schengenském prostoru – nechce si žádat o krátkodobá víza;
- cizinec plánuje pouze vyvést kapitál za hranice země svého původu, protože nedůvěřuje vývoji ekonomiky vlastního státu.

Někteří žadatelé se různými způsoby snaží znesnadnit prověření své žádosti o pobytové oprávnění:

- žádosti vyřizují s využitím prostředníků, ať už přímo z České republiky za aktivní účasti na tuto problematiku specializovaných advokátních kanceláří¹⁹ nebo v zemi původu žadatelů, případně spoluprací obou subjektů; k obstarání náležitostí ke své žádosti využívají cizinci také různých agentur, občanů České republiky, cizinců s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem v České republice, kteří jim za úplatu obstarávají všechny potřebné dokumenty, ale i s využitím internetových služeb (široká nabídka vyřízení pobytů v České republice ze strany různých subjektů na internetu, poskytnutí kompletního návodu, jak si obstarat vízum do České republiky za jakýmkoliv účelem, včetně kontaktu na zprostředkovatele a sazebníku nabízených služeb); služeb prostředníků cizinci využívají i po udělení pobytového oprávnění v České republice, zejména v řízení o prodloužení pobytu či změnách účelu pobytu;
- k žádostem předkládají padělky různých dokumentů a veřejných listin (např. padělané výpisy z rejstříku trestů, potvrzení z úřadu práce, potvrzení o zajištění ubytování, potvrzení finančního úřadu, potvrzení banky, potvrzení správy sociálního zabezpečení o bezdlužnosti a výzvy živnostenského úřadu, potvrzení o přihlášení ke studiu, plná moc, doklady prokazující zdravotní pojištění, padělky razítek tlumočnicků u překladů,); při rozhodování žádosti je v mnoha případech problematické resp. téměř nemožné ověřit pravost listin vydávaných v domovském státě (např. bankovní účty, oddací listy), které jsou na ZÚ ČR předkládány jako náležitosti k žádostem; zvyšuje se rovněž počet předkládaných padělaných oddacích listů občana/občanky České republiky s cizincem/cizinkou jako podkladu pro získání pobytového oprávnění za účelem sloučení rodiny;
- žádosti podávají na jiných ZÚ ČR než v zemi svého původu²⁰ či žádosti záměrně zasílají poštou, aby ZÚ ČR neměl šanci žadatele ztotožnit a případně posoudit jeho hodnověrnost.

Stejně jako v předcházejícím roce docházelo k obchodování s formuláři institutu „**Pozvání do ČR**“. Organizátoři tohoto způsobu získání českého víza vyhledávají osoby zejména ze sociálně slabších vrstev. Těmto osobám poté dávají podepisovat formuláře pozvání.²¹ Tyto osoby často zvané osoby ani neznají a nikdy se s nimi nesetkají. Pozvání také vystavují osoby, se kterými se cizinci účelově seznámili přes internet nebo přes prostředníka žijícího v České republice.

¹⁹ Styk žadatelů s advokátní kanceláří ve většině případů probíhá přes prostředníka v zemi původu, kterému cizinec vystavil plnou moc. Advokátní kancelář připraví v ČR veškerou dokumentaci, kterou zašle na ZÚ ČR poštou; prostředník v zemi původu připraví cizince k případnému pohovoru na ZÚ ČR.

²⁰ Od 1. 1. 2011 nabyla účinnosti „Vyhláška stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu“, na základě této nové vyhlášky budou moci mimo zemi svého původu požádat o vízum/pobyt jen bezvízoví státní příslušníci dle nařízení Rady (ES) č. 539/2001

²¹ Cena za takto bíanco vypsany formulář se pohybuje v rozmezí 100 - 200 Kč.

Ověřování pozvání

V roce 2010 bylo do IS CIS celkem zaevidováno 46 185 formulářů pozvání (-4 432 formulářů oproti roku 2009, tj. -8,8 %). V hodnoceném období bylo v IS CIS u **45 320 formulářů** uvedeno datum ověření. Ve srovnání s minulým rokem došlo k poklesu o 4 639 formulářů, což je snížení o 9,3 %.

Ověřování pozvání (údaje z IS CIS) - porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj.%	1.1.-31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
počet zaevidovaných formulářů pozvání	50 617	100,0	46 185	100,0	-8,8	-4 432
počet ověřených* pozvání	49 959	100,0	45 320	100,0	-9,3	-4 639

Vysvětlivka: *počty pozvání, u kterých je v IS CIS uvedeno datum ověření v daném období

Poznámka: Údaje zpracovány ŘSCP PČR

Nejvíce byli mezi **zvanými osobami** u ověřených pozvání uváděni státní příslušníci Ukrajiny (15 687 osob, tj. 34,6 % z celkového počtu zvaných osob u ověřených pozvání). U nich je také nejvyšší meziroční pokles (-1 038 pozvání, tj. -6,2 %). Poté ve statistice následovali státní příslušníci Ruska (19,6 %), Běloruska (5,5 %), Číny (4,6 %) a Indie (3,7 %). V meziročním porovnání je největší nárůst vykázán u občanů Indie (1 683 pozvání, +334, tj. +24,8 %), Běloruska (2 498, +304, tj. +13,9 %) a Mongolska (666, +202, tj. +43,5 %).

Ověřování pozvání (údaje z IS CIS) - zvaná osoba - porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj.%	1.1.-31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem počet ověřených* pozvání	49 959	100,0	45 320	100,0	-9,3	-4 659
z toho TOP 10 st. příslušnost ZVANÉ OSOBY						
Ukrajina	16 725	33,5	15 687	34,6	-6,2	-1 038
Rusko	9 376	18,8	8 875	19,6	-5,3	-501
Bělorusko	2 194	4,4	2 498	5,5	13,9	304
Čína	2 409	4,8	2 106	4,6	-12,6	-303
Indie	1 349	2,7	1 683	3,7	24,8	334
Moldavsko	2 484	5,0	1 649	3,6	-33,6	-835
Vietnam	1628	3,3	1567	3,5	-3,7	-61
Kazachstán	731	1,5	884	2,0	20,9	153
Irák	718	1,4	808	1,8	12,5	90
Írán	663	1,3	746	1,6	12,5	83

Vysvětlivka: *počty pozvání, u kterých je v IS CIS uvedeno datum ověření v daném období

Poznámka: Údaje zpracovány ŘSCP PČR

Nejvíce byli mezi **zvoucimi osobami** u ověřených pozvání uvedeni občané České republiky (20 277 osob, tj. 44,7 % z celkového počtu zvoucích osob u ověřených pozvání). U nich je registrován nejvyšší meziroční pokles (-1 857 pozvání, tj. -8,4 %). Dále s velkým odstupem ve statistice následovali státní příslušníci Ukrajiny (24,1 %), Ruska (10,1 %), Moldavska (2,8 %) a Běloruska (2,6 %). V meziročním porovnání je největší nárůst vykázán u státních příslušníků Mongolska a Spojených států amerických (viz.tabulka níže). U zvoucích osob převládala fyzická osoba (66,7 %) nad osobou právnickou.

Ověřování pozvání (údaje z IS CIS) - zvučí osoba - porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj.%	1.1.-31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem počet ověřených* pozvání	49 959	100,0	45 320	100,0	-9,3	-4 659
z toho TOP 10 st. příslušnost ZVOUCÍ OSOBY						
Česko	22 134	44,3	20 277	44,7	-8,4	-1 857
Ukrajina	12 025	24,1	10 915	24,1	-9,2	-1 110
Rusko	4 531	9,1	4 598	10,1	1,5	67
Moldavsko	1 604	3,2	1 257	2,8	-21,6	-347
Bělorusko	1 194	2,4	1 180	2,6	-1,2	-14
Vietnam	1 195	2,4	956	2,1	-20,0	-239
Čína	612	1,2	677	1,5	10,6	65
Spojené státy	501	1,0	606	1,3	21,0	105
Mongolsko	282	0,6	420	0,9	48,9	138
Kazachstán	515	1,0	412	0,9	-20,0	-103

Vysvětlivka: *počty pozvání, u kterých je v IS CIS uvedeno datum ověřeno v daném období

Poznámka: Údaje zpracovány ŘSCP PČR

Další negativa související s účelem pobytu sloučení rodiny, studium, zaměstnání a podnikání jsou uvedena v kapitole „V.2.Oblast udělování povolení k pobytu na území České republiky“. Legalizace pobytu pomocí účelového sňatku nebo účelového otcovství je zpracována v kapitole „VIII.2.4. Napomáhání k nelegální migraci“.

III.3 VYSÍLÁNÍ STYČNÍCH DŮSTOJNÍKŮ PRO MIGRACI A DOKLADY

V roce 2010 byla zahájena realizace „Dohody mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí České republiky o vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady na zastupitelské úřady České republiky“ ze dne 13. února 2009, která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2010.

Přes skutečnost, že tato dohoda umožňuje na rozdíl od dosavadní „Dohody mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí České republiky o vysílání příslušníků Policie České republiky, služby cizinecké a pohraniční policie, na zahraniční služební cesty na zastupitelské úřady České republiky“ ze dne 30. prosince 2005, již nahradila, vyslání nejen policistů, ale i odborníků na migrační problematiku z řad pracovníků Ministerstva vnitra, byli v roce 2010 vysláni na zastupitelské úřady výlučně policisté. Důvodem k tomuto postupu byly zkušenosti získané policisty z jejich předchozích vyslání, které umožnily jejich bezodkladné vycestování do místa působení.

Vyslání byli na zastupitelské úřady České republiky do Kyjeva, Hanoje, Káhiry, Moskvy, Lvova, Pekingu, Ulánbátaru, Minsku a Abuji. Na uvedených zastupitelských úřadech se významnou měrou podíleli mj. na provádění pohovorů se žadateli o víza, pominout nelze ani jejich činnost při posuzování dokumentů předkládaných k uvedeným žádostem, jakož i dokumentů, potřebných ke vstupu a pobytu na území České republiky, a to v rámci jejich odbavení k letům směřujícím do České republiky. Posledně uvedená činnost byla vykonávána v Káhiře, kde policisté poskytovali odbornou konzultační pomoc zaměstnancům a handlingovým agentům leteckých dopravců v případech, kdy vznikly pochybnosti o úplnosti nebo regulérnosti cestovních dokladů.

Styční důstojníci pro migraci a doklady odhalili množství padělaných dokladů, díky jejich činnosti došlo ke zkvalitnění nabírání žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů, precizaci pohovorů se žadateli a s tím souvisejících stanovisek zastupitelských úřadů k neudělení víz.

V rámci Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci byly pro rok 2011 pro vyslání styčných důstojníků pro migraci a doklady stanoveny v pořadí dle priority následující destinace: Hanoj, Kyjev, Káhira, Moskva, Ulánbátar, Lvov a Peking.

Dále bylo ujednáno, že v případě potřeby řešit aktuální problémy v oblasti migrace bude styčný důstojník pro migraci a doklady vyslán též do Abuji, Doněcku, Minsku, Tunisu, Istanbulu, Astany a Dillí.

Konečný počet vyslaných styčných důstojníků i celkový počet destinací je odvislý od výše finančních prostředků, které budou moci být z rozpočtu Ministerstva vnitra za tímto účelem vyčleněny – v letošním roce se jedná o cca 5 milionů Kč (ŘSCP rovněž plánuje využít přidělené prostředky, které nebyly vynaloženy při vyslání IPD v minulém roce – jedná se cca o 2,5 milionu Kč).

Vyslání do vybraných destinací pro rok 2011 by mělo proběhnout v nejkratším možném termínu. V případě naléhavé potřeby či nepředpokládaného vývoje situace může Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci dodatečně navrhnout služební cestu nebo vyslání styčného důstojníka.

Předložený návrh destinací byl členy fóra schválen s tím, že bude sledován vývoj situace okolo možnosti zavedení přímé letecké linky ČSA Praha-Hanoj (plánuje se jednání Ministerstva vnitra s ČSA). V případě, že tato linka bude zavedena, mělo by být dodatečně rozhodnuto o vyslání druhého styčného důstojníka do Hanoje, který by působil, podobně jako styčný důstojník v Káhiře, přímo na letišti.

III.4 VÍZOVÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM

Vízový informační systém (dále jen „VIS“) je společný elektronický databázový systém schengenských států, který bude po svém spuštění obsahovat údaje o příslušnících třetích zemí, kteří žádají o schengenské vízum. Plánovaný termín spuštění VIS je červen 2011, kdy by mělo být zahájeno jeho postupné zavádění v jednotlivých světových regionech.

VIS bude využíván zejména zastupitelskými úřady členských států při vyřizování žádostí o víza a na hraničních přechodech orgány odpovědnými za provádění hraniční kontroly. Mimoto bude možné využívat VIS na území členských států při ověřování či určování totožnosti osob a v určitých případech také v rámci prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů.

Od VIS se očekává výrazné zefektivnění řízení o udělení víza a eliminace některých slabých míst vízového procesu, neboť zastupitelský úřad jakéhokoli členského státu bude mít k dispozici kompletní „vízovou historii“ žadatele a bude znemožněn tzv. „visa shopping“ (podávání opakovaných žádostí na konzulátech různých členských států a obcházení kritérií pro určení členského státu příslušného pro posouzení žádosti). VIS bude vedle standardních osobních údajů obsahovat také biometrické údaje, konkrétně digitalizovanou fotografii a otisky prstů. Tím bude eliminováno riziko záměny identity ve vízovém procesu, cestování tzv. „na podobu“ či falšování víz a dojde k zefektivnění kontrol na hranicích.

VIS se skládá z centrální evropské databáze (CS-VIS), která bude napojena na národní systémy jednotlivých členských států. Výstavba centrálního systému je v kompetenci Evropské

komise, národní systémy jsou připravovány členskými státy. Systém lze spustit až poté, kdy budou dokončeny všechny jeho komponenty – na centrální i národní úrovni.²²

Dokončení systému je tak zásadně závislé na úplné připravenosti všech zúčastněných subjektů – Komise a každého členského státu. Příprava systému je v současnosti již o dva roky opožděna proti původnímu harmonogramu, který počítal se spuštěním v červnu 2009. Po sérii odkladů termínu dokončení způsobených jednak legislativními změnami, jednak nepřípravou na straně Komise i některých členských států, je termín spuštění VIS stanoven na červen 2011.

Po svém dokončení bude VIS spouštěn postupně na zastupitelských úřadech v jednotlivých světových regionech (tzv. regionální roll-out). Prvním regionem bude severní Afrika, následovat bude Blízký východ a oblast Perského zálivu. O pořadí dalších regionů dosud nebylo rozhodnuto. Předpokládá se, že kompletní celosvětové pokrytí bude mít VIS do dvou let od spuštění v prvním regionu. Na všech hraničních přechodech schengenských států (v České republice pouze na letištích s mezinárodním provozem) budou kontroly ve VIS zahájeny dvacet dní po zahájení provozu VIS v prvním regionu.

V České republice se na budování národní části VIS podílí Policie ČR a MZV, a to dvěma oddělenými projekty – NS-VIS ČR (na straně Policie ČR) a modernizací stávajícího vízového systému MVP/EVC (na straně MZV).

²² V projektu Národní vízový informační systém ČR byla ukončena etapa IV Pilot. Vzhledem k přijetí Vízového kodexu v dubnu 2010 bude potřeba upravit aplikační SW systému. Tento požadavek není finančně pokryt, a proto se hledají možnosti finančního krytí. Vzhledem k narůstajícímu objemu zpracovávaných dat je třeba v letošním roce posílit HW vybavení systému. Vzhledem k tomu, že systém byl zbudován v roce 2007 je třeba v roce 2011 zajistit údržbu SW a HW. V roce 2011 by mělo být ověřeno přenášení informací mezi systémem Národní vízový informační systém ČR a centrálním vízovým systémem. Na základě rozhodnutí orgánů Evropské komise je termín výstavby centrálního vízového systému posunut na polovinu roku 2011.

IV. Schengen

IV.1 HODNOCENÍ SCHENGENSKÉ SPOLUPRÁCE

Dne 21. prosince 2010 si Česká republika připomenula **tříleté výročí vstupu do schengenského prostoru** a zrušení ochrany vnitřních hranic, tj. vzájemných hranic mezi schengenskými státy.

Stejně jako v předcházejících letech, se i rok 2010 nesl ve znamení snahy o zajištění rovnováhy policejních opatření po obou stranách zvláště česko-německé státní hranice. Ministerstvo vnitra ČR bylo i nadále adresátem stížností českých občanů na četnost a důkladnost kontrol prováděných v blízkosti hranice. Toto téma bylo projednáváno na řadě jednání mezi zástupci ministerstev vnitra i policií obou zemí. Obě strany se neshodly ve svých názorech na přípustnost prováděných kontrol z hlediska Schengenu, podařilo se však dojednat prohloubení vzájemné spolupráce. Určité zlepšení bylo např. zaznamenáno u způsobu provádění kontrol – zkušenosti občanů naznačující porušení lidské důstojnosti či šikany byly spíše ojedinělé. Vysokou frekvenci kontrol prokázaly statistiky společnosti Student Agency z března 2010, jejíž mezinárodní autobusové linky byly při příjezdu na území SRN kontrolovány v 70 %. V této souvislosti Česká republika ocenila **dva důležité výroky na evropské úrovni související s kontrolami podél vnitřních schengenských hranic**. V červnu 2010 vynesl **Soudní dvůr EU** rozsudek v případě Melki, ve kterém označil za rozporné se Schengenským hraničním kodexem kontroly prováděné v omezeném pásmu u vnitřní hranice bez ohledu na chování osob a na zvláštní okolnosti zakládající riziko narušení veřejného pořádku za účelem kontroly, zda jsou dodržovány povinnosti stanovené zákonem, aniž by stanovily nezbytné meze této pravomoci zaručující, že výkon této pravomoci v praxi nemůže mít účinek rovnocenný hraničním kontrolám. V říjnu 2010 následně **Evropská komise** ve své zprávě o uplatňování hlavy III Schengenského hraničního kodexu (část vnitřní hranice) vyzvala členské státy, aby s ohledem na tento rozsudek adekvátně pozměnily své vnitrostátní právní předpisy, jež policejním orgánům svěřují v pohraničních oblastech u vnitřních hranic specifické pravomoci.

Rok 2010 se nesl ve znamení **zahájení příprav na schengenské hodnocení České republiky**, které bude v letech 2012-2013 prověřovat správné provádění schengenských pravidel ve všech oblastech schengenské spolupráce, tj. při ochraně vnějších hranic, policejní spolupráci, ochraně osobních údajů, vydávání víz a využívání Schengenského informačního systému. Toto hodnocení bude, na rozdíl od hodnocení, které Česká republika absolvovala před svým vstupem do schengenského prostoru v letech 2005-2007, zaměřené na kontrolu plného provádění schengenského acquis.

V této souvislosti byly znovu **aktivovány pracovní struktury** připravující ČR na Schengen, tj. mezirezortní **pracovní skupina Hodnocení Schengenu – Česká republika**. V rámci této skupiny a jejích specializovaných expertních skupin proběhly v polovině r. 2010 **autoevaluace**, jejichž cílem bylo zkontrolovat současnou praxi z hlediska splnění doporučení vzešlých z minulého hodnocení a prověřit plnění současných schengenských pravidel.

Výsledky autoevaluací byly důležitým zdrojem při zpracovávání nového strategického materiálu pro usměrnění provádění schengenského acquis orgány České republiky a přípravu na opětovné schengenské hodnocení. Národní plán pro řízení ochrany státních hranic České republiky a správné provádění schengenského acquis (tzv. **Národní schengenský plán 2011**) byl v prosinci 2010 předložen vládě ČR, k jeho schválení došlo 5. ledna 2011 usnesením vlády č. 4. Národní schengenský plán 2011 navázal na dva dříve schválené strategické vládní dokumenty, které aktualizoval a sloučil v jediný celek (obecně zaměřený Schengenský akční plán České republiky a na ochranu hranic orientovaný Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky).

Schengenský informační systém (SIS)

Dne 1. září 2010 uplynuly tři roky od připojení ČR k **Schengenskému informačnímu systému (SIS)** - společné pátrací databázi schengenských států, jejímž prostřednictvím si příslušné orgány vyměňují informace o vybraných kategoriích osob a věcí (mj. nežádoucích občanech třetích zemí, odcizených dokladech apod.). Zkušenosti z využívání SIS prokázaly důležitost tohoto významného nástroje schengenské spolupráce, díky kterému se výrazně urychlilo a zefektivnilo mezinárodní pátrání – výslednost mezinárodní spolupráce díky SIS vzrostla ve stovkách procent.

V roce 2010 pokračoval vývoj **Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)**. Závěry Rady o dalším směřování SIS II schválené v červnu 2009, které definovaly podmínky pro další vývoj projektu SIS II a jeho pokračování, podmínily pokračování projektu mj. úspěšnou realizací dvou sérií testů - Milník 1 a Milník 2. Testy Milníku 1 proběhly úspěšně i za účasti České republiky ve dnech 21. - 24. ledna 2010.

V říjnu 2010 Evropská komise předložila rozpočtový výhled a harmonogram pro dokončení projektu, který obsahuje mj. též testy zbývajících druhého milníku.

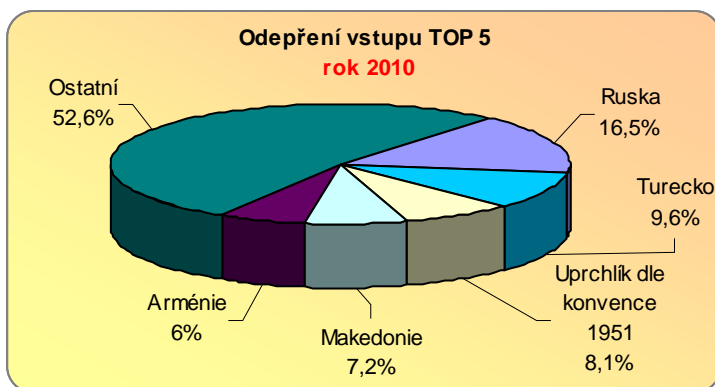
V projektu Národní schengenský informační systém ČR byla ukončena etapa IV. Pilotní projekt a v roce 2010 byly zahájeny úpravy aplikačního SW podle požadavků odborných orgánů Evropské komise. Tyto úpravy budou ukončeny v dubnu 2011. Podle aktuálního stavu, uváděného Evropskou komisí v Globálním harmonogramu projektu se předpokládá dokončení a nasazení systému SIS druhé generace v zemích schengenské spolupráce do provozu k 28. únoru 2013. V roce 2012 je plánována obměna infrastruktury národního systému vzhledem k zastarávání techniky pořízené v roce 2006 a vzhledem k podstatnému nárůstu množství zpracovávaných dat.

IV.2 VNĚJŠÍ SCHENGENSKÁ HRANICE

IV.2.1 Přeshraniční pohyb přes vnější schengenskou hranici

V roce 2010 bylo na hraničních přechodech na vnější schengenské hranici ČR²³ (tedy na mezinárodních letištích) **odbaveno v obou směrech 10,6 milionů osob**. Z porovnání s rokem předcházejícím vyplývá, že došlo k drobnému snížení, a to pouze o 1,6 % (-176 tisíc).

V daném roce byl, v souladu s ustanovením § 9 zákona o pobytu cizinců, na vnější schengenské hranici České republiky **odepřen vstup 333 osobám**. Ve srovnání s rokem 2009 došlo k poklesu o 46 osob (tj. -12,1 %).

Nejvíce byl vstup odepřen státním příslušníkům **Ruska** (55 osob), **Turecka** (32 osob), **Makedonie** (24 osob) **Arménie** (20 osob) a 27 **uprchlíků**, kteří nedisponovali platným vízem.

Prvních pět skupin se na celkovém počtu osob, kterým byl odepřen vstup podílelo 47,4 %.

Výrazný pokles je v meziročním porovnání vykázán u státních příslušníků Ruska (-30 osob, tj. -35,3 %), Arménie

(-24 osob, tj. -54,5 %) a Ukrajiny (-21 osob, tj. -52,5 %).

²³ Ochrana státních hranic je prováděna podle legislativní úpravy stanovené zákonem č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic ČR a kodexu Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

Nejčastějším důvodem pro odepření vstupu na území České republiky byla skutečnost, že osoba nedisponovala platným vízem (191 osob, tj. 57,4 % celkového počtu 333 osob kterým byl odepřen vstup) a neprokázání se potřebnými náležitostmi prokazující účel a splnění podmínek pobytu (87 osob, tj. 26,1 %).

V souvislosti s **nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici** bylo odhaleno **140 osob**, z toho 102 osob se prokázalo neregulérním cestovním dokladem²⁴.

IV.2.2 Specifické jevy na vnější schengenské hranici

Problematické může být provádění hraniční kontroly státních příslušníků Makedonie (FYROM), Bosny a Hercegoviny, Albánie a Černé Hory, kteří předkládají cestovní doklady s biometrickým čipem. Tento státní příslušník při předložení cestovního dokladu s biometrickým čipem nepodléhá vízové povinnosti. Na mezinárodním letišti Praha Ruzyně byl zaznamenán nárůst případů odepření vstupu státních příslušníků Makedonie (FYROM) z důvodu nesplnění podmínek vstupu na území smluvních států.

V poslední době byl zaznamenán výskyt občanů Turecka, kteří přicestují na mezinárodní letiště Praha - Ruzyně legálně, mají všechny náležitosti pro vstup na naše území (zpáteční letenku, rezervaci hotelu, peněžní prostředky, vízum typu - C). K jejich návratu však již nedochází, neodcestují, jejich letenka propadá, v některých případech je zrušena, o jejich dalším pobytu není nic známo, existuje pravděpodobnost, že osoby dále cestují do Německa.

Ze strany Inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích jsou při podezření výskytu nelegální migrace prováděny tzv. předkontroly (pobytové kontroly) na dané letecké lince. Tyto linky se vybírají na základě již zjištěných případů, u vybraných destinací z vyhodnocených údajů o cestujících zasílaných leteckými dopravci nebo ze zpráv skupiny analýzy rizik. Důležitým nástrojem je profilování cestujících, a to buď při hraniční kontrole nebo přímo v tranzitní hale.

Ve sledovaném období lze poukázat na případy možné legalizace předchozího nelegálního pobytu na území smluvních států. Státní příslušníci Ruska, Ukrajiny, Moldavska, Srbska, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Makedonie (FYROM) a Albánie při vycestování z území smluvních států předkládají náhradní cestovní doklad vydaný některým příslušným zastupitelským úřadem. Ačkoli tito státní příslušníci mají vízovou povinnost, při předložení tohoto dokladu nemusí disponovat vízem, což jim umožňuje uzavřená mezinárodní smlouva mezi Evropským společenstvím a těmito státy. Vzhledem k nemožnosti rychle a spolehlivě prověřit toto podezření jsou tito cestující propuštěni k další cestě. Nejméně ve dvou případech se však podařilo dodatečně zjistit, že předchozí pobyt byl na území smluvních států nelegální.

²⁴ Podrobněji viz kapitola VIII. NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICCE

V. Legální migrace v České republice

V.1 DRUHY POBYTU

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění, dělí pobyt cizinců na území České republiky na kategorie **přechodný pobyt na území** a **trvalý pobyt na území**.

Jeho aktuální znění, ve kterém se odráží směrnice a další dokumenty Rady ES, které v důsledku plnoprávného členství v Evropské unii je Česká republika povinná transponovat do svého vnitrostátního práva, dělí cizince z pohledu podmínek vstupu a pobytu na území České republiky do dvou kategorií.

Do **první kategorie** přísluší občané států tvořících Evropskou unii a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „občané EU“). Obdobné postavení, požívají za určitých podmínek stanovených zákonem rodinní příslušníci občanů EU i tehdy, nejsou-li občany těchto států. **Druhou kategorií** pak tvoří občané ostatních, tzv. „třetích“ států.

Zatímco cizinci spadající do **první kategorie** mají právo volného pohybu a pobytu, které je stanoveno Smlouvou o založení Evropských společenství, **cizinci ze třetích států** jsou povinni o povolení vstupu a pobytu žádat, tj. není-li se státem, jehož jsou občany, sjednána dvoustranná smlouva o zrušení vízové povinnosti nebo vízová povinnost jednostranným aktem vlády České republiky zrušena, jsou povinni pro krátkodobý pobyt (tj. do 3 měsíců) na území České republiky mít uděleno vízum, pro dlouhodobý pobyt (tj. nad 3 měsíce) musí mít vždy vízum, případně, stanoví-li tak zákon, povolení k dlouhodobému pobytu. Okruh států, jejichž občané musí být při vstupu na území České republiky vybaveni vízem, stejně jako okruh těch, se kterými je vízová povinnost zrušena, je stanoven v rámci jednotné vízové politiky Evropské unie.²⁵

Občané Evropské unie mohou na území České republiky vstupovat a na něm pobývat po dobu neomezenou jen na základě cestovního dokladu, kterým je v tomto případě i doklad totožnosti, aniž by byli povinni žádat o jakoukoliv formu oprávnění k pobytu. Nicméně i pro tuto kategorii cizinců jsou zákonem vytvořeny pobytové tituly - potvrzení o přechodném pobytu a povolení k trvalému pobytu. Žádat o povolení některého z uvedených druhů pobytu nemají občané Evropské unie stanoveno jako povinnost, ale jako právo. Chce-li **občan EU na území pobývat po dobu delší než 3 měsíce**, má právo požádat o vydání **potvrzení o přechodném pobytu**. **Rodinný příslušník občana Evropské unie**, který sám není občanem Evropské unie a **hodlá na území pobývat přechodně po dobu delší než 3 měsíce společně s občanem Evropské unie**, je povinen požádat o povolení k přechodnému pobytu.

Cizinci přicházející ze třetích států mohou na území za účelem krátkodobého pobytu vstoupit jen na základě platného cestovního pasu opatřeného vízem, pokud v relaci se státem, jehož jsou občany, není vízová povinnost zrušena. Doba krátkodobého pobytu je stanovena na maximálně 3 měsíce. Vyžaduje-li účel pobytu (např. zaměstnání, podnikání, studium) přítomnost cizince na území delší než 3 měsíce, musí mít cizinec uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů. Trvá-li účel pobytu dobu přesahující 6 měsíců roku, může cizinec požádat o povolení k dlouhodobému pobytu.

²⁵ Nařízením Rady 2001/539/ES jsou vydány seznamy států, jejichž občané musí mít vízum při překročení vnějších hranic (tzv. „černý“ seznam) a států, jejichž občané jsou od vízové povinnosti osvobozeni (tzv. „bílý“ seznam).

V důsledku transpozice příslušných směrnic²⁶ Rady ES do vnitrostátního práva byly nově založeny podmínky, při jejichž existenci **může cizinec požádat o udělení povolení k dlouhodobému pobytu na území**, aniž by předtím na území pobýval na základě víza k pobytu nad 90 dnů za konkrétním účelem. V uvedeném smyslu se jedná o **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia na území, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území a povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu EU**, které se týká případů, kdy cizinec ze třetího státu mající na území jiného členského státu EU povolen trvalý pobyt a přiznán statut rezidenta hodlá na území České republiky pobývat po dobu delší než 3 měsíce. V takovém případě má právo požádat o povolení k dlouhodobému pobytu.

Dále byl do zákona o pobytu cizinců zaveden **speciální bytový status**, kterým je **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu**. O vydání tohoto povolení je oprávněn na zastupitelském úřadu požádat cizinec, který uzavřel s českou výzkumnou organizací tzv. „dohodu o hostování“ a na území České republiky hodlá pobývat po dobu delší než 3 měsíce. Za pobytu na území České republiky je o vydání tohoto povolení oprávněn u příslušného útvaru cizinecké policie požádat cizinec, který je držitelem víza nebo jiného bytového oprávnění.²⁷

Kategorie trvalého pobytu pro občany třetích států zůstává, pokud se týká účelu získání tohoto druhu pobytu, zachována. S cílem omezit zneužívání institutu „rodinný příslušník občana České republiky“ pro získání trvalého pobytu občany třetích států bylo s účinností od 21. 12. 2007 do zákona o pobytu cizinců **vloženo ustanovení**, které těmto cizincům pro získání trvalého pobytu stanovuje **podmínku minimálního dvouletého nepřetržitého pobytu na území České republiky**, z toho pak **rodinná vazba na občana České republiky musí trvat minimálně jeden rok**.

V důsledku pokračující implementace předpisů EU do vnitrostátního práva, byla pro cizince ze třetích zemí zavedena kategorie „**právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v ES na území**“. Tento statut je cizinci žádajícímu o udělení povolení k trvalému pobytu udělen automaticky, splňuje-li podmínku pětiletého nepřetržitého pobytu na území (včetně dalších zákonem stanovených kritérií). O přiznání tohoto statusu může písemně požádat cizinec s povolením k trvalému pobytu na území, kterému nebylo toto právní postavení přiznáno současně s vydáním povolení k trvalému pobytu pokud splňuje zákonem stanovená kritéria. S účinností od 1.1.2011²⁸ právní postavení rezidenta na území přizná Ministerstvo vnitra cizinci, který je držitelem modré karty EU, jestliže splnil podmínku pěti let nepřetržitého pobytu na území členských států Evropské unie jako držitel modré karty a po dobu dvou let jako držitel modré karty nepřetržitě pobývá na území. Z vnitrostátního hlediska nemá tento statut zásadní význam. Významným se statut stává v případě, že jeho nositel se hodlá usadit na území jiného státu EU. V tom případě mu zaručuje příznivější zacházení než občanům třetích zemí obecně.

²⁶ Např.: Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny; Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby; Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004, týkající se vydávání povolení k pobytu občanům třetích zemí, kteří se stali obětmi obchodování s lidmi nebo kteří se stali objekty převaděčství a spolupracují s příslušnými orgány; Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.

²⁷ Transpozice Směrnice Rady 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu

²⁸ Zákonem č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony - transpozice Směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.

V.2 OBLAST UDĚLOVÁNÍ POVOLENÍ K POBYTU NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V.2.1 Negativní jevy spojené se žádostmi o udělení pobytů

Kritickým místem v oblasti udělování pobytových oprávnění za účelem **sloučení rodiny** je jejich nabývání na základě nepravdivých informací či předstíraných skutečností. K takovému konání žadatel přistupuje z čistě účelového důvodu, jímž je získání povolení k pobytu na území České republiky. Následný právní postih cizince, který pobytové oprávnění získal účelově, je velmi obtížný. Hlavním projevem účelového jednání je zejména skutečnost, že osoba, která cizinci účelové jednání umožní, tak činí za finanční úplatu. Takové konání pak může být posuzováno jako trestný čin napomáhání k nelegálnímu pobytu na území.

Obecně lze účelové chování cizinců spojené s úsilím o získání pobytu za účelem sloučení rodiny rozdělit na dvě základní skupiny. Jedná se o **účelově uzavřené sňatky** a **institut souhlasného prohlášení rodičů**.

V případě **účelově uzavíraných sňatků** se většinou jedná o sňatek mezi občankou České republiky a cizincem, nicméně ojedinělé nejsou ani případy, kdy občan České republiky uzavře manželství s cizinkou. V některých případech české občanky na účelový sňatek přistoupí za úplatu. Většina žen pochází ze slabších sociálně-ekonomických vrstev (často se jedná o svobodné matky). Mezi státní příslušníky, kteří hojně uzavírají účelové sňatky s českými občankami, patří občané arabských států. V těchto případech k seznámení se s českou občankou většinou dochází během její dovolené v dané zemi, kdy se často stávají obětí účelového jednání a předstíraného vztahu ze strany cizince. Podezření na účelové sňatky je ve vyšší míře zaznamenáváno v souvislosti se státními příslušníky Nigérie, dále rovněž u občanů států bývalého Sovětského svazu (zejména Ukrajiny), Vietnamu, Číny, bývalé Jugoslávie a Turecka.

Institut souhlasného prohlášení rodičů - k účelovému jednání v této souvislosti dochází ze strany mužů – cizinců, kteří na základě souhlasného prohlášení rodičů na matrice a zapsáním do rodného listu dítěte s českým občanstvím žádají o udělení pobytového oprávnění. K tomuto jednání dochází ve většině případů dodatečně, k již narozenému dítěti, které do té doby v rodném listě otce uvedeného nemá. Matce dítěte je v tomto případě vyplacena finanční odměna za umožnění celého procesu. Popsaný způsob neoprávněného získávání pobytu v České republice byl podle zkušeností cizinecké policie v poslední době uplatňován zejména státními příslušníky Vietnamu a Číny.

V případě, kdy je občan České republiky zapsán do rodného listu dítěte narozeného státní příslušnici třetí země, se toto dítě se stává občanem České republiky. Cizí státní příslušnice - matka dítěte, má posléze na základě této skutečnosti právo žádat o pobytové oprávnění na území České republiky. Účelovost jednání spočívá v tom, že zapsání občana České republiky jako otce dítěte cizinky slouží pouze k následnému získání pobytového oprávnění pro matku. Výše popsané jednání je zaznamenáváno především v souvislosti se státními příslušnicemi Vietnamu a Číny. V menší míře je zaznamenáván rovněž u státních příslušnic Mongolska.

V poslední době je zaznamenáván trend, kdy **cizinci účelově žádají o povolení k dlouhodobému pobytu v České republice z důvodu sloučení rodiny se státními příslušníky třetích zemí** s povoleným pobytem na území České republiky, aniž by v České republice chtěli se svými rodinnými příslušníky dlouhodobě pobývat (týká se zejména státních příslušníků Ukrajiny a Ruska). Povoleného dlouhodobého pobytu chtějí využít hlavně k opakovaným krátkodobým pobytům, aby nemuseli v případě každé návštěvy České republiky žádat o udělení krátkodobého víza, které je v jejich případě vyžadováno pro vstup na území. Tento způsob je zaznamenáván hlavně ze strany manželek cizinců pobývajících v České republice. Dochází ke slučování zejména s cizinci - členy družstev nebo společníky s.r.o.

Zkušenosti České republiky, ale i ostatních členských zemí Evropské unie ukazují, že pobytové oprávnění za **účelem studia**, je pro cizince z třetích zemí často využívanou a zneužívanou formou legální migrace. Hlavním cílem problémových „studentů“ po příjezdu do České republiky jsou jiné aktivity, zejména pracovní - týká se hlavně státních příslušníků Ruska, Ukrajiny a Vietnamu. Tito cizinci následně často využijí možnosti změnit na území účel pobytu. Problémoví cizinci ke svému záměru zneužívají také ekonomického zájmu jednotlivých škol a jejich snahy o zajištění prestiže získáním studentů ze zahraničí.

Převážně bezproblémovými žadateli o studentské pobyty v České republice jsou vládní stipendisté nebo studenti mezinárodních programů, ti ale tvoří minimální podíl z celkového počtu žadatelů-studentů.

Velké množství zájemců o studium v České republice ze třetích států lze hodnotit jako „nedůvěryhodné“ – jejich žádosti bývají formální a působí účelově. Při pohovoru na ZÚ ČR cizinci nejsou schopni uvést zásadní skutečnosti týkající se studia (jeho obsah, délku, podmínky přijetí, důvody výběru ČR pro studium apod.), někteří neznají ani název školy, její sídlo, nemají na školu žádné spojení a nehovoří jazykem, ve kterém má probíhat výuka.

Problémy se týkají jak placeného studia cizinců na českých soukromých vysokých školách, tak i finančně dostupnějšího studia na českých veřejných vysokých školách. I na veřejných školách lze ve stále větší míře pozorovat formálnost nebo absenci výběrového řízení, a to nejen u studentů-samoplátců. Cizincům je v mnoha případech automaticky zasílán doklad o přijetí ke studiu a zajištění ubytování, a to jen na základě dokladu o zaplacení studia.

Novým trendem je rozmach kurzů zařazených do programů celoživotního vzdělávání – v tomto případě se jedná o relativně krátké kurzy bez jakékoliv návaznosti na další studium. Dalším nově zaznamenaným trendem je kombinace studia s pracovní činností v případě osob s již ukončeným vysokoškolským vzděláním. Cizinci s ukončeným vzděláním ve své domovské zemi (mnohdy i na prestižních školách) nastupují ke studiu na vysoké školy stejného nebo podobného zaměření v České republice (i do vyšších ročníků) s tím, že při studiu budou v České republice pracovat. Cizinci s povoleným pobytem za účelem studia se tak vyhnout nutnosti mít povolení k zaměstnání²⁹ a firmy zase ušetří za placení povinných odvodů za zaměstnance.

Zahraniční studenti s již uděleným pobytem za studijním účelem s oblibou využívají možnosti změny účelu pobytu. Zřizují si živnostenská oprávnění a z dlouhodobého pobytu za účelem studia přecházejí na dlouhodobý pobyt za účelem podnikání. Účel podnikání je pro ně výhodnější z hlediska případné žádosti o trvalý pobyt. Zatímco takto dosáhnou na trvalý pobyt už po pěti letech nepřetržitého pobytu v České republice, doba pobytu na území České republiky za účelem studia se započítává jednou polovinou.

U účelů pobytu **podnikání a účast v právnické osobě/výkonný manažer** byla v roce 2010 nadále pozorována snaha žadatelů si tímto způsobem nahradit zejména nedostupné „pracovní povolení“. Účel pobytu podnikání, resp. účast v právnické osobě/výkonný manažer, je co do počtu doménou převážně státních příslušníků Vietnamu potažmo Ukrajiny a Ruska. Vzhledem ke skutečnosti, že v návaznosti na hospodářskou krizi je od roku 2009 mj. právě na ZÚ/GK ČR ve Vietnamu a na Ukrajině realizováno omezené nabírání žádostí o dlouhodobá víza za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě, nebyly v tak četné míře jako v minulosti zaznamenány případy nově žádajících cizinců, kteří by se snažili zneužít tento účel pobytu. To neplatí, pokud jde o snahy některých státních příslušníků Ruska účelově získat dlouhodobé vízum z důvodu účasti v právnické osobě.

V procesu žádosti o vízum za účelem podnikání hrají velmi důležitou roli prostředníci. Tyto subjekty cizincům kompletně připravují podklady k jejich žádostem a zajišťují související servis

²⁹ Umožňuje § 98 písm. j zákona č. 435/2009 Sb., o zaměstnanosti

(včetně zapůjčení prostředků k pobytu). Sami žadatelé většinou nemají ani základní informace o podnikání a podmínkách v České republice, např. nevědí, jaký má být předmět jejich podnikání v České republice, kde mají zajištěné ubytování, v jaké výši mají prostředky k pobytu, u kterého peněžního ústavu apod. Žadatel většinou odkazuje na zplnomocněnou osobu, která mu v České republice vše zařizuje a bude zařizovat i nadále po jeho příjezdu. Jindy mají žadatelé namemorované údaje podle instrukcí zprostředkovatelů a podávají nepravdivé informace. Nebezpečí pro cizince představuje skutečnost, že prostředník, jemuž cizinec vystavil generální plnou moc, může svého postavení zneužít – např. kdykoliv v průběhu pobytu v České republice může iniciovat odebrání cizincova živnostenského oprávnění a související zrušení pobytového oprávnění. Znamky organizovanosti potvrzuje většina podkladů k žádostem. V řadě případů se dokonce jedná o placenou službu tzv. „na klíč“ zajišťovanou obvykle právními subjekty v České republice na základě plné moci. V praxi jsou zaznamenávány případy, kdy po udělení víza za účelem podnikání velmi rychle následují žádosti rodinných příslušníků cizince o sloučení rodiny. I v případě pobytových žádostí podávaných na ZÚ ČR za účelem podnikání je při rozhodování o žádosti v mnoha případech problematické, resp. téměř nemožné, ověřit pravost listin vydávaných v domovském státě (např. bankovní účty), které jsou předkládány jako náležitosti k žádosti např. doložení prostředků k pobytu. Nelze vyloučit ani to, že prostředky k pobytu nejsou cizince - žadatele, ale že mu je zapůjčil zprostředkovatel s cílem mít nadále nad cizincem neomezený vliv, a to i během jeho pobytu na území České republiky. S obdobnými problémy při dokládání listin se setkávají také živnostenské úřady.

Účel pobytu podnikání tak mnohým cizincům slouží jen jako záminka pro legalizaci pobytu v České republice a schengenském prostoru. Jsou např. poznatky, že státní příslušníci Vietnamu po získání pobytového oprávnění migrují do dalších vyspělých evropských zemí. Případy účelové získat v České republice vízum za účelem podnikání nebo účast v právnické osobě/výkonný manažer byly zaznamenány vedle státních příslušníků Vietnamu, Ukrajiny a Ruska také u státních příslušníků ze zemí bývalé Jugoslávie (hlavně Kosova a Makedonie), Moldavska, zemí Blízkého a Středního východu, Indie a některých zemí Afriky (Alžírsko, Nigérie, Ghana).

Na pobyt za účelem **zaměstnání** se v porovnání např. s pobytem za účelem podnikání vztahuje vyšší míra regulace. Proto zpravidla není až v tak vysoké míře využíván jako prostředek pro účelové zajištění legálního vstupu do České republiky.

Podobně jako u dalších pobytových institutů je rovněž v oblasti zaměstnávání cizinců zaznamenávána činnost zprostředkovatelů. Vysoké míře zapojení prostředníků nahrává zejména nedostatečná informovanost a povědomí cizinců o jejich právech a povinnostech. V centru zájmu zprostředkovatelských subjektů je na jedné straně zajišťování vstupu cizince do České republiky za účelem zaměstnání, resp. obstarání všech náležitostí pro vízový proces, na straně druhé snaha obcházet příslušné zákony týkající se zaměstnávání, s cílem vyhnout se nastavené regulaci v této oblasti, platbě daní a dalších odvodů. V kontextu výše uvedeného lze zmínit **tzv. klientský** systém, jehož fungování je často spojováno s činností organizovaného zločinu. Existuje především v rámci komunity cizinců ze států bývalého Sovětského svazu (výrazně nejvíce Ukrajina), ale v současné době i ve spojitosti se státními příslušníky Vietnamu nebo Mongolska. Rovněž činnost některých **agentur práce** může být v tomto ohledu problematická. Přijetím opatření kompetentních orgánů v souvislosti s hospodářskou krizí se v průběhu roku 2009 podařilo do určité míry omezit nekontrolovatelnou situaci v oblasti zprostředkování práce zahraničním pracovníkům - počet agenturních pracovníků -cizinců ze třetích zemí, výrazně klesl a bude se zřejmě nadále snižovat.

Cizinecká policie v rámci povolování pobytu za tímto účelem nezaznamenala v roce 2010 závažnější problémy. V případě, že cizinec disponuje platným povolením k zaměstnání vydaným úřadem práce, je mu, při splnění dalších náležitostí, zpravidla pobytové oprávnění za účelem zaměstnání vydáno.

Některé problémy se vyskytují při posuzování žádostí o vydání **zelené karty**. Správní orgán (Ministerstvo vnitra) se velmi často setkává s obtížemi při posuzování stupně a kvality dosaženého vzdělání žadatele. Problémem je zejména odpovědně posoudit soulad deklarovaného vzdělání s českou národní vzdělávací soustavou. Rovněž je obtížné posoudit pravost předkládaného dokladu o dosaženém vzdělání.

V souvislosti se zaměstnáváním cizinců je problematickým výkon práce cizinců v družstvech. V důsledku právní úpravy (minimální podmínky pro členství a činnost družstva a jiných právnických osob) mají příslušné orgány omezené možnosti účinně regulovat počty povolení k zaměstnání a posléze pobytových oprávnění vydaných těmto osobám. Určující je v tomto ohledu zejména skutečnost, že členství v družstvu a výkon práce pro družstvo se neřídí pouze pracovní právními předpisy, ale i stanovami právnické osoby. Některá družstva jsou zakládána zcela účelově, často samotnými cizinci, s cílem umožnit pracovní migraci krajanům a profitovat z ní. Počet povolení k zaměstnání vydaných pro společníka, statutární orgán nebo člena statutárního orgánu obchodní společnosti, člena družstva nebo člena statutárního orgánu družstva měl od roku 2005 do roku 2007 výrazně rostoucí tendenci. Přestože v dalších letech následoval postupný pokles počtu družstevníků, v současné době tvoří stále cca třetinu ze všech držitelů povolení k zaměstnání potažmo nezanedbatelný počet držitelů dlouhodobých pobytových oprávnění za účelem zaměstnání. Dominantní státní příslušností jsou v tomto ohledu Ukrajinci.

Další negativa související se žádostmi o udělení dlouhodobého víza jsou uvedena v kapitole „Praktický výkon“. Legalizace pobytu pomocí účelového sňatku nebo účelového otcovství je zapracována rovněž v kapitole „Napomáhání k nelegální migraci“.

V.2.2 Podané žádosti o udělení dlouhodobého pobytu občana 3. státu

V roce 2009 bylo v informačním systému CIS evidováno celkem **15 719 žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu občana 3. státu**.

Ve srovnání s rokem 2009 byl vykázán markantní pokles o 43 529 žádostí (tj. -73,5 %). Pokles v roce 2010 u stavových počtů osob s povoleným dlouhodobým pobytem je zapříčiněn hlavně pozastavením „přelévání“ z kategorie pobytu na vízum nad 90 dnů (cizinci pobývající na dlouhodobé vízum nad 90 dnů za účelem zaměstnání mnohdy žádali poté o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání, nyní ale z důvodu dopadů hospodářské krize došlo k útlumu tohoto jevu).

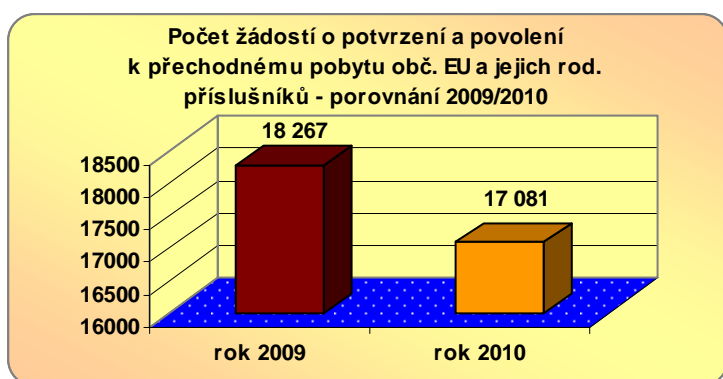
Shodně jako u podaných žádostí o pobyt na dlouhodobé vízum nad 90 dnů za účelem zaměstnání, tak také u žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání je dopad hospodářské krize u cizích státních příslušníků markantnější až v roce 2010. V roce 2010 bylo přijato žádostí k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání zhruba 2 300, kdežto v roce 2009 se jednalo o cca 22 tisíc žádostí. Došlo tedy k poklesu o zhruba 20 tisíc žádostí, což je 90 % pokles. U účelu podnikání je vykázán také markantní pokles, a to cca o 16 tisíc (tj. -95 %). Nejčastějším účelem u žádostí byl účel rodinný (45,6 %), studium (16,5 %), výkonný manažer (15,3 %), až poté následoval účel zaměstnání (14,7 %) a podnikání (4,9 %).

Nejvíce žádostí bylo přijato od státních příslušníků **Ukrajiny** (4 556 žádostí, tj. 29,0 %), ale při meziročním porovnání je u nich vykázán zřetelný pokles, a to o 24 711 žádostí (tj. -84,4 %). Důvodem poklesu je již zmiňovaný dopad hospodářské krize. Dále ve statistice následovali státní

příslušníci **Ruska** (3 281, tj. 20,9 %) a **Vietnamu** (1 977, tj. 12,6 %). Tyto tři státní příslušnosti se podílely více jak 60 procenty na celkovém počtu podaných žádostí. Kromě meziročního poklesu u těchto tří státních příslušností je vykázán výrazný pokles také u státních příslušníků Moldavska (-3 405, tj. -89,7 %), Uzbekistánu (-1 196, tj. -91,5 %) a Mongolska (-1 032, tj. -73,8 %).

V roce 2010 bylo **uděleno 15 425 povolení k dlouhodobému pobytu**. Adekvátně k poklesu počtu podaných žádostí došlo také u udělených pobytů k poklesu, a to o 41 358 povolení (tj. -72,8 %). Nejvíce bylo uděleno pobytů státním příslušníkům **Ukrajiny** (4 899 povolení, tj. 31,8 %), **Ruska** (3 012 povolení, tj. 19,5 %) a **Vietnamu** (1 767 povolení, tj. 11,5 %).

V.2.3 Podané žádosti o vydání potvrzení a udělení povolení k přechodnému pobytu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků

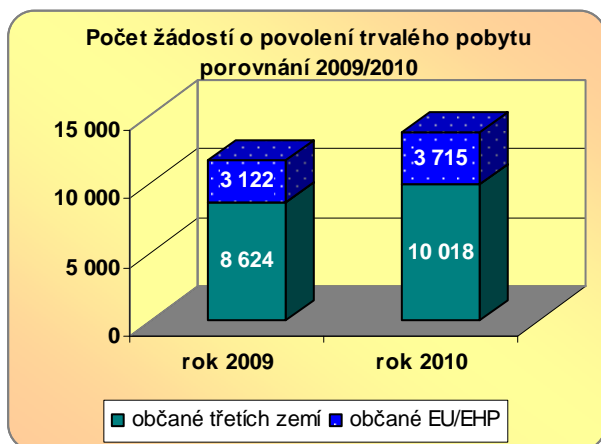
V roce 2010 bylo v informačním systému CIS evidováno celkem **17 081 žádostí o vydání potvrzení nebo udělení povolení k přechodnému pobytu občana EU a jejich rodinných příslušníků**. V porovnání s rokem 2009 je evidován pokles o 1 186 žádostí (tj. -6,5 %).

Nejvíce **žádostí o vydání potvrzení** o přechodném pobytu bylo přijato tradičně od občanů **Slovenska** (7 152 žádostí, tj. 41,9 %) a **Německa** (2 571 žádostí, tj. 15,1 %). Tyto dvě státní příslušnosti se podílejí dohromady 57 % na celkovém počtu podaných žádostí. Zároveň byl u těchto dvou státních příslušností vykázán nejvyšší meziroční pokles, a to u občanů Německa o 676 žádostí (tj. -20,8 %) a u občanů Slovenska o 402 žádostí (tj. -5,3 %). Nárůst byl evidován v nižších počtech u občanů Španělska. Nejvíce **žádostí o udělení povolení** k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU bylo přijato od státních příslušníků Ukrajiny (717 žádostí, tj. 4,2 %), Spojených států amerických (208 žádostí, tj. 1,2 %) a Ruska (205 žádostí, tj. 1,2 %). U prvních dvou státních příslušností byl evidován nárůst v nižších počtech.

V hodnoceném roce bylo **uděleno 16 249 potvrzení nebo povolení k přechodnému pobytu občana EU a jejich rodinných příslušníků** (-1 175 potvrzení a povolení, tj. -6,7 %). Nejvíce **potvrzení o přechodném pobytu** bylo vydáno občanům Slovenska (6 937 potvrzení, tj. 42,7 %), Německa (2 528 potvrzení, tj. 15,6 %) a Polska (966 potvrzení, tj. 5,9 %). Nejvyšší počet **povolení k přechodnému pobytu** byl vydán státním příslušníkům Ukrajiny (632 povolení, tj. 3,9 %). S odstupem následovali státní příslušníci Spojených států amerických (199 povolení, tj. 1,2 %) a Ruska (184 povolení, tj. 1,1 %).

V.2.4 Podané žádosti o udělení povolení k trvalému pobytu

V roce 2010 bylo celkem přijato pracovníky Odboru azylové a migrační politiky MV ČR **13 733 žádostí o povolení k trvalému pobytu**. Po poklesu v roce 2009³⁰, je v roce 2010 vykázán nárůst (+1 987 žádostí, tj. +16,9 %).

Zastoupení občanů EU a občanů třetích zemí mezi žadateli o povolení k trvalému pobytu zůstalo na stejné úrovni; v roce 2010 **podíl občanů EU byl 27,1 % a občanů třetích zemí 72,9 %**.

Nejvíce žádostí bylo v roce 2010 podáno na základě splnění podmínky na území České republiky (62,7 %). Druhé nejčetnější byly žádosti podané pro děti narozené na území České republiky (13,6 %). Následovaly je žádosti z humanitárních a zřetele hodných důvodů či v zájmu České republiky (12,5 %) a žádosti pro děti bez podmínky předchozího pobytu na území (9,8 %). Počty žádostí z ostatních důvodů byly zanedbatelné. **Nárůst oproti roku 2009** nastal především u žádostí po splnění podmínky nepřetržitého pobytu na území (+35,8 %), pro děti narozené na území (+4,6 %) a pro děti svěřené do náhradní výchovy (+32,1 %).

Složení žadatelů o udělení trvalého pobytu dle pohlaví bylo v roce 2010 vyrovnané pouze s mírou převahou mužů (podíl 50,8 %). **V meziročním srovnání zastoupení osob ženského pohlaví mírně vzrostlo** (o 0,6 %).

Většina žádostí byla přijata od státních příslušníků **Ukrajiny** (4 873 žádostí, tj. 35,5 %), **Slovenska** (2 935 žádostí), **Vietnamu** (1 245) a **Ruska** (1 080). U většiny státních příslušností došlo k nárůstům, nejvyšší meziroční nárůst je zaznamenán u státních příslušníků Ukrajiny, Slovenska a Ruska. Pokles je evidován spíše v drobných počtech (Vietnam a Bělorusko).

Počet žádostí o povolení k trvalého pobytu – porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1. - 31.12. 2009	tj.%	1.1. - 31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem	11 746	100,0	13 733	100,0	16,9	1 987
z toho TOP 10						
Ukrajina	4 232	36,0	4 873	35,5	15,1	641
Slovensko	2 461	21,0	2 935	21,4	19,3	474
Vietnam	1 313	11,2	1 245	9,1	-5,2	-68
Rusko	818	7,0	1 080	7,9	32,0	262
Mongolsko	439	3,7	503	3,7	14,6	64
Moldavsko	326	2,8	330	2,4	1,2	4
Bělorusko	265	2,3	238	1,7	-10,2	-27
Polsko	94	0,8	167	1,2	77,7	73
Spojené státy americké	85	0,7	146	1,1	71,8	61
Čína	113	1,0	128	0,9	13,3	15
občané EU/EHP	3 122	26,6	3 715	27,1	19,0	593
občané třetích zemí	8 624	73,4	10 018	72,9	16,2	1 394

Poznámka: Zdroj: IS CIS

³⁰ Důvodem poklesu byla změna v náležitostech předkládaných k žádosti, jedná se o doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka.

V roce 2010 bylo **uděleno 11 570 povolení k trvalému pobytu** (+2 061 povolení, tj. +21,7 %). Z celkového počtu udělených povolení k trvalému pobytu bylo 67,8 % uděleno občanům třetích zemí a 32,2 % občanům EU. **Ve srovnání s předchozím rokem se podíl občanů EU zvýšil**, a to z necelé čtvrtiny na téměř třetinu (meziroční nárůst počtu udělených povolení o 65,1%).

Nejčastějším důvodem udělení povolení k trvalému pobytu bylo v roce 2010, obdobně jako v předchozím období, splnění podmínky předchozího nepřetržitého pobytu (61,1 %). V 16,4 % Ministerstvo vnitra povolení k trvalému pobytu udělilo dětem narozeným na území a v 9 % dětem občanů třetích zemí bez podmínky předchozího pobytu. Z humanitárních a zřetele hodných důvodů bylo povolení k trvalému pobytu uděleno v 12,8 %.

V roce 2010 bylo nejvíce povolení k trvalému pobytu uděleno osobám ve věku 25-34 let (32,9 %), dětem ve věku 0-14 let (29,5 %) a dále pak osobám ve věku 35-59 let (27,2 %). V kategorii 0-14 let byly ve více jak 73 % zastoupeny děti ve věku 0-4 let. V roce 2009 byly z těchto tří nejčtenějších věkových kategorií nejvyšším procentem zastoupeny děti. Oproti roku 2009 došlo u všech věkových kategorií k nárůstu až na kategorii 15-19 let, kde došlo k mírnému poklesu. K žádným zásadním výkyvům ve věkové skladbě však nedošlo.

V obou letech byl z celkového počtu vydaných povolení k trvalému pobytu větší počet povolení vydán mužům nežli ženám. Tato skutečnost koresponduje s větším zastoupením mužských žadatelů. V roce 2009 bylo 51,2 % z vydaných povolení adresováno mužům a v roce 2010 pak 50,2 %. **Zastoupení žen v počtu vydaných povolení tedy drobně vzrostlo.**

Nejvíce bylo povolení k trvalému pobytu uděleno státním příslušníkům **Ukrajiny** (3 719 povolení, tj. 32,1 % ze všech udělených povolení k trvalému pobytu), dále ve statistice následovali státní příslušníci **Slovenska** a **Vietnamu**. V meziročním porovnání je nejvyšší nárůst u státních příslušníků Slovenska (2 966 udělených povolení, +1 180, tj. +66,1 %).

Počet ukončených řízení – povolení k trvalému pobytu, kategorie A (uděleno) – porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1. - 31.12. 2009	tj.%	1.1. - 31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem	9 509	100,0	11 570	100,0	21,7	2 061
z toho TOP 10						
Ukrajina	3 611	38,0	3 719	32,1	3,0	108
Slovensko	1 786	18,8	2 966	25,6	66,1	1 180
Vietnam	1 096	11,5	1 071	9,3	-2,3	-25
Rusko	722	7,6	793	6,9	9,8	71
Mongolsko	284	3,0	424	3,7	49,3	140
Moldavsko	278	2,9	304	2,6	9,4	26
Bělorusko	219	2,3	183	1,6	-16,4	-36
Polsko	68	0,7	144	1,2	111,8	76
Spojené státy	59	0,6	139	1,2	135,6	80
Bulharsko	73	0,8	121	1,0	65,8	48
občané EU/EHP	2 258	23,7	3 729	32,2	65,1	1 471
občané třetích zemí	7 251	76,3	7 841	67,8	8,1	590

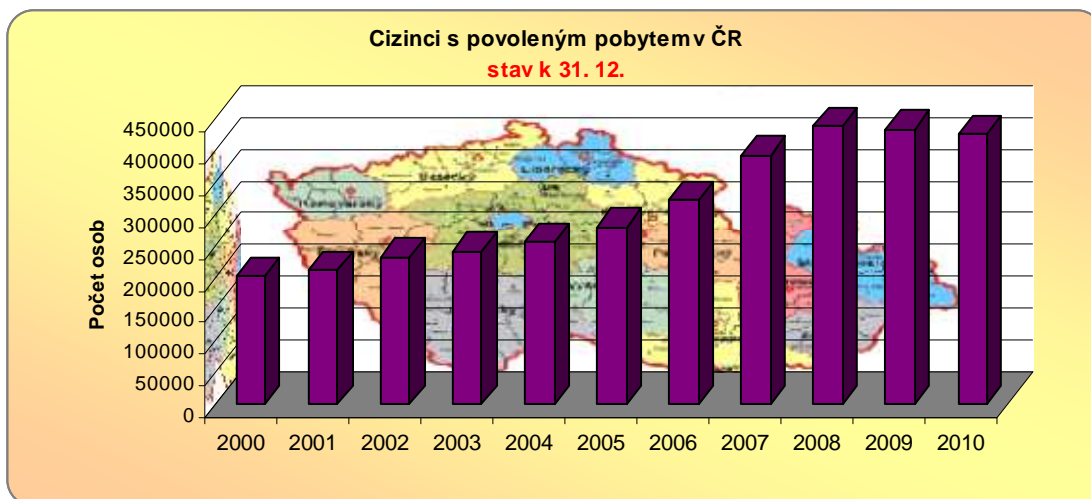
Poznámka: zdroj: IS CIS

Zamítnuto (případně zastaveno) bylo v roce 2010 celkem **2 069 žádostí** (meziroční nárůst o 34,3 %). **Podíl zamítnutých/zastavených žádostí** na celkovém počtu rozhodnutí v roce 2010 dosáhl 15,4 %, v roce 2009 se jednalo o 14,1 %. Nejčastějším důvodem pro zamítnutí žádosti je neprokázání dostatečných finančních prostředků k pobytu, případně nenaplnění podmínek požadovaných zákonem pro udělení povolení k trvalému pobytu.

V.3 CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V.3.1 Celkem cizinci s povoleným pobytem v ČR

Ke dni 31. prosinci 2010 bylo evidováno v informačním systému CIS **425 301 cizinců** s povoleným pobytem na území České republiky, z toho bylo **189 962 cizinců** v rámci **trvalého pobytu** a **235 339 cizinců** v kategorii **dlouhodobého pobytu**.³¹

Pokud se týká vývoje celkového počtu cizinců s povoleným pobytem na našem území, docházelo mezi lety 2000 a 2008 k jeho každoročnímu nárůstu. Avšak od začátku roku 2009 se začaly projevovat dopady hospodářské krize do zaměstnanosti cizinců a postupně docházelo ke zpomalení tempa růstu počtu osob s povoleným pobytem. V měsíci červnu 2009 se ve statistikách objevil meziměsíční pokles. Svůj vliv na tento jev mělo i omezení nabírání žádostí o udělení dlouhodobého víza za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě na vybraných zastupitelských úřadech/generálních konzulátech. Celkový počet cizinců s povoleným pobytem na našem území k 31. prosinci 2010 představoval **pokles** oproti stavu k 31. prosinci 2009 o **8 004 osob** (tj. -1,8 %). Z hlediska vývoje celkového počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky v průběhu roku 2010, docházelo soustavně od ledna do července ve stavových počtech (k poslednímu dni v měsíci) k poklesu evidovaných cizinců. Ke dni 31. července 2010 byla zaznamenána nejnižší hodnota z celého roku a v dalším období docházelo ke střídavému kolísání hodnot.

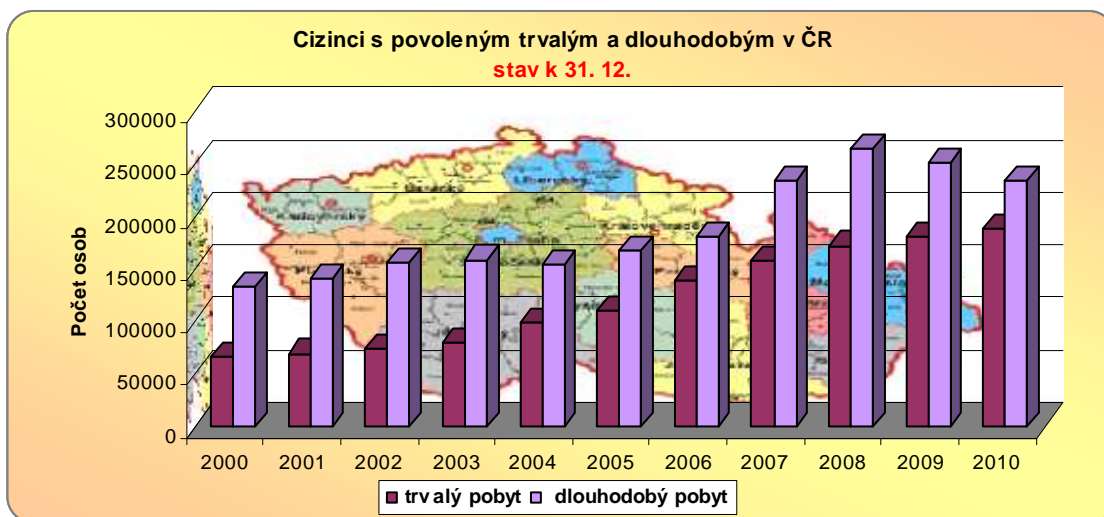
Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky v jednotlivých měsících roku 2009/2010

ROK	k 30. 1.	k 29. 2.	k 31. 3.	k 30. 4.	k 31. 5.	k 30. 6.	k 31. 7.	k 31. 8.	k 30. 9.	k 31. 10.	k 30. 11.	k 31. 12.
	441 705	442 694	443 268	443 870	444 410	442 506	439 762	440 012	437 251	436 116	435 755	433 305
	+3 404	+989	+574	+602	+ 540	-1 904	-2 744	+250	-2 761	-1 135	-361	-2 546
ROK	k 30. 1.	k 28. 2.	k 31. 3.	k 30. 4.	k 31. 5.	k 30. 6.	k 31. 7.	k 31. 8.	k 30. 9.	k 31. 10.	k 30. 11.	k 31. 12.
	432 356	431 587	430 310	428 582	426 749	426 498	425 172	426	425 568	426 286	426 500	425 301
	-949	-769	-1 277	-1 728	-1 833	-251	-1 326	+1 339	-943	+718	+214	-1 199

³¹ Pro účely statistiky se za dlouhodobý pobyt považuje:

- pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů,
- pobyt na povolení k dlouhodobému pobytu
- pobyt na povolení k přechodnému pobytu občana Evropské unie a rodinného příslušníka za předpokladu, že o vydání takového povolení požádá.

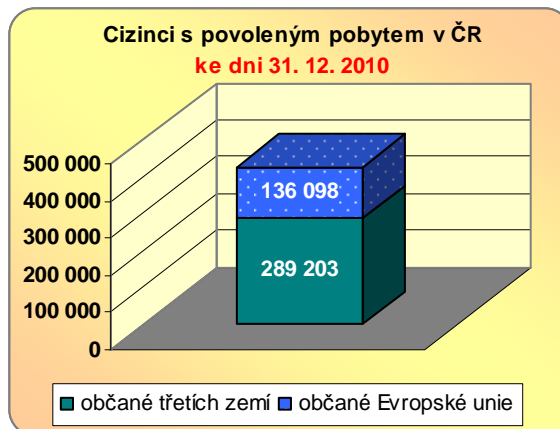
V jednotlivých kategoriích pobytů se vývoj projevoval rozdílně. Po celý rok 2010 měsíčně narůstal počet cizinců s trvalým pobytem, zatímco počet cizinců s dlouhodobým pobytem klesal (až na jednu výjimku v porovnání meziměsíčních stavových počtů v červenci a srpnu). V důsledku uvedeného počet **cizinců s uděleným trvalým pobytem** meziročně stoupl o **8 801 osob** (tj. +4,9 %), naproti tomu v kategorii dlouhodobých pobytů byl zaznamenán pokles o 16 805 osob (tj. -6,7 %).

Na výše uvedeném **celkovém snížení počtu cizinců** s povoleným pobytem na území České republiky se **občané evropské unie podíleli cca 20,0 %** (v absolutních číslech se jedná o -1 604 osob) a **občané třetích zemí cca 80,0 %**, tj. -6 400 osob.

Z celkové počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky bylo **244 810 mužů** (tj. 57,6 %) a **180 491 žen** (tj. 42,4 %). Nejvíce byla zastoupena **věková kategorie 26-35 let**.

Občané zemí Evropské unie³² tvořili necelou jednu třetinu z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem ke dni 31. prosince 2010 (**136 098 osob, tj. 32,0%**).³³ V kategorii osob, kterým bylo **uděleno povolení k trvalému pobytu** bylo evidováno **57 809** občanů členských zemí Evropské unie (jejich podíl na celkovém počtu cizinců s povoleným trvalým pobytem byl cca 30,4 %) a **78 289** bylo evidováno s **povolením k přechodnému pobytu** (tj. cca 33,3 % z celkového počtu cizinců evidovaných v rámci dlouhodobého pobytu).

Občané třetích zemí se počtem **289 203 osob** podíleli na celkovém počtu osob s povoleným pobytem **68,0 %**. V kategorii osob, kterým bylo **uděleno povolení k trvalému pobytu** bylo evidováno **132 153** občanů třetích zemí (tj. 69,6 % z celkového počtu cizinců s povoleným trvalým pobytem) a **157 058** bylo evidováno v kategorii **dlouhodobého pobytu** (tj. 66,7 %).

³² Společně s občany EU jsou uvedeni i občané dalších států, vůči kterým se uplatňují stejná pravidla. Jedná se o Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko

³³ Aplikace práva občanů EU na svobodu pohybu a pobytu má dopad na statistické výkaznictví. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vydáno potvrzení o přechodném pobytu, avšak ti, kteří jen využívají svého práva statisticky podchyceni nejsou. Z tohoto důvodu počty fakticky pobývajících občanů EU budou vyšší než se odráží ve statistických rozbořech.

Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky – porovnání roku 2009/2010

	k 31. 12. 2009			k 31. 12. 2010		
	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt (přechodný)	Celkem	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt (přechodný)	Celkem
Celkem cizinců	181 161	252 144	433 305	189 962	235 339	425 301
z toho						
občané zemí EU	55 246	82 456	137 702	57 809	78 289	136 098
občané třetích zemí	125 915	169 688	295 603	132 153	157 050	289 203

Největší skupinu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky nadále představovali státní příslušníci **Ukrajiny** (124 339 osob), **Slovenska** (71 780 osob), **Vietnamu** (60 301 osob), **Ruska** (31 939 osob) a **Polska** (18 242 osob). Tito státní příslušníci ke dni 31. 12. 2010 tvořili 70,0 % z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice. Největší nárůst počtu cizinců s povoleným pobytem na našem území oproti stavu ke dni 31. 12. 2009 byl vykázán u státních příslušníků Ruska (+1 546 osob, tj. +5,1 %), Bulharska (+524 osob, tj. +8,2 %) a Srbska (+421 osob, tj. +26,5 %). Naopak největší pokles byl evidován u státních příslušníků Ukrajiny (-7 638 osob, tj. -5,8 %), Slovenska (-1 666 osob, tj. -2,3 %) a Moldavska (-1 177 osob, tj. -11,7 %).

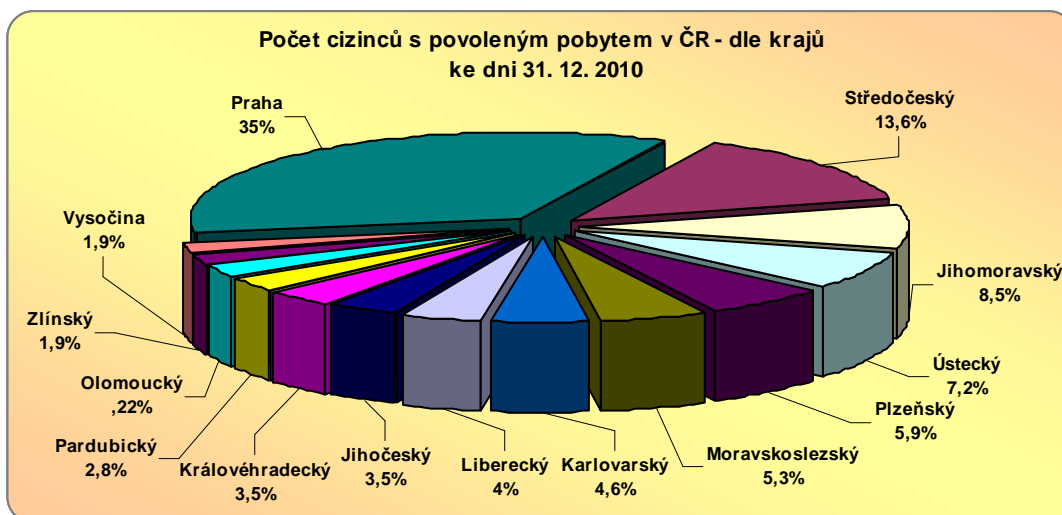
U státních příslušníků Ukrajiny, kteří představují nejpočetnější skupinu cizinců s povoleným pobytem na našem území, převládá forma dlouhodobého pobytu (62,3 % z celkového počtu státních příslušníků Ukrajiny s povoleným pobytem). Naproti tomu u státních příslušníků Vietnamu převažuje forma trvalého pobytu (60,8 % z celkového počtu státních příslušníků občanů Vietnamu s povoleným pobytem).

Cizinci s povoleným pobytem na území ČR dle kategorie pobytu - TOP 10 - ke dni 31. 12. 2010

Druh pobytu	Celkem	tj. %	z toho					
			trvalý	tj. %		dlouhodobý	tj. %	
Cizinců s povoleným pobytem	425 301	100,0	189 962	100,0	tj. %	235 339	100,0	tj. %
z toho nejvíce								
Ukrajina	124 339	29,2	46 840	24,7	37,7	77 499	32,9	62,3
Slovensko	71 780	16,9	29 073	15,3	40,5	42 707	18,1	59,5
Vietnam	60 301	14,2	36 634	19,3	60,8	23 667	10,1	39,2
Rusko	31 939	7,5	13 620	7,2	42,6	18 319	7,8	57,4
Polsko	18 242	4,3	10 959	5,8	60,1	7 283	3,1	39,9
Německo	13 871	3,3	4 435	2,3	32,0	9 436	4,0	68,0
Moldavsko	8 872	2,1	2 655	1,4	29,9	6 217	2,6	70,1
Bulharsko	6 927	1,6	3 120	1,6	45,0	3 807	1,6	55,0
Spojené státy americké	6 074	1,4	2 766	1,5	45,5	3 308	1,4	54,5
Mongolsko	5 576	1,3	2 151	1,1	38,6	3 425	1,5	61,4

Z hlediska správního členění České republiky bylo ke dni 31. 12. 2010 **nejvíce cizinců** s povoleným pobytem registrováno na území hlavního města Prahy (148 815 osob, tj. 35,0 %) a jejich počet tedy představuje více než třetinu všech cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. V pořadí krajů dále s markantním odstupem následoval Středočeský kraj (57 815 osob, tj. 13,6 %), Jihomoravský kraj (36 107 osob, tj. 8,5 %) a Ústecký kraj (30 705 osob, tj. 7,2 %). **Nejméně cizinců** s povoleným pobytem na území České republiky bylo hlášeno v kraji Vysočina (8 029 osob, tj. 1,9 %), kraji Zlínském (8 048 osob, tj. 1,9 %) a v kraji Olomouckém (9 481 osob, tj. 2,2 %).

U Plzeňského kraje došlo ze všech správních celků oproti stavu k 31. 12. 2009 k největšímu poklesu počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky (-2 382 osob, tj. -8,6 %). Početní poklesy byly dále zaznamenány zejména v Ústeckém kraji (-1 381 osob, tj. -4,3 %) a Moravskoslezském kraji (-1 105 osob, tj. -4,7 %).

V porovnání stavu počtu cizinců s povoleným pobytem k 31. 12. 2010 se stavem ke shodnému období předešlého roku, došlo u 3 krajů k nepatrnému nárůstu počtu cizinců. Jednalo se o území hlavního města Prahy (+417 osob, tj. +0,3 %), Pardubický kraj (+96 osob, tj. +0,8 %) a Olomoucký kraj (+26 osob, tj. +0,3 %).

V regionech s většími městy je patrná zpravidla vyšší koncentrace cizinců s povoleným pobytem na území ČR. Statisticky se prokazuje i migrace z problémových regionů postižených útlumem výroby a propouštěním pracovních sil do velkých měst. Vysoce urbanizované oblasti nabízí mnohem více pracovních příležitostí a možností pro podnikatelskou činnost. Jelikož je městský trh polarizován, existuje poptávka jak po kvalifikované, tak i nekvalifikované pracovní síle. Cizincům jistě také vyhovuje i anonymní prostředí velkých měst.

V jednotlivých krajích je různé rozložení druhu povolených pobytů. Zpravidla v regionech s většími městy je patrná převaha počtu osob s povoleným dlouhodobým pobytem. Nejmarkantnější je to na území hlavního města Prahy (61,6 % osob s dlouhodobým pobytem z celkového počtu osob s povoleným pobytem na území hlavního města Prahy), Středočeském kraji (58,0 %), Plzeňském kraji (57,5 %) a Jihomoravském kraji (55,2 %). Důvodem jsou větší možnosti získání zaměstnání nebo možnosti podnikání. Oproti tomu v regionech s menší nabídkou zaměstnání a podnikání převládá počet osob s trvalým pobytem, např. v Karlovarském kraji (59,0 % osob s povoleným trvalým pobytem), Olomouckém kraji (57,0 %), Zlínském kraji (56,8 %) a Moravskoslezském kraji (55,7 %).

Pokud u státních příslušníků, kteří jsou ve statistikách povoleného pobytu na předních místech, sledujeme jejich rozložení v jednotlivých krajích, zjistíme, že státní příslušníci Ukrajiny jsou nejvíce koncentrováni v hlavním městě Praze (39,6 % z celkového počtu občanů Ukrajiny s povoleným pobytem), ve Středočeském kraji (15,9 %) a Jihomoravském kraji (9,9 %). Státní příslušníci Slovenska jsou rovněž k pobytu nejčastěji hlášeni v Praze (24,5 %), Středočeském kraji (17,9 %) a Jihomoravském kraji (10,0 %). U státních příslušníků Vietnamu je patrné vyrovnanější rozložení v krajích, nejčastěji jsou evidováni v Praze (17,8 %), Ústeckém kraji (14,2 %) a Karlovarském kraji (13,4 %).

Stejný trend jaký se ukazuje u státních příslušníků Ukrajiny a Slovenska je vykazován rovněž u státních příslušníků Moldavska, Bulharska a Spojených států amerických. V Jihomoravském kraji je usídlena i početná komunita mongolských státních příslušníků.

Cizinci s povoleným pobytem na území ČR k 31. 12. 2010 - st.příslušnost v kraji - TOP 10

Státní příslušnost	Celkem	tj. %	z toho v kraji	počet	tj. %	Státní příslušnost	Celkem	tj. %	z toho v kraji	počet	tj. %
Ukrajina	124 339	100,0	Praha	49 201	39,6	Německo	13 871	100,0	Ústecký	3 338	24,1
			Středočeský	19 741	15,9				Praha	2 549	18,4
			Jihomoravský	12 259	9,9				Plzeňský	2 135	15,4
Slovensko	71 780	100,0	Praha	17 570	24,5	Moldavsko	8 872	100,0	Praha	3 072	34,6
			Středočeský	12 814	17,9				Středočeský	1 747	19,7
			Jihomoravský	7 204	10,0				Jihomoravský	768	8,7
Vietnam	60 301	100,0	Praha	10 710	17,8	Bulharsko	6 927	100,0	Praha	2 384	34,4
			Ústecký	8 543	14,2				Středočeský	1 220	17,6
			Karlovarský	8 082	13,4				Jihomoravský	544	7,9
Rusko	31 939	100,0	Praha	18 749	58,7	Spojené státy americké	6 074	100,0	Praha	3 823	62,9
			Středočeský	4 225	13,2				Středočeský	579	9,5
			Karlovarský	3 051	9,6				Jihomoravský	397	6,5
Polsko	18 242	100,0	Moravskoslezský	5 214	28,6	Mongolsko	5 576	100,0	Jihomoravský	939	16,8
			Středočeský	2 245	12,3				Praha	759	13,6
			Královéhradecký	1 971	10,8				Ústecký	645	11,6

V.3.2 Přejíždění pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie

V kategorii dlouhodobých pobytů bylo ke dni 31. prosince 2010 v informačním systému CIS evidováno 235 339 (-16 805 osob, tj. -6,7 %) cizinců. Z uvedeného počtu bylo 144 440 mužů a 90 899 žen. Nejvíce byla zastoupena věková kategorie 26-35 let.

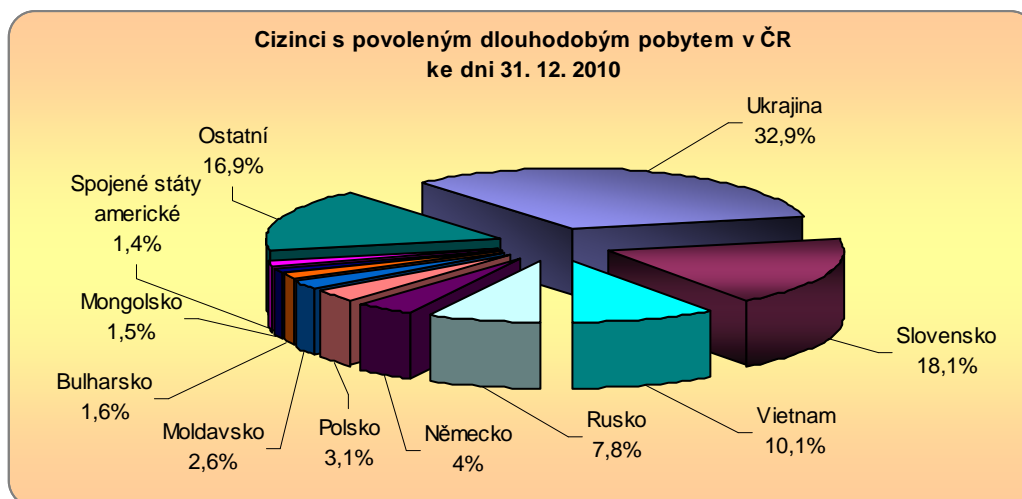
Nejčastějším účelem, na jehož základě byl cizincům v této kategorii pobyt povolen bylo zaměstnání (34,3 %) a účast v právnické osobě – výkonný manažer (19,6 %). U těchto dvou účelů pobytu byl zaznamenán v porovnání se stavem k 31. 12. 2009 značný pokles (u zaměstnání o 20 359 osob, tj. -20,1 % a u účasti v právnické osobě o 5 712 osob, tj. -11,0 %). Naopak u účelu sloučení rodiny byl evidován nárůst o více než 5 000 osob (tj. +15,8 %). Rovněž u jiných účelů (např. kulturní, zdravotní, sportovní atd.) a u studia byl zaznamenán zřetelný nárůst. Důvody přecházení z účelu zaměstnání na další účely, zejména sloučení rodiny či podnikání, představují zejména dopady hospodářské krize a situace na pracovním trhu.

Cizinci s povoleným dlouhodobým pobytem na území ČR – porovnání roku 2009/2010 – účel pobytu

Stav roku	k 31.12. 2009	tj. %	k 31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní čísla
celkem DLOUHODOBÝ POBYT	252 144	100,0	235 339	100,0	-6,7	-16 805
z toho účel pobytu						
zaměstnání	101 130	40,1	80 771	34,3	-20,1	-20 359
účast v p.o. - výkonný manažer	51 838	20,6	46 126	19,6	-11,0	-5 712
podnikání	41 715	16,5	42 459	18,0	1,8	744
sloučení rodiny	32 124	12,7	37 202	15,8	15,8	5 078
studium	10 193	4,0	11 251	4,8	10,4	1 058
jiné (ostatní, kulturní, sportovní, zdravotní,...)	15 144	6,0	17 530	7,4	15,8	2 386

Zdroj: IS CIS

V této kategorii pobytu byli s nejvyššími počty zastoupeni státní příslušníci **Ukrajiny** (77 499 osob; -10 751 osob, tj. -13,9 %). Na celkovém počtu cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem v České republice se podíleli 32,9 %. S výrazným odstupem následovali státní příslušníci **Slovenska** (42 707 osob; -4 005 osob, tj. -9,4 %), **Vietnamu** (23 667 osob; -1 680 osob, tj. -7,1 %), **Ruska** (18 319 osob; +903 osob, tj. +4,9 %), **Německa** (9 436 osob; +60, tj. +0,6 %) a **Polska** (7 283 osob; -994 osob, tj. -13,6 %).

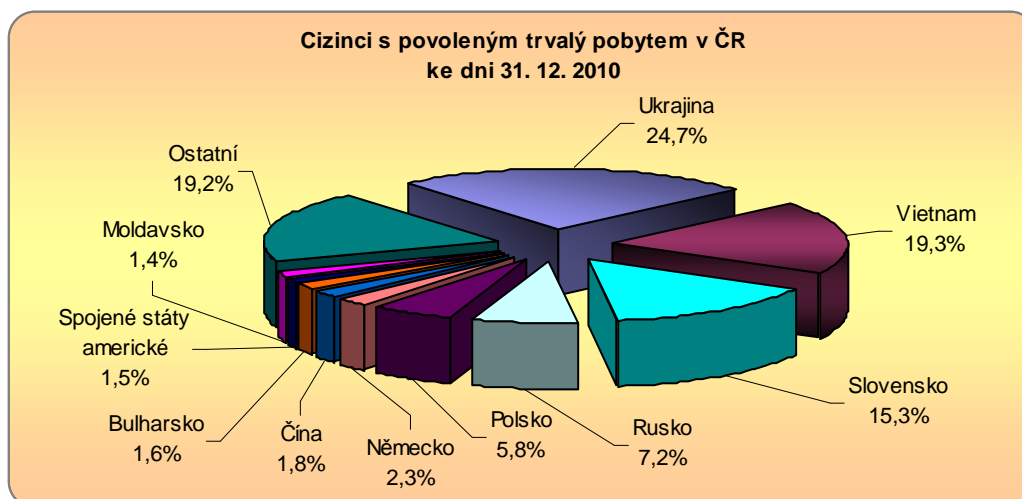
Největší početní meziroční nárůst byl zaznamenán u státních příslušníků Ruska (+903 osob, tj. +4,9 %), Kazachstánu (+304 osob, tj. +14,8 %) a Ázerbájdžánu (+155 osob, tj. +40,2 %).

V.3.3 Trvalý pobyt

Ke konci roku 2010 bylo v informačním systému CIS evidováno 189 962 (+8 801 osob, tj. +4,9 %) cizinců, kterým bylo uděleno povolení k trvalému pobytu. Z uvedeného počtu bylo 100 370 mužů a 89 592 žen. Nejvíce byla zastoupena věková kategorie 36-45 let.

Státní příslušníci **Ukrajiny** i v této kategorii pobytu byli v hodnoceném roce na první pozici (46 840 osob; +3 113 osob, tj. +6,6 %). Dále následovali státní příslušníci **Vietnamu** (36 634 osob; +855 osob, tj. +2,3 %), **Slovenska** (29 073 osob; +2 339 osob, tj. +8,0 %), **Ruska** (13 620 osob; +643 osob, tj. +4,7 %) a **Polska** (10 959 osob; -37 osob, tj. -0,3 %).

Největší meziroční početní nárůsty v kategorii trvalých pobytů byly zaznamenány u již výše uvedených státních příslušníků Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska.

V.4 ZAMĚSTNÁVÁNÍ, PODNIKÁNÍ A STUDIUM CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

V.4.1 Zaměstnávání cizinců v ČR

Dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí evidovaly úřady práce ke dni 31. 12. 2010 celkem **215 367** povolení k zaměstnání, zelených karet a tzv. informačních karet občanů EU/EHP a Švýcarska a cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání. **Uvedených dokladů bylo o 15 342 méně, než ke stejnému dni roku 2009.**

Platných **povolení k zaměstnání** bylo k uvedenému dni vydáno **49 118** (o 24 545 méně než ke konci roku 2009), tzv. **informačních karet cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání**, ale jejich zaměstnavatel má informační povinnost vůči úřadu práce, bylo **22 126** (o 4 446 méně než ke konci roku 2009), tzv. **informačních karet občanů EU/EHP nebo Švýcarska** bylo **143 997** (o 4 682 více než ke konci roku 2009) a **zelených karet 126** (o 75 více než ke konci roku 2009).

Zaměstnávání cizinců – vývoj v letech 2000 až 2010 (stav ke dni 31. 12.)

Rok	platná povolení k zaměstnání	informace - cizinci kteří nepotřebují povolení k zaměstnání	registrace/ informace občané SR v postavení zaměstnanců	informace - občané EU/EHP + Švýcarska	Zelené karty
2000	40 080	-	63 567	-	-
2001	40 097	-	63 555	-	-
2002	44 621	-	56 558	-	-
2003	47 704	-	58 034	-	-
2004	34 397	747	-	72 840	-
2005	55 210	2 659	-	93 867	-
2006	61 452	6 777	-	116 846	-
2007	85 351	10 140	-	144 751	-
2008	128 934	14 516	-	141 101	-
2009	73 663	17 680	-	139 315	51
2010	49 118	22 126	-	143 997	126

V průběhu roku 2010 bylo **nově vydáno nebo prodlouženo** celkem **25 373** povolení k zaměstnání, **1 626 žádostem** o povolení **nebylo vyhověno**.

Ke dni 31. 12. 2010 bylo z celkového počtu platných povolení k zaměstnání 13 602 vydáno členům družstev (přibližně 28%), tedy o 13 747 méně než ke konci roku 2009. Ke konci roku 2010 působilo v České republice celkem 2 021 cizinců s platným povolením k zaměstnání, dočasně přidělovaných agenturami práce k uživatelům. Ke dni 31. 12. 2009 to bylo 3 574 osob, nastal tedy pokles o 1 553 pracovníků. Počet agentur práce, tedy subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání, byl ke stejnému datu 1 654.

Je tedy možné konstatovat, že **počet zahraničních pracovníků v České republice poklesl, konkrétně počet občanů třetích států**, a to i v migračně rizikových skupinách, jako jsou členové družstev a agenturní pracovníci. **Počet občanů Evropské unie se naopak navýšil.**

Na celkovém počtu zahraničních pracovníků (215 367) **se ženy podílely** cca 34,8 % (v absolutních číslech se jedná o 74 975 žen). Můžeme konstatovat, že podíl žen na celkové zaměstnanosti cizinců v porovnání s rokem 2009 zůstal téměř na stejné hodnotě (v roce 2009 dosáhl 34,2 %). V letech přecházejících se jejich podíl každým rokem zvyšoval (v roce 2008 byl 33,3 %, v roce 2007 činil 32,8 % a v roce 2006 byl 31,6 %).

Dle krajů bylo nejvíce zahraničních pracovníků zaměstnáno na území hlavního města Prahy (76 643, z toho bylo 29 555 žen), ve Středočeském kraji (31 560, z toho bylo 6 605 žen) a v Jihomoravském kraji (26 398, z toho bylo 8 748 žen). Počet zahraničních pracovníků zaměstnaných v uvedených třech krajích tvořil 62,5 % z celkového počtu.

Tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce měli státní příslušníci **Slovenska** (100 727 osob, tj. +2 535 osob), **Ukrajiny** (42 139 osob, tj. -15 339 osob) a **Polska** (19 049 osob, tj. -1 229 osob). Dále s nižšími počty následovali státní příslušníci **Bulharska** (5 667 osob, tj. +1 089 osob) a **Rumunska** (4 815 osob, tj. +1 035 osob). Prvních pět státních příslušností tvořilo cca 80,0 % z celkového počtu. Ze třetích států se ve statistikách umístili v TOP 10 státní příslušníci Ruska (3 658 osob, tj. +46 osob), Mongolska (3 548 osob, tj. -657 osob), Moldavska (3 497 osob, tj. -2 209 osob) a Vietnamu (3 132 139 osob, tj. -538 osob).

Počet zahraničních pracovníků evidovaných úřady práce – porovnání roku 2009/2010

Stav roku	k 31.12. 2009	tj.%	k 31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem zahraničních pracovníků	230 709	100,0	215 367	100,0	-6,6%	-15 342
z toho TOP 10*						
Slovensko	98 192	42,6	100 727	46,8	2,6	2 535
Ukrajina	57 478	24,9	42 139	19,6	-26,7	-15 339
Polsko	20 278	8,8	19 049	8,8	-6,1	-1 229
Bulharsko	4 578	2,0	5 667	2,6	23,8	1 089
Rumunsko	3 780	1,6	4 815	2,2	27,4	1 035
Rusko	3 612	1,6	3 658	1,7	1,3	46
Mongolsko	4 205	1,8	3 548	1,6	-15,6	-657
Moldavsko	5 706	2,5	3 497	1,6	-38,7	-2 209
Vietnam	3 670	1,6	3 132	1,5	-14,7	-538
Německo	2 989	1,3	3 070	1,4	2,7	81

Přijatá opatření

(Poznámka: Od 1.4. 2011 přešly kompetence úřadů práce na Úřad práce České republiky)

Změny zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), byly obsaženy zejména ve dvou nových zákonech. Prvním je zákon č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Druhým je zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Novely zákona o zaměstnanosti přinesly především zpřísnění podmínek pro působení agentur práce, rozšíření kontrolních pravomocí celních úřadů, zřízení centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli modré karty a povinnost pro zaměstnavatele projednat s úřadem práce záměr zaměstnávat cizince. Pro agentury práce bylo zavedeno povinné pojištění pro případ úpadku agentury nebo uživatele, zpřísnění podmínek změny odpovědného zástupce a přibýly nové případy,

kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí odejme povolení ke zprostředkování zaměstnání. Rozšířeny byly také pravomoci celních úřadů v oblasti zahraniční zaměstnanosti, kdy mohou celníci s účinností od 1. 1. 2011 kontrolovat i dodržování oznamovacích povinností zaměstnavatelů vůči úřadům práce podle ustanovení § 87 a 88 zákona o zaměstnanosti. Byl upraven postup pro přijímání vysoce kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí - tzv. modrá karta. Volným pracovním místem obsaditelným držitelem modré karty se rozumí pracovní místo, pro jehož výkon se vyžaduje vysoká kvalifikace, a které nebylo obsazeno do 30 dnů od jeho oznámení úřadu práce. Do evidence nelze zařadit místa úředníků územních samosprávných celků a zaměstnanců, kteří vykonávají státní správu. Se zařazením místa do této evidence musí zaměstnavatel udělit souhlas. Ministerstvo práce a sociálních věcí volné pracovní místo do evidence nezařadí nebo ho vyřadí, pokud by jeho obsazení cizincem ohrozilo situaci na trhu práce, a do evidence rovněž nezařadí místo u zaměstnavatele, kterému v období posledních 12 měsíců před podáním žádosti o modrou kartu byla pravomocně uložena pokuta za umožnění výkonu nelegální práce. Ustanovení § 86 zákona o zaměstnanosti nově stanovuje, že zaměstnavatelé mohou získávat cizince na volná pracovní místa, pouze pokud předem úřadu práce oznámí a projednají s ním záměr zaměstnávat cizince. Oznámení musí obsahovat počet cizinců, druhy prací, které budou vykonávat, a předpokládané doby výkonu práce. Zákon stanoví výjimky z povinnosti projednat záměr, a to v případě, že zaměstnavatel hodlá zaměstnávat cizince, kterému je vydáváno povolení k zaměstnání bez ohledu na situaci na trhu práce, u kterého se povolení k zaměstnání nevyžaduje, který žádá o prodloužení povolení k zaměstnání, nebo který bude zaměstnán jako držitel zelené karty nebo modré karty.

Zástupci ministerstva se i v roce 2010 podíleli na činnosti Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, mimo jiné se v rámci spolupráce na plnění úkolu monitorovat bezpečnostní situaci na území ČR v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize zúčastnili několika monitorovacích akcí. Spolupráce s Ministerstvem vnitra byla uskutečňována i nad rámec Analytického centra, například při přípravě legislativních návrhů.

Stanoviska Ministerstva vnitra k řízení o povolení ke zprostředkování zaměstnání

Dle příslušných ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen zákon o zaměstnanosti*), se Ministerstvo vnitra s účinností 01.01.2009 zabývá vydáváním závazných stanovisek k právníkům a fyzickým osobám, a to pro účely řízení ve věci povolení ke zprostředkování zaměstnání vedených Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Smyslem a cílem stanoviska Ministerstva vnitra je vyjádřit názor založený na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie České republiky a zpravodajských služeb (viz důvodová zpráva k návrhu zákona).

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti ministerstvo vnitra provedlo v roce 2010 na základě žádosti Ministerstva práce a sociálních věcí **celkem 867 šetření**, kdy z uvedeného celkového počtu se jednalo o **89 šetření k fyzickým osobám** a **778 šetření k osobám právníkům**. V návaznosti na uvedené bylo vydáno **717 stanovisek souhlasných**, dále **23 stanovisek podmíněných** a ve **120 případech bylo vydáno stanovisko nesouhlasné. V 7 případech byla věc odložena**, neboť Ministerstvo vnitra na základě provedeného šetření neshledalo zákonné důvody pro vydání závazného stanoviska. Uvedené údaje zahrnují také případy opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení a případy dožádání pro účely rozkladu (odvolání).

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti v návaznosti na ustanovení § 63 odst. 3 téhož právního předpisu³⁴ bylo Ministerstvem vnitra v roce 2010 provedeno celkem **12 šetření**, kdy z uvedeného počtu se jednalo ve **4 případech o šetření k fyzickým osobám** a **8 šetření** bylo

³⁴ dle ustanovení § 63 odst. 3 zákona o zaměstnanosti Ministerstvo práce a sociálních věcí rozhodnutím povolení odejme v případě, že Ministerstvo vnitra odvolá souhlas s vydáním povolení ke zprostředkování zaměstnání

provedeno **k osobám právníkům**. V návaznosti na uvedené bylo v **7 případech vydáno nesouhlasné stanovisko** a dále byla **vydána 2 stanoviska souhlasná**. Ve **2 případech** podnětu Ministerstva vnitra **k zahájení řízení z moci úřední** ve věci odnětí povolení ke zprostředkování zaměstnání si Ministerstvo práce a sociálních věcí k 31.12.2010 následně nevyžádalo příslušné stanovisko Ministerstva vnitra. **V 1 případě byla věc odložena**, neboť Ministerstvo vnitra na základě provedeného šetření neshledalo zákonné důvody pro odvolání původního souhlasného závazného stanoviska. Uvedené údaje zahrnují také případy opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení a případy dožádání pro účely rozkladu (odvolání).

V neposlední řadě bylo Ministerstvem vnitra dle ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti v návaznosti na bod 6) čl. II přechodného ustanovení zákona č. 382/2008 Sb., kterým byl zákon o zaměstnanosti novelizován³⁵, provedeno celkem **15 šetření**, kdy z uvedeného počtu se v **1 případě jednalo o šetření k fyzické osobě** a **14 šetření bylo provedeno k osobám právníkům**. V návaznosti na uvedené bylo v **8 případech vydáno nesouhlasné stanovisko** a v **1 případě** podnětu Ministerstva vnitra **k zahájení řízení z moci úřední** ve věci odnětí povolení ke zprostředkování zaměstnání si Ministerstvo práce a sociálních věcí k 31.12.2010 následně nevyžádalo příslušné stanovisko Ministerstva vnitra. **V 6 případech byla věc odložena**, neboť Ministerstvo vnitra na základě provedeného šetření neshledalo zákonné důvody pro vyjádření nesouhlasu s povolením vydaným podle zákona o zaměstnanosti účinného do 31.12.2008. Uvedené údaje zahrnují také případy opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení.

V.4.1.1 Zelené karty

Na základě novely zákona o zaměstnanosti a novely zákona o pobytu cizinců došlo s platností od 1.1.2009 k zavedení systému zelených karet. Jedná se o doklad duálního charakteru, což znamená, že jedním úředním úkonem je uděleno povolení k dlouhodobému pobytu i povolení k zaměstnání³⁶.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vede Centrální evidenci volných pracovních míst, která jsou obsaditelná držiteli zelené karty. Volné místo se v registru míst vhodných pro zelené karty nezveřejní, pokud by jeho obsazení cizincem ohrozilo situaci na trhu práce. Volná pracovní místa obsaditelná držiteli zelených karet jsou i místa, která Ministerstvo průmyslu a obchodu označí jako místa vhodná pro klíčový personál (zelená karta typ „A“). Kategorie klíčový personál zahrnuje při zohlednění aktuální situace na trhu práce vyšší management, pracovníky s vysokou odbornou kvalifikací pro určité práce, úkoly a pracovníky disponující znalostmi nezbytnými pro chod podniku, profese, jejichž nedostatečná přítomnost ohrožuje chod podniku nebo může způsobit ekonomické ztráty.³⁷

Využitelnost systému zelených karet zůstala i v průběhu roku 2010 omezená. Důvodem byla nejen odeznívající hospodářská krize, která zásadním způsobem omezila zájem zaměstnavatelů o zahraniční pracovníky. Rovněž opatření státu, která vyplývala ze situace na trhu práce, nadále směřovala k ochraně domácího trhu práce. Okruh zemí, jejichž státní příslušníci mohou požádat

³⁵ bod 6) čl. II zákona č. 382/2008 Sb. Přechodná ustanovení – Ministerstvo vnitra může vyjádřit nesouhlas k platnému povolení vydanému podle zákona o zaměstnanosti účinného do 31.12.2008

³⁶ Povolení k dlouhodobému pobytu v režimu „zelená karta“ je vydáváno ve 3 kategoriích:

A – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál (na dobu až 3 roky)

B – pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (na dobu až 2 roky)

C – pro ostatní pracovníky (na dobu až 2 roky)

³⁷ V období od 1.1.2010 do 31.12.2010 bylo podáno celkem **11 žádostí o označení volného místa jako místa vhodného pro klíčový personál**. Z toho v kategorii 1, tj. Vyšší management, byla podána 1 žádost, v kategorii 2, tj. Pracovníci s vysokou odbornou kvalifikací pro určité práce, úkoly a pracovníci disponující znalostmi nezbytnými pro chod podniku, bylo podáno 8 žádostí, v kategorii 3, tj. Profese, jejichž nedostatečná přítomnost ohrožuje chod podniku nebo může způsobit ekonomické ztráty, byly podány 2 žádosti. **Vyhověno bylo všem 11 žádostem.**

o vydání zelené karty, nadále zůstal omezen na 12 zemí (Austrálie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Makedonie, Nový Zéland, Spojené státy americké, Srbsko a Ukrajina).³⁸ I přes značné omezení využití systému zelených karet pro pracovní migraci v hodnoceném roce se jedná o flexibilní nástroj, který má potenciál pro rozsáhlejší využití v budoucnu po úplném odeznění krize.

Celkový počet žadatelů o zelenou kartu dosáhl v roce 2010 počtu **213 osob**. Nejčastěji o vydání zelené karty žádaly osoby ve věku 30 - 34 let, tato skupina představovala čtvrtinu všech žadatelů. Více jak polovina žadatelů byla středoškolského vzdělání (52 %), ve srovnání s předchozím rokem se tento podíl snížil, a to ve prospěch vyššího počtu žádostí podaných vysokoškoly.

Většina žadatelů o udělení zelené karty, tedy v cca 86%, byli státní příslušníci **Ukrajiny**. Druhou pozici obsadili s počtem 24 žádostí státní příslušníci **Spojených států amerických**.

Rozdělení žadatelů o zelenou kartu dle státní příslušnosti a typu zelené karty v roce 2010

Státní příslušnost	Typ zelené karty				Celkem	tj. %
	typ A klíčový personál	typ A bez klíčového personálu	typ B	typ C		
Chorvatsko		1			1	0,5
Japonsko	1	1			2	0,9
Kanada	1		1		2	0,9
Spojené státy americké	17	4	3		24	11,3
Srbsko		1			1	0,5
Ukrajina	16	35	60	72	183	85,9
Celkem	35	42	64	72	213	100,0
tj. %	16,4	19,7	30,0	33,8	100,0	

Poznámka: Zdroj - odbor azylové a migrační politiky MV ČR

V roce 2010 bylo **vydáno celkem 69** zelených karet. Mezi osobami, jimž byla zelená karta udělena, výrazně **dominují státní příslušníci Ukrajiny**, jejich podíl na celkovém počtu udělených zelených karet přesáhl 75%. S výrazným odstupem následují státní příslušníci **Spojených států amerických**, jimž bylo uděleno cca 19% z celkového počtu udělených zelených karet.

Ministerstvo vnitra vydalo nejvíce zelených karet typu A, které jsou určeny pracovníkům s vysokoškolským vzděláním (21) a klíčovému personálu (18). Zelená karta typu B (minimální vzdělání - vyučen) byla vydána 13 osobám a zelená karta typu C určená pro nekvalifikované pracovníky pak 17 cizincům.

Zelená karta byla v uvedeném roce častěji udělována mužům (59,4%), častější zastoupení žen bylo pouze v kategorii zelená karta A - klíčový personál.

Počet cizinců, kterým byla udělena zelená karta – dle státní příslušnosti a typu zelené karty v roce 2010

Státní příslušnost	Typ zelené karty				Celkem	tj. %
	typ A klíčový personál	typ A bez klíčového personálu	typ B	typ C		
Chorvatsko			1		1	1,4%
Japonsko	1	1			2	2,9%
Srbsko		1			1	1,4%
Spojené státy americké	10	2	1		13	18,8%
Ukrajina	7	17	11	17	52	75,4%
Celkem	18	21	13	17	69	100,0
tj. %	26,1	30,4	18,8	24,6	100,0	

Poznámka: Zdroj - odbor azylové a migrační politiky MV ČR

³⁸ Vyhláška Ministerstva vnitra publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 461/2008 Sb.

I v roce 2010 byl **počet zamítnutých žádostí** o vydání zelené karty **relativně vysoký**, obdobně jako v roce 2009 jejich podíl přesáhl 60%. Nejčastějším důvodem pro neudělení zelené karty bylo podezření na zneužití povolení k jinému účelu (64%). V 15% došlo ke zrušení pracovní pozice zaměstnavatelem. Dalšími důvody bylo negativní stanovisko zastupitelského úřadu (8,2%) či nedostatečná kvalifikace žadatele (6,8%).

Celkově bylo od ledna 2009, kdy byl systém zelených karet spuštěn, do konce prosince 2010 žadatelům o zelenou kartu předáno 127 zelených karet.

Počet cizinců, kterým byla udělena zelená karta – dle státní příslušnosti a typu zelené karty v letech 2009 a 2010

Státní příslušnost	Typ zelené karty				Celkem	tj. %
	typ A klíčový personál	typ A bez klíčového personálu	typ B	typ C		
Chorvatsko			2		2	1,6
Japonsko	1	1			2	1,6
Makedonie	1				1	0,8
Spojené státy americké	21	3	1		25	19,7
Srbsko		1	4		5	3,9
Ukrajina	8	23	30	31	92	72,4
Celkem	31	28	37	31	127	100,0
tj. %	24,4	22,0	29,1	24,4	100,0	

Poznámka: Zdroj - odbor azylové a migrační politiky MV ČR

Problémy se vyskytují při posuzování žádostí o vydání zelené karty jsou uvedeny v kapitole „V.2.Oblast udělování povolení k pobytu na území České republiky“.

V.4.1.2 Služba EURES

Evropský informační a poradenský systém EURES podporuje mobilitu pracovních sil a pomáhá řešit nerovnováhu nabídky a poptávky na trzích práce EU/EHP a Švýcarska. V České republice je systém EURES trvale zapojen do veřejných služeb zaměstnanosti a je tedy součástí resortu práce a sociálních věcí. Třileté i roční plány EURES v České republice vycházejí ze strategického plánování cílů politiky zaměstnanosti na národní úrovni a z hlavních směrů stanovených Evropskou komisí. V současné době, stále ovlivněné světovou hospodářskou krizí, systém EURES významně přispívá k informovanosti všech uchazečů o zaměstnání ohledně životních a pracovních podmínek v jednotlivých evropských státech³⁹. V souvislosti s přetrvávajícími přechodnými obdobími v některých členských zemích a s nimi spojenými administrativními náležitostmi přístupu na pracovní trh zajišťují EURES poradci plnou informovanost klientů EURES a pracovníků úřadů práce. Pravidelně aktualizované internetové stránky www.eures.cz poskytují mimo jiné nabídku volných pracovních míst či informace o chystaných pracovních nábořech.

Mimo aktivit národního EURESu byla v roce 2010 rozvíjena také tři přeshraniční partnerství EURES-T: Čechy-Bavorsko (zapojení partnerů z České republiky a Německa), Beskydy (ČR, Slovensko, Polsko) a TriRegio (ČR, Německo, Polsko), v jejichž rámci byly realizovány projekty na podporu pracovní mobility v uvedených regionech.

³⁹ Na EURES poradce se v roce 2010 obrátilo cca 22 tis. klientů

V.4.1.3 Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků

Usnesením vlády České republiky ze dne 7. prosince 2010 č. 880 ke Zprávě o realizaci projektu Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků v roce 2010 a k návrhu na jeho ukončení bylo rozhodnuto o ukončení uvedeného projektu.

Projekt byl realizován Ministerstvem práce a sociálních věcí od července 2003 (do roku 2008 v pilotní fázi). Cílem projektu bylo přivést do České republiky kvalifikované zahraniční odborníky schopné trvale se integrovat i se svými rodinami do české společnosti, sekundárním cílem bylo identifikovat nedostatky a překážky v právním řádu a při jeho aplikaci bránící, v případě potřeby trhu práce, příchodu dostatečného počtu kvalifikovaných zahraničních pracovníků. Účastníci projektu měli možnost požádat o povolení k trvalému pobytu ve zkrácené lhůtě, a to po 1,5 roce (kategorie vysoce kvalifikovaných pracovníků) nebo po 2,5 letech práce a života v České republice. Trvalý pobyt mohli získat společně s účastníky projektu i nejbližší rodinní příslušníci. Účastníci též získali výhodu, že v případě ztráty zaměstnání, nikoli vlastní vinou, během prvního roku v České republice jim nebylo ukončeno pobytové oprávnění, ale bylo platné ještě 60 dnů, aby mohli nalézt nové zaměstnání. Jednou z podmínek pro vstup do projektu bylo to, že si zájemce musel sám zajistit legální zaměstnání v České republice, včetně povolení k zaměstnání. Musel také dosáhnout minimálně 25 bodů (z maximálně možných 66 bodů) ve výběrové proceduře založené na ohodnocování jednotlivých kritérií a prováděné automaticky počítačovým programem napojeným na on-line příjem žádostí o vstup do projektu. Do projektu mohli, za splnění příslušných podmínek, vstupovat občané 51 vybraných zemí a bez ohledu na zemi původu absolventi české vysoké školy (s výjimkou studujících v rámci rozvojové pomoci), kteří ukončili studium v roce 1995 nebo později, a absolventi české střední školy, kteří ukončili studium maturitou, absolutoriem nebo výučním listem v roce 2000 nebo později. Do kategorie vysoce kvalifikovaných pracovníků mohli být zařazeni vysokoškoláci zaměstnaní v České republice na pracovní pozici, na kterou se vyžaduje vysokoškolské vzdělání a která odpovídá jejich kvalifikaci nebo praxi.

Kvóta pro vstup do projektu na rok 2010 činila 1 000 osob, stejně jako v předchozích letech nebyla naplněna. **Od počátku projektu do konce roku 2010 do projektu vstoupilo 1 964 kvalifikovaných pracovníků spolu s přibližně 1 800 rodinnými příslušníky.** Trvalý pobyt v České republice z tohoto počtu získalo ke konci 3. čtvrtletí 2010 celkem 995 účastníků projektu a jejich rodinných příslušníků.

Za rok 2010 bylo do projektu vybráno celkem 376 účastníků. Zájem o vstup do projektu byl zejména mezi pracovníky, kteří nezískali vzdělání v České republice. Minimální zájem byl zaznamenán mezi zahraničními absolventy české střední školy, kupříkladu během roku 2010 se do projektu nepřihlásil žádný. Pokud jde o profesní složení účastníků projektu, na prvních místech podle počtu osob se po celou dobu projektu objevovali odborníci z oblasti informačních technologií, manažeři, administrativní, techničtí a vědeckí odborníci.

Kromě nabídky výhodnějších podmínek pro usazení se v České republice pro zahraniční kvalifikované pracovníky byly v rámci projektu realizovány i další aktivity, například rozsáhlá informační kampaň o pilotním projektu a celkově legální pracovní migraci do České republiky. Součástí kampaně byly například internetové stránky projektu www.imigracecz.org, propagace databáze volných pracovních míst, na která jsou čeští zaměstnavatelé ochotni přijmout cizince, na Integrovaném portále Ministerstva práce a sociálních věcí (zároveň na stránce www.praceprocizince.cz), tvorba a distribuce informačních materiálů o projektu a o životě a práci v České republice, debaty a semináře, nebo informační hotlinky v zemích původu. Některé prvky a zkušenosti z realizace pilotního projektu byly využity při nastavování parametrů institutu zelených karet. Výstupy vzešlé z vyhodnocení realizace projektu patřily mezi podklady při několika novelizacích zákona o zaměstnanosti.

Náklady na projekt činily v projektovém roce 2010 bez mzdových nákladů (tzn. od 1. 1. 2010 do 30. 9. 2010) celkem 254 293 Kč, což v přepočtu na jednoho účastníka činí 1 338 Kč.

S ohledem na plánované zavedení modrých karet, klesající počty zájemců o vstup do projektu, situaci na trhu práce v důsledku hospodářské krize, kdy je kladen důraz na umístění na trhu práce v první řadě stále se zvětšující skupiny uchazečů o zaměstnání, a zejména v souladu s trendem snižování výdajů ze státního rozpočtu bylo rozhodnuto, že poslední výběrová procedura bude provedena k prvnímu dni v měsíci následujícím po naplnění kvóty pro rok 2010, nejpozději však 1. ledna 2011. Ministerstvo práce a sociálních věcí spolu s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí zajistí možnost řádného absolvování projektu pro účastníky přihlášené nejpozději do 31. 12. 2010. Poslední účastníci a jejich rodinní příslušníci by měli získat doporučení od Ministerstva práce a sociálních věcí k udělení trvalého pobytu 1. 7. 2013. Ministerstvo práce a sociálních věcí po úplném ukončení projektu zpracuje a vládě předloží závěrečnou zprávu. Vyhodnotí v ní výsledky projektu včetně doporučení, co by bylo vhodné zapracovat do jiných aktivit v rámci migrační politiky České republiky.

V.4.2 Podnikání cizinců v ČR

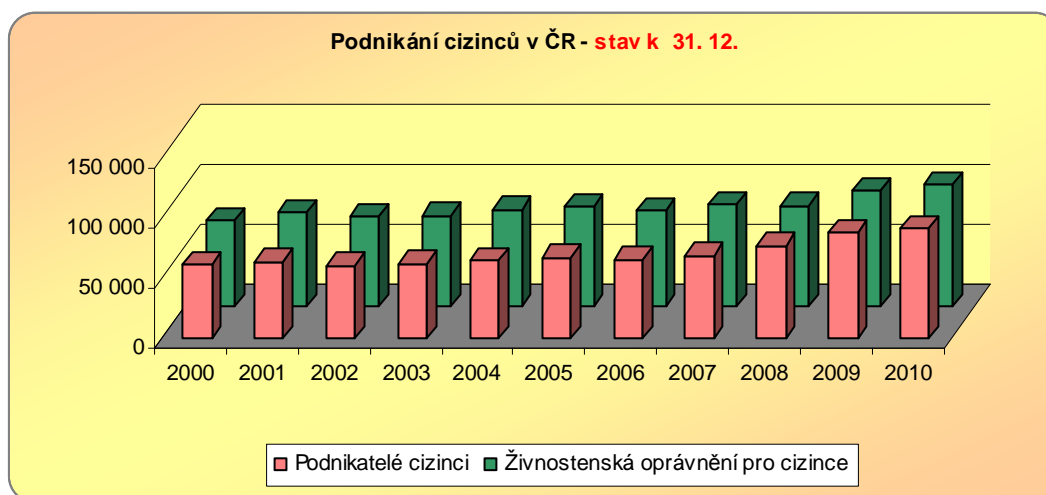
Ministerstvo průmyslu a obchodu evidovalo ke konci roku 2010 celkem 1 908 925 (+40 169) podnikatelů, z toho bylo 90 983 (+3 230) cizinců. Registrováno bylo 2 360 191 (-22 418) živností, z toho na cizince připadalo 101 429 živností (+5 027). Z uvedeného vyplývá, že počet evidovaných podnikatelů – cizinců a na ně registrovaných živností je oproti roku 2009 vyšší.

Podnikání cizinců v ČR – vývoj v letech 2000 až 2010

Stav ke dni 31. 12. roku	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podnikatelé cizinci	61 340	64 000	60 532	62 293	65 219	67 246	65 722	68 785	77 158	87 753	90 983
Živnostenská oprávnění pro cizince	72 471	78 423	75 661	76 057	80 827	83 841	80 724	85 409	84 488	96 402	101 429

Poznámka: Údaje MPO ČR

Mezi podnikateli - cizinci byly ženy zastoupeny necelou jednou třetinou (cca 29,3 %, tj. v absolutních číslech 26 649 žen). U registrovaných živností pak podíl žen dosahoval hodnoty 28,8 % (v absolutních číslech se jedná o 29 227 žen). Z porovnání s rokem předcházejícím vyplývá, že podíl žen mezi podnikateli - cizinci zůstal téměř na stejné hodnotě (v roce 2009 byl podíl 28,9 %).

Dle krajů bylo v hodnoceném roce nejvíce cizinců - podnikatelů na území hlavního města Prahy (23 894, z toho bylo 7 720 žen), ve Středočeském kraji (11 366, z toho bylo 3 163 žen) a v Plzeňském kraji (2 912, z toho bylo 2 980 žen). Počet cizinců - podnikatelů ve výše uvedených třech krajích tvořil 48,5 % z celkového počtu.

Ve sledovaném roce zůstalo na prvních třech místech pořadí státních příslušností nezměněno. Mezi podnikateli - cizinci bylo v České republice nejvíce státních příslušníků **Vietnamu** (33 164 osob, tj. -2 426 osob). Druhou nejčetněji zastoupenou skupinu tvořili státní příslušníci **Ukrajiny** (29 739 osob, tj. +3 519 osob) a třetí státní příslušníci **Slovenska** (10 681 osob, tj. +816 osob). Uvedené tři státní příslušnosti představovaly cca 80,9 % mezi podnikateli – cizinci (v roce 2009 dosáhl podíl hodnoty 81,7, v roce 2008 byl jejich podíl 81,1 %). S odstupem následovali státní příslušníci **Moldavska** (1 760 osob, tj. +201 osob) a **Polska** (1 608 osob, tj. +158 osob).

Počet podnikatelů cizinců – porovnání roku 2009/2010

Stav roku	k 31.12. 2009	tj.%	k 31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem podnikatelů cizinců	87 753	100,0	90 983	100,0	3,7%	3 230
z toho TOP 10*						
Vietnam	35 590	40,6	33 164	36,5	-6,8	-2 426
Ukrajina	26 223	29,9	29 739	32,7	13,4	3 516
Slovensko	9 865	11,2	10 681	11,7	8,3	816
Moldavsko	1 559	1,8	1 760	1,9	12,9	201
Polsko	1 450	1,7	1 608	1,8	10,9	158
Německo	1 426	1,6	1 527	1,7	7,1	101
Rusko	1 336	1,5	1 439	1,6	7,7	103
Bulharsko	977	1,1	1 035	1,1	5,9	58
Spojené království	866	1,0	955	1,0	10,3	89
Spojené státy americké	663	0,8	741	0,8	11,8	78

Z celkového počtu 101 429 živností, které byly registrovány na cizince, připadlo 38 058 (-1 428) na státní příslušníky **Vietnamu**, 31 359 (+3 786) na státní příslušníky **Ukrajiny** a 12 615 (+1 111) na státní příslušníky **Slovenska**. Z uvedeného vyplývá, že na jmenované tři státní příslušnosti připadlo cca 80,9 % registrovaných živností pro cizince. Jedná se o nižší podíl na celkovém počtu než v roce 2009 (81,5 %). Dále následovali s počtem 1 849 (+190) živností státní příslušníci **Polska** a s počtem 1 836 (+211) živností státní příslušníci **Moldavska**.

Problémy zneužívání pobytového oprávnění za účelem podnikání jsou uvedeny v kapitole „V.2 Oblast udělování povolení k pobytu na území České republiky“.

V.4.3 Studium

Celkový rámec studia v České republice, tedy i studia cizích státních příslušníků upravuje školský zákon.⁴⁰ Systém vysokoškolského studia specifikuje zákon o vysokých školách.⁴¹ Konkrétní podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky za účelem studia jsou upraveny v zákoně o pobytu cizinců. Pro účely tohoto zákona je přesně vymezeno, které aktivity se studiem rozumí.⁴²

⁴⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů

⁴² Jiné druhy „studijních programů“ studiem ve smyslu tohoto zákona nejsou a žádosti o pobyt za „účelem studia“ jsou vyřizovány za účelem „ostatní“.

Cizinci pobývající v České republice na základě pobytového oprávnění za účelem studia

(data PČR Ředitelství služby cizinecké policie)

Celkový počet cizích státních příslušníků, kterým byl povolen pobyt na území České republiky za účelem studia, se neustále zvyšuje. V roce 2010 byl zaznamenán nárůst cca 10 %, tedy nižší než v roce 2009 (nárůst necelých 12 %), ale i v letech předcházejících, kdy dosahoval téměř 20 %. V roce 2008 bylo v České republice evidováno 9 127 cizinců s pobytovým oprávněním za účelem studia, v roce 2009 se jednalo o 10 193 osob a v hodnoceném roce již o 11 251 osob.

Přesto se uvedený účel pobytu na celkovém počtu dlouhodobých pobytů nepodílí významnou měrou a tento podíl měl do roku 2008 klesající tendenci. Zatímco v roce 2005 bylo studium účelem pobytu u 5,4 % cizinců s dlouhodobým pobytem, v roce 2008 se snížil na 3,4 %, v roce 2009 se nepatrně zvýšil na 4 % a ve sledovaném roce dosáhl hodnoty 4,8%.⁴³

Druhy pobytových oprávnění udělených za účelem studia 2005 – 2010 (stav k 31. 12.)

Pobytové oprávnění	2006		2007		2008		2009		2010	
	Počet	tj. %	Počet	tj. %	Počet	tj. %	Počet	tj. %	Počet	tj. %
dlouhodobý pobyt	3 869	53,7	4 226	49,8	4 733	51,9	5 257	51,6	5 807	51,6
přechodný pobyt - občan EU	1 652	22,9	2 257	26,6	2 689	29,5	2 731	26,8	2 855	25,4
přechodný pobyt - rod. příslušník občana EU	2	0,0	3	0,0	3	0,0	1	0,0	5	0,0
vízum k pobytu nad 90 dnů	1 685	23,4	2 002	23,6	1 702	18,6	2 204	21,6	2 584	23,0
Celkem	7 208	100,0	8 488	100,0	9 127	100,0	10 193	100,0	11 251	100,0

Poznámka: Údaje zpracovány z podkladů ŘSCP PČR

Z jednotlivých typů pobytových oprávnění udělených za účelem studia převažuje dlouhodobý pobyt (cca 51,6 %). Vízum k pobytu nad 90 dnů bylo v hodnoceném roce uděleno v 23 %. Podíl státních příslušníků třetích zemí na celkovém počtu cizinců pobývajících na území České republiky za účelem studia dosáhl ve sledovaném roce hodnoty 74,6 %. Jedná se tedy o vyšší podíl než v roce 2009 (73,2 %). Naproti tomu podíl občanů EU/EHP se snížil na 25,4 % z hodnoty 26,8 % v roce 2009.

Nejvyšší počet cizinců, kteří mají v České republice pobytové oprávnění za účelem studia, má hlášený pobyt na území hlavního města Prahy (6 317 osob, tj. 56,1 %; +849 osob, tj. +15,5 %). S výrazným odstupem následují kraj Jihomoravský (1 343 osob, tj. 11,9 %; +204 osob, tj. +17,9 %), Olomoucký (830 osob, tj. 7,4 %; +11 osob, tj. +1,3 %) a Středočeský (608 osob, tj. 5,4 %; +113 osob, tj. +22,8 %).

Z hlediska pohlaví mezi cizinci s povoleným pobytem za účelem studia mírně převažují ženy (cca 53 %).

Podle věkového složení dominuje skupina ve věku 19 - 25 (7 572 osob), následuje věková skupina 26 - 35 let (2 843 osob) a 0 -18 let (581 osob). Za zmínku stojí, že mezi cizinci s pobytovým oprávněním za účelem studia jsou rovněž zastoupeny osoby ve věku 66 let a více, i když jejich počet má klesající tendenci. V roce 2010 byly evidovány 4 takové osoby, v roce 2009 se jednalo o 16 osob a v roce 2008 jich bylo 32 osob. V roce 2010 všechny pocházely ze zemí EU/EHP, v letech předcházejících téměř všechny.

Z hlediska státní příslušnosti mezi cizinci s povoleným pobytem za účelem studia ze třetích zemí dominují státní příslušníci **Ruska**. Jejich počet se každoročně zvyšuje a v roce 2010 dosáhl hodnoty 2 012 osob (17,9 %). S odstupem následovali státní příslušníci **Kazachstánu**, kterých za účelem studia v roce 2010 mělo povolený pobyt na území České republiky 864 (7,7 %), což je vyšší počet než v roce 2009. Na třetím místě se třetím rokem umístili státní příslušníci **Ukrajiny**

⁴³ Viz kapitola V.3.2. *Přechodný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie*

s počtem 747 osob (6,6 %). Ze států Evropské unie se jedná o státní příslušníky **Slovenska** (2 331 osob, tj. 20,7 %) a **Německa** (148 osob, tj. 1,3 %), u kterých byl zaznamenán více jak 50 % pokles.

Výrazný meziroční nárůst byl v roce 2009 zaznamenán u již zmíněných státních příslušníků Ruska (+388 osob), Slovenska (+248 osob), Kazachstánu (+196 osob), Ukrajiny (+169 osob) a Turecka (+104 osob). Více jak 200 % nárůst byl zaznamenán u státních příslušníků Saúdské Arábie (v absolutních číslech se jednalo o nárůst o 32 osob).

Problémy vyskytující se v souvislosti s pobytovým oprávněním za účelem studia jsou uvedeny v kapitole „V.2.Oblast udělování povolení k pobytu na území České republiky“.

Cizinci studující v České republice ⁴⁴

(data MŠMT a Ústavu pro informace a vzdělávání)

Cizinci studující na českých vysokých školách - (data ÚIV)

Každoročně se zvyšují nejen celkové počty studujících na českých vysokých školách, ale také počty přijímaných studentů – cizinců. Ke dni 31. 12. 2010 studovalo na českých vysokých školách 37 665 cizinců, tj. o 1 706 osob více než tomu bylo v roce předcházejícím. Zatímco v roce 2005 se cizinci na celkovém počtu studujících podíleli 7,4 %, v roce 2010 to bylo již 9,5 %.

Počty studentů – cizinců na českých vysokých školách v letech 2005 – 2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet studentů - cizinců	21 500	24 646	28 285	31 184	35 949	37 665
Nárůst oproti předchozímu roku	25,6 %	14,6 %	14,8 %	10,2 %	15,3 %	4,8 %

Pokud srovnáme trend nárůstu zjistíme, že nejvyšší nárůst byl zaznamenán v roce 2005; nejnižší hodnota byla dosažena právě v hodnoceném roce.

I když v současné době studují v České republice studenti ze 141 zemí světa, počty studentů ze zemí Evropské unie jsou značně vyšší než počty studentů ze třetích zemí (jejich podíl je 73 %).

Nejvíce zastoupenou státní příslušností **ze zemí Evropské unie** byli studenti ze Slovenska (24 371 osob), jejichž podíl na celkovém počtu zahraničních studentů byl 64,7 %. Následovali studenti z Portugalska (483 osob), ze Spojeného království (418 osob), Německa (394 osob) a Řecka (379 osob). **Cizinci ze třetích zemí** byli nejvíce zastoupeni státními příslušníky Ruska (2 545 osob), Ukrajiny (1 456 osob), Kazachstánu (805 osob), Vietnamu (728 osob) a Běloruska (510 osob).

Cizinci studující na vysokých školách ke dni 31. 12. 2010 – TOP 5

Rok 2010				
Celkem studentů na vysokých školách			z toho veřejné vysoké školy	
Státní příslušnost	počet	v %	počet	podíl na celkovém počtu v %
Celkem	37 665	100,0%	27 927	74,1%
z toho				
Slovensko	24 371	64,7%	17 338	
Rusko	2 545	6,8%	1 709	
Ukrajina	1 456	3,9%	928	
Kazachstán	805	2,1%	474	
Vietnam	728	1,9%	643	

Poznámka: Údaje zpracovány z podkladů MŠMT ČR (data ÚIV)

⁴⁴ Statistické údaje o počtu cizinců studujících v České republice nelze porovnávat se statistickými údaji o počtu cizinců s uděleným pobytem za účelem studia, neboť v České republice studují i cizinci, kteří se zdržují na území České republiky na základě jiného statusu pobytu.

Z celkového počtu cizinců studujících na českých vysokých školách 71,4 % preferovalo studium na veřejných vysokých školách.

Vzdělávání cizinců na konzervatoři, vyšší odborné škole a střední škole - (data MŠMT)

Pro úplnost údajů je třeba na tomto místě připomenout, že v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy probíhalo roce 2010 vzdělávání cizinců na konzervatořích, vyšších odborných školách a středních školách.⁴⁵

Vzdělávání cizinců – TOP 5

Vzdělávání	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky
Konzervatoře zastoupeno 26 zemí světa Studenti: třetí země: 47,8 % země EU: 52,2 %	Celkem	136	77
	z toho TOP 5		
	Slovensko	52	24
	Ukrajina	20	14
	Rusko	17	11
	Japonsko	10	6
	Bělorusko	4	2
	Bulharsko	4	2
Vyšší odborné školy zastoupeno 29 zemí světa Studenti: třetí země: 43,7 % země EU: 56,3 %	Celkem	426	278
	z toho TOP 5		
	Slovensko	220	142
	Ukrajina	84	63
	Rusko	36	26
	Kazachstán	14	8
	Bulharsko	8	6
Střední školy zastoupeno 89 zemí světa Studenti: třetí země: 75,5 % země EU: 24,5 %	Celkem	8 458	4 207
	z toho TOP 5		
	Vietnam	2 298	1 093
	Ukrajina	2 001	1 040
	Slovensko	1 540	765
	Rusko	746	375
	Kazachstán	173	88

Poznámka: Údaje zpracovány z podkladů MŠMT ČR

⁴⁵ Viz dále kapitola VI. Integrace cizinců.

VI. Integrace cizinců

V období posledních několika let zaznamenala Česká republika v oblasti imigrace a integrace cizinců významné změny. Došlo jak ke změnám charakteru a složení imigrace, **nejen co se týká počtu, ale i kulturní a sociální diversity imigrantů**. V návaznosti na změny v oblasti migrace se změnily také integrační potřeby cizinců a priority integrační politiky.

Česká republika se stala primárně **imigrační zemí**. V období let 2006 - 2008 na její území směřovaly vysoké počty cizinců (meziroční přírůstky celkového počtu cizinců s povoleným pobytem dosahovaly 40 tisíc cizinců). Hospodářská krize pak na konci roku 2008 a zejména v průběhu roku 2009 přinesla nejen výrazné omezení možností pracovního uplatnění a s tím spojenou dočasnou stagnaci imigrace do České republiky, ale začaly být viditelnější některé problémy spojené s migrací i integrací cizinců.

Politika integrace reagovala na změny v migrační situaci. Zaměřila se na systematické monitorování a vyhodnocování situace a postavení cizinců v České republice jako podkladu pro zkvalitnění obsahu a distribuce integračních opatření. Zvýšil se důraz na realizaci integračních opatření v místech významného soustředění cizinců, spolupráci s regionální a lokální veřejnou správou a na rozšíření spektra subjektů podporujících integraci, jejich vzájemnou spolupráci a sdílení zkušeností. Významně byla posílena opatření ke zvýšení efektivity integračních opatření stejně jako rozsah informací ve vztahu k cizincům a pro cizince. Rozšířena byla cílová skupina integrace - integrační opatření byla nadále adresována nejen cizincům legálně žijícím na území České republiky déle než jeden rok, ale i nově příchozím cizincům z třetích zemí. Integrační politika se výrazně zaměřila na integraci 2. generace imigrantů - dětí a mládeže.

VI.1 MINISTERSTVO VNITRA JAKO KOORDINÁTOR REALIZACE KONCEPCE INTEGRACE CIZINCŮ

Základním dokumentem integrační politiky je Koncepce integrace cizinců na území České republiky. Koordinací realizace této Koncepce bylo usnesením vlády č. 979 ze dne 23. července 2008 pověřeno Ministerstvo vnitra. V roce 2010 vycházelo z úkolů stanovených usnesením vlády č.224 ke Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců ze dne 22. března 2010.

Změny v migrační situaci a v potřebách integrace cizinců i vzájemného soužití vedly k úkolu zpracovat „*Aktualizovanou Koncepci integrace cizinců na území České republiky*“⁴⁶. Tento úkol byl uložen ministru vnitra výše uvedeným usnesením vlády České republiky. Ministerstvo vnitra ve spolupráci s dalšími resorty v průběhu roku 2010 zpracovalo materiál, který tvoří tři části: východiskem je *Analýza aktuální situace v oblasti integrace cizinců*, podávající detailní popis populace cizinců pobývajících na území České republiky s ohledem na potřeby integrace cizinců a formulování integračních opatření. Na základě této analýzy pak byla zpracována „*Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců – Společné soužití*“, která reflektuje vývoj, nové trendy a aktuální potřeby, které Česká republika v souvislosti s integrací cizinců i cizineckou problematikou obecně zaznamenává. Na tento koncepční materiál pak navazuje „*Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2011*“.

Záměrem aktualizované Koncepce je definovat postup České republiky v oblasti integrace cizinců do budoucna a reagovat na vývoj, nové trendy a aktuální potřeby v souvislosti s integrací cizinců i cizineckou problematikou obecně. Aktualizovaná Koncepce reflektuje skutečnost, že úspěšnost integrace přímo podmiňuje prospěšnost a efektivitu migrace. Integrační aktivity směřují k dosažení oboustranně přínosného a bezproblémového soužití nově příchozích i místního obyvatelstva.

⁴⁶ Usnesení vlády č. 99 ze dne 9. února 2011

Koordinace

Ministerstvo vnitra klade velký důraz na vzájemnou informovanost subjektů zapojených do realizace politiky integrace cizinců.

V rámci koordinace aktivit ministerstev zorganizovalo Ministerstvo vnitra bilaterální jednání a dvě společné **meziresortní porady v rámci grémia zástupců resortů**, zaměřené na diskusi k připravované aktualizaci Koncepce integrace cizinců a na způsob efektivního hospodaření s finančními prostředky na dotace resortů na rok 2011 ze státního rozpočtu.⁴⁷

Se zástupci **nestátních neziskových organizací** (dále jen „NNO“) jako zásadním partnerem státní správy při realizaci integrace uspořádalo MV řadu setkání, jejichž tématem byly informace o navrhovaných a připravovaných legislativních změnách, nových integračních opatřeních, vzájemná reflexe zkušeností a poznatků o situaci cizinců a projednání návrhů na její řešení, potřebnost upřesnění informací vč. zadání výzkumů, koordinace zaměření budoucích projektů a způsob optimálního využití stávajících finančních zdrojů ve prospěch integrace jak ze státního rozpočtu tak z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF).

Důležitým partnerem pro spolupráci v oblasti integrace se stala regionální a lokální **samospráva**. V rámci spolupráce s **krajskými koordinátory** integrace cizinců proběhla na Ministerstvu vnitra porada k problémům lokálního a regionálního rozměru integrace cizinců, k novým opatřením státu na poli integrace cizinců a k možnostem financování aktivit na podporu integrace cizinců. Poznatky krajských koordinátorů o postavení a potřebách cizinců v jednotlivých regionech, aktivitách regionů a měst i NNO působících v daném kraji atd. poskytují významnou zpětnou vazbu pro další nastavení integrační politiky a podněty k jejím změnám.

Se zástupci samosprávy měst a městských částí proběhla řada informačních setkání a konzultací. Významnou akcí na poli integrace cizinců se stala **2. Konference statutárních měst řešících problematiku integrace cizinců na úrovni samosprávy**, uskutečněná v rámci emergentního projektu magistrátu města Pardubic pod záštitou ministra vnitra.

Jednání se zástupci **akademické sféry** se zaměřila na specifikaci potřeb výzkumu a odborných šetření.

Monitoring

Ministerstvo vnitra se v souladu s cíli Koncepce integrace cizinců zaměřilo na systematické monitorování a vyhodnocování situace a postavení cizinců v ČR i vzájemných vztahů na lokální, regionální i celostátní úrovni. Analýzy situace v některých městech stejně jako monitorovací zprávy z regionů a závěrečné zprávy z projektů přinesly podněty k novému definování integračních postupů a rozšíření cílové skupiny integrace.

Mezinárodní spolupráce

V rámci DG JLS se uskutečnila čtyři zasedání zástupců pracovní skupiny k problematice integrace cizinců (National Contact Points on Integration) v Bruselu. V jejich rámci mimo jiné probíhala intenzivní výměna informací o problematice integrace cizinců v členských státech, byla zahájena příprava Druhé agendy integrace, Ministerstvo vnitra se podílelo na přípravě podkladů pro konferenci ministrů členských států Evropské unie odpovědných za integraci cizinců v Zaragoze. Konala se IV. mezinárodní ministerská konference o integraci „Integrace jako motor rozvoje a sociální soudržnosti“ v rámci ES PRES v Zaragoze (15.-16.4.2010). Vyzdvihla význam Lisabonské smlouvy a Stockholmského programu, na jehož základě bude vytvořen koordinační

⁴⁷ včetně povinnosti resortů vyhlásit dotační řízení již během roku 2010

mechanismus pro integrační politiky. Dále se jednání zaměřilo na oblasti diverzity, sociální soudržnosti v rámci sousedství a v oblastech s velmi početnou populací imigrantů, na spolupráci hostitelské společnosti a organizací imigrantů a na roli občanské společnosti v procesu vzájemné adaptace a integrace. Pro Českou republiku bylo významné i další projednávané téma – klíčové indikátory, které umožní koordinaci integračních politik a posuzování jejich efektivity. V roce 2010 se též plně rozvinula spolupráce při vypracování Evropských modulů integrace – uskutečnil se seminář k přípravě prvního modulu na téma Úvodní kurzy v Rize (28.-29.10.2010) a následná expertní konference o významu a smyslu modulů pořádána BE PRES v Bruselu (15.-16.12.2010).

Statistika

V průběhu roku 2010 proběhlo několik expertních jednání zástupců hlavních poskytovatelů statistických dat v oblasti migrace (ČSÚ, MV ČR – OAMP, PČR – SCP), jejímž hlavním cílem bylo zajištění poskytování kvalitních statistických údajů pro potřeby státní správy, údajů poskytovaných mezinárodními institucím (např. Eurostat, UNHCR), ale také široké veřejnosti. Tito hlavní poskytovatelé dat spolu s dalšími státními institucemi také spolupracovali na aktualizaci Koncepce výběru a zpracování statistických údajů spojených s migrací a integrací cizinců na území České republiky⁴⁸.

Indikátory integrace cizinců

Bylo podpořeno pokračování projektu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV), který je zaměřen na zkoumání existujících systémů sběru dat a navrhování indikátorů vhodných pro sledování vývoje integrace cizinců. Ministerstvo vnitra úzce spolupracuje se zpracovateli tohoto projektu. V roce 2010 došlo k prezentaci souboru sledovatelných indikátorů, jehož účelem je pomoci s nastavováním vhodných integračních politik České republiky. Výstupy se podařilo mimo jiné využít například při přípravě aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití.

Financování integrace cizinců v ČR

V roce 2010 byla na integraci cizinců určena vládou ČR částka **25 000 000,- Kč** v členění:

a) Ministerstvo vnitra	11 400 tis. Kč,
b) Ministerstvo práce a sociálních věcí	6 000 tis. Kč,
c) Ministerstvo zdravotnictví	2 000 tis. Kč,
d) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	4 300 tis. Kč,
e) Ministerstvo kultury	200 tis. Kč,
f) Ministerstvo pro místní rozvoj	600 tis. Kč,
g) Český statistický úřad	500 tis. Kč.

Dalším hlavním zdrojem pro financování integrace cizinců byl v roce 2010 **Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí 2007-2013 (EIF)**.

Podpořena byla opatření zaměřená na:

- postupné zřízení a provoz regionálních Center na podporu integrace cizinců v jednotlivých krajích ČR;
- zlepšení podmínek nezletilých cizinců bez doprovodu;
- zapojení hostitelské společnosti do procesu integrace;
- vypracování ukazatelů a metodik hodnocení;

⁴⁸ Usnesení vlády č. 324 ze dne 3. května 2010

- posilování mezikulturních kompetencí zaměstnanců státní správy;
- poskytování asistenčních služeb příslušníkům třetích zemí;
- výměnu zkušeností, osvědčených postupů a informací v oblasti integrace mezi členskými státy Evropské unie.

V rámci Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí 2007-2013 byla žadatelům na rok 2010 uvolněna částka **56 061 000,- Kč** (částka je uváděna bez spolufinancování zajištěného žadatelem v minimální výši 25 %).

Mimo tyto zdroje došlo k vyčlenění dalších větších částek na podporu integrace cizinců například z:

- finančních prostředků MPSV poskytnutých na sociální služby s místní/regionální působností ze státního rozpočtu pro rok 2010 - **17 760 000,- Kč**;
- Evropského sociálního fondu, Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost - integrace sociálně vyloučených skupin – Oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb OP LZZ – v době předání podkladů docházelo k věcnému hodnocení projektů v celkové výši 22 044 813,04 Kč;
- Evropského sociálního fondu, Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost - integrace sociálně vyloučených skupin – Oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce – v době předání podkladů: příprava na uvolnění částky **5 449 605,76 Kč** (doba trvání projektu 24 měsíců);
- Evropského sociálního fondu, Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost - integrace sociálně vyloučených skupin – Oblast podpory 5.1 Mezinárodní spolupráce - Oblast podpory 5.1 Mezinárodní spolupráce – uvolněno **15 962 737,- Kč** (dva víceleté projekty).
- Rozvojový program MŠMT Zajištění podmínek bezplatné přípravy k začlenění žáků-cizinců z třetích zemí do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků – uvolněno **4 346 061,- Kč**.

Další případné zdroje (kraje, obce, nadace, ambasády atd.) zde nejsou uváděny pro jejich obtížnou monitorovatelnost. Čerpat prostředky na mezinárodní projekty lze i z výzev Akce v zájmu Společenství vyhlašovaných EK v rámci EIF.

Lze konstatovat, že v roce 2010 se podařilo pro oblast integrace cizinců získat doposud nejvyšší finanční zdroje. Problémem však je nutnost kofinancovat projekty některých fondů ze zdrojů žadatele nebo ze státních dotací.

VI.2 AKTIVITY RESORTŮ K INTEGRACI CIZINCŮ

1. Ministerstvo vnitra

Činnost Ministerstva vnitra se v rámci integrace cizinců v roce 2010 zaměřila na intenzivní integrační opatření v místech významného soustředění cizinců, spolupráci s regionální a lokální veřejnou správou, rozšíření spektra subjektů podporujících integraci, jejich vzájemnou spolupráci a sdílení zkušeností, hledání nových nástrojů integrace, které umožnily realizovat integrační opatření na regionální a místní úrovni.

a) Podpora projektů na lokální úrovni

Jedním z nových nástrojů integrace se staly tzv. **emergentní projekty**, které jsou nástrojem řešení aktuální či potencionální krizové situace ve městech s významným počtem cizinců a potenciálem vzniku napětí mezi cizinci a ostatními obyvateli měst. Neméně důležitým záměrem

těchto projektů je poskytnout samosprávám měst prvotní impuls k vytváření jejich vlastní integrační strategie.

Emergentní projekty realizovaly magistráty měst v přímé spolupráci s Ministerstvem vnitra. Projekty spočívaly v realizaci komplexního souboru integračních aktivit, aplikovaných na základě vstupního monitoringu postavení cizinců a analýzy místních problémů. Do projektů byly kromě samosprávy zapojeny i NNO, školy – základní, mateřské, jazykové, umělecké ad., mateřská a rodičovská centra, sportovní kluby a další subjekty.

Emergentní projekty se v roce 2010 realizovaly v **Havlíčkově Brodě, Pardubicích, Plzni a v městských částech Prahy 12, 14 a MČ Libuš, nově také v MČ Praha 13.** Projekty byly zaměřeny na integraci celých rodin, zejména žen, dětí a mládeže, s důrazem na prevenci uzavřených komunit. Významným přínosem těchto projektů byla přímá spolupráce všech aktérů integrace v místě, spolupráce s NNO a zejména skutečnost, že odpovědnost za integraci v místě dokázala převzít místní samospráva. Tento typ projektů poskytl městům možnost flexibilně reagovat na místní problémy a rozvinout vlastní aktivity.

MČ Praha 12: „Integrace cizinců ze zemí mimo EU se specifickým zaměřením na integraci dětí a mládeže v MČ Praha 12 – II.“

V rámci projektu probíhala výuka češtiny dětí i dospělých cizinců, multikulturní výchova, vzájemné poznávání životního stylu a kultury, aktivity podporující multikulturní soužití a sociální začlenění cizinců (poznávací výjezdy, školní projekty). V jedné ze škol (ZŠ Angel) vznikl ve spolupráci žáků – cizinců, zájemců z řad rodičů a českých žáků s pedagogem **filmový dokument, ve kterém žáci** prezentují svoje prostředí, zvyky a tradice. Projekt byl realizován v prostředí škol v Praze 12, oceňovány byly zejména společné mimoškolní aktivity a pozitivní vazby mezi školou, žáky-cizinci a rodinami žáků podporující vzájemné soužití.

MČ Praha -Libuš: „Integrace dětí cizinců na školách zřizovaných MČ Praha – Libuš II“

Projekty kurzy na dvou ZŠ v MČ Praha-Libuš. Probíhala výuka češtiny a doučování, činnost asistentky vietnamských žáků, podpora komunikace školy s rodiči žáků-cizinců, paralelní výuka v malých skupinách žáků, vytváření a realizace individuálních vzdělávacích programů pro žáky s nulovou nebo nízkou znalostí českého jazyka, zvláštní výuka vlastivědných znalostí o ČR a její kultury, logopedická péče, propagace. Projekt realizovaný v městské části s početně výrazným zastoupením Vietnamců ověřil prospěšnost některých integračních opatření, zejména přínos zapojení asistentky žáků-cizinců a nových nástrojů komunikace mezi školou a rodiči žáků-cizinců.

MČ Praha 13 - Integrace cizinců v MČ Praha 13

Aktivity: Analýza stavu cizinců v Praze 13, terénní program – monitoring; vzdělávání - dvousemestrální kurz pro učitele ZŠ: Český jazyk jako cizí jazyk, prázdninový kurz českého jazyka na ZŠ Mezi Školami, bezplatné doučování v průběhu školního roku, nízkoprahové kurzy českého jazyka, vzdělávání pedagogů, úředníků MČ Praha 13, MP a PČR a pracovníků v nízkoprahových službách; informovanost (informační materiály v různých jazykových mutacích, webové stránky MČ Praha 13), a volnočasové aktivity (otevřený klub, kulturní akce Nejsme si cizí, besedy pro klub seniorů: Jak se žije). Projekt byl realizován za značného zájmu obyvatel Prahy 13.

MČ Praha 14: „Podpora integrace cizinců na území m. č. Praha 14 – II.“

Projekt se zaměřil na volnočasové aktivity a služby pro rodiče na mateřské dovolené a pravidelná setkávání rodičů a jejich dětí, zaměřené především na maminky s dětmi (společně cizinců i majority), nabídku účasti na akcích v mateřských a rodinných centrech, společné výlety a víkendové pobyty v přírodě pro děti, interaktivní semináře pro děti a mládež (multikulturní dílny)

atd. Proběhla výuka českého jazyka pro rodiče žáků cizinců. Nabídka všech akcí byla propagována formou letáků v několika jazykových mutacích i prostřednictvím Listů Prahy 14. Přínosem je zejména zapojení rodičů i s dětmi (cizinců i majority) do společných volnočasových aktivit a průběžné informování veřejnosti o všech aktivitách projektu.

Havlíčkův Brod: „Sociální začleňování cizinců na území města Havlíčkův Brod – II.“

Základními body projektu jsou: výuka českého jazyka dětí pomocí mimoškolních aktivit a na základních školách, kurzy češtiny pro dospělé, vzdělávání pedagogů – výuka češtiny pro cizince, poradenství, informace vedoucí k sociálnímu začleňování, zajištění výukového materiálu, uspořádání výtvarné soutěže a akce „Světy spojujeme společně“, společné aktivity žen na mateřské dovolené s dětmi v Mateřském centru, sportovní turnaje mezi družstvy místních pěti ZŠ za účasti všech žáků a učitelů škol (společně děti české, vietnamské, mongolské) motivační poznávací výlet, veřejné vyhodnocení projektu. Projekt byl úspěšně realizován za zvýšené účasti majoritní společnosti i stoupajícího zapojení cizinců.

Pardubice: „Podpora integrace cizinců – II.“

Proběhl monitoring a analýza cílové skupiny (průběžný monitoring při aktivitách projektu; cílená analýza potřeb; monitoring komunit a jejich specifik); zajištění podpůrných služeb pro cizince ze třetích zemí (poradenské a asistenční služby; informační a osvětová činnost; vzdělávací aktivity pro cizince) a informační a osvětové činnosti u majoritní společnosti (semináře pro pracovníky veřejných institucí; vzdělávání a supervize pracovníků v sociálních službách; veřejná setkání s občany města k tématu cizinci, komunikace specifických cílových skupin (senioři, mládež) s cizinci.

Zásadní aktivitou projektu byla **2. konference statutárních měst řešících problematiku integrace cizinců na úrovni samosprávy**, která vyvolala značný zájem odborníků z řady měst.

Plzeň: „Integrace cizinců na úrovni samosprávy – řešení problematiky osob migrujících za prací na území města Plzně - IV.“

Aktivity: Otevřené kurzy českého jazyka – sociokulturní jazykový kurz, podpora pedagogů ZŠ, kurzy PC dovedností, přímá intervence (zvyšování kapacity právního poradenství pro cizince), osvěta a propagace tématu integrace cizinců (interaktivní workshop Cesta cizince, sportovně-kulturní akce pro veřejnost, multikulturní aktivita Svět začíná v Plzni, Vánoční multikulturní setkání), informační kampaň Osvěta a propagace integrace cizinců v Plzni; zdravotní komunikační karty – překlad, ověření jejich využití v praxi; workshopy o kulturách jednotlivých etnik, informační semináře s individuálním poradenstvím cizincům. V průběhu projektu byla ověřena úspěšnost nových aktivit ke zvýšení zájmu majoritní společnosti o soužití s cizinci.

Výše uvedené emergentní projekty je možno považovat za opakovatelné; výstupy a zkušenosti z nich jsou již aplikovány i v dalších městech.

b) Podpora projektů na regionální úrovni

Ministerstvo vnitra, jako administrátor finančního zdroje Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF), podpořilo na základě výběrového projektového řízení zřízení a provoz (financovaný do výše 75 % nákladů z EIF) dalších regionálních **Center na podporu integrace cizinců** (dále jen „Centra“). Tato Centra jsou efektivním nástrojem realizace integrace na regionální úrovni.

Od roku 2009 existují Centra v krajích **Jihomoravském** (od dubna), **Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském, Ústeckém a Zlínském** (od července). V roce 2010 (od 30. dubna 2010) byla Centra zřízena i v krajích **Jihočeském, Karlovarském, Libereckém a Olomouckém**.

Zřizovateli Center jsou realizátoři projektů vybraných na základě výběrového projektového řízení – V Jihomoravském kraji je to kraj, v Ústeckém kraji občanské sdružení Poradna pro integraci, v ostatních krajích Správa uprchlických zařízení MV ČR.

Integrační centra jsou střediskem integračních aktivit v regionu a zajišťují poskytování informací, poradenství, kurzů češtiny a socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti atd. Vytvářejí nebo se účastní již stávajících platform pro spolupráci v oblasti integrace cizinců v regionu, sdružující veškeré subjekty, které mohou přispět k úspěšné realizaci politiky integrace. Úkolem Center je zároveň podpořit rozvoj občanské společnosti prostřednictvím úzké spolupráce s NNO a dalšími subjekty v daném regionu.

Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců

Jihomoravský kraj spolupracuje na realizaci projektu s pěti partnery – nestátními neziskovými organizacemi. Prostřednictvím těchto partnerů jsou zajišťovány služby sociálního a právního poradenství, kurzy výuky českého jazyka a sociokulturní kurzy. Partneři se také podílejí na monitoringu situace a postavení cizinců v Jihomoravském kraji, podpoře rozvoje občanské společnosti prostřednictvím seminářů ve školách a multikulturních aktivitách v regionu. Pro usnadnění komunikace s cílovou skupinou Centrum spustilo nové webové stránky (jazykové mutace: angličtina, ruština, ukrajinština, vietnamština a mongolština). V listopadu 2010 uspořádalo Centrum mezinárodní konferenci „Rozdílné přístupy, ale společný záměr“. Centrum též představuje zastřešující organizaci celoregionální poradní platformy klíčových aktérů integrace, jejímiž členy jsou m.j. zástupci státních a samosprávních úřadů, sociálních, zdravotnických a vzdělávacích institucí, policie, NNO, zaměstnavatelů, atp.)

Centrum na podporu integrace státních příslušníků třetích zemí v Ústeckém kraji

Centrum provozované Poradnou pro integraci, o.s. funguje od ledna 2010 v nových prostorách v budově Národního domu ve Velké Hradební ul. Centrum poskytuje právní a sociální poradenství, nízkoprahové i individuální kurzy českého jazyka a kurzy sociokulturní orientace, volnočasové aktivity pro děti i pro dospělé, setkávání komunit, etnické večery. Klienti mohou v centru využívat služeb internetu i knihovny. Otevírací doba Centra cizinců je přizpůsobena potřebám klientů. Sociálně-právní poradenství a kurzy socio-kulturní orientace jsou poskytovány v Ústí nad Labem, Teplicích, Úštěku, Litoměřicích, Mostě a Děčíně, kurzy češtiny navíc i v Chomutově. Centrum provozuje detašované pracoviště v Teplicích, od února 2010 také v Litoměřicích. Integrační centrum navázalo spolupráci s dalšími NNO a pravidelně spolupracuje s koordinační skupinou kraje pro integraci cizinců.

Centra provozovaná Správou uprchlických zařízení MV ČR

Konkrétní aktivity krajských Center na podporu integrace cizinců jsou zaměřeny na zajišťování informační a poradenské činnosti v oblasti sociální a právní, organizování kurzů českého jazyka, sociokulturních kurzů a nově také kurzů základní počítačové gramotnosti. Tyto

služby, vyjma informačního servisu a základního poradenství, jsou zajišťovány smluvními partnery, a to jak neziskovými organizacemi, tak v případě nutnosti i komerčními subjekty.

Za účelem zajištění služeb v rámci celého kraje bylo v roce 2010 otevřeno několik kontaktních míst mimo krajské město. V kontaktních místech mohou klienti využít sociální případně právní poradenství, které poskytují smluvně subjekty s příslušným oprávněním a kvalifikací. Jazykové kurzy jsou potom v rámci celého kraje organizovány odděleně.

Během celého roku zajišťovala Centra přednášky na školách, v příměstských táborech a organizovala kulturní a sportovní akce, při nichž se cizinci setkávali s majoritní společností.

V druhé polovině roku 2010 uspořádala všechna Centra v krajském městě konferenci týkající se problematiky integrace cizinců zasazené do konkrétního regionálního kontextu.

V roce 2010 evidovala Centra Správy uprchlických zařízení MV ČR narůstající počet klientů (celkem 5 144 klientů), přičemž skoro polovina (48 %) klientů bylo vietnamské státní příslušnosti, kterým bylo poskytnuto přes 35 000 služeb. Nejvyužívanějšími službami je informační a poradenská činnost a kurzy českého jazyka.

Ministerstvo vnitra realizovalo prostřednictvím Institutu státní správy MV ČR pro pracovníky Center na podporu integrace cizinců vzdělávací **seminář pro pracovníky v oblasti integrace cizinců** formou čtyřdenního certifikovaného semináře. Absolvovali jej všichni pracovníci nově zřizovaných Integračních center a dále vybraní pracovníci odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra v krajích. Zároveň Ministerstvo vnitra zpracovalo a distribuovalo **Manuál pro poskytování poradenství** pro zaměstnance těchto Integračních center. **Přehled projektů** podpořených z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí je uveden v příloze tohoto materiálu (Seznam projektů realizovaných v rámci integrace cizinců).

Posílení informovanosti

Pro zvyšování informovanosti cizinců o jejich právech a povinnostech zajistilo Ministerstvo vnitra další distribuci „**Informační publikace pro cizince**“ v šesti jazykových mutacích (čeština, angličtina, ruština, ukrajinština, vietnamština, mongolština) a následně i její překlad do moldavštiny. Vydána a distribuována byla příručka **Informace pro cizince s povolením k dlouhodobému pobytu**, a to v pěti jazykových verzích. Český statistický úřad vydal v roce 2010 statistickou ročenku v česko-anglické verzi **Cizinci v České republice 2009** (k dispozici také na www.czso.cz).

Průběžně je aktualizována webová stránka k integraci cizinců www.cizinci.cz, která je nadále společným projektem Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva vnitra. Aktualizovány jsou informace na www.mvcr.cz v sekci Azyl, migrace a integrace. Dalším zdrojem informací je sekce Cizinci na portálu portal.gov.cz

V souvislosti s převodem kompetencí k udělování dlouhodobých pobytů a dlouhodobých víz z cizinecké policie na Ministerstvo vnitra organizovalo Ministerstvo vnitra v závěru roku 2010 informační kampaň pro cizince k této změně i k dalším změnám, které přineslo schválení novely zákona o pobytu cizinců.

Podpora výzkumné činnosti v oblasti integrace cizinců

Ministerstvo vnitra bylo zadavatelem výzkumného projektu „*Zpracování strategie změny politiky integrace cizinců na území hl. m. Prahy a městských částí*“ s cílem zajistit realizaci výzkumu situace cizinců a současného stavu realizace integrační politiky na území hl. m. Prahy, včetně zpracování konceptu změny politiky integrace na území HMP a městských částí. V rámci projektu se uskutečnily dva workshopy na expertní úrovni.

S cílem získat informace o změnách na poli současné pracovní imigrace i kumulování problémů v důsledku krize byl zadán výzkumný projekt „*Aktuální sociálně-ekonomická situace a síť občanů VSR v Chebu*“.

Boj proti extremismu

Ministerstvo vnitra zadalo realizaci projektu „*Prevence extremismu ve vztahu k cizincům žijícím v ČR, rasismu a xenofobie na základních a středních školách*“, který byl realizován o. s. OPU pro žáky posledních ročníků základních škol a prvních ročníků středních škol ve školách v Praze 12, Praze 14, Plzni, Ústí nad Labem a Blansku. Záměrem projektu bylo poskytnout žákům základních a středních škol relevantní informace o současné situaci v oblasti lidských práv, xenofobie a pravicového extremismu, jejich projevech a celospolečenských souvislostech ve vztahu k cizinecké problematice v České republice a aktivní formou upozornit na negativní dopady projevů extremismu.

Zkoušky z českého jazyka pro udělení trvalého pobytu

Systém výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu byl v roce 2010 realizován v návaznosti na zavedení podmínky prokázání znalosti českého jazyka jako nezbytné náležitosti žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu.⁴⁹ Cizinci je na Odboru a azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra - pracovišti trvalých pobytů vydán „Poukaz na bezplatnou zkoušku z českého jazyka pro účely povolení trvalého pobytu na území ČR“⁵⁰, který ho opravňuje k vykonání bezplatné zkoušky⁵¹ na odpovídající úrovni (A1 podle SERRJ⁵²).

Zkoušku z českého jazyka z důvodu podání žádosti o povolení trvalého pobytu na území České republiky absolvovalo v roce 2010 celkem 3 945 cizinců (úspěšně 2 980 a neúspěšně 965).

Policejní školství

Problematika integrace cizinců je zahrnuta do policejního vzdělávání, konkrétně vzdělávání policistů, zaměstnanců, studujících a žáků na policejních školách Ministerstva vnitra. Není vyučována jako samostatný předmět, nýbrž jako součást jednotlivých vzdělávacích obsahů a témat. Význam začlenění problematiky integrace cizinců do policejního vzdělávání vyplývá ze specifického postavení Policie ČR, charakteru její práce, vzdělávacích potřeb a přípravy lidských zdrojů.

Na plnění úkolů vyplývajících z „*Realizace Koncepce integrace cizinců se v roce 2010*“ podílely odbor vzdělávání a správy policejního školství, vyšší policejní školy a střední policejní škola Ministerstva vnitra, školské účelové zařízení Ministerstva vnitra a vysoká policejní škola - Policejní akademie ČR v Praze.

⁴⁹ Dle § 70 odst. 2 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), je cizinec povinen k žádosti o povolení k trvalému pobytu předložit doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka. Zákon o pobytu cizinců na území ČR v § 70 odst. 5 výslovně stanoví, na které cizince se nevztahuje povinnost k žádosti o povolení k trvalému pobytu předložit doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka. Konkrétně se jedná o cizince, který nedosáhl 15 let nebo dosáhl 60 let, cizince, který žádá o povolení k trvalému pobytu bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR ve smyslu § 66 nebo cizince, který žádá o povolení k trvalému pobytu po 4 letech nepřetržitého pobytu na území ČR ve smyslu § 67, cizince, který žádá o povolení k trvalému pobytu po zániku oprávnění k trvalému pobytu podle § 87 odst. 7 písm. a) bodu 4, cizince, který v průběhu 20 let předcházejících podání žádosti o povolení trvalého pobytu byl nejméně jeden šk. rok nepřetržitě žákem základní nebo střední školy s českým vyučovacím jazykem a cizince, který má tělesné nebo mentální postižení, mající vliv na jeho schopnost komunikovat.

⁵⁰ V roce 2010 bylo **vydáno celkem 4 778 poukazů** na zkoušku z českého jazyka.

⁵¹ Pokud cizinec u zkoušky neuspěje, další pokus o složení zkoušky je již na náklady cizince.

⁵² Společný evropský referenční rámec pro jazyky.

Odbor vzdělávání a správy policejního školství v průběhu roku 2010 zastřešoval a koordinoval plnění úkolů v oblasti integrace cizinců z hlediska policejního vzdělávání.

Do Plánu instrukčně metodických zaměstnání s celorepublikovou působností OVSPŠ pro rok 2010 schválil mj. témata zaměřená na extremismus a rasismus, která proběhla na VPŠ v Praze a VPŠ v Brně a transakční analýzy na VPŠ a SPŠ MV v Holešově. V jejich rámci bylo proškolen 99 účastníků.

Vyšší policejní škola v Brně problematiku integrace cizinců zabudovala do vzdělávacích programů ZOP, vyššího odborného vzdělávání a dalších specializačních programů. V roce 2010 škola realizovala celkem 9 kurzů, jimiž prošlo 678 studujících.

Vyšší policejní škola MV v Praze zabezpečuje problematiku integrace cizinců jednak po linii školské a jednak prostřednictvím aktivit Střediska pro výchovu k lidským právům. V roce 2010 škola proškolila celkem 1 154 účastníků kurzů, ve škole studovalo celkem 248 studentů. Středisko pro výchovu k lidským právům m.j. spolupracovalo s časopisem Policista při přípravě vydání manuálu „*Jazykové mosty*“. Tento projekt obsahuje prvky multikulturní, genderové a profesně etické a má usnadnit práci policistům v kontaktu s menšinami v typických situacích.

Problematiku integrace cizinců mají zakomponovanou do vzdělávacích cílů vybraných předmětů také **Vyšší policejní školy MV v Jihlavě a v Pardubicích**.

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově má zkušenosti s integrací cizinců již od roku 2007, především z realizace projektu „*Policie pro všechny*“. Problematika integrace cizinců je součástí všech vzdělávacích programů a je spjata se zařazením dalších problematik do vzdělávání žáků a studujících (rasismus, antisemitismus, xenofobie, islámofobie, multikulturalismus, problematika menšin, migrantů, zneužívání počítačové sítě Internet k šíření nenávisti a extremistických ideologií, atd.).

Projekt „*Policie pro všechny*“ navazuje na Národní strategii pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám. Řeší vytvoření rovných příležitostí ke studiu pro žáky 9. tříd ZŠ z národnostních menšin žijících v České republice. Po úspěšném ukončení vzdělávání se předpokládá přijetí těchto absolventů do služebního poměru příslušníka Policie ČR. Speciální pozornost je věnována prevenci rasismu a xenofobie, podpoře multikulturní výchovy a vzdělávání⁵³.

Škola je zapojena také do projektu „*Je majorita více než minorita?*“ zaměřeného na prevenci rizikového chování s rasistickým a extrémistickým podtextem, dále pořádá interaktivní besedy i víkendové kurzy na téma rasismus, xenofobie a extremismus.

Policejní akademie ČR v Praze má problematiku integrace cizinců zakomponovanou do vyučovacích předmětů. Zatímco výuka na katedře společenských věd Fakulty bezpečnostního managementu je orientována na poznání a pochopení minoritních entit v naší společnosti, výuka zajišťovaná katedrou kriminální policie Fakulty bezpečnostně právní prioritně spíše na prevenci kriminálně patologických jevů souvisejících s integrací do majoritní společnosti.

⁵³ Ve čtyřletém maturitním studiu oboru Bezpečnostně právní činnost ve VPŠ a SPŠ MV v Holešově bylo k 15.11.2010 mezi studenty zastoupeno celkem 11 národností (39 žáků z celkového počtu 309) - např. národnost slovenská, řecká, ukrajinská albánská, vietnamská, mongolská, bulharská, angolská, romská, polská a kazašská. Z uvedených údajů o národnosti však nelze určit, zda jsou zde uváděni občané ČR hlásící se k národnostní menšině nebo cizinci – občané jiného státu.

2. Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v roce 2010 pokračovalo v plnění úkolů stanovených v resortním materiálu *Aktualizovaný Plán integrační politiky MPSV* a v realizaci úkolů, které byly schváleny usnesením vlády č. 224 ze dne 22. března 2010 ke *Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2009*.

Oblast právní úpravy podmínek zaměstnávání cizinců v České republice

V roce 2010 byly připravovány změny zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, které vstoupily v platnost 1. 1. 2011. Jednalo se o novelu zákona č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, a novelu zákona č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Bližší informace viz str. 63-64 této zprávy.

Oblast zvyšování informovanosti cizinců a prevence nelegálního zaměstnávání

- V průběhu roku 2010 byly aktualizovány informace v sekcích „Zahraniční zaměstnanost“ a „EURES“ na Integrovaném portálu MPSV (<https://portal.mpsv.cz>). V roce 2011 je plánováno vytvoření nové sekce „Nelegální zaměstnávání“ objektivně informujících o rizicích a možných následcích výkonu nelegální práce, a to v několika jazykových mutacích.
- V roce 2010 probíhala spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi a Centry na podporu integrace cizinců formou účasti zástupců MPSV na přednáškách, kulatých stolech, diskusních fórech a obdobných setkáních.
- Informace o podmínkách, právech a povinnostech při zaměstnávání v České republice jsou zveřejňovány i na internetových stránkách Státního úřadu inspekce práce, a to i v několika jazykových verzích.

Seznam dlouhodobě neobsazených míst

Na Integrovaném portálu MPSV (www.portal.mpsv.cz) v sekci *Zaměstnanost – Statistiky – Nabídka a poptávka na trhu práce – Analýza neobsaditelnosti volných pracovních míst podle KZAM* je umístěn seznam dlouhodobě **neobsaditelných pracovních míst**, respektive profesí. Zde jsou uvedena čtvrtletně evidovaná volná místa v členění podle okresů (případně za celou Českou republiku) a délky doby neobsazenosti (0 – 3, 3 – 6, 6 – 12, 12 a více měsíců).

Kurzy českého jazyka v rámci rekvalifikačních kurzů pro cizince

V roce 2010 bylo v evidenci úřadů práce 6 231 uchazečů z řad cizinců, z tohoto počtu jich 97 projevil zájem o kurz českého jazyka v rámci rekvalifikace. Do kurzu bylo zařazeno 46 cizinců, tj. přes 47 % z počtu zájemců o kurz. Sedmáct absolventů kurzu, tj. cca 37% z účastníků rekvalifikace, se do šesti měsíců po absolvování na trhu práce umístilo.

Při porovnání roku 2009 a 2010 došlo ke snížení zájemců o uvedený kurz o cca 62 %. Nejvíce cizinců je evidováno v Praze, Olomouckém kraji, Královéhradeckém kraji a Plzeňském kraji.

Důvody nízkého počtu účastníků kurzů českého jazyka jsou stejné jako v minulém období, tj. pokles volných míst a pokles zájmu cizinců o tyto kurzy. Dalším důvodem jsou vysoké náklady na realizaci kurzů českého jazyka související převážně s nutností jejich individuálního zabezpečování a delší časové období pro zahájení kurzu, které je podmíněno určitým počtem

účastníků. Z tohoto důvodu úřady práce mj. doporučují uchazečům o zaměstnání kurzy českého jazyka, které jsou vybranými subjekty realizovány průběžně a zdarma.

Problematika nezletilých cizinců bez doprovodu

V roce 2010 bylo v rámci MPSV zrealizováno několik vzdělávacích akcí pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů o problematice dětí-cizinců bez doprovodu zákonných zástupců, rodin-cizinců, účelového jednání cizinců a zajišťování návratu dětí nacházejících se v cizině bez doprovodu.

MPSV nadále úzce spolupracuje s odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra na metodice, která se zabývá oblastí obchodování s lidmi s důrazem na kategorii dětí-cizinců.

MPSV také usiluje o řešení problematiky dětí-cizinců bez doprovodu, zákonných zástupců, které jsou umístovány v Zařízení pro děti-cizince, areál Permon (tzn. dětský domov se školou, výchovný ústav). V tomto zařízení jsou společně umístovány děti-cizinci s výchovnými problémy, ale i proviněním⁵⁴, a děti-cizinci, tzv. „migranti“. Směšování těchto skupin s různými problémy v rámci jednoho školského zařízení je problematické (dále se směšuje problematika dětí-cizinců ze zemí EU a tzv. třetích zemí, občanů EU a žadatelů o mezinárodní ochranu, atd.). V dané problematice by MPSV chtělo navázat na předcházející jednání se zástupci MŠMT s tím, že je zapotřebí přijmout vhodná opatření ve prospěch všech skupin dětí-cizinců.

MPSV navázalo spolupráci s Evropskou migrační sítí (European Migration Network, dále jen „EMN“). Národním kontaktním místem EMN v ČR je odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. MPSV spolupracovalo s EMN na vytvoření Studie EMN o nezletilých bez doprovodu v ČR (studie je dostupná na webové stránce www.emncz.eu).

MPSV je partnerem organizace IOM v projektu „*Zvyšování informovanosti nezletilých bez doprovodu*“ (dále jen „NBD“). Za finanční podpory Evropské komise a s technickou podporou Rakouska, Belgie, Bulharska, České republiky, Polska a Rumunska byla vypracována informační kampaň, která je zaměřená na zvyšování povědomí NBD sídlících v záchytných strukturách hostitelských zemí o právech, na něž mají nárok jako děti, a o rizicích, jimiž čelí tím, že opustí struktury, ve kterých pobývají. Součástí informační kampaně je film, který je prezentován jako dokumentární fikce – jeden z 6 příběhů filmu byl natáčen v České republice (MPSV spolupracovalo na jeho vytvoření). Film „*My name is*“ je i s českými titulky. K výstupům z projektu a k filmu proběhla konference v Praze. Závěrečná konference všech zemí, které se na projektu podílejí, proběhla v říjnu 2010 v Bruselu, Belgie, za účasti zástupců UNHCR, UNICEF, Save the Children, příslušných resortů členských zemí EU (ministerstva vnitra, ministerstva spravedlnosti, ministerstva práce a sociálních věcí) a dále pracovníků kanceláří veřejných ochránců práv pro děti.

S ohledem na novelu zákona o pobytu cizinců na území České republiky bude na MPSV přepracováno *Metodické doporučení k postupu obecních úřadů obce s rozšířenou působností při poskytování sociálně-právní ochrany nezletilým cizincům bez doprovodu zákonných zástupců* a leták *Nezletilý cizinec bez doprovodu*.

Podpora výzkumné činnosti v oblasti integrace cizinců

V roce 2010 byla vydána **Závěrečná zpráva** shrnující poznatky za jednotlivé sub-systémy ze všech partnerských zemí i podrobné poznatky o oblasti trhu práce a zaměstnanosti v České republice v rámci projektu „*Moving Societies Towards Integration*“ na kterém se podíleli M. Horáková a P. Bareš z Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV). Projekt sleduje

⁵⁴ Dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

otevřenost institucí v různých sociálních sub-systémech vůči kulturně rozmanité klientele. V České republice je zaměřen na instituce působící na trhu práce.

V roce 2010 vydal VÚPSV publikaci s názvem „*Vybrané aspekty života cizinců v České republice*“, jejímiž editory jsou R. Trbola a M. Rákoczyová, a dále monografii M. Horákové „*Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese*“.

Informační zdroje k integraci cizinců a pro cizince

MPSV provozuje ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, jak již bylo výše uvedeno, internetové stránky <http://www.cizinci.cz>, jejichž obsah je užitečným zdrojem informací pro úředníky státní správy a samosprávy, nevládní neziskové organizace, akademickou obec a i samotné cizince nebo veřejnost. Prostřednictvím těchto internetových stránek je odkazem dostupný Portál veřejné správy ČR <http://portal.gov.cz>. Dalším zdrojem informací týkající se integrace cizinců je sekce Integrace cizinců na oficiálních internetových stránkách MPSV <http://www.mpsv.cz>.

Mezinárodní kontext a zapojení do mezinárodních institucí

Stejně jako v minulých letech i v roce 2010 se zástupci MPSV pravidelně účastnili zasedání expertní pracovní skupiny při Evropské komisi National Contact Points on Integration, dále se podíleli na aktivitách expertních výborů Rady Evropy.

Sjednávání dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení

Rusko - česká strana původně o novelizaci dohody o sociálním zabezpečení s bývalým SSSR a později o sjednání nové smlouvy s Ruskem usiluje již od 80. let minulého století. K poslednímu návrhu textu smlouvy, tak jak byl na expertní úrovni dojedнан v roce 2008, navrhla ruská strana v létě 2010 některé změny, jejichž opodstatněnost je v současné době s ruskou stranou vyjasňována.

Spojené státy americké - smlouva se Spojenými státy americkými vstoupila v platnost 1.1. 2009. Poté se na žádost americké strany jednalo o dodatečném zahrnutí odvětví zdravotního pojištění do textu smlouvy. Z americké strany je otázka zdravotního pojištění vyřešená. Ve vztahu k České republice bude do textu smlouvy dodáno příslušné ustanovení. Za tímto účelem je připravována smlouva o doplnění Smlouvy se Spojenými státy americkými – nyní se čeká na vyjádření americké strany k jejímu návrhu.

Austrálie - smlouva byla podepsána v září 2009, čeká se na souhlas Parlamentu s její ratifikací.

Moldavsko - čeká se na vyjádření moldavské strany, zda návrh textu smlouvy lze považovat za konečný a zahájit schvalovací proces.

Indie - smlouva o sociálním zabezpečení mezi ČR a Indií byla podepsána v červnu 2010; čeká se na souhlas Parlamentu s její ratifikací.

Sýrie - smlouva o sociálním zabezpečení mezi ČR a Sýrií byla podepsána v březnu 2010; čeká se na souhlas Parlamentu s její ratifikací.

Mongolsko - text smlouvy byl na expertní úrovni připraven a po potvrzení mongolskou stranou, že jej lze považovat za definitivní, bude předložen do mezirezortního připomínkového řízení.

Financování – podpora nestátních neziskových organizací

a) Podpora projektů v oblasti podpory integrace cizinců ze státního rozpočtu ČR

MPSV v roce 2010 vypsal výběrové dotační řízení v oblasti podpory integrace cizinců na poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu. Na podporu projektů bylo z rozpočtu Ministerstva vnitra přiděleno MPSV 6 000 tisíc Kč. Z celkového počtu 42 obdržených žádostí o dotaci bylo podpořeno 22 projektů. Nepoužité prostředky ve výši 300 tis. Kč byly v závěru roku vráceny zpět do rozpočtu Ministerstva vnitra.

Podpora v rámci tohoto programu byla cílena do následujících aktivit:

1. Aktivity, které mají cizincům usnadnit vstup na trh práce a udržení se na něm a aktivity cílené na podporu informovanosti zaměstnavatelů, kteří cizince zaměstnávají
2. Aktivity zaměřené na sociální začleňování zranitelných skupin imigrantů (např. žen, seniorů, dětí a mládeže, atd.)
3. Aktivity zaměřené na rozvoj vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti v rámci jejich sociálního začleňování
4. Aktivity zaměřené na vzdělávání sociálních pracovníků a úředníků státní správy a samosprávy v oblasti integrace cizinců.

Kontrolní činnosti: MPSV v roce 2010 provedlo kontrolu 4 projektů podpořených v rámci dotačních řízení na podporu integrace cizinců v předchozím roce.

b) Přehled finančních prostředků poskytnutých na sociální služby s místní/regionální působností ze státního rozpočtu pro rok 2010.

Ze státního rozpočtu pro rok 2010 bylo na sociální služby poskytnuto **17 760 000,- Kč**. Jedná se především o poskytování sociálního poradenství cílové skupině imigrantů a azylantů. Zde je však nutné upozornit, že organizace poskytující sociální služby zahrnují mezi své uživatele také jiné cílové skupiny, než imigranty a azylanty, a tudíž nelze přesně vyselektovat částku, která je posléze určena právě pouze této cílové skupině.

c) Projekty podpořené z finančních prostředků Evropského sociálního fondu, Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost - integrace sociálně vyloučených skupin

I. Oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb OP LZZ

Prostřednictvím oblasti podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb jsou podporovány především činnosti a aktivity umožňující prevenci sociálního vyloučení nebo přímou pomoc s důrazem především na:

1. programy prevence sociálně patologických jevů včetně prevence kriminality,
2. programy získávání základních sociálních a profesních dovedností,
3. programy finanční gramotnosti pro osoby ohrožené předlužeností (včetně poradenství),
4. programy zaměřené na výuku českého jazyka pokud je bariérou pro vstup nebo udržení se na trhu práce

V roce 2010 byla vyhlášena výzva č. **67** (od 11. června 2010 do 6. září 2010). Podpořeny byly čtyři projekty v celkové výši **22 044 813,04,- Kč** (viz příloha materiálu Přehled projektů realizovaných v rámci integrace cizinců).

II. Oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce

V rámci oblasti podpory 3.3 OP LZZ Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce byly v roce 2010 doposud vyhlášeny 2. výzvy na grantové projekty:

- výzva č. 56 v době od 30.12. 2009 do 31. 3. 2010
- výzva č. 68 od 30. 6. 2010 do 15.10. 2010.

Výše uvedené výzvy byly zaměřeny na celou řadu cílových skupin, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, jednou z nich jsou skupina „imigranti a azylanti“. Konkrétně se jedná o skupinu přistěhovalců v ČR, která zahrnuje žadatele o azyl, osoby s uděleným azylem, cizince s uděleným vízem k pobytu nad 90 dnů, dlouhodobým nebo trvalým pobytem v České republice.

V oblasti podpory 3.3 OP LZZ se jedná o grantové projekty s maximální dobou trvání 2 roky a maximální výší podpory do 6 milionů Kč včetně. Projekty mohou být svým charakterem regionální i nadregionální (zaměřeny na více krajů) a mohou být realizovány na celém území České republiky s výjimkou Prahy. Pokud jde o jednotlivé výzvy:

Výzva č. 56 - Výběrová komise vybrala k realizaci 48 projektových žádostí. Zahájení realizace těchto projektů - 4. čtvrtletí roku 2010 a 1. čtvrtletí roku 2011.

Na výše uvedenou cílovou skupinu bude zaměřen projekt „*Podnikání - vaše šance*“ (doba trvání 24 měsíců, výše dotace 5 449 605,76 Kč, EKS). Projekt se zaměří na podporu sociálně a ekonomicky vyloučených cizinců z třetích zemí (48 osob), kteří usilují o zapojení na trh práce ve Středočeském a Plzeňském kraji. V projektu bude sestaven komplexní podnikatelský program reflektující specifické potřeby cílové skupiny. Nabídne cizincům aktivizační, diagnostické, jazykové, vzdělávací, rekvalifikační a asistenční služby spolu s osvojováním socio-kulturních kompetencí, pracovní stáží a doprovodnými opatřeními.

Výzva č. 68 - Příjem projektů v rámci této výzvy byl ukončen 15. října 2010. Realizace vybraných projektů z této výzvy bude zahájena v průběhu roku 2011.

III. Oblast podpory 3.4 Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života

Hlavním záměrem této oblasti podpory je odstraňování nerovností mezi ženami a muži. Přestože primárním záměrem této oblasti podpory není podpora cizinců, uvádíme příklad projektu, který odpovídá zároveň i této charakteristice. Jedná se však o ojedinělý případ. Projekt si podala Organizace pro pomoc uprchlíkům s výší požadované dotace 2 867 990 Kč.

IV. Oblast podpory 5.1 Mezinárodní spolupráce

V rámci této prioritní osy jsou financovány aktivity zaměřené na podporu mezinárodní spolupráce mezi projekty v různých členských státech, mezi skupinami aktérů zaměřených na specifickou problematiku, mezi aktéry ze společné regionální oblasti s aktéry v dalších oblastech a mezi národními organizacemi v několika členských státech.

Ani v této oblasti není primárním záměrem podpora cizinců, uváděné příklady projektů, které odpovídají zároveň i této charakteristice, jsou ojedinělé:

Výzva č. 12 - Sdružení pro integraci a migraci, *Regularizace jako jeden z nástrojů nelegální migrace*, výše dotace 9 987 200,- Kč.

Výzva č. 51 - Městská část Praha – Libuš, *Využití zkušeností zahraničních partnerů pro řešení problematiky začlenění cizinců městské části Praha – Libuš na trh práce*, výše dotace 5 975 537,- Kč.

3. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je v oblasti postavení cizinců na území České republiky věcně příslušné za jejich vzdělávání. Připravenost školského systému a jeho schopnost pohotově reagovat na měnící se podmínky a podpora vzdělávání patří bezesporu mezi hlavní předpoklady úspěšné integrace cizinců.⁵⁵

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se problematikou vzdělávání cizinců zabývá průběžně v souladu s ***Plánem integrační politiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy***. Podmínky ve vzdělávání cizinců jsou zajišťovány v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud jde o studium na vysoké škole, podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, se cizincům umožňuje studovat na veřejných vysokých školách za stejných podmínek jako občanům České republiky.

Čeština pro cizince

Systém výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu

Cílem úkolu Čeština pro cizince, který je realizován ve spolupráci Výzkumného ústavu pedagogického (VÚP), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva vnitra, je koordinovat Systém výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v České republice (dále jen „Systém“). Úkol byl stanoven vládním usnesením ze dne 14. května 2008 č. 538.

V rámci úkolu byly vytvořeny webové stránky www.cestina-pro-cizince.cz, bezplatná telefonní linka, *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka včetně školení, informační letáky* a další propagační materiály - zkouška z českého jazyka na úrovni A1 pro trvalý pobyt cizinců v ČR verze č. 1 – 17 včetně modelových verzí, brožura s modelovou verzí zkoušky a dále byla zajištěna školení examinátorů a pracovníků Ministerstva vnitra.

Webové stránky www.cestina-pro-cizince.cz (v anglické verzi: www.check-your-czech.com) jsou rozděleny na část pro cizince a pro zkoušející. Část pro cizince je přeložena do ukrajinštiny, ruštiny, francouzštiny, mongolštiny, vietnamštiny, arabštiny a čínštiny. Informační letáky jsou též tištěny v několika jazykových mutacích (v roce 2010 byly letáky tištěny v češtině, ruštině, ukrajinštině, mongolštině a vietnamštině). Na těchto stránkách je uveden seznam škol, na kterých cizinci mohou zkoušku složit. Je uvedena i zkouška nanečisto, kterou si mohou cizinci vyzkoušet před samotným složením zkoušky. V tištěné podobě ji cizinci dostávají na pracovištích Ministerstva vnitra současně s poukazem, který je opravňuje ke složení zkoušky (1 pokus) zdarma.

Přípravu na zkoušku si hradí každý cizinec sám a dle vyhlášky č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky, ji mohou zajišťovat jak právnické tak fyzické osoby. Školy, kde lze skládat zkoušku, nabízejí i přípravné kurzy, které však cizinci příliš nevyužívají. Bezplatné kurzy českého jazyka jsou poskytovány některými NNO a také v rámci nově zřízených Center na podporu integrace cizinců v 10 krajích ČR (viz. kapitola Ministerstvo vnitra). Vzhledem k tomu, že stát nevyhradil finanční prostředky na přípravu na zkoušku a že zejména zvuková stránka českého jazyka je pro

⁵⁵ Cizinci v České republice mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy za stejných podmínek jako státní občané České republiky.

neslovanské mluvčí bez předchozích kurzů jen obtížně zvládnutelná, jsou tyto kurzy vhodným doplňkem Systému a mají i nezanedbatelnou prointegrační roli. Kurzy přispívají i k sebeuvědomování cizinců, překonávání jazykových i sociálních bariér a jejich nezávislosti na zprostředkovatelích. S poskytovateli těchto kurzů je MŠMT v kontaktu, předává jim informace o zkoušce, tiskoviny a brožury. Výhodou Systému v České republice je jeho snadná geografická dostupnost. Cizinec si může vybrat z velkého množství termínů v široké síti škol. Vlastní text zkoušky připravuje tým externích odborníků pod vedením Výzkumného ústavu pedagogického. Modelová verze zkoušky je k dispozici na webových stránkách www.cestina-pro-cizince.cz i v tištěné podobě ve školách, na krajských pracovištích trvalých pobytů Ministerstva vnitra a v Centrech na podporu integrace cizinců.

Podmínky vlastního Systému výuky a zkoušek z českého jazyka pro cizince jsou stanoveny ve shora citované vyhlášce, která určuje kromě jiného seznam 54 škol oprávněných provádět uvedenou zkoušku znalosti českého jazyka. Poskytování zkoušky probíhá od 1. července 2010 nově ve 45 institucích v celé České republice. Vzhledem k nutnosti zabezpečovat stejné podmínky na všech školách oprávněných provádět tuto zkoušku byla v roce 2010 upřesněna pravidla a pokyny vážící se ke zkoušce a celému Systému.

MŠMT každoročně předkládá ve spolupráci s Ministerstvem vnitra pro jednání vlády České republiky materiál s vyhodnocením Systému. V roce 2010 byl předložen materiál „Vyhodnocení realizace Systému výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2010 a návrh jeho zajištění v roce 2011“.

Výuka češtiny dětí – cizinců z třetích zemí

MŠMT bylo usnesením vlády opakovaně uloženo provést legislativní opatření k zajištění bezplatné výuky češtiny v základním vzdělávání také pro děti-cizince z třetích zemí. Úkol dosud nebyl splněn. Bezplatná výuka češtiny na základních školách je doposud zajištěna pouze pro děti ze zemí Evropské unie, nikoli pro děti z třetích zemí⁶⁶. Systematické zajištění výuky českého jazyka žáků-cizinců z třetích zemí je dosud suplováno podporou projektů v rámci dotačního řízení MŠMT na podporu integrace cizinců, v roce 2010 i z prostředků rozvojového programu (viz dále „dotační a rozvojové programy“).

Vzdělávání cizinců

Získání dílčí a úplné kvalifikace pro cizince

V rámci implementace zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) je možné, aby cizinci, kterým již bylo 18 let, a jsou schopni složit zkoušku v českém jazyce, využili tohoto zákona a složili si zkoušku dle Národní soustavy kvalifikací (dále jen „NSK“). Po úspěšném složení této zkoušky získají Osvědčení o získání dílčí kvalifikace, které jim pak v České republice může sloužit jako formální certifikát osvědčující jejich kvalifikaci. Zákon tedy umožní získat osvědčení o získání tzv. dílčí kvalifikace pouze na základě zkouškou prokázaných dovedností a znalostí.

Tento systém také dle školského zákona umožňuje na základě složení příslušných zkoušek podle NSK, které skládají „kvalifikaci úplnou“, získat formální stupeň vzdělání v rámci počátečního vzdělávání. Tedy zákon č. 179/2006 Sb. umožňuje každému bez rozdílu dosaženého předchozího vzdělání či státního občanství, kdo si z tzv. skládajících dílčích kvalifikací složí kvalifikaci úplnou, aby si v kterékoliv škole, jež má příslušný obor vzdělání vztahující se k dané úplné kvalifikaci zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení, požádal na základě § 113c zákona č. 561/2004 Sb.,

¹¹ Za účelem transpozice směrnice EU č. 77/486/EEC z 25.7. 1977 týkající se vzdělávání dětí migrujících. Citovaná směrnice požaduje opatření podle § 20 odst. 5 výhradně směrem k uvedené skupině cizinců, zatímco vůči ostatním cizincům taková povinnost ČR z práva EU ani z mezinárodněprávních závazků nevyplyvá.

o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) o složení závěrečné zkoušky a získal výuční list.

Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice

Stipendia na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice⁵⁷ se dělí do tří kategorií. První z nich tvoří cizinci přijímaní v rámci jednoho z projektů rozvojové pomoci České republiky ke studiu ve studijních programech veřejných vysokých škol. Do druhé kategorie patří cizinci ze zemí, s nimiž jsou sjednány bilaterální smlouvy vládní nebo resortní kategorie o spolupráci v oblasti školství. Do třetí kategorie spadají příslušníci krajských komunit, kterým se stipendia poskytují na základě příslušného usnesení vlády České republiky (aktuálně usnesení vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622).

Vzdělávání cizinců v mateřských a základních školách v ČR

Mateřské školy navštěvovalo v hodnoceném roce 4 223 dětí-cizinců. Nejvíce zastoupeni byli státní příslušníci Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska, Ruska a Mongolska. Na **základních školách**, které ve stejném období navštěvovalo 14 109 dětí-cizinců, byli početně nejvíce zastoupeni státní příslušníci, Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska, Ruska a Mongolska.

Počet cizinců v mateřských a základních školách

Mateřské školy	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky	Základní školy	Státní příslušnost	Cizinci celkem	z toho dívky
zastoupeno zemí 76 světa	Celkem	4 223	2 053	zastoupeno zemí 109 světa	Celkem	14 109	6 822
	z toho TOP 5				z toho TOP 5		
	Vietnam	1 149	534		Ukrajina	3 262	1 598
	Ukrajina	1 030	535		Vietnam	3 066	1 458
	Slovensko	648	318		Slovensko	2 905	1 448
třetí země: 74,9 %	Rusko	306	142	třetí země: 72,2 %	Rusko	1 211	580
země EU: 25,1 %	Mongolsko	100	52	země EU: 27,8 %	Mongolsko	477	251

*Poznámka: V gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy probíhalo roce 2010 vzdělávání cizinců na konzervatořích, vyšších odborných školách a středních školách.*⁵⁸

Zařízení pro děti-cizince, diagnostický ústav, dětský domov se školou, výchovný ústav, středisko výchovné péče, základní škola a praktická škola⁵⁹

Zařízení pro děti - cizince (dále jen „Zařízení“) je státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ke dni 1. 11. 2003⁶⁰ a poskytuje plné zaopatrění nezletilým, kteří nejsou občany České republiky a splňují podmínky stanovené § 2 odst. 2 a 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 381/2005 Sb. Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově

⁵⁷ Stipendia jsou udělována na základě Příkazu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 20/2010, kterým se mění Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu ve znění Příkazu č. 36/2009.

⁵⁸ Viz kapitola V.4.3. *Studium*

⁵⁹ Činnost této Státní příspěvkové organizace, zřizované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, je upravena zákonem č. 109/2002 Sb. ve znění jeho pozdějších předpisů o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů a vyhláškou č. 438/2006 Sb. ze dne 30. srpna 2006.

⁶⁰ Územní působnost je dána §15 vyhlášky 334/2003Sb. ve znění vyhlášky 339/2005 Sb. Zařízení má územní působnost pro celou Českou republiku a nepodléhá územní působnosti jiných diagnostických ústavů.

nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jejího zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.

Zařízení je institucí ústavní a ochranné výchovy poskytující péči dětem - cizincům, které byly zadrženy na území České republiky bez doprovodu rodičů či jiných zákonných zástupců a které ve většině případů vykazují komunikační bariéru, především z důvodu neznalosti českého jazyka.

Hlavní náplní zařízení je integrace nezletilých dětí-cizinců bez doprovodu v České republice při zachování, pochopení a respektování jejich sociálních, etnických, kulturně-historických a náboženských zvyklostí. Péče v tomto zařízení odpovídá péči poskytované českým dětem v obdobných zařízeních, ale s některými službami navíc, jako např. využívání služeb tlumočnicků nebo zvýšený počet vyučovacích hodin českého jazyka.

V roce 2010 pokračovala práce ve dvou výchovných skupinách zřízených pro děti soustavně se připravující na povolání, tedy tzv. studentských skupinách. Zde jsou umístěni středoškolští a vysokoškolští studenti až do věku 26 let.⁶¹ V průběhu roku 2010 využili 2 nezletilí možnost přejít na studentské oddělení Diagnostického ústavu v Praze Hájích, přičemž jeden klient navštěvuje prestižní francouzské lyceum.

V roce 2010 provedlo Zařízení celkem 74 příjmů, z toho bylo 49 nově přijatých klientů. jednalo se o 25 chlapců a 24 dívek. Dle věkového složení se jednalo o 29 dětí do 15 let a ve věku nad 15 let bylo 20 dětí. Účastníkem řízení o mezinárodní ochranu bylo 7 klientů. V oblasti etnického složení byl zaznamenán nárůst klientů slovenské národnosti.

Ze 49 nově přijatých dětí bylo 12 předáno zpět do péče rodičů, 2 do péče jiných osob. Do Zařízení Permon - dětského domova se školou a výchovného ústavu bylo umístěno 8 dětí, 5 klientů do jiného zařízení, 4 děti se dopustily útěku, 2 klienti přešli na studentské oddělení Diagnostického ústavu. Zbylých 16 dětí zůstávalo ke konci roku v zařízení.

Přehled přijatých dětí v roce 2010 dle evidence Zařízení pro děti - cizince

Celkem evidován příjem	74 dětí	z toho podle země původu :	
		státní příslušnost	počet
z toho opakovaných příjmů z útěků	16	Azerbajdžán	1
nově přijatých	49	Bělorusko	1
rediagnosticska	6	Česká republika	3
záchytů	3	Čína	2
		Chorvatsko	1
Nově přijaté děti		Kazachstán	2
Chlapců	25	Konžská republika	2
Dívek	24	Moldávie	1
		Německo	1
Věk do 15 let	29	Nigérie	2
Starší než 15 let	20	Polsko	4
		Rusko	4
Žadatelů o mezinárodní ochranu	7	Slovensko	15
Přiznána mezinárodní ochrana	3	Somálsko	2
		Ukrajina	2
		Spojené státy americké	1
		Vietnam	5

⁶¹ Možnost pobytu v zařízení nad rámec dospělosti je v souladu s § 9 zákona č.109/2002 ve znění pozdějších předpisů, kdy děti zletilé zůstávají v zařízení ústavní výchovy na základě smluvního vztahu se zařízením z důvodů dokončení studia.

Prezentace Zařízení pro děti – cizince na webových stránkách www.ddc.cz je vedena v několika jazycích (kromě angličtiny také vietnamsky, čínsky, turecky a portugalsky). Zařízení organizuje ve spolupráci s MPSV, MV a MS ČR různé školicí akce pro sociální pracovníky OSPOD, kurátory mládeže, pracovníky soudů, pracovníky policie a pracovníky správy uprchlických zařízení. Zařízení úzce spolupracuje i s UK PdF, UK FF, VOŠ sociálně právní Jihlava a Praha 10, JABOK a podílí se na vzdělávání studentů těchto škol.

Vzdělávání pedagogických pracovníků

Národní institut dalšího vzdělávání (NIDV), přímo řízená organizace MŠMT, je jednou z institucí, které zajišťují akreditované semináře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Na vzdělávání dětí-cizinců jsou zaměřeny např. programy

- „Čeština pro cizince - pedagogy, kteří získali vzdělání v jiném než českém jazyce“ (program byl realizován v Praze a Středních Čechách), „Rovnost šancí ve výchově předškolních dětí a dětí mladšího školního věku“, dále program „Islám a střet civilizací“ ad.
- Dvoudenní seminář pro učitele z ČR i Rakouska v partnerské spolupráci mezi krajským pracovištěm NIDV v Brně a NÖ Sprach Kompetenz Centrem, Deutsch Wagram, Rakousko: v r. 2010 byl program zaměřen na podporu výuky češtiny jako adoptivního jazyka pro cizince Zvyšování interkulturní kompetence pedagogických pracovníků.

Interkulturní kompetence pedagogických pracovníků obecně jsou zahrnuty v některých vzdělávacích programech, jejichž součástí je i tematika práce s dětmi – cizinci; nejedná se však o specializované programy zaměřené výhradně na danou tematiku.

Příklady programů (realizovaných NIDV):

- Sociální klima základní a střední školy, možnosti jeho diagnostiky: realizováno 1x, 47 účastníků.
- Proměny školy – inkluzivní vzdělávání: celostátní konference, 82 účastníků.
- Individualizace práce v mateřské škole: 7 skupin realizováno, 2x zrušeno pro nedostatek účastníků.
- Osobnostní a sociální výchova - průřezové téma Občan v demokratické společnosti: program byl nabízen, nebyl naplněn účastníky.

Dotační a rozvojové programy

Dotační program na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR

V rámci dotačního programu jsou vymezeny následující oblasti:

- Projekty k podpoře interkulturní výchovy dětí a mládeže cizinců.
- Projekty na podporu výuky českého jazyka jako cizího jazyka.

Prostředky na dotační program byly poskytnuty prostřednictvím Ministerstva vnitra ve výši 4 300 tis. Kč. V roce 2010 byl program vyhlášen ve dvou kolech. V prvním kole, vyhlášeném dne 7. dubna 2010, bylo podáno 50 žádostí, podpořeno bylo 28 žádostí ve zkrácené výši 3 582 847,- Kč. Přijímání žádostí do II. kola bylo ukončeno 30. 9. 2010, v současné době se administrují výstupy jednání komise.

Anotace podpořených projektů, včetně případných odkazů na výstupy z těchto projektů, budou zveřejněny na webových stránkách MŠMT nebo www.rvp.cz.

Rozvojový program Zajištění podmínek bezplatné přípravy k začlenění žáků - cizinců z třetích zemí do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků

Na základě tohoto programu byly poskytovány finanční prostředky na částečnou úhradu, popřípadě krytí nákladů souvisejících s poskytováním jazykového vzdělávání v přípravných intenzivních jazykových kurzech pro žáky cizince z třetích zemí. Podmínkou je, aby žáci-cizinci byli žáky právnické osoby, která přípravné jazykové intenzivní kurzy zajišťuje, a jednalo se o aktivitu vykonávanou v rámci činnosti školy.

Rozvojový program byl vyhlášen 31. března 2010, MŠMT přijalo 47 žádostí v celkové výši 6 050 461,- Kč. Zastoupeny byly žádosti ze všech krajů České republiky, vyjma krajů pardubického a karlovarského. Pro program byla k dispozici částka 10 mil. Kč, podpořeno bylo 45 žádostí v celkové výši 4 346 061,- Kč.

Učebnice a metodické materiály

Učebnice

Ministerstvo uděluje a odnímá učebnicím a učebním textům pro základní a střední vzdělávání schvalovací doložku na základě posouzení, zda jsou v souladu s cíli vzdělávání stanovenými tímto zákonem, rámcovými vzdělávacími programy a právními předpisy⁶². V současné době mají schvalovací doložku pro výuku českého jazyka jako cizího jazyka následující učebnice:

Čeština pro malé cizince 1, 2 (učebnice češtiny pro zahraniční žáky ZŠ) Kotyková,S.; Lejnarová,I.; Klinkalová,J. Nakladatelství Universum

Domino český jazyk pro malé cizince (1, 2, 3), Škodová, nakladatelství Wolters Kluwer ČR.

Metodické materiály

Výzkumný ústav pedagogický (VÚP), přímo řízená organizace MŠMT, v roce 2010 vytvořil v prostředí metodického portálu www.rvp.cz samostatné vstupy/sekce k problematice inkluzivního vzdělávání, které poskytují pedagogickým pracovníkům základní informace a metodiky využitelné ve školní praxi. Materiály jsou určeny především pro výuku na 1. stupni pro učitele, kteří vyučují žáky-cizince s nízkou počáteční znalostí českého jazyka⁶³. V současné době se připravuje e-learningový kurz „*Specifika výuky žáků-cizinců a další metodické materiály pro výuku dětí – cizinců*“.

Překladové slovníčky základních pojmů učiva pro základní školu

Slovníčky jsou zpracovány pro předměty Český jazyk a literatura, Fyzika, Humanitní předměty, Chemie, Matematika a Přírodopis. V každé kategorii jsou překlady do ukrajinštiny, ruštiny, vietnamštiny a angličtiny. Slovníčky vydalo SPN - pedagogické nakladatelství, a.s. Odkaz na webové stránky tohoto nakladatelství je umístěn na webových stránkách MŠMT.

Rešerše článků a monografií

Národní pedagogická knihovna Komenského (dále jen „NPKK“) při Ústavu pro informace ve vzdělávání zpracovává rešerše článků v časopisech v databázi Národní pedagogické knihovny i monografií ve fondu NPKK. Rešerše se týkají výuky češtiny jako cizího jazyka, integrace žáků cizinců, multikulturní výchovy, atp. Rešerše budou zveřejněny na webových stránkách MŠMT.

⁶² Seznam učebnic a učebních textů, kterým byla udělena schvalovací doložka, zveřejňuje ministerstvo ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a na webových stránkách www.msmt.cz.

⁶³ Další materiály pro učitele byly zveřejněny na webu MŠMT v materiálu VÚP Analýza dostupných materiálů a zmapování způsobů řešení problematiky vzdělávání žáků cizinců v ostatních evropských vzdělávacích systémech a v ČR v roce 2009.

Volnočasové aktivity

Národní institut dětí a mládeže (NIDM), přímo řízená organizace MŠMT, realizoval v roce 2010 kroky směřující k rozvoji interkulturních kompetencí pedagogických pracovníků v zájmovém vzdělávání a pracovníků v nestátních neziskových organizacích orientovaných na děti a mládež.

V rámci individuálního projektu „*Klíče pro život*“ byl připraven vzdělávací program „*Multikulturní výchova*“ zaměřený na témata: Multikulturní prostředí, Multikulturní soužití, Kultura - různé definice a pojetí, kulturní vzorce, dále také na problematiku enkulturace, akulturace, asimilace, adaptace spojené s pojmy etnikum, národ, národnost, národnostní menšina. Účastníci školení byli seznamováni s fenoménem rasismu, rasových stereotypů a předsudků a také s otázkami diskriminace, xenofobie.

4. Ministerstvo zdravotnictví

Posílení informovanosti

Ministerstvo zdravotnictví v roce 2010 pokračovalo v aktualizaci informací pro cizince ze třetích zemí uveřejněných na webových stránkách www.mzcr.cz. Tyto informace uveřejněné v českém, anglickém, ruském, ukrajinském a vietnamském jazyce poskytují komplexní informace o systému poskytování zdravotní péče a zdravotního pojištění v České republice, právech a povinnostech cizinců, kontakty na důležité instituce, přehled zdravotnických zařízení v České republice a další důležité informace. V aktualizaci těchto informací bude Ministerstvo zdravotnictví i nadále pokračovat.

Financování

Částka přidělená ze státního rozpočtu na realizaci Konceptu integrace cizinců pro rok 2010 ve výši 2 000 000,- Kč nebyla na výše zmíněné aktivity čerpána a byla vrácena do státního rozpočtu.

5. Ministerstvo pro místní rozvoj

Ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj projekt „*Prevence prostorové segregace*“, který je součástí širšího výzkumu a zabývá se problematikou popisu forem sociální segregace a navazujících jevů. Výstupem výzkumu je publikace „*Rezidenční segregace*“, která se zabývá všemi formami sídelní segregace a sociálního vyloučení ve vztahu k lidským sídlům. Publikace byla distribuována v rámci akademických pracovišť, knihovnam, krajským úřadům, nestátním neziskovým organizacím a též obcím s rozšířenou působností ve spolupráci se Svazem měst a obcí České republiky.

V návaznosti na vydání uvedené publikace připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj dva semináře zacílené na pracovníky státní správy a místní samosprávy, kteří se s jevy popsány v publikaci setkávají při své práci. Jednalo se o magistrátní úředníky města Českých Budějovic, příslušníky městské a státní policie a zaměstnance Krajského úřadu Jihočeského kraje. V druhém případě šlo o seminář pro pracovníky Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva průmyslu a obchodu. Semináře byly připraveny ve spolupráci s autorským týmem uvedené publikace, odborníky Ministerstva pro místní rozvoj, se zástupci regionálních Center na podporu integrace cizinců a Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Semináře se konaly v červnu a listopadu roku 2010.

Dále Ministerstvo pro místní rozvoj podpořilo realizaci případové studie v Benešově nad Černou a ve spolupráci s Ministerstvem vnitra zahájení případové studie v Karlových Varech. Obě

studie realizovala Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Místní šetření v Benešově nad Černou tvořilo rámec semináře pořádaného ve spolupráci s Krajským úřadem Jihočeského kraje.

Finanční prostředky přidělené pro rok 2010 ve výši Kč 600 000,- byly plně vyčerpány na výše zmíněné aktivity

6. Ministerstvo kultury

V roce 2010 byl z prostředků na podporu integrace cizinců částkou Kč 200 000,- podpořen projekt webového portálu www.mezikulturnidialog.cz jehož cílem bylo vytvoření otevřené platformy především pro neziskový sektor a jeho aktivity v oblasti kultury a vzdělávání zaměřené na téma mezikulturního dialogu, které přispívají k řešení cílů migrační a integrační politiky v České republice. Portál je koncipovaný jako otevřené fórum nabízející prostor pro diskusi, zveřejňování názorů, komentářů a propagaci akcí samotnými organizátory s několika interaktivními moduly. V rámci výběrových dotačních řízení Ministerstvo kultury podpořilo některé projekty, které okrajově postihovaly také problematiku zaměřenou na oblast integrace cizinců. Odbor umění a knihoven vyhlašuje dotační řízení Knihovna 21. století. V rámci tematického okruhu „*Podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců*“ byly podpořeny např. projekty Multikulturního centra o.s. „*Knihovna pro všechny*“ (5 tis. Kč) a „*Nízkoprahový kurz češtiny pro cizince v knihovně*“ (20 tis. Kč) nebo projekt Městské knihovny v Třebíči „*Vietnamci očima Čechů, Češi očima Vietnamců*“ (9 tis. Kč).

7. Ministerstvo průmyslu a obchodu

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ústředním orgánem státní správy pro problematiku živnostenského podnikání a pro podnikání v některých činnostech provozovaných na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů.⁶⁴

V roce 2010 byla přijata s účinností od 1. srpna 2010 novela živnostenského zákona provedená zákonem č. 155/2010 Sb. Uvedenou novelou se redukuje některé ohlašovací údaje a povinnosti podnikatele, tedy se týká i zahraničních fyzických osob podnikajících podle živnostenského zákona. Legislativní opatření potřebná ke zlepšení situace přinesla též novela zákona o pobytu cizinců (zejména implementující právo Evropských společenství a Evropské unie) spolu s novelou živnostenského zákona (provázanost získání živnostenského oprávnění a povolení k pobytu) a společně s novelou obchodního zákoníku (zrušení povinnosti zahraničních fyzických osob povinně se zapisovat do obchodního rejstříku).

V rámci realizace Koncepce integrace cizinců v roce 2010 byly Ministerstvem průmyslu a obchodu realizovány níže uvedené aktivity.

Informovanost

Na webových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu jsou k dispozici informace obsahové sekce: Podpora podnikání, Zahraniční obchod, Ochrana spotřebitele, EU a Vnitřní trh, Energetika a suroviny, Průmyslu a stavebnictví, e-Komunikace a pošta. V rámci sekce Podpora podnikání pak cizinec mimo jiné nalezne informace k živnostenskému podnikání, malému

⁶⁴ Značná část podnikatelské činnosti spadá pod režim zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, podle kterého má cizinec ohlašující živnost nebo žádající o koncesi, má-li trvalý pobyt na území ČR, stejné postavení jako občan ČR s trvalým pobytem v ČR a je tzv. českou osobou. Osoby, kterým byl udělen azyl, mohou provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby. Cizinec s bydlištěm mimo území ČR je z pohledu úpravy živnostenského zákona zahraniční fyzickou osobou. Ministerstvo průmyslu a obchodu systematicky a průběžně věnuje pozornost optimalizaci podmínek podnikání fyzických osob a právnických osob, včetně podnikání zahraničních fyzických osob.

a střednímu podnikání atd. Na webových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu je pod položkou Integrace cizinců uveřejněn materiál s názvem ***Informační materiál pro zahraniční fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona na území České republiky*** (aktualizovaný po novele živnostenského zákona provedené zákonem č. 155/2010 Sb.), a to v českém a anglickém jazyce. Jedná se především o životní situace – jak ohlásit jednotlivé živnosti nebo podat žádost o koncesi. Dále jsou zde informace o jednotném registračním formuláři pro fyzické osoby, živnostenských úřadech a další praktické informace.

Dále Ministerstvo průmyslu a obchodu spolupracuje při tvorbě a aktualizaci komplexních informačních zdrojů. Na portálu veřejné správy portal.gov.cz – sekce „Cizinec“ odkazem na resortní stránky Ministerstva průmyslu a obchodu doporučuje cizinci (zahraniční fyzické osobě) možnost získat informace o podmínkách podání ohlášení živnosti a žádosti o koncesi fyzickou osobou s bydlištěm mimo území České republiky v členění na občany členských států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska nebo na občany z třetích zemí, informace o jednotném registračním formuláři pro fyzické osoby, živnostenských úřadech a další praktické informace. Na portálu veřejné správy – sekce Podnikatel má pak nejen cizinec možnost seznámit se s důležitými informacemi z oblasti podnikání.

Ekonomická soběstačnost

Usnesením vlády č. 455 ze dne 20. dubna 2009 byla schválena ***Zpráva o plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010 a jeho urychlení***. Celkovým cílem je snížit administrativní zátěž o 20 % do roku 2010. Usnesením vlády č. 308 ze dne 27. dubna 2010 bylo uloženo pokračovat v plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů tak, aby byl sjednocen s cílem Evropské unie, tj. snížit administrativní zátěž o 25 % do konce roku 2012. Snižování administrativní zátěže má pozitivní dopady na všechny podnikatele bez rozdílu původu a má zprostředkovaně pozitivní dopady na ekonomickou soběstačnost cizinců, kteří legálně podnikají na území České republiky.

Vzdělávání

Pracovníci živnostenských úřadů jsou informováni o způsobu řešení záležitostí všech subjektů hodlajících provozovat živnost, tedy i cizinců. Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím živnostenských úřadů získává informace z aplikační praxe. Prostřednictvím Institutu pro místní správu a lektorů z ministeria ministerstvo ověřuje zvláštní odbornou způsobilost pro výkon správních činností při správě živnostenského podnikání. Dále provádí celorepublikové porady a školení pro pracovníky živnostenských úřadů.

Statistika

Ministerstvo průmyslu a obchodu předává pravidelně (čtvrtletně) relevantní statistické údaje týkající se cizinců – podnikajících zahraničních fyzických osob na území ČR Českému statistickému úřadu, Ministerstvu vnitra, Ministerstvu práce a sociálních věcí a Ministerstvu financí k jejich dalšímu využití.

VI.3 INTEGRACE AZYLANTŮ

Státní integrační program pro osoby s uděleným azylem a pro osoby požívající doplňkové ochrany byl v roce 2010 realizován podle usnesení vlády ze dne 3. května 2010 č. 321 o změně usnesení vlády ze dne 14. května 2008 č. 543, o zabezpečení integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v roce 2008 a v letech následujících. Podobně jako v minulých letech byl zaměřen na tři základní integrační oblasti (priority):

- výuka českého jazyka
- zajištění nabídek bydlení
- pomoc při vstupu na trh práce.

Oblast výuky českého jazyka

V rámci Státního integračního programu zabezpečovala od roku 2002 výuku českého jazyka pro osoby, jimž byl v České republice udělen azyl a osoby požívající doplňkové ochrany, nestátní nezisková organizace Sdružení občanů zabývajících se emigranty Brno (SOZE) na základě smlouvy uzavřené s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Tato smlouva byla ukončena na konci roku 2009. Jelikož se MŠMT v průběhu roku 2010 nepodařilo vyhlásit výběrové řízení na nového poskytovatele výuky pro azylanty pobývajících mimo Integrační azylová střediska (dále jen „IAS“), probíhala výuka českého jazyka zajišťovaná v rámci Státního integračního programu Správou uprchlických zařízení pouze pro azylanty pobývajících v IAS. Výuka azylantů pobývajících mimo IAS, která zůstala v gesci MŠMT, byla v roce 2010 pozastavena.

V souladu s usnesením vlády ze dne 3. května 2010 č. 321, byla v průběhu roku vypracována analýza systému výuky českého jazyka v rámci Státního integračního programu. Tuto analýzu vypracoval Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a poukázal v ní na řadu problémů, které dosavadní výuka vykazovala. Zapracováním těchto zjištění do nově vytvořené metodiky MŠMT by mělo být do budoucna opakování těchto problémů zabráněno. Pro zajištění bezplatné výuky českého jazyka azylantům a osobám požívajícím doplňkovou ochranu v roce 2010 vláda uvolnila částku 2 000 tis. Kč.

Částka 1 000 tis. Kč byla uvolněna Správě uprchlických zařízení Ministerstva vnitra na zajištění výuky azylantů pobývajících v IAS (Brno, Česká Lípa, Jaroměř, Předlice). Výuka byla realizována od února 2010. Od září 2010 byla z prostředků vyčleněných usnesením vlády hrazena i část výuky pro přesídlené osoby pobývajících v IAS Předlice. Celkově bylo vynaloženo 11 550,- Kč na nákup učebnic a odučeno 2 270,5 vyučovacích hodin za cenu 649 563,- Kč. Celkové výdaje činily 661 113,- Kč.

Částka 1 000 tis. Kč byla převedena do kapitoly MŠMT na zajištění výuky pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany pobývajících mimo uvedená zařízení. Tato částka nebo její část mohla být použita na spolufinancování projektů v oblasti výuky českého jazyka z prostředků Evropského uprchlického fondu. V případě využití celé této částky na spolufinancování by bylo možné získat další 3 000 tis. Kč na zajištění výuky českého jazyka z prostředků Evropského uprchlického fondu. Z podnětu Ministerstva vnitra byla zpracována pracovníky UNHCR analýza výuky českého jazyka za období 2007 – 2009. Závěry analýzy byly zapracovány do metodiky výuky českého jazyka pro uvedené osoby. Tato bude vyvěšena spolu s výzvou a smlouvou o zajištění výuky v roce 2011 na webových stránkách resortu.

Oblast zajištění bydlení

Na získání bydlení (zajištění integračních bytů) pro azylanty byly v roce 2010 obcím uvolněny rozpočtové prostředky ve výši 12 120 220,- Kč. S využitím těchto finančních prostředků bylo zajištěno bydlení pro 194 azylantů ve 85 integračních bytech (varianta č. I – II).⁶⁵

Podíl jednotlivých variant zajištění bydlení a celkový počet uvolněných státních prostředků v období 2004 – 2010

Rok	IB*	var. I	var. II	var. III	osoby	prostředky v Kč
2004	38	36	2	0	113	14 816 250,-
2005	40	33	7	0	102	13 482 407,-
2006	55	36	16	4	131	15 699 781,-
2007	50	22	21	6	147	11 922 244,-
2008	47	14	33	zrušena	119	8 836 342,-
2009	76	24	52	zrušena	177	15 646 967,-
2010	85	14	71	zrušena	194	12 120 220,-

Vysvětlivka: * IB-integrační byt

Na zajištění bydlení pro azylanty s Ministerstvem vnitra spolupracovaly kraje a nestátní neziskové organizace.

V hodnoceném roce dále vláda souhlasila s uvolněním rozpočtových prostředků ve výši 500 000,- Kč ve prospěch nestátních neziskových organizací na zajištění bydlení a zaměstnání pro azylanty. Do tohoto programu se přihlásila a podmínky pro přijetí projektu splnila jediná nestátní nezisková organizace. Na zajištění její aktivity byla Ministerstvem vnitra uvolněna dotace v celkové výši 60 000,- Kč.

Pomoc při vstupu na trh práce

V období 07/2009 – 06/2010 byli azylanti (uchazeči o zaměstnání) průběžně zařazováni do rekvalifikačních programů. V uvedeném období se zúčastnilo rekvalifikace 19 azylantů, nejvíce v Jihomoravském kraji. Rekvalifikace byly zaměřeny jak na konkrétní pracovní činnosti (např. svářeč, skladník, řidičské oprávnění, masér, základy podnikání), tak i na znalosti a dovednosti, které zvyšují šanci na uplatnění na trhu práce (český jazyk, práce s PC).

Dále byl všem azylantům, kteří jsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání na úřadech práce, poskytován individuální akční plán. Smyslem tohoto nástroje je zejména dosažení aktivní spolupráce azylanta s úřadem práce při hledání zaměstnání, která je základním předpokladem zvýšení šance azylanta k uplatnění na trhu práce. Počet uzavřených individuálních akčních plánů se v tomto období opět zvýšil. Povinnost tento plán vypracovat vyplývá z novely zákona o zaměstnanosti.

Gestorem za plnění úkolů v této oblasti je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Rozvojový program na podporu azylantů

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každoročně vyhlašuje rozvojové programy na podporu vzdělávání dětí azylantů a dětí cizinců. Cílem programů je zajistit úspěšnou integraci dětí uvedených skupin do české společnosti. Základním školám, které zajišťují základní vzdělávání dětí azylantů a účastníků řízení o mezinárodní ochranu jsou zasílány finanční prostředky ze státního rozpočtu.

⁶⁵ Varianta č. I - byt ve vlastnictví obce, finanční prostředky státu jsou určeny na rozvoj infrastruktury dané obce. Varianta č. II - byt ve vlastnictví fyzické nebo právnické osoby, finanční prostředky státu jsou určeny na úhradu čistého nájemného azylanta nebo jeho části a na rozvoj infrastruktury obce, v níž se byt nachází.

Program „*Zajištění podmínek základního vzdělávání nezletilých azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky a dětí cizinců umístěných v zařízení pro zajištění cizinců*“ zabezpečuje povinnou školní docházku dětí azylantů a účastníků řízení o udělení mezinárodní ochrany. Zabezpečení povinné školní docházky dětí azylantů a účastníků řízení o udělení mezinárodní ochrany je součástí mezinárodních úmluv, k nimž Česká republika přistoupila. Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon o azylu) ve znění pozdějších předpisů, ukládá MŠMT povinnost zajistit podmínky pro vzdělávání žadatelů o mezinárodní ochranu.

Rozvojový program poskytuje finanční prostředky státního rozpočtu právníkům osobám vykonávajícím činnost základních škol na částečnou úhradu, popřípadě krytí zvýšených nákladů souvisejících s poskytováním základního vzdělání. Přidělované finanční prostředky zohledňují specifické problémy škol, které se většinou nacházejí v blízkosti azylových zařízení a které mají vytvořeny kapacity k tomu, aby byly schopny přijmout děti ke vzdělávání kdykoliv během roku a přizpůsobit výuku jejich potřebám. Rozvojový program je určen především na zabezpečení fungování tříd pro jazykovou přípravu a úspěšnou integraci do běžných tříd. Současně je zohledněna vyšší náročnost pedagogické práce, menší počet žáků v některých třídách z důvodu příchodu a odchodu azylantů během roku a je umožněno zájmové vzdělávání dětí ve školní družině a školním klubu. Dotován je rovněž nákup školních potřeb a učebnic, učebních pomůcek a další vzdělávání pedagogických pracovníků.

VI.4 PŘESÍDLOVÁNÍ KRAJANŮ

Vládní program přesídlování krajanů byl dokončen v roce 2007. V průběhu roku 2010 tak Ministerstvo vnitra řešilo některé problémy, se kterými se přesídlení krajané v České republice setkávají.

Hlavním problematickým tématem i v roce 2010 byla otázka náhrad důchodů, které jsou krajanům v České republice vypláceny v naprosto nedostatečné výši. Vzhledem ke složitosti této problematiky a s ohledem na aktuální ekonomickou situaci České republiky nedošlo v roce 2010 k žádnému posunu v této otázce a bude tak dále řešena v roce 2011.

Dále probíhalo samostatné přesídlování krajanů, především z Rumunska, Ukrajiny a Moldávie. Těmto osobám byl, po splnění zákonných podmínek a v souladu s platným zněním zákona o pobytu cizinců, udělován bez zásadních problémů trvalý pobyt v České republice.

VII. Státní občanství

Právní vztahy v oblasti nabývání, pozbývání a osvědčování státního občanství České republiky upravuje v současné době zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Zvláštní úprava je pak provedena zákonem č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 46/2006 Sb., který umožňuje, aby bývalí čeští, resp. českoslovenští státní občané, kteří státní občanství České republiky pozbyli za totalitního režimu, opětovně nabyli české státní občanství zjednodušenou formou, a to prohlášením.

Usnesením vlády ze dne 17. 3. 2008 č. 254 byl schválen věcný záměr zákona o státním občanství České republiky a vybraných variant jeho znění. Usnesením vlády č. 1579 ze dne 21. 12. 2009 vyslovila vláda souhlas se zrušením úkolu vyplývajícího z usnesení vlády č. 254 z roku 2008. V druhé polovině roku 2010 byly na základě programového prohlášení vlády Ministerstvem vnitra práce na přípravě nového zákona obnoveny a dne 15. 12. 2010 byl návrh zákona rozeslán do vnitrorezortního připomínkového řízení a příprava zákona bude nadále pokračovat i v prvním pololetí roku 2011. Zpracování návrhu zákona o státním občanství pak bylo opětovně zakotveno do Plánu legislativních prací vlády na rok 2011, jež byl přijat usnesením vlády č. 69 ze dne 26. 1. 2011. Podle tohoto dokumentu bude návrh zákona o státním občanství České republiky předložen vládě v září 2011.

Připravovaný zákon nově upravuje nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, zjišťování státního občanství, vydávání osvědčení o státním občanství České republiky, vedení ústřední evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství České republiky, řízení ve věci státního občanství a správní delikty na úseku státního občanství.

Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2000-2010

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1 059	1 121	1 150	1 267	1 495	1 177	1 355	1 027	1 087	1 017	947

Poznámka: Údaje uvedené v tabulce nezahrnují občany Slovenské republiky

V roce 2010 bylo uděleno státní občanství České republiky **947** cizincům (údaj nezahrnuje státní občany Slovenské republiky), z toho se jednalo v 73 případech o osoby, kterým byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu.

V roce 2010 udělením státního občanství České republiky nabylo nejvíce ukrajinských státních občanů 391 (v roce 2009 - 512), dále státních občanů Polska 63 (v roce 2009 - 58), Vietnamu 52 (v roce 2009 - 42), Ruska 50 (v roce 2009 - 37), Rumunska 36 (v roce 2009 - 35), Bulharska 21 (v roce 2009 - 12) a Kazachstánu 17 (v roce 2009 - 21).

V roce 2010 vydalo Ministerstvo vnitra 522 zamítavých rozhodnutí ve věci udělení státního občanství České republiky, což je o 85 méně než v roce 2009. Proti zamítavému rozhodnutí podalo opravný prostředek (rozklad) 315 žadatelů, z toho ministr vnitra vyhověl 111 žadatelům. Ministerstvo vnitra dále vydalo v roce 2010 687 příslibů udělení státního občanství České republiky, tj. usnesení o přerušení správního řízení za účelem předložení dokladu o pozbytí dosavadního občanství žadatele o udělení státního občanství České republiky.

V roce 2010 bylo uděleno státní občanství České republiky 141 slovenským státním občanům. Prohlášením podle § 18a zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů, nabylo státní občanství České republiky 116 slovenských občanů, prohlášením podle § 18b téhož zákona nabylo státní občanství České republiky 24 slovenských občanů a podle § 18c téhož zákona nabylo státní občanství České republiky 96 slovenských občanů. **Celkem tak v roce 2010 nabylo státní občanství České republiky (udělením či prohlášením) 377 slovenských občanů.**

VIII. Nelegální migrace v České republice

VIII.1 TRENDY A ZPŮSOBY NELEGÁLNÍ MIGRACE, HLAVNÍ MIGRAČNÍ TRASY

Pro organizátory nelegální migrace je i nadále prvotní snahou dostat migranty do některého ze vstupních států schengenského prostoru (Česká republika, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko a Rakousko), odkud pak již mohou celkem bez problémů pokračovat dalším transportem do cílových zemí. V současné době migranti cestují do České republiky nebo do výše jmenovaných států letecky, mají povolen vstup na území vybraného státu, a to formou krátkodobého nebo dlouhodobého pobytu (příslušná víza) a dále migrují do dalších zemí Evropské unie. V roce 2010 se potvrdil staronový způsob, a to přeprava migrantů v kamionech. Běženci v kamionech nemají platné doklady pro vstup do schengenského prostoru. Potvrzeným a ve velké míře užívaným způsobem přepravy migrantů je tranzit letecky ze země původu do vstupní země schengenského prostoru, za využití padělaných dokladů nebo na podobu a pak dodávkovými či osobními vozidly do cílových zemí. Počty migrantů v jednom tranzitu se pohybují různě, od 2 do 40 osob. Záleží právě na způsobu následné silniční přepravy.

Hlavním a palčivým problémem zůstává zneužívání vízové politiky. Migranta, který má zájem vycestovat do České republiky, v jeho domovském státě kontaktuje osoba „organizátor“ (nebo opačně), který zajistí všechny potřebné doklady a náležitosti k získání některého z druhů víz umožňující osobě legální výjezd do České republiky. Legální vízum je získáno na základě uvedení důvodů a podmínek neodpovídajících skutečnosti. V těchto případech dochází k zneužívání účelu víz a cílem migranta je se pouze dostat do některé vstupní země schengenského prostoru a pak dále migrovat do dalších zemí tohoto společenství.⁶⁶ Organizátoři se rovněž snaží zajistit migrantům, kteří jsou nelegálně v jiné zemi (např. Německo, Polsko nebo Francie), dlouhodobé pobyty na území České republiky, i když vědí, že tohoto pobytu nemohou dosáhnout, jelikož tím, že jsou migranti nelegálně v jiné zemi, porušili podmínky pro jeho udělení. Organizované skupiny mají ze způsobu popsané trestné činnosti velké zisky (částka na jednoho migranta se pohybuje cca 10 000 EUR nebo USD).

V roce 2010 bylo zjištěno několik migračních tras, záleží na národnosti migrujících osob. **Ze států arabského světa** je nejvyužívanější trasa přes Turecko nebo Řecko, poté kamionovou dopravou přes Českou republiku do cílových zemí, kterými jsou např. Švédsko a Dánsko. **Z asijských států** je nejvíce využívána trasa z Jižní Korey letecky do České republiky nebo do Rakouska a dále dodávkovými vozidly do cílových zemí; nebo druhý způsob je letecky do Bulharska a kamiony přes Rumunsko, Maďarsko, Slovensko, Českou republiku, Německo do Francie a dále do Velké Británie. Organizátoři **migrace osob z afrických států** využívají trasu do Itálie, Španělska nebo Turecka a následně kamiony do České republiky a dalších cílových zemí.

⁶⁶ Viz kapitola III.2. PRAKTICKÝ VÝKON a V.2.1. *Negativní jevy spojené se žádostmi o udělení pobytů*

VIII.2 NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR

Česká republika je i nadále využívána jako tranzitní prostor pro nelegální migraci do dalších evropských zemí, i když v posledních letech se výrazněji prosazuje jako země cílová.

Nelegální migrace může vyvolat ohrožení vnitřní stability společnosti a bezpečnostní situace ve státě. Souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou, obchodem s lidmi, může být napojena i na mezinárodní terorismus. Nelegální migrace a s ní související nelegální zaměstnávání má rovněž vliv na ekonomickou stabilitu a nepřímo i na vztah veřejnosti k integraci cizinců v České republice. Cizinci, kteří se v České republice zdržují nelegálně, se v některých případech dopouštějí trestné činnosti nebo se sami stávají oběťmi zločinu.

Bezpečnostní rizika, která nelegální migrace přináší, musela Česká republika po vstupu do schengenského prostoru⁶⁷ eliminovat v nových podmínkách novými formami a metodami práce policejních orgánů, které umožňují rychlou a jednotnou reakci na opatření přijímaná Radou EU k nelegální migraci. Zásadním strategickým dokumentem, kterým se tato transformace realizuje, je Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky obsahující Integrovaný model zabezpečení hranic. **Integrovaný model zabezpečení hranic je důležitým nástrojem zabezpečení vnitřní bezpečnosti a zejména ochrany proti nelegálnímu přistěhovalectví.**

Jedním z nezastupitelných opatření v boji proti nelegální migraci je intenzivní provádění **pobytových kontrol**, a to jak samostatně plánovaných, tak ve spolupráci s ostatními orgány Policie ČR a orgány veřejné moci.⁶⁸ Dalším je provádění kontrolních akcí s využitím většího počtu sil a prostředků na předem stanoveném teritoriu s vytvořením kontrolní clony s maximálním využitím mobilních hlídek.

Zmírnění dopadů nelegální migrace je vládou České republiky řazeno mezi nejdůležitější strategické zájmy České republiky⁶⁹ a boj proti ní je pokládán za jednu z priorit bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, neboť nelegální migrace a jevy s ní související jsou v národním i mezinárodním měřítku pokládány za bezpečnostní rizika mající vliv na bezpečnost státu. Česká republika nadále činí kroky k omezení všech forem nelegální migrace a s ní spojených nelegálních aktivit, a to jak opatřeními na mezinárodní úrovni, tak opatřeními vnitřními. Nelegální přistěhovalectví může též přesahovat do dalších kategorií bezpečnostních hrozeb, ať už svou organizovanou formou, či např. svou skrytou povahou, která ztěžuje případnou identifikaci jednotlivých osob. Ty pak mohou pro Českou republiku představovat bezpečnostní riziko.

⁶⁷ Rozhodnutím rady Evropské unie 2007/801/ES ze dne 6. prosince 2007 byl završen proces přístupu České republiky do schengenského bezpečnostního prostoru, který byl tímto dokumentem stanoven na den 21. prosince 2007.

⁶⁸ viz kapitola VIII.3. Kontrolní činnost a represivní opatření

⁶⁹ Vláda ČR svým usnesením č. 344 ze dne 10. května 2010 schválila materiál „Analýza aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace a postup České republiky v oblasti prevence a potírání nelegální migrace a negativních jevů spojených s migrací“. Materiál mj. navrhuje aktivity v souvislosti s potíráním nelegální migrace a negativních jevů spojených s migrací.

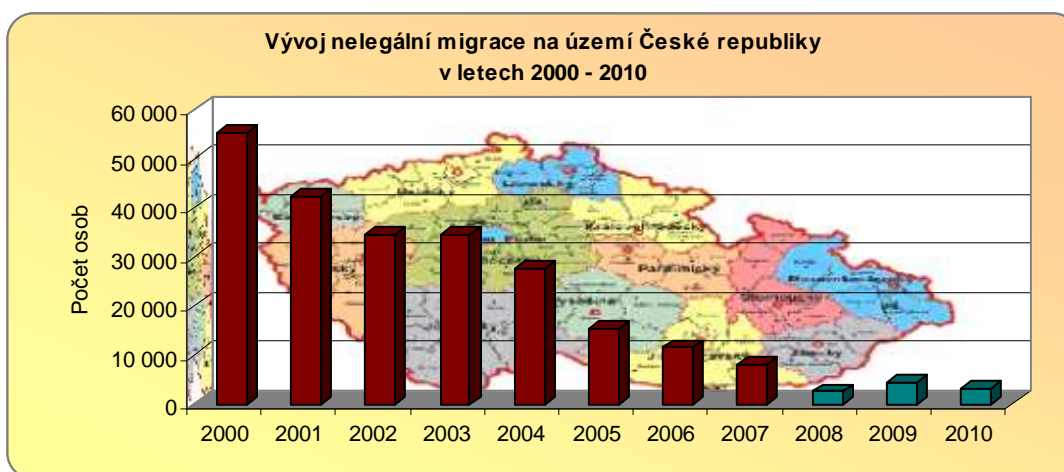
VIII.2.1 Nelegální migrace v ČR – celková situace

V souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru jsou od roku 2008 sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

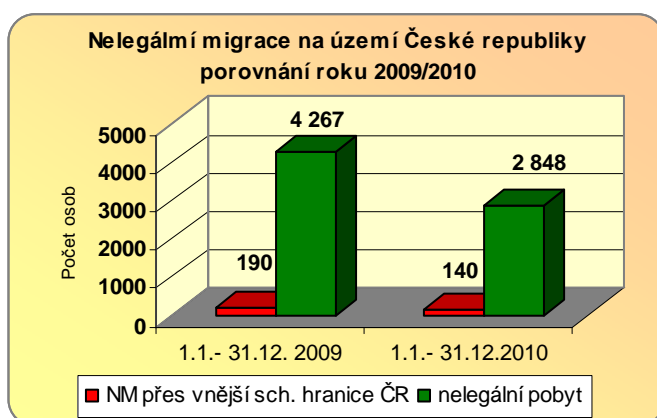
1. Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letišť) České republiky. Pod pojmem osoby rozumíme cizince a občany ČR.

2. Nelegální pobyt – v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištěni na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na letištích, kteří porušují zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. Pod pojmem osoby rozumíme v této kategorii cizince.

V posledních letech byl evidován trend snižování počtu zjištěných osob při nelegální migraci, ale po vstupu České republiky do schengenského prostoru (27. 12. 2007) je tento pokles daleko významnější. Důvodem je mimo jiné odstranění nepřetržitých kontrol cizinců vstupujících do České republiky z území sousedních států, v jehož důsledku došlo k podstatnému snížení kontrol cizinců. Těžiště kontrol bylo položeno na mezinárodní letiště, která se stala jediným místem s vnější schengenskou hranicí, kde je prováděna pohraniční kontrola.

Poznámka: vstup České republiky do schengenského prostoru (resp. 21.12.2007)

V roce 2010 bylo při nelegální migraci na území ČR **zjištěno celkem 2 988 osob**. Při porovnání roku 2009 **došlo k poklesu** o 1 469 osob (tj. -33,0 %). Z uvedeného počtu bylo **2 848 osob** (tj. 95,3 %) odhaleno **při nelegálním pobytu** a **140 osob** (tj. 4,7 %) zjištěno při nelegální migraci **přes vnější schengenskou hranici ČR**.

Z celkového počtu osob, zjištěných při nelegální migraci na území České republiky, většina pocházela z evropských zemí (1 673 osob, tj. 56,0 %) a Asie (1 034 osob, tj. 36,4 %).

V roce 2010 se v obou kategoriích nelegální migrace umístili státní příslušníci Ukrajiny na první pozici, v kategorii nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici se podílí státní příslušníci Ukrajiny zhruba 13 % a v kategorii nelegálního pobytu jejich podíl činí 33,5 %.

Nelegální migrace v ČR – rok 2010 – TOP 10 dle kategorií

Nelegální migrace v ČR 1. 1. - 31. 12. 2010					
Nelegální pobyt	zjištěno osob	tj. %	NM přes VSH ČR	zjištěno osob	tj. %
Celkem	2 848	100,0	Celkem	140	100,0
			z toho občané ČR	1	
			cizinci	139	
z toho občané EU	192	6,7	z toho občané EU	2	1,4
občané 3. státu	2 656	93,3	občané 3. státu	138	98,6
z toho 10 nejčetnějších státních příslušností			z toho 10 nejčetnějších státních příslušností		
Ukrajina	953	33,5	Ukrajina	18	12,9
Vietnam	310	10,9	Egypt	11	7,9
Rusko	261	9,2	Vietnam	10	7,1
Mongolsko	139	4,9	Čína	9	6,4
Slovensko	135	4,7	Nigérie	8	5,7
Moldavsko	97	3,4	Palestina	8	5,7
Čína	70	2,5	Turecko	8	5,7
Bělorusko	61	2,1	Pákistán	7	5,0
Arménie	59	2,1	Gruzie	7	5,0
Nigérie	58	2,0	Irák	7	5,0

Občané třetích států se podíleli na celkovém počtu osob, které byly ve sledovaném roce zjištěny při nelegální migraci, 93,5 % (v absolutních číslech se jednalo o 2 656 občanů třetích zemí nelegálně pobývajících a 138 v souvislosti s nelegálním přechodem vnější schengenské hranice).

Podíl občanů Evropské unie, včetně Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska, kteří dle zákona o pobytu cizinců mají stejné postavení, činil 6,5 %, a to v souvislosti s nelegálním pobytem bylo zjištěno 192 občanů Evropské unie a 2 v souvislosti s nelegálním přechodem vnější schengenské hranice.

Z pohledu státních příslušností byli v roce 2010 nejpočetnější skupinou odhalených osob při nelegální migraci státní příslušníci **Ukrajiny** (971 osob, tj. 32,5 %), **Vietnamu** (320 osob, tj. 10,7 %), **Ruska** (262 osob, tj. 8,8 %), **Mongolska** (140 osob, tj. 4,7 %) a **Slovenska** (135 osob, tj. 4,5 %). Ve srovnání s rokem 2009 nedošlo v TOP 5 státních příslušností ke změně. Největší meziroční pokles byl evidován u státních příslušníků Ukrajiny (-551 osob, tj. -36,2 %).

Nelegální migrace v ČR - TOP 10 - porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem zjištěno osob	4 457	100,0	2 988	100,0	-33,0	-1 469
z toho nejvíce st.příslušnost						
Ukrajina	1 522	34,1	971	32,5	-36,2	-551
Vietnam	402	9,0	320	10,7	-20,4	-82
Rusko	377	8,5	262	8,8	-30,5	-115
Mongolsko	256	5,7	140	4,7	-45,3	-116
Slovensko	224	5,0	135	4,5	-39,7	-89
Moldavsko	145	3,3	99	3,3	-31,7	-46
Čína	98	2,2	79	2,6	-19,4	-19
Nigérie	82	1,8	66	2,2	-19,5	-16
Bělorusko	80	1,8	61	2,0	-23,8	-19
Arménie	80	1,8	59	2,0	-26,3	-21

Z celkového počtu 2 988 cizinců, kteří byli zjištěni v souvislosti s nelegální migrací na území České republiky, se jednalo o **2 202 mužů** (tj. cca 73,7 %), **759 žen** (tj. cca 25,4 %), **24 dětí** (tj. cca 0,8 %) a u třech osob nebylo pohlaví v hlášení základních útvarů uvedeno.

VIII.2.1.1 Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici ČR

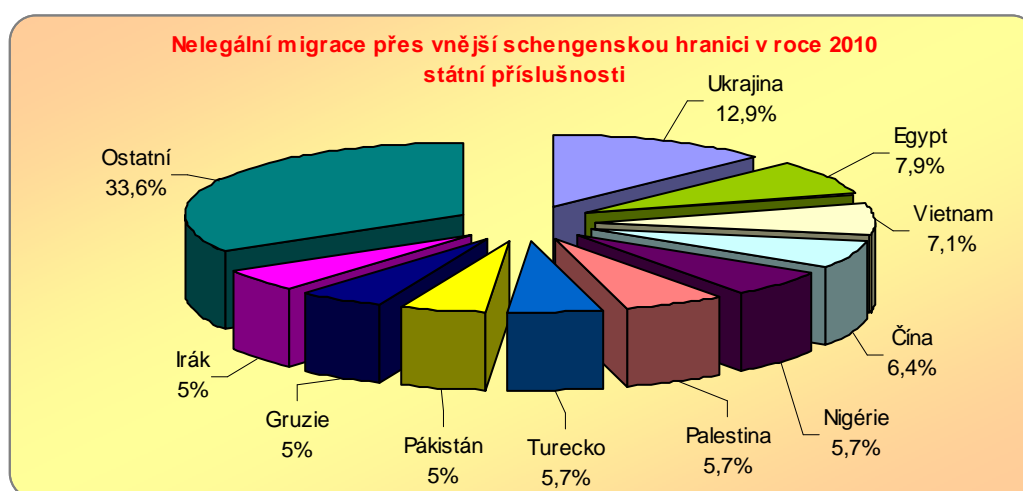
V roce 2010 nahlásily základní útvary Služby cizinecké policie **140 osob**, které byly odhaleny při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. V porovnání s rokem 2009 došlo k poklesu o 50 osob (tj. -26,3 %).

Většina osob byla zjištěna ve směru **do ČR (119 osob; tj. 85,0 %)**, ve směru **z ČR** bylo odhaleno **21 osob**. Kromě tří osob byly všechny osoby hlášeny z ICP Letiště Praha-Ruzyně. Při nelegálním překročení vnější schengenské hranice byli zjištěni pouze dva občané Evropské unie (Česká republika a Litva), ostatní cizinci náleželi k občanům třetích zemí.

Nelegální migrace na vnější schengenské hranici – směr, porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem osob	190	100,0	140	100,0	-26,3	-50
z toho						
ve směru z ČR	44	23,2	21	15,0	-52,3	-23
do ČR	146	76,8	119	85,0	-18,5	-27

Nejvíce bylo při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici zadrženo státních příslušníků **Ukrajiny** (18 osob, tj. 12,9 %), **Egypta** (11 osob, tj. 7,9 %), **Vietnamu** (10 osob, tj. 7,1 %) a **Číny** (9 osob, tj. 6,4 %). U státních příslušníků Ukrajiny převládal směr z České republiky (celkem 14 osob, z toho 7 osob zdržujících se na našem území nelegálně a 7 osob legálně), kdy nejčastější destinací odletu byl Londýn (10 osob). Všichni státní příslušníci Egypta byli zadrženi ve směru do České republiky, kdy nejčastější destinací přiletu byla Káhira (8 osob). Všichni státní příslušníci Vietnamu byli zadrženi ve směru do České republiky, jednalo se o jednu skupinu v lednu, kdy osoby měly v cestovních pasech padělky slovenských víz. Také státní příslušníci Číny byli všichni zjištěni ve směru do České republiky, jednalo se o případy z června.

V meziročním srovnání je **vykázán u většiny státních příslušností pokles**, nárůst je evidován pouze u některých státních příslušností, a to jen v malých počtech (např. Pákistán +5 osob; Gruzie +4 osoby; Irák +7 osob). **Výrazný pokles** je pouze u státních příslušníků **Sýrie**, a to o 32 osob (v roce 2009 bylo zadrženo 33 osob).

Neregulérním cestovním dokladem⁷⁰ se prokázalo 102 osob (tj. 72,9 % z celkového počtu 140 osob zjištěných na vnější schengenské hranici).

VIII.2.1.2 Nelegální migrace na území ČR – nelegální pobyt

V roce 2010 bylo při nelegálním pobytu zjištěno **2 848 cizinců**. Ve srovnání s předchozím rokem **došlo k poklesu** o 1 419 osob (tj. -33,3).

Osoby při nelegálním pobytu na území České republiky zjišťovaly nejen útvary SCP, ale též další složky Policie ČR a dále ve spolupráci s Celní správou ČR, úřady práce, atd. Tyto složky zpravidla předávají osoby k dořešení na útvary SCP (výjimkou jsou například případy, kdy se cizinci dopustili závažnější trestné činnosti, za kterou jsou trestně stíháni). Zatímco ostatní útvary Policie ČR a jiné bezpečnostní složky zjišťují při své každodenní činnosti porušení zákona o pobytu cizinců, celní úřady patří mezi bezpečnostní složky, které cíleně provádějí kontrolní činnost cizinců, a to v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců. Tuto kontrolní činnost provádí celní úřady na základě oprávnění daného zákonem o zaměstnanosti v souladu se zákonem o státní kontrole.⁷¹

Nelegálně pobývajících cizinci jsou **na území ČR**⁷² (2 780 osob, tj. 97,6 % z celkového počtu 2 848 nelegálně pobývajících cizinců) zjišťováni při běžné kontrolní činnosti, při cílených pobytových kontrolách a bezpečnostních akcích, ale také mnozí z nich se na útvary dostavují sami. Při kontrolní činnosti bylo zjištěno 1 527 osob (tj. 54,9 %) a 683 osob se dobrovolně dostavilo na útvary (24,6 %). Provádění kontrolních akcí má jak represivní, tak preventivní charakter.

Nelegální migrace na území ČR – způsob zjištění osoby – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-30.12. 2009	tj. %	tj. %	1.1.-30.12. 2010	tj. %	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
							v [%]	absolutní číslo
celkem zadrženo osob	4 267	100,0		2 848	100,0		-33,3	-1 419
z toho zadrženo orgány ČR	4 151	97,3	100,0	2 780	97,6	100,0	-33,0	-1 371
při kontrolní činnosti útvaru	2 359		56,8	1 527		54,9	-35,3	-832
osoba se dostavila na útvar sama	1 109		26,7	683		24,6	-38,4	-426
při výjezdu přes vnější hranici na HP	683		16,5	570		20,5	-16,5	-113
z toho zadrženo útvary SCP	3 384	79,3	100,0	2 293	80,5	100,0	-32,2	-1 091
při kontrolní činnosti útvaru	1 602		47,3	1 053		45,9	-34,3	-549
osoba se dostavila na útvar sama	1 099		32,5	670		29,2	-39,0	-429
při výjezdu přes vnější hranici na HP	683		20,2	570		24,9	-16,5	-113

Nelegálně pobývajících cizinci jsou také odhalováni na **vnější schengenské hranici (570 osob, tj. 20,5 %)**, a to **na výstupu z území České republiky** (většinou při návratu domů), kdy po předložení cestovního dokladu **je zjištěn jejich nelegální pobyt**.

V meziročním srovnání byl vykázan nárůst u typu nelegální migrace, kdy osoba vstoupí legálně na území České republiky a její nelegální pobyt je zjištěn při odletu přes vzdušnou hranici. V roce 2010 bylo odhaleno 283 takových osob, oproti předchozímu roku to je zvýšení o 85 osob (tj. +42,9 %). Nejvíce byl takto zjištěn nelegální pobyt u státních příslušníků Ruska (108 osob), u kterých je v meziročním srovnání evidován prudký nárůst (+57 osob, tj. +111,8 %). Nejčastější odletovou destinací je Moskva, Istanbul, Kyjev, Dubaj, Londýn a Káhira.

⁷⁰ Pro potřeby tohoto materiálu je neregulérním cestovním dokladem – cestovní doklad padělaný, pozměněný či jinak upravený nebo cizích osob.

⁷¹ Zákon č. 552/1992 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Některé osoby, které pobývaly na území České republiky nelegálně, jsou zadrženy orgány sousedních států.

K poklesu došlo u typu nelegální migrace, kdy po přiletu z schengenského státu je nelegální pobyt osoby zjištěn na výstupu mimo Schengen. V roce 2010 bylo odhaleno 261 takových osob, což je oproti minulému roku pokles o 142 osob (tj. -35,2 %). Jednalo se zejména o státní příslušníky Ruska (56 osob, tj. 21,5 %), Ukrajiny (41 osob), Arménie (32 osob), Libanonu (21), Egypta (17) a Sýrie (14). Nejčastější příletovou destinací byla Paříž, Stockholm, Brusel, Milán a Oslo.

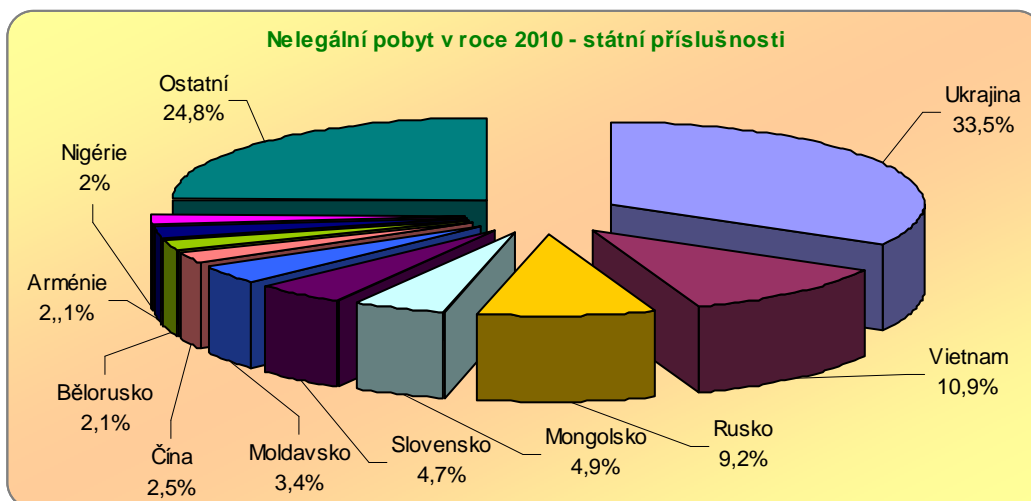
Nadále přetrvává taktika některých cizinců, kteří místo aby opustili území České republiky ve stanovené lhůtě, zdržují se na území ČR nadále neoprávněně a nakonec se dostavují do přijímacího azylového střediska, kde požádají o mezinárodní ochranu. Některí cizinci se do přijímacího azylového střediska dostavují ihned po nelegálním vstupu na naše území.⁷³ Celkem bylo takových osob zjištěno 98 (tj. 3,4 % z celkového počtu osob při nelegálním pobytu). Nejvíce se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny (15 osob), Mongolska (10 osob), Kyrgyzstánu (9 osob) a Nigérie (9 osob).

Lustracemi v informačních systémech bylo u 194 osob (tj. 6,8 %) zjištěno, že již v minulosti neúspěšně žádaly o poskytnutí mezinárodní ochrany na území České republiky. Tato skutečnost byla zjištěna nejvíce u státních příslušníků Ukrajiny (63 osob), Vietnamu (28 osob), Číny (20 osob), Mongolska (18 osob) a Běloruska (13 osob). U 64 osob bylo určeno, že s nimi probíhá nebo probíhalo azylové řízení v jiných schengenských státech

Tradičně nejvyšší počet osob s neoprávněným pobytem byl v hodnoceném období vykázán na teritoriu ObŘ SCP Praha (1 152 osob; tj. 40,4 % z celkového zjištěného počtu 2 848 osob), kde je ale zároveň vykázán největší meziroční pokles (-489 osob, tj. -29,8 %). Meziroční poklesy jsou vykázány u všech ObŘ SCP.

Nejpočetnější skupinu cizinců zjištěných při nelegálním pobytu tvoří tradičně státní příslušníci **Ukrajiny** (953 osob, tj. 33,5 % z celkového počtu). S velkým odstupem následovali státní příslušníci **Vietnamu** (310 osob, tj. 10,9 %), **Ruska** (261 osob, tj. 9,2 %), **Mongolska** (139 osob, tj. 4,9 %) a **Slovenska** (135 osob, tj. 4,7 %). V porovnání s minulým rokem nedošlo v TOP 5 státních příslušností ke změně.

V meziročním srovnání došlo k **markantním poklesům** u státních příslušníků **Ukrajiny** (-549 osob, tj. -36,6 %), **Ruska** (-115 osob, tj. -30,6 %) a **Mongolska** (-114 osob, tj. -45,1 %).

⁷³ Žádostí o mezinárodní ochranu se snaží legalizovat si pobyt v ČR i cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, neboť až do pravomocného rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany se mohou zdržovat na území ČR legálně. Uvedené správní vyhoštění je vykonatelné po ukončení azylového řízení, a to v případě negativního rozhodnutí.

Pokud je u osoby zjištěn **způsob vstupu na území České republiky před nelegálním pobytem** (2 461 osob, tj. 86,4 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegálním pobytu), u většiny **převládá vstup legální** (72,5 % z počtu osob, u kterých byl zjištěn způsob vstupu). V meziročním srovnání je u nelegálního vstupu vykázáno velké snížení počtu (-707 osob, tj. 51,1 %). Důvodem je pokles záchytů na vzdušné hranici, kdy osoby přicestují vnitřním schengenským letem již bez platného schengenského víza a jsou odhaleni na výstupu z České republiky do neschengenských států. Dále se jedná o pokles záchytů osob, které na naše území vstoupily již nelegálně přes pozemní vnitřní schengenské hranice. V hodnoceném roce se jednalo především o státní příslušníky Gruzie a Ruska nelegálně vstupující z Polska na naše území, kdy většina z těchto osob byly žadatelé o azyl v Polsku. V roce 2010 bylo zjištěno pouze 29 takových osob, což znamená meziroční pokles o 169 osob (tj. -85,4 %).

Nelegální migrace na území ČR – způsob vstupu – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem osob	4 267	100,0	2 848	100,0	-33,3	-1 419
z toho způsob vstupu zjištěn*	3 628	85,0	2 461	86,4	-32,2	-1 167
z toho způsob vstupu						
legální	2 245	61,9	1 785	72,5	-20,5	-460
nelegální	1 383	38,1	676	27,5	-51,1	-707

Poznámka: *Způsob vstupu není vždy možné zjistit (viz vnitřní sdchengenská hranice) nebo v hlášení v IS Událost nebylo uvedeno.

VIII.2.2 Opakovaná zjištění při nelegální migraci

V souvislosti s nelegální migrací v České republice v roce 2010 bylo zjištěno **246 osob opakovaně** (tj. 8,2 % z celkového počtu 2 988 osob odhalených při nelegální migraci). Osoby jsou v databázi „Nelegální vstup a pobyt osob“ lustrovány v roce aktuálním a v roce předchozím. V porovnání s rokem 2009 byl vykázán pokles o 199 osob (tj. -44,7 %). Největší pokles je vykázán u státních příslušníků Ukrajiny (-89 osob, tj. -54,3 %), ale i přes tento pokles jsou ve statistice na prvním místě.

Těmto osobám, pokud zákon o pobytu cizinců nestanoví jinak, bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění se stanovením doby, po kterou jim nelze umožnit vstup na území.

Nelegální migrace na území ČR – opakovaně – TOP 5

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
opakovaně zjištěné osoby	445	100,0	246	100,0	-44,7	-199
z toho nejvíce st. příslušnost						
Ukrajina	164	36,9	75	30,5	-54,3	-89
Slovensko	72	16,2	35	14,2	-51,4	-37
Vietnam	40	9,0	32	13,0	-20,0	-8
Mongolsko	30	6,7	26	10,6	-13,3	-4
Bělorusko	6	1,3	10	4,1	66,7	4

VIII.2.3 Použití neregulérních cestovních dokladů při nelegální migraci v ČR

Používání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů stále patří k bezpečnostním rizikům a hrozbám. Neregulérní cestovní doklady jsou v České republice používány zejména v souvislosti s ekonomickou migrací, ale mohou se na ně pod falešnou identitou skrývat i osoby napojené na mezinárodní organizované zločinecké struktury či terorismus.

V průběhu roku 2010 se na území České republiky potvrdily informace o skupinách osob, které se zabývají paděláním různých druhů dokladů, například pasů, občanských průkazů nebo

řidičských průkazů. Některé tyto skupiny jsou prověřovány v souvislosti s jejich napojením na převaděčské organizace.

Neregulérní cestovní doklady na vnější schengenské hranici

V roce 2010 většina osob (**102 osob**, tj. 72,9 %), použila při nelegálním překročení vnější schengenské hranice **neregulérní cestovní doklad**⁷⁴. Ve srovnání s předchozím rokem došlo k poklesu o 23 osob (tj. -18,4 %).

K poklesu osob došlo především na směr z České republiky (17 osob, -25 osob, tj. -59,5 %), kdežto ve směr do ČR k drobnému nárůstu (85 osob, +2 osoby). Na vstupu bylo nejvíce osob zjištěno při příletu z Káhiry (19 osob), Moskvy (12 osob) a Istanbulu (13 osob), na odletu byly většinou osoby (11 osob) odhaleny ve směr do Londýna. Většina osob s neregulérním cestovním dokladem zadržena ve směr do ČR přes naše území tranzitovala, tzn. Česká republika nebyla cílovou zemí.

Nejvíce se neregulérním cestovním dokladem na vnější schengenské hranici prokazovali státní příslušníci **Ukrajiny** (18 osob), **Vietnamu** (10 osob) a **Číny** (9 osob). Ve srovnání s rokem 2009 došlo u většiny státních příslušností k mírným změnám, a to jak k nárůstu, tak poklesu v jednotkových počtech.

Nelegální migrace na VSH s neregulérním cestovním dokladem – TOP 5 osob – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
zjištěné osoby s nereg. cest. dokladem při NM přes VSH	125	100,0	102	100,0	-18,4	-23
z toho nejvíce st.příslušnost osob						
Ukrajina	18	14,4	18	17,6		0
Vietnam	13	10,4	10	9,8	-23,1	-3
Čína	11	8,8	9	8,8	-18,2	-2
Nigérie	7	5,6	8	7,8	14,3	1
Pákistán	2	1,6	7	6,9	250,0	5

Ve sledovaném roce bylo vykázáno **104 neregulérních cestovních dokladů**, kdy převládalo zneužití cestovních pasů (81,7 %) nad průkazy totožnosti. Nejvíce byly zneužity cestovní doklady Bulharska (13 dokladů), Vietnamu (10 dokladů) a Číny (7 dokladů).

Nelegální migrace na VSH s neregulérním cestovním dokladem – TOP 5 dokladů – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
počet nereg. cest. dokladů při NM přes VSH	140	100,0	104	100,0	-25,7	-36
z toho nejvíce st.příslušnost cestovního dokladu						
Bulharsko	11	7,9	13	12,5	18,2	2
Vietnam	21	15,0	10	9,6	-52,4	-11
Čína	7	5,0	7	6,7	0,0	0
Polsko	19	13,6	6	5,8	-68,4	-13
Nigérie	1	0,7	6	5,8	500,0	5

Ze 104 zadržných neregulérních cestovních dokladů bylo ve 40 zjištěno padělané, pozměněné schengenské vízum nebo povolení k pobytu (nejvíce DEU:16 a SVK:10), což je podobný stav jako v roce 2009 (v roce 2009 zjištěno 39 dokladů s padělkou víz a povolení k pobytu). Dále bylo u 30 cestovních dokladů zjištěno, že se jedná o cizí doklady (tzv. na podobu), oproti předchozímu roku je u tohoto typu zneužití vykázán pokles o 12 dokladů.

⁷⁴ Pokud bychom sledovali všechny neregulérní doklady (tzn. součet neregulérních cestovních dokladů a ostatních neregulérních dokladů), pak se jimi na vnější schengenské hranici prokázalo 132 osob (159 dokladů).

Pokud byl použit doklad členských států Evropské unie (42 dokladů), pak byl více předkládán na směr z České republiky (28 dokladů, tj. 65,5 %). Ve vyrovnaném počtu byly užity cestovní pasy (23) a průkazy totožnosti (19). Pokud byl specifikován typ zneužití, tak převládalo užití cizích cestovních dokladů, tzv. na podobu (15 dokladů) a výměna ID stránky nebo fotografie (10 dokladů). Nejčastěji se doklady členských států Evropské unie prokazovali státní příslušníci Ukrajiny (19 dokladů, tj. 45,2 %).

Jestliže byl využit doklad třetích zemí (62 dokladů), pak byl v drtivé většině předkládán na směr do České republiky (59 dokladů, tj. 95,2 %). Nejčastěji byly užívány doklady třetích zemí, ve kterých bylo bílé nebo pozměněné schengenské vízum, povolení k pobytu (39 dokladů).

Odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů je stále obtížnější, neboť kvalita padělků a neoprávněných zásahů neustále vzrůstá, čímž se zvyšují i nároky kladené na policisty, na jejich odbornou připravenost, zkušenosti a odhad.

Neregulérní cestovní doklady při nelegálním pobytu

Při nelegálním pobytu se prokázalo **109 osob** (tj. 3,8 %) neregulérním cestovním dokladem. V meziročním srovnání došlo k výraznému poklesu, a to o 78 osob (tj. -41,7 %).

Vedle neregulérních cestovních dokladů cizinci předkládají také padělky jiných dokladů, jako například řidičské průkazy, průkazy žadatele o udělení azylu, potvrzení o ubytování, potvrzení o oprávněnosti pobytu cizince za účelem sňatku, pozměněné průkazy k pobytu na území ČR, padělky dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství, neplatné zdravotní pojištění, rozhodnutí úřadu práce, potvrzení o zůstatku účtu aj. Problematika neregulérních dokladů se přesunula ze samotných cestovních dokladů do oblasti veřejných listin, cenin, potvrzení atd., kterými osoby prokazují zákonem dané náležitosti pro získání požadovaných statutů, jako jsou například dlouhodobé pobyty⁷⁵. Odhalení takových padělků předpokládá znalost daných dokladů ze strany zaměstnanců Policie ČR a také pracovníků státní správy.

Nejvíce osob s neregulérním cestovním dokladem při nelegálním pobytu bylo odhaleno u oblastních ředitelství SCP Ústí nad Labem (23 osob, tj. 21,1 %), Plzeň (22 osob) a Praha (20 osob).

Neregulérními cestovními doklady nejvíce disponovali státní příslušníci **Ukrajiny** (27 osob, tj. 24,8 %), **Vietnamu** (17 osob) a **Moldavska** (17 osob). Největší pokles je registrován u státních příslušníků Vietnamu (-18 osob, tj. -51,4 %).

Nelegální pobyt s neregulérním cestovním dokladem – TOP 5 osob – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
zjištěné osoby s nereg. cest. dokladem při nelegálním pobytu	187	100,0	109	100,0	-41,7	-78
z toho nejvíce st.příslušnost osob						
Ukrajina	38	20,3	27	24,8	-28,9	-11
Vietnam	35	18,7	17	15,6	-51,4	-18
Moldavsko	9	4,8	17	15,6	88,9	8
Mongolsko	2	1,1	7	6,4	250,0	5
Nigérie	9	4,8	6	5,5	-33,3	-3

⁷⁵ Dle statistických údajů oddělení dokladů ŘSCP bylo ve vnitrozemí zjištěno 528 všech neregulérních dokladů a veřejných listin (např. cestovní pasy, průkazy totožnosti, povolení k pobytu, řidičské průkazy, karty pojištěnce aj.), které předložilo 446 osob (mezi nimi byly jak osoby s nelegálním, tak i legálním pobytem na území ČR).

V roce 2010 bylo při nelegálním pobytu odhaleno **119 neregulérních cestovních dokladů** (některé osoby disponovaly více doklady). V meziročním porovnání je vykázán pokles o 73 dokladů (tj. -38,0).

Nejčastěji byly zneužívány doklady **členských států Evropské unie (90 dokladů, tj. 75,6 %)**, z toho nejvíce cestovní doklady Slovenska (17 dokladů), Rumunska (17 dokladů), Litvy (17 dokladů) a Bulharska (12). Z dokladů **třetích zemí** byly zjištěny nejvíce doklady Vietnamu (12).

Nelegální pobyt s neregulérním cestovním dokladem – TOP 5 dokladů – porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
počet nereg.cest. dokladů při nelegálním pobytu	192	100,0	119	100,0	-38,0	-73
z toho nejvíce st.příslušnost cestovního dokladu						
Rumunsko	24	12,5	17	14,3	-29,2	-7
Slovensko	26	13,5	17	14,3	-34,6	-9
Litva	14	7,3	17	14,3	21,4	3
Bulharsko	17	8,9	12	10,1	-29,4	-5
Vietnam	26	13,5	12	10,1	-53,8	-14

VIII.2.4 Napomáhání k nelegální migraci

Vzhledem k tomu, že Česká republika je již třetím rokem začleněna do schengenského prostoru nedochází často k přímému zachytu převáděných osob a jejich převaděčů, tak jako před rokem 2008. Nyní se oblast „převaděčství“ spíše přesouvá k napomáhání k nelegálnímu pobytu na území České republiky (formou účelového sňatku, institutu souhlasného prohlášení rodičů, obstarávání padělků různých potvrzení nutných k pobytu atd.), ale nadále jsou zjišťovány i případy napomáhání k cestě migrantů do západoevropských zemí.

Pracovníci skupin dokumentace jednotlivých ObŘ SCP v roce 2010 evidovali celkem **140 osob, které napomáhaly k nelegální migraci** (např. forma umožnění překročení státní hranice, účelové otcovství, účelový sňatek aj.). V porovnání s rokem 2009 je vykázán pokles o 57 osob (tj. -28,9 %).

Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic - porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní
Celkem osob*	197	100,0	140	100,0	-28,9	-57
z toho způsob napomáhání k NM						
účelový sňatek	36	18,3	42	30,0	16,7	6
účelové otcovství	33	16,8	14	10,0	-57,6	-19
umožnění nel. překročení SH	84	42,6	13	9,3	-84,5	-71
jiné umožnění nel. pobytu**	44	22,3	62	44,3	40,9	18
ostatní***			9	6,4		9

Poznámka: * osoby evidované skupinami šetření trestné činnosti a dokumentace ObŘ SCP

** např. obstarávání víz, falešných dokumentů

*** např. nelegální zaměstnávání cizinců, podvod

Mezi osobami napomáhajícími k nelegální migraci byli nejvíce zastoupeni **občané České republiky** (106 osob, tj. 75,7 %), což koresponduje s formou napomáhání „účelové otcovství“, „účelový sňatek“ a další způsoby napomáhání k nelegálnímu pobytu. S velkým odstupem následovali státní příslušníci **Ukrajiny** (14 osob, tj. 10,0 %). Nejvyšší meziroční nárůst je evidován

u občanů České republiky (+18 osob, tj. +20,5 %), oproti tomu největší pokles je vykázán u státních příslušníků Vietnamu (2 osoby; -21 osob, tj. -91,3 %).

Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic - TOP 5 - porovnání roku 2009/2010

Období Rok	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem osob napomáhajících k nelegální migraci*	197	100,0	140	100,0	-28,9	-57
z toho						
Česká republika	88	44,7	106	75,7	20,5	18
Ukrajina	5	2,5	14	10,0	180,0	9
Polsko	9	4,6	5	3,6	-44,4	-4
Mongolsko	14	7,1	3	2,1	-78,6	-11
Srbsko	4	2,0	2	1,4	-50,0	-2

Poznámka: * osoby evidované skupinami šetření trestné činnosti a dokumentace ObŘ SCP

Osoby **napomáhající k nelegálnímu překročení státní hranice** ve většině případů využívají legálního vstupu běženců do České republiky na krátkodobá víza, nebo nelegálního vstupu na cizí cestovní doklady tzv. „na podobu“ a organizují další transfer z České republiky do dalších členských států Evropské unie. Největší zastoupení osob, které **využívají pomoci dalších osob** při nelegální migraci, je u státních příslušníků **Mongolska, Vietnamu, Ukrajiny, Gruzie, Moldávie, Čečenska, Turecka, Jemenu či Iráku**. Veškeré náležitosti s cílem získání víza, opravňujícího ke vstupu do České republiky organizují cizincům zprostředkovatelé již od prvopočátku na území domovského státu po zaplacení stanovených částek organizátorům. Obdobně organizátoři za úplatu pomáhají cestovat nelegálně cizincům do dalších členských států Evropské unie, kteří v důsledku hospodářské krize přišli v České republice o zaměstnání. V některých případech jim organizátoři odebírají cestovní doklady, nebo je vysílají na cestu s cizími doklady tzv. „na podobu“. V některých případech vysadí cizince již v polovině cesty u různých azylových zařízení, benzínových čerpacích stanic a cestu s nimi nedokončí.

Jsou využívány jak padělané, tak pozměněné doklady, nebo jde o osoby porušující pobytový režim či osoby nerespektující rozhodnutí o správním vyhoštění či trest vyhoštění uložený soudem v trestním řízení. Velké množství odcizených pasů a nahlášených ztrát cestovních dokladů nasvědčuje skutečnosti, že cestovní doklady mohou být kradeny i na zakázku, a to pro určité, vzhledově podobné osoby (tzv. „na podobu“).

Za zmínku stojí, že kromě osob, které takto napomáhají cizincům k nelegální migraci, aniž by cizince znaly, se jedná též o osoby v příbuzenském poměru, nebo krajany trvale žijící v členských státech Evropské unie. Tito je pak dále převážně do dalších států schengenského prostoru, převážně Německa, Francie, Rakouska, Slovenska, Polska, Anglie a Belgie.

Přeprava nelegálních migrantů je prováděna osobními, dodávkovými a nákladními vozidly, po různých velkých skupinách i jednotlivcích podle situace.

Vzhledem k tomu, že se převážně jedná o nelegální migraci, která se velice špatně dokumentuje, lze tyto trendy považovat za vysokou společenskou nebezpečnost. V oblasti nelegální migrace je Česká republika v převážné většině považována za tranzitní zemi.

Další využívanou formou napomáhání k získání pobytu byl **institut souhlasného prohlášení rodičů**, tzn. zapsání cizince jako otce do rodného listu dítěte za úplatu nebo organizování této činnosti⁷⁶. Cizinec se za úplatu nechá napsat do rodného listu dítěte jako otec a následně žádá v České republice o povolení pobytu za účelem sloučení rodiny. Toto praktikují většinou státní příslušníci Vietnamu a Číny.

Byly zjištěny i případy, kdy byl zapsán občan České republiky do rodného listu dítěte narozeného státní příslušnici třetí země. Jedná se zejména o státní příslušnice Vietnamu, Číny a v menší míře Mongolska. Riziko u účelového otcovství lze spatřovat především v tom, že u institutu souhlasného prohlášení rodičů na matrikách získává dítě české státní občanství, které již nelze odebrat, a tak se do budoucnosti může na toto dítě v rámci povolování pobytu navázat v podstatě libovolné množství cizinců v tzv. příbuzenské linii. V tomto směru probíhá dobrá spolupráce při výměně informací mezi skupinami dokumentace a matrikami a dále Zvláštní matrikou v Brně.

K legalizaci pobytu na území České republiky bylo i nadále zneužíváno uzavírání **účelových sňatků**. Tyto účelové sňatky s občany České republiky byly uzavřeny jak na území České republiky, tak v mnoha případech, hlavně mezi občany Nigérie a České republiky, na území Nigérie. Tito rodinní příslušníci, po uzavření sňatku mimo území České republiky, následně přicestovali do České republiky na základě uděleného schengenského víza jiným státem Schengenu. Do schengenského prostoru přicestovali většinou přes Francii a pak následně do České republiky. Udělení víza na ZÚ ČR bylo ojedinělé.

V případě prokázání účelového jednání s cílem získat pobytový status rodinného příslušníka občana České republiky a vydání rozhodnutí o zamítnutí jejich žádostí, si tito žadatelé (státní příslušníci Nigérie) opakovaně podávali žádosti za stejným účelem (manželství) nebo o vydání povolení k pobytu za účelem sdílení společné domácnosti (druh-družka). Největší skupinou žadatelů jsou státní příslušníci Alžírsko, Indie, Pákistánu a Vietnamu. (např. při opakovaných žádostech se jednalo o jiné družky nebo druhy, občany České republiky).

Není výjimkou, že v době trvání účelového manželství se narodí dítě, jehož biologickým rodičem není občan České republiky, ale jiný cizinec třetího státu. Dítě získá občanství České republiky a k němu se po rozvodu a následném uzavření již ne účelového sňatku sloučí občan třetího státu, ze kterého se stává rodinný příslušník občana Evropské unie.

Celkem byla pomoc k nelegální migraci vykázána u 372 osob, z toho se jednalo nejčastěji o státní příslušníky **Ukrajiny** (196 osob, tj. 52,7 %), **Vietnamu** (62 osob, tj. 16,7 %) a **Nigérie** (60 osob, tj. 16,1 %).

⁷⁶ Byly také šetřeny trestné činy poškozování cizích práv dle § 209 tr. zákona, spáchaných formou úplatných zápisů do rodných listů dětí, kdy jsou porušována práva dětí zaručená mezinárodní Úmluvou o právech dítěte (č.104/1991 Sb.). Stíhání tr. činů dle § 209 zahrnuje postih obou rodičů, to znamená i cizince, který z těchto podvodných skutků profituje získáním legálního pobytu.

VIII.3 KONTROLNÍ ČINNOST A REPRESIVNÍ OPATŘENÍ

VIII.3.1 Kontrolní činnost PČR

1. Služba cizinecké policie

Jedním z nástrojů potírání nelegální migrace je intenzivnější provádění kontrol dodržování pobytového režimu cizinců ve vnitrozemí a v příhraničí.

Především se jedná o **pravidelné kontroly** ve vytipovaných objektech s případnou možností zvýšeného výskytu kriminálního jednání s cizineckým prvkem, tzn. akce zaměřené na přístupové komunikace ke státním hranicím, vlaková a autobusová nádraží, tržnice, parkoviště u čerpacích stanic pohonných hmot a dálniční odpočívadla, ubytovací zařízení, stavby, obchodní a nákupní centra, ve večerních hodinách především bary, herny a noční kluby.

Kromě cílených a pravidelných kontrol jsou prováděny **namátkové kontroly** dopravních prostředků a vytipovaných vlaků zejména v blízkosti státních hranic s cílem předcházet a zamezit nelegální migraci. Tyto akce vychází z aktuálního vyhodnocení operativní situace v příslušném místě a zhodnocení případných bezpečnostních rizik. Akce jsou prováděny v součinnosti se službou dopravní policie a ve spolupráci s celními orgány.

Policisté SCP se kromě výše uvedených kontrolních akcí pravidelně účastní **součinnostních dopravně bezpečnostních akcí**, vyhlašovaných rozkazem policejního prezidenta. Hlídky policistů SCP se zde mimo standardních policejních úkolů zaměřují především na cizineckou problematiku. Tyto akce jsou plánovány na základě koordinačních schůzek zástupců Centra služeb pro silniční dopravu, Generálního ředitelství cel, ŘSDP a ŘSCP konaných na Ministerstvu dopravy.

Při **kontrolách ubytovacích zařízení** byly zjišťovány nedostatky při vedení dokumentace o ubytovaných osobách a plnění hlášené povinnosti. Ubytovatelé doklady o zajištěném ubytování často vydávají formálně nebo účelově, pouze jako náležitost žádosti o vízum, či povolení k pobytu. Je pravděpodobné, že majitelé těchto objektů za zprostředkování dokladu o zajištění ubytování získávají finanční prospěch. Mimo obvyklé případy bylo zjištěno i napodobování podpisů ubytovatelů, pozměňování dokladů o zajištěném ubytování, případně jejich úplné padělání.

Jako problém při společných kontrolách s úřadem práce se jeví nutnost ohlášení kontroly kontrolovaným subjektům s časovým předstihem (minimálně 1 den), což značně omezuje kontrolu cizinců na pracovištích a provozovnách. V konečné fázi se tato kontrola míjí účinkem. Pokud je s pracovníky Celní správy ČR kontrolován na pracovišti cizinec bez povolení k zaměstnání, pracovníci celní správy tuto skutečnost zadokumentují a postupují příslušnému úřadu práce k posouzení, zda cizinec pracoval oprávněně nebo neoprávněně.

V souvislosti s prověřováním legálnosti pobytu osoby na území České republiky jsou vyžadovány **prověrky osob v národních systémech** ostatních zemí Schengenu. Zásadním problémem je komunikace při vedených konzultačních řízeních. Státy, se kterými je toto řízení vedeno, odpovídají v některých případech cca za 2 měsíce. Proto je nutné požadavky urgovat a přerušovat řízení z důvodu dodržení zákonné lhůty.

Kontroly jsou prováděny také např. k žádostem o vízum nad 90 dnů a následně po příjezdu cizinců na území České republiky. Je kontrolováno, zda cizinec nastoupil do zaměstnání, pokud nenastoupil je zasílán poznatek na místně příslušný úřad práce, který následně cizinci povolení k zaměstnání neprodlouží. Pokud je zjištěno, že firma nesídlí na uvedené adrese, je tento poznatek znovu zaslán na úřad práce, který této firmě již nepovolí zaměstnávání cizinců.

Přísnější pobytové kontroly s nasazením většího počtu sil a prostředků a součinnostních partnerů zaměřené na náležitosti cizinců potřebné k pobytu na území České republiky a plnění účelu pobytu měly v prvním pololetí tohoto roku za následek částečný odliv cizinců z některých

problematických objektů a prostor. V příhraničních okresech šlo zejména o velké tržnice a některé noční kluby. Část cizinců se přestěhovala zejména do středních a severních Čech a hl. města Prahy. V závěru roku byla registrována snaha řady z nich o opětovné přestěhování (např. na teritorium Plzeňského nebo Karlovarského kraje). Tento jev převážně souvisí s pracovními možnostmi v jednotlivých regionech.

V roce 2010 realizovala SCP cca **240 tisíc pobytových kontrol**, a to jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními orgány. V porovnání s předchozím rokem došlo ke snížení počtu o více jak 20 tisíc (tj. -7,8 %).⁷⁷ Výrazný pokles (-25,4 %) je evidován u počtu provedených pobytových kontrol ve spolupráci s ostatními složkami PČR a orgány státní správy (Celní správa ČR, úřady práce, česká obchodní inspekce, atd....), což lze zdůvodnit také snižováním počtu pracovníků u těchto složek, a tedy omezením spoluúčasti v této oblasti.

K poklesu došlo také u počtu zkontrolovaných ubytovacích zařízení (-14,0 %), kdy hlavním důvodem je skutečnost, že cizinci v posledních letech dávají přednost ubytování v soukromých bytech nebo případně soukromých domech než v ubytovacích zařízeních. Tento trend se v poslední době objevuje u státních příslušníků Vietnamu a Ukrajiny. V souvislosti s výše uvedeným vznikají následně problémy samotným majitelům nemovitostí, kdy cizinci často neplatí nájemné, energii a další poplatky spojené s užíváním nemovitostí nebo jsou tyto objekty zneužívány zejména vietnamskou komunitou k výrobě a distribuci OPL (marihuana).

Nárůst je registrován u počtu zkontrolovaných **objektů pro výdělečnou činnost** (+18,3 %), kdy hlavním důvodem tohoto nárůstu je zaměření kontrol na dodržování účelu pobytu vzhledem k monitoringu v souvislosti s hospodářskou krizí.

Kontrolní činnost Služby cizinecké policie – porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	1.1.-31.12. 2010	Meziroční změna	
			v %	absolutní číslo
počet provedených pobytových kontrol celkem	260 789	240 318	-7,8	-20 471
z toho provedeno pobytových kontrol (s jinými útvary - PČR, CS jiné)	10 085	7 523	-25,4	-2 562
počet kontrol ubytovacích zařízení (objektů)	50 733	43 621	-14,0	-7 112
počet kontrol objektů pro výdělečnou činnost	30 600	36 199	18,3	5 599
počet kontrol jiných objektů	146 859	142 245	-3,1	-4 614
počet provedených policejních akcí	4 510	3 612	-19,9	-898
z toho provedeno policejních akcí (s jinými útvary - PČR,CS,jiné)	2 435	2 201	-9,6	-234

Poznámka: zpracováno z Měsíčních výkazů vybraných činností SCP

(z důvodu reorganizace SCP jsou data za rok 2010 neúplná, měsíc prosinec vyplněn částečně)

I nadále je nejefektivnějším krokem v boji proti nelegální migraci kontrolní činnost příslušníků cizinecké policie v terénu. Dosažení uspokojivého stavu v této oblasti je přímo závislé na možnosti nasazení dostatečného počtu policistů. I v případech, kdy nejsou zachyceni cizinci s nelegálním pobytem, jsou ve velkém množství zaznamenány poznatky, podněty k provedení správních řízení pro celní úřady či úřady práce. Pravidelná kontrolní činnost působí jako prevence proti případům nelegálního zaměstnávání a nelegálního pobytu. Účinky realizovaných opatření jsou rovněž patrné ve snižování počtu chyb v evidencích vedených ubytovateli.

⁷⁷ Statistiky z oblasti pobytových kontrol byly ukončeny zhruba v polovině prosince.

2. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

V roce 2010 nedošlo k výrazným změnám při páchání trestného činu obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování. Česká republika je cílovou zemí pro osoby z bývalého SSSR, Rumunska, Bulharska, Slovenska, Vietnamu, Indie, Číny, Mongolska a dalších asijských zemí. Pod záminkou práce s dobrým výdělkem jsou lidé získáváni na práci v České republice prostřednictvím organizovaných skupin, které jim zařídí legální vstup na území České republiky. Po příjezdu do České republiky jsou jim odebrány pasy a musí vykonávat podřadnou práci, většinou fyzicky náročnou, za minimální nebo žádný plat. **V roce 2010 se v několika případech výše uvedené jednání potvrdilo a pachatelé jsou prověřováni nebo stíháni pro trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. c) trestního zákoníku.** Vždy se jednalo o organizovanou skupinu pachatelů působící většinou v několika státech. Často se zločinecké skupiny tváří jako legální agentury zprostředkování práce.⁷⁸ Byly zjištěny informace o napojení zločineckých skupin na státní orgány při legalizaci pobytu na území České republiky a zajišťování pracovních dokladů.

K potencionálním obětím nucené práce je nutné zdůraznit, že se na tomto velmi lukrativním způsobu vykořisťování v minulém období výrazně podepsala hospodářská krize, kdy z důvodu ztráty trhů tovarů přestal být zájem i o manuální pracovní sílu, byť levnou. Snahu nechat odcestovat nezaměstnané cizince - potencionální pachatele trestné činnosti, z našeho území, výrazně neovlivnil ani program dobrovolných návratů, neboť nezaměstnaní cizinci nadále zůstávali a zůstávají v České republice v naději, že získají práci a budou moci splácet své dluhy spojené s jejich pobytem a prací v České republice. Naštěstí se nepotvrdily prognózy, že nezaměstnaní cizinci z důvodu insolventnosti budou páchat ve velkém trestnou činnost, zejména pouliční násilnou a majetkovou. Dle poznatků ÚOOZ SKPV PČR k tomu přispěla i soudržnost jednotlivých komunit, které nemají zájem na sebe upoutávat pozornost ze strany státních orgánů. Této skutečnosti využívají zaměstnavatelé a cizince zaměstnávají bez platných povolení, ve velmi nuzných podmínkách s vědomím, že cizinec nemá jinou možnost výběru a závislost na zaměstnavateli nebo zprostředkovateli práce se projevuje hrozbou ztráty zaměstnání a z něj plynoucí sociální nejistoty.

V roce 2010 byl **realizován jeden případ mezinárodně organizované zločinecké skupiny**, působící na území České republiky, Slovenska, Vietnamu, Francie. Zločinecká skupina byla složena ze státních příslušníků Vietnamu, Slovenska a České republiky. **Páchaná trestná činnost byla právně kvalifikována jako trestné činy dle § 340 trestního zákoníku organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a § 361 trestního zákoníku - účast na organizované zločinecké skupině. Celkem bylo zadrženo 23 podezřelých osob (6 ČR, 13 FR, 4 SR), proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání.**

Další případy jsou v rozpracování, a to ve fázi šetření nebo prověřování. Jedná se o zločinecké skupiny z řad vietnamské, nigerijské a arabské komunity.

V rámci operativně pátrací činnosti dochází s policisty služby cizinecké policie k součinnostním pobytovým kontrolám s cílem monitoringu zájmových prostředí ve vztahu na organizování nelegální migrace.

⁷⁸ Jako rozšiřující forma této trestné činnosti se projevil nábor bezdomovců a dalších sociálně slabých jedinců k práci, vykonávané na území Anglie. Pachatelé po dohodě s bezdomovci vyřídí všechny doklady potřebné k vycestování, nejčastěji vozidlem je dovezou do Anglie, kde již mají zajištěnou práci včetně ubytování. Po nástupu do práce pachatelé takovým lidem odebírají výplatu a ti nemohou od „zprostředkovatelů“ odejít. Při snaze odejít je jím vyhrožováno a jsou i fyzicky napadáni. Ve spolupráci s policisty Velké Británie bylo zjištěno, že se jedná o vzrůstající trend, kdy dochází na území Velké Británie ke zneužívání sociálních dávek a úvěrovým podvodům. Tuto trestnou činnost páchají především rodinné klany Rómů z ČR a SR.

VIII.3.2 Kontrolní činnost MPSV, resp. úřadů práce

Přestupky a správní delikty na úseku zahraniční zaměstnanosti jsou uvedeny v § 139 – 140 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolní útvary úřadů práce provedly v roce 2010 celkem **13 865 kontrolních akcí**. Z tohoto počtu kontrolních akcí bylo uskutečněno **2 333 kontrol u zaměstnavatelů**, kteří zaměstnávali i zahraniční pracovníky (což činí 16,83 % z celkového počtu; nárůst o 435 kontrol oproti roku 2009). Na základě kontrol provedených celními úřady (dále jen „CÚ“) zahájily úřady práce v roce 2010 celkem 530 správních řízení.

V roce 2010 zkontrolovaly úřady práce celkem **14 186 zahraničních pracovníků**, z toho 4 961 žen. Při kontrolách byl **zjištěn výkon nelegální práce 1 797 cizinců**, kteří mají povinnost mít platné povolení k zaměstnání⁷⁹ a pobytové oprávnění, a u **4 435 cizinců**, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, **nesplnil zaměstnavatel svoji informační povinnost vůči úřadu práce** (ustanovení § 87 zákona o zaměstnanosti) o nástupu do zaměstnání. U obou kategorií pochybení tak nastal pokles, neboť v roce 2009 byl zjištěn výkon nelegální práce u 3 170 osob a u 4 916 osob nesplnil zaměstnavatel svoji informační povinnost.

Ve sledovaném období kontrolovaly úřady práce rovněž dodržování **ustanovení § 88** zákona o zaměstnanosti, který zaměstnavatelům stanoví povinnost písemně informovat příslušný úřad práce, jestliže cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání nebo zelená karta, nenastoupil do práce nebo ukončil zaměstnání před uplynutím doby, na kterou bylo povolení vydáno. **Nedodržení této informační povinnosti zaměstnavatelem bylo zjištěno celkem v 1 215 případech** (v 533 případech neohlásili zaměstnavatelé úřadu práce nenastoupení cizince do zaměstnání a u 682 cizinců neoznámili zaměstnavatelé úřadu práce předčasné ukončení zaměstnání cizince).

Z porovnání údajů z roku 2010 s předchozími obdobími vyplývá **početní převaha** a zejména **vzrůstající tendence** neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků (jejich podíl na celku všech zjištěných pochybení na úseku zahraniční zaměstnanosti činil v roce 2006 – 55,10 %, v roce 2007 – 56,55 %, v roce 2008 – 64,05 %, v roce 2009 – 60,80 % a v **roce 2010 – 71,16 %**).

V roce 2010 uložily úřady práce za porušení povinností na úseku zaměstnávání zahraničních pracovníků **zaměstnancům 169 pokut v celkové výši 426 500,- Kč** a **zaměstnavatelům 1 071 pokut v celkové výši 44 556 600,- Kč**. Ve vztahu k zaměstnavatelům tak došlo k navýšení počtu pokut o 92 (v roce 2009 bylo uloženo 979 pokut v celkové výši 46 700 200,- Kč).

Podle státní příslušnosti se k nejpočetnější skupině nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků řadí státní příslušníci Slovenska s počtem 2 241 neohlášeně zaměstnávaných osob, u nichž došlo oproti roku 2009 k poklesu o 757 osob. Následují státní příslušníci Ukrajiny s celkovým počtem 1 516 nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných osob. Uvedené představuje neměnnou skutečnost v porovnání s údaji v předcházejících letech a je třeba na tuto skutečnost nahlížet rovněž v souvislosti s nejvyšším početním zastoupením pracovníků z těchto obou uvedených států na trhu práce v České republice. Další početnou skupinu zjištěných nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků představují státní příslušníci Vietnamu s počtem 556 osob.

S početním odstupem následovali další nelegálně i neohlášeně zaměstnávaní zahraniční pracovníci z Polska (490 osob), Bulharska (303 osob), Mongolska (242 osob), Rumunska (236 osob), Moldavska (79 osob), Číny (69 osob), Německa (67 osob) a Ruska (66 osob).

⁷⁹ Pochybení se týkalo 484 zaměstnavatelů, což představuje 20,75 % z celku kontrolovaných zaměstnavatelů.

Přehled pořadí 10. nejpočetnějších skupin nelegálně a neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků podle státní příslušnosti v roce 2010 v porovnání s lety 2007-2009

Stav k 31.12	2010		2009		2008		2007	
1.	<i>Slovensko</i>	2 241	<i>Slovensko</i>	2 998	<i>Slovensko</i>	2 056	<i>Slovensko</i>	1 418
2.	<i>Ukrajina</i>	1 516	<i>Ukrajina</i>	1 517	<i>Ukrajina</i>	1 302	<i>Ukrajina</i>	1 292
3.	<i>Vietnam</i>	556	<i>Vietnam</i>	1 205	<i>Vietnam</i>	1 183	<i>Polsko</i>	380
4.	<i>Polsko</i>	490	<i>Polsko</i>	735	<i>Polsko</i>	707	<i>Vietnam</i>	296
5.	<i>Bulharsko</i>	303	<i>Mongolsko</i>	383	<i>Bulharsko</i>	434	<i>Moldavsko, Bulharsko</i>	105
6.	<i>Mongolsko</i>	242	<i>Bulharsko</i>	333	<i>Rumunsko</i>	321	<i>Rumunsko</i>	77
7.	<i>Rumunsko</i>	236	<i>Rumunsko</i>	303	<i>Mongolsko</i>	149	<i>Čína</i>	40
8.	<i>Moldavsko</i>	79	<i>Moldavsko</i>	241	<i>Moldavsko</i>	100	<i>Mongolsko</i>	19
9.	<i>Čína</i>	69	<i>Uzbekistán</i>	59	<i>Čína</i>	50	<i>Rusko</i>	16
10.	<i>Německo</i>	67	<i>Německo</i>	57	<i>Uzbekistán</i>	33	<i>Německo</i>	15

Zdroj: MPSV ČR

V roce 2010 pracovalo nelegálně podle **ustanovení § 5 písm. e) bod 2** zákona o zaměstnanosti **nejvíce** zahraničních pracovníků ve **stavebnictví** (753 osob), dále v oblasti zahrnující **administrativní a podpůrné činnosti** (385 osob), ve **zpracovatelském průmyslu** (278 osob) a v kategorii **velkoobchod, maloobchod, činnosti zahrnující opravy a údržbu motorových vozidel** (159 osob).

Výskyt porušení § 89 zákona o zaměstnanosti podle ekonomické činnosti zaměstnavatele

CZ NACE zaměstnavatele		Právní forma				
Sekce/oddíl	Název	Společnost s ručením omezeným	Veřejná obchodní společnost	Akciová společnost	Družstvo	celkem za sekci
A 01	Zemědělství, myslivost	2			15	17
A 02, 03	Lesnictví a rybářství				1	1
B	Těžba, dobývání	1				1
C	Zpracovatelský průmysl	5			37	42
D	Výroba elektřiny, plynu, tepla, klimatizace vzduchu					
E	Zásobování vodou, odpadní vody, odpady					
F	Stavebnictví	27	2		87	116
G	Velkoobchod, maloobchod opravy a údržba motorových vozidel	10				10
H	Doprava a skladování					
I	Ubytování, stravování a pohostinství	8			1	9
J	Informace a komunikace				2	2
K	Peněžnictví a pojišťovnictví					
L	Nemovitosti	3			10	13
M	Věda, výzkum, technika					
N	Administrativní a podpůrné činnosti	6				6
O	Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení					
P	Vzdělávání					
Q	Zdravotnictví a sociální péče					
R	Kultura, zábava, rekreace					
S	Ostatní činnosti					
T	Domácnosti zaměstnávající personál					
U	Exteritoriální organizace a spolky					
Celkem 217 osob z toho:		62	2	0	153	217

Pramen: MPSV ČR

Ustanovení § 89 zákona o zaměstnanosti stanoví, že plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem

družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo je pro účely zahraniční zaměstnanosti považováno za zaměstnání, ke kterému je vyžadováno povolení k zaměstnání.⁸⁰ Při kontrolních akcích bylo ve sledovaném období **zjištěno celkem 217 osob, u kterých bylo prokázáno nedodržení této povinnosti** (v roce 2009 byl počet výrazně vyšší – 379 osob). Nejčteněji se porušení dopouštěla družstva (153 osob).

V roce 2010 se na počtu podaných podnětů ke kontrolním akcím na úseku zahraniční zaměstnanosti a přímé účasti na těchto kontrolách nejvíce podílely inspektoráty cizinecké policie (dále jen „ICP“) a CÚ. ICP celkem podaly 308 podnětů ke kontrole a spolu s úřady práce se zúčastnily při 541 kontrolních akcích. CÚ podaly ve stejném období celkem 243 podnětů ke kontrole a zúčastnily se kontroly ve 320 případech. Z uvedeného vyplývá, že se na celkovém počtu 2 333 provedených kontrolních akcí ICP podílely svými podněty k jejich provedení 13,20 % a svojí účastí ve 23,19 %. CÚ se podněty ke kontrolám podílely 10,42 % a účastnily se v 13,72 %. Kontrolních akcí se v menší míře zúčastňují i další státní orgány. V roce 2010 lze při kontrolách zaznamenat oproti roku 2009 nárůst účastí zejména pracovníků oblastních inspektorátů práce (účast při 127 kontrolách) a útvarů České správy sociálního zabezpečení (účast při 68 kontrolách).

Vyhodnocení kontrolní činnosti úřadů práce v roce 2010

Rekapitulace – rok 2010	
Celkový počet provedených kontrol	13 865
z toho počet kontrol u zaměstnavatelů zaměstnávající zahraniční pracovníky (cizince a občany EU/EHP/ESVO)	2 333
z toho provedeno kontrol z podnětu:	
z podnětu Úřadu práce	1 584
z podnětu Služby cizinecké policie	308
z podnětu Živnostenského úřadu	14
z podnětu Finančního úřadu	0
z podnětu Oblastního inspektorátu práce	9
z podnětu orgánů celního úřadu	243
z podnětu Policie ČR (vyjma Služby cizinecké policie)	19
z podnětu jiného	173
Výsledky kontrol a spoluúčast kontrolních orgánů	
Počet zkontrolovaných zahraničních pracovníků celkem	14 186
z toho zjištěno celkem pochybení (z toho nelegálně + nezdokumentovaně * zaměstnané osoby)	6 232 (1 797 + 4 435)
Počet uložených pokut celkem	1 240
z toho uloženo pokut zaměstnancům + zaměstnavatelům	169 + 1 071
Výše uložených pokut v Kč	44 983 100
z toho výše pokut zaměstnancům + zaměstnavatelům	426 500 + 44 556 600
Počty kontrol provedených za spoluúčasti:	
Služby cizinecké policie	541
Živnostenského úřadu	9
Finančního úřadu	9
Oblastního inspektorátu práce	127
Celního úřadu	320
Policie ČR (vyjma Služby cizinecké policie)	11
Okresní správa sociálního zabezpečení	68
Ministerstvo práce a sociálních věcí	3
Městská policie	2

Poznámka : * nedodržení informační povinnosti zaměstnavatelem (§ 87)

⁸⁰ Cizinec, který je v ČR členem družstva a pro družstvo vykonává práci vyplývající z předmětu činnosti družstva, nemusí mít uzavřen pracovněprávní vztah v případech, kdy nejde o závislou práci. Pro účely monitoringu situace na trhu práce se však i u těchto lidí vyžaduje, aby měli povolení k zaměstnání.

Zvýšená pozornost byla věnována také kontrole na úseku zprostředkování zaměstnání. V roce 2010 bylo provedeno **508 kontrol a bylo uděleno 264 pokut agenturám práce** (o 111 více než v roce 2009) v celkové výši 12 897 500,- Kč. V roce 2009 bylo uskutečněno 674 kontrol agentur práce a uloženo 153 pokut v celkové výši 22 330 000,- Kč.

K větší efektivitě kontrol prováděných na úseku zaměstnanosti a pracovněprávních vztahů by mělo přispět zavedení povinnosti písemné formy u dohody o provedení práce, které s účinností od 1. 1. 2011 obsahuje novela zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Všechny formy smluv, kterými se zakládá pracovněprávní vztah, tak nyní budou muset mít písemnou podobu. Na základě výše uvedené novely zákona o zaměstnanosti mohou od počátku roku 2011 kontrolovat celní úřady i dodržování oznamovacích povinností zaměstnavatelů vůči úřadům práce.

VIII.3.3 Kontrolní činnost MPO, resp. živnostenských úřadů

Ve vztahu k cizincům vedeným v živnostenském rejstříku Ministerstvo průmyslu a obchodu průběžně zajišťuje provádění kontrolní činnosti živnostenskými úřady jak vůči zahraničním fyzickým osobám, tak vůči právnickým osobám s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničním právnickým osobám. Živnostenské úřady v dané oblasti spolupracují s dalšími dozorovými orgány, zejména s orgány Služby cizinecké policie. Dále plní signalizační povinnost v dané oblasti vůči orgánům Služby cizinecké policie, krajským soudům, finančním úřadům, správám sociálního zabezpečení, úřadům práce a dalším úřadům.

V roce 2010 provedly obecní živnostenské úřady České republiky **3 597 kontrol zahraničních fyzických osob** a dále provedly kontrolu **1 301 právnických osob** s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob. **Celkem provedly živnostenské úřady kontrolu 4 898 těchto zahraničních subjektů.** Nejvíce kontrol bylo provedeno v hlavním městě Praze - celkem 999 subjektů, dále pak ve Středočeském kraji - 678 subjektů a v kraji Plzeňském - 469 subjektů.

Při 3 597 kontrolách **zahraničních fyzických osob** bylo **zjištěno 2 264 porušení živnostenského zákona** a zákonů souvisejících s podnikáním, za což byly uloženy pokuty ve výši 2 552 400,- Kč. Dále bylo ve **226 případech** sankčně **zrušeno živnostenské oprávnění** a dále ve **39 případech** sankčně **pozastaveno provozování živnosti.** Nejvíce kontrol zahraničních fyzických osob bylo provedeno v Plzeňském kraji - 432 zahraničních fyzických osob, dále pak v hlavním městě Praze - 428 zahraničních fyzických osob a ve Středočeském kraji - 417 zahraničních fyzických osob.

Pokud jde o kontrolu **1 301 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu**, resp. zahraničních právnických osob v roce 2010, bylo při těchto kontrolách zjištěno **675 porušení živnostenského zákona**, za což byly uloženy pokuty ve výši 1 601 900,- Kč, dále bylo v **57 případech** sankčně **zrušeno živnostenské oprávnění** a v **81 případech** sankčně **pozastaveno provozování živnosti.** Nejvíce kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob bylo provedeno v hlavním městě Praze celkem - 571 právnických osob, dále pak ve Středočeském kraji - 261 právnických osob a v kraji Karlovarském - 81 právnických osob.

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a případné jejich sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

VIII.3.4 Kontrolní činnost Celní správy ČR

Výsledky kontrolní činnosti orgánů Celní správy ČR (dále jen „CS ČR“) v roce 2010 ukázaly, že k porušování právních předpisů cizinci docházelo zejména v těchto oblastech:

- zaměstnávání cizinců,
- přeprava, skladování a prodej výrobků podléhajících spotřební dani (tabákové výrobky, lihoviny),
- stánkový prodej (kontroly prioritně zaměřeny na ochranu práv duševního vlastnictví),
- trestné činnosti.

Kontroly zaměstnávání cizinců

V roce 2010 provedly celní úřady samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy **celkem 1 660 kontrol** dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, v jejichž průběhu bylo **zkontrolováno 6 325 cizinců**. Z celkového počtu zkontrolovaných cizinců vyslovily celní úřady u 2 008 osob důvodné podezření z výkonu nelegální práce dle ustanovení § 5 zákona o zaměstnanosti. Mezi nejpočetnější skupiny cizinců podezřelých z porušování zákona o zaměstnanosti patřili státní příslušníci Ukrajiny (1 199 osob), Vietnamu (539), Moldavska (107), Mongolska (38) a Číny (35). V případě 54 kontrolovaných cizinců vzniklo podezření z porušení zákona o pobytu cizinců. Z výše uvedeného počtu kontrol provedených celními úřady bylo v 640 případech (38,6 %) konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti.

V roce 2010 se v 619 případech na kontrolní činnosti celních úřadů podílely také jiné složky státní správy České republiky. Jednalo se zejména o kontroly uskutečněné ve spolupráci se Službou cizinecké policie PČR a úřady práce.

Nejvíce kontrol zaměřených na zaměstnávání cizinců bylo CS ČR provedeno v oblastech (skupinách vykonávaných činností) stavebnictví (464), služeb stravovacích a ubytovacích (349) a obchodu včetně tržnic (309). Dále byly uskutečněny kontroly např. v oblastech ostatních služeb (88), zpracovatelského průmyslu včetně automobilového (59), potravinářství a výroby tabákových výrobků (57), výroby kovů a kovovýroby (51), zpracování dřeva a výroby dřevařských výrobků s výjimkou těžby dřeva a školkařství (44) a zemědělství (27).

Největší počet cizinců byl zkontrolován zejména v oblastech stavebnictví (1 440 osob), služeb stravovacích a ubytovacích (869), obchodu včetně tržnic (727), potravinářství a výroby tabákových výrobků (585), zemědělství (468) a zpracovatelského průmyslu včetně automobilového průmyslu (444).

Vedle běžných kontrol dodržování povinností podle zákona o zaměstnanosti byly celními úřady za koordinace Generálního ředitelství cel a celních ředitelství v roce 2010 **provedeny dvě celostátní kontrolní akce**. První, uskutečněná v květnu 2010 s názvem GRIL, byla zaměřena na provozovny rychlého občerstvení. Pracovníci celních úřadů během jednodenní akce provedli celkem 105 kontrol, z nichž ve 33 případech (31,4 %) vzniklo důvodné podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. V rámci této akce zkontrolovali celníci 219 cizinců ze třetích zemí pracujících v prostorách kontrolovaných osob. U 60 cizinců (27,4 %) bylo konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. Druhá, dvoudenní celostátní akce s názvem FRÉZIE konaná v říjnu 2010, směřovala na subjekty, v jejichž prostorách byli již v minulosti odhaleni cizinci porušující zákon o zaměstnanosti. Pracovníci celních úřadů provedli 103 kontrol, z nichž ve 49 případech (47,6 %) vzniklo důvodné podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. Prověřili 1 001 cizinců ze třetích zemí, kteří u kontrolovaných subjektů vykonávali práci, přičemž u 265 z nich (26,5 %) zjistili podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. Kontrolní akce FRÉZIE byla z hlediska efektivity výsledků kontrol nejúspěšnější celorepublikovou akcí.

Kontroly v oblasti přeprav, skladování a prodeje tabákových výrobků a lihovin

Kontrolní činnost v oblasti výrobků podléhajících spotřební dani byla v souladu s prioritami skupin mobilního dohledu⁸¹ pro rok 2010 zaměřena v největší míře na přepravu, skladování a prodej tabákových výrobků a lihovin.

V komoditě tabákových výrobků bylo při kontrolách provedených pracovníky mobilního dohledu zaznamenáno celkem 800 případů porušení právních předpisů. Z tohoto počtu se na porušení právních předpisů podíleli cizinci v 337 případech. Nejpočetněji byli zastoupeni státní příslušníci Vietnamu (237 případů), Polska (51 případů) a Německa (25 případů).

Přehled porušení dle jednotlivých státních příslušností v oblasti tabákových výrobků za rok 2010

Státní příslušnost	Počet zjištění	Tabák v kg	Cigarety v ks	Únik v Kč
Bulharsko	2	16 670	4 524 000	41 249 062
Bělorusko	2		4 480	13 395
Německo	25	1,2	21 352	63 758
Francie	1		22 800	72 240
Polsko	51	1002,5	3 181 220	10 586 063
Rumunsko	3		29 000	45 974
Slovensko	4	20	17 140	66 616
Turecko	1		200	553
Ukrajina	11		271 480	742 488
Vietnam	237	561	4 022 177	8 347 562
Celkem cizinci	337	18 255	12 093 849	61 187 711
Celkem (včetně občanů ČR)	800	19 246	16 239 433	73 361 385

V komoditě lihovin bylo při kontrolách provedených pracovníky mobilního dohledu zaznamenáno celkem 718 případů porušení právních předpisů. Z tohoto počtu se na porušení právních předpisů podíleli cizinci v 218 případech. Nejvyšší početní zastoupení měli státní příslušníci Vietnamu (184 případů), následovali státní příslušníci Polska (28 případů), Ukrajiny (4 případy) a Slovenska (2 případy).

Přehled porušení dle jednotlivých státních příslušností v oblasti lihovin za rok 2010

Státní příslušnost	Počet zjištění	Lihoviny v l	Únik v Kč
Polsko	28	3 296	864 462
Slovensko	2	13 177	1 352 433
Ukrajina	4	76	11 834
Vietnam	184	13 450	1 542 758
Celkem cizinci	218	29 999	3 771 487
Celkem (včetně občanů ČR)	718	81 721	10 129 931

Kontrola v oblasti stánkového prodeje

Kontroly v oblasti stánkového prodeje byly i v roce 2010 prioritně zaměřeny na ochranu práv duševního vlastnictví. Celní orgány zajistily v této oblasti celkem 2 640 410 kusů zboží, přičemž 35,9 % z celkového objemu zajištěného zboží bylo zajištěno právě v rámci kontrol stánkového prodeje. Při těchto kontrolách celníci zjistili 132 porušitelů – cizinců, přičemž 123 z nich s vietnamskou státní příslušností.

⁸¹ Skupiny mobilního dohledu – útvary zabývající se vnější kontrolní činností v rámci daných kompetencí s působností po celém území ČR.

Přehled cizinců, u nichž bylo zjištěno zboží podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví v roce 2010

Státní příslušnost	Počet případů
Vietnam	123
Čína	4
Slovensko	3
Makedonie	1
Ukrajina	1

Vysvětlivka: Statistika pachatelů – cizinců vychází z údajů o osobách známých

V rámci informativní kampaně zaměřené na prodejce zabývající se stánkovým prodejem se CS ČR v roce 2010 podílela, ve spolupráci s občanským sdružením Hanoi, na dvou školeních určených pro vietnamskou komunitu žijící v České republice. Předmětem školení bylo informování vietnamské komunity o vybraných kompetencích CS ČR, včetně oblasti ochrany práv duševního vlastnictví. Současně CS ČR v rámci snahy o zvýšení povědomí veřejnosti o rizicích spojených s paděláním aktualizovala informativní leták pro prodejce, který zveřejnila na svých internetových stránkách.

Během kontrol stánkového prodeje v roce 2010 celníci ve čtyřech případech také zjistili omamné a psychotropní látky u osob s vietnamskou státní příslušností. Zajištěno bylo celkem 6,5 g heroinu, 15,5 g pervitinu a 98,3 g marihuany. Mimo vyjmenovaných případů celníci odhalili prodej nebo skladování 2 458 kusů sečných zbraní (nožů, dýk) opatřených nacistickými symboly. Ve dvou případech se jednalo o státní příslušníky Číny a ve dvou případech o státní příslušníky Vietnamu.

Pro úplnost je vhodné zmínit i případy napadení celníků cizinci v roce 2010. Celkem došlo k pěti napadením, z toho ve čtyřech případech byli aktéry státní příslušníci Vietnamu a v jednom případě státní příslušník Slovenska.

Dle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, mají pověřené celní orgány ve vymezených případech postavení policejních orgánů. V souladu s výše uvedeným ustanovením prováděly celní orgány prověřování trestných činů – viz kapitola XI. Trestná činnost cizinců -XI.1 Trestně stíhaní cizinci.

VIII.3.5 Přestupky a správní delikty

Zákon o pobytu cizinců v hlavě XIV. v ustanovení § 156 definuje **správní delikty**, pokuty, příslušnost a pravidla řízení o deliktech. V ustanovení § 157 definuje přestupky, pokuty, příslušnost a další pravidla pro **vyřizování přestupků**. Na řízení o přestupcích podle cizineckého zákona se vztahuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, pokud zákon o pobytu cizinců nestanoví jinak.

V případě přestupků se jednalo zejména o porušování zákona o pobytu cizinců a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění.

V hodnoceném roce bylo útvary PČR Služby cizinecké policie řešeno celkem **103 381 přestupků** (-17 846 přestupků, tj. -17,3 %) a byly **uloženy blokové pokuty v celkové částce 64,4 miliónů Kč**. Z toho bylo zjištěno 39 696 přestupků (-8 738 přestupků, tj.-18,0 %) podle zákona o pobytu cizinců (uloženy blokové pokuty v celkové částce 33,9 milionů Kč) a 63 685 přestupků (-9 108 přestupků, tj. -12,5 %) podle zákona o přestupcích (uloženy blokové pokuty ve výši 30,5 milionů Kč).

Přestupky a správní delikty - porovnání shodného období roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	1.1.-31.12. 2010	Změna oproti předchozímu období	
			v [%]	absolutní číslo
Zjištěno přestupků dle zák. č. 326/1999 Sb.	48 434	39 696	-18,0	-8 738
Celková výše uložených pokut (v Kč)	34 316 629	33 951 920	-1,1	-364 709
Zjištěno přestupků dle zák. č. 200/1990 Sb.	72 793	63 685	-12,5	-9 108
Celková výše uložených pokut (v Kč)	34 221 438	30 494 921	-10,9	-3 726 517
Počet správních deliktů - §156 zák. č. 326/1999 Sb.	1844	1 733	-6,0	-111
Celková výše uložených pokut (v Kč)	85 460 000	85 014 600	-0,5	-445 400

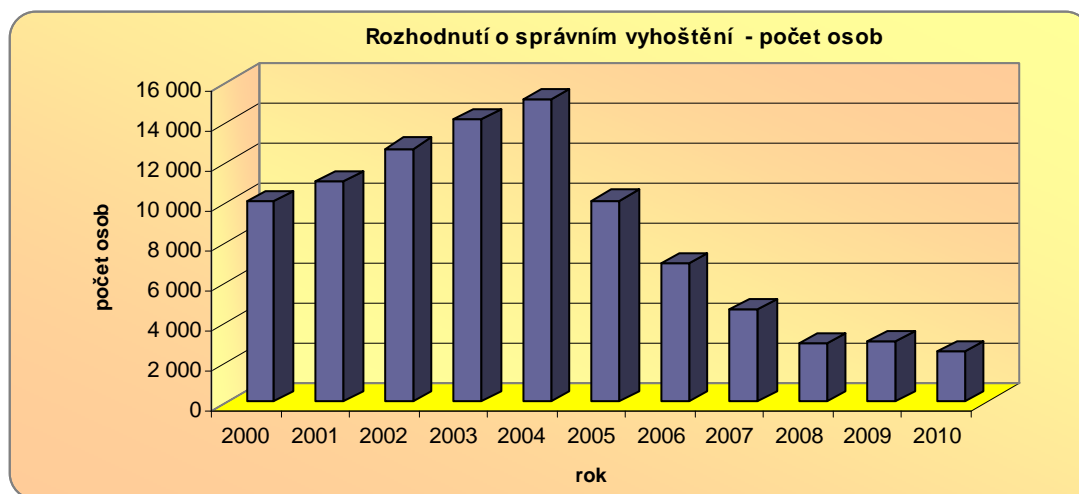
Ve stejném období bylo útvary PČR Služby cizinecké policie řešeno na základě zákona o pobytu cizinců celkem **1 733** (-111 správních deliktů, tj.-6,0 %) **správních deliktů**, kde celková výše uložených pokut dosáhla hodnoty 85 milionů Kč (-450 tis.; tj. -0,5 %).

VIII.3.6 Správní vyhoštění

Správní vyhoštění cizinců upravuje hlava X. zákona o pobytu cizinců. Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby k vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie. Doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie, stanoví policie v rozhodnutí o správním vyhoštění cizince. Zákon o pobytu cizinců přesně definuje případy, kdy je rozhodnutí o správním vyhoštění nevykonatelné.

Vývoj situace v oblasti nelegální migrace je provázán s vývojem počtu cizinců, kterým bylo orgány cizinecké policie vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. Pokud byli cizinci zjištěni při nelegální migraci, byli v odůvodněných případech sankcionováni rozhodnutím o správním vyhoštění.

Ve statistikách počtu cizinců s **vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění** zaevidovaných v roce 2010 do informačního systému CIS byl oproti předcházejícímu roku zaznamenán pokles (**2 507 osob**; -557 osob, -18,2 %). Za posledních deset let se jedná o nejnižší roční počet cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění.

Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, zůstali i v roce 2010 státní příslušníci **Ukrajiny** (1 017 osob; -138 osob, tj. -11,9 %), kteří představovali 40 % z celkového počtu cizinců. Přes uvedené byl u nich zaznamenán největší pokles

ve srovnání s rokem předcházejícím. S velkým odstupem následovali, stejně jako v roce 2009, státní příslušníci **Vietnamu** (306 osob; -57 osob, tj. -15,7 %), třetí pozici obsadili státní příslušníci **Ruska** (152 osob; -14 osob, tj. -8,4 %). Dále se ve zmíněných statistikách umístili státní příslušníci **Mongolska** (144 osob; -80 osob, tj. -35,7 %) a **Číny** (68 osob; +13 osob, tj. +23,6 %), u kterých byl zaznamenán mírný nárůst ve srovnání s rokem 2009. Nárůsty meziročního počtu osob s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění byly zaznamenány rovněž u státních příslušníků Běloruska (47 osob; +12 osob, tj. +34,3 %) a Kyrgyzstánu (45 osob; +9 osob, tj. +25,0 %).

V hodnoceném roce bylo evidováno celkem **3 737 důvodů** rozhodnutí o správním vyhoštění, kdy jedno rozhodnutí o správním vyhoštění může obsahovat více zákonných důvodů. **Převažujícími důvody** pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění byly ve sledovaném období, stejně jako v minulosti, **porušování pobytového režimu** (77,2 % z celkového počtu důvodů), **nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění** (9,3 %) a **porušení zákona o zaměstnanosti** (4,4 %).

V případě nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění může být toto jednání cizince kvalifikováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí.⁸²

Na základě **pravomocného a vykonatelného rozhodnutí o správním vyhoštění** byla jeho **realizace** provedena u **727 cizinců**, což ve srovnání s rokem 2009 představuje nárůst o 103 osob, tj. +16,5 %. Nejčastěji bylo správní vyhoštění realizováno u státních příslušníků **Ukrajiny** (344 osob; +65 osob, tj. +23,3 %), kteří představují téměř polovinu z celkového počtu cizinců, u kterých bylo správní vyhoštění realizováno. Následovali státní příslušníci **Vietnamu** (127 osob; +5 osob, tj. +4,1 %) a **Mongolska** (100 osob; +22 osob, tj. +28,2 %).

V oblasti ověřování totožnosti a zabezpečení vydání cestovních dokladů cizincům z důvodu zabezpečení realizace správního vyhoštění nedošlo za hodnocené období k zásadním změnám oproti roku 2009. I nadále přetrvávají problémy při ověřování totožnosti a vydávání cestovních dokladů zastupitelskými úřady pro státní příslušníky Číny, Ruska, Uzbekistánu a Kazachstánu. Zastupitelské úřady těchto států na některé žádosti oddělení pobytového režimu cizinců ŘSCP o ověření totožnosti a vydání náhradního cestovního dokladu nereagovaly i přes mnohé urgencye a jednání. Další problémy jsou se státními příslušníky Iráku a Afghánistánu, kdy zastupitelské úřady ověří totožnost pouze v případě, že o to cizinec požádá sám. V případě, že nepožádá, tak odmítají provést ověření totožnosti a vydání náhradního cestovního dokladu. V daném případě se cizinci vystavuje cestovní průkaz totožnosti (CPT) a osoby jsou vráceny v rámci společných letů s agenturou Frontex, nebo za spolupráce Armády České republiky. Pokud se týká žádostí o ověření totožnosti, tak bylo v roce 2010 podáno celkem 343 žádostí, z toho nejvíce v případě státních příslušníků Ukrajiny (152) a Vietnamu (69).

⁸² Podrobněji je uvedeno v kapitole XI.1. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCI

VIII.3.7 Trest vyhoštění

Trest vyhoštění z území České republiky⁸³ je ukládán soudy pachatelům, kteří nejsou občany České republiky, a to jako trest samostatný, nebo vedle jiného trestu dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Soud může uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou.

V roce 2010 **uložily soudy** v trestním řízení **trest vyhoštění**^{84a} podle ustanovení § 80 zákona č. 40/2009 Sb., jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu **1 059 cizincům**. Počet osob s uložený trestem vyhoštění se oproti roku 2009 snížil o 27,7 % (v absolutních číslech se jedná o -405 osob s uloženým trestem vyhoštění).

Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky **Slovenska** (244 osob; -121 osob, tj. -33,2 %). Jejich podíl v hodnoceném roce dosáhl hodnoty 23,0 %. Dále následovali státní příslušníci **Ukrajiny**, kteří z celkového počtu tvořili 21,3 % (226 osob; -192 osob, tj. -45,9 %) a **Vietnamu** (108 osob; -22 osob, tj. -16,9 %), kteří se na celkovém počtu podíleli 10,2 %.

Trest vyhoštění byl **realizován** celkem u 347 cizinců (-53 osob, tj. -13,3 %). Realizace soudního vyhoštění byla provedena nejvíce u státních příslušníků **Slovenska** (99 osob; -15 osob, tj. -13,2 %), **Ukrajiny** (86 osob; -48 osob, tj. -35,8 %) a **Vietnamu** (41 osob; -6 osob, tj. -12,8 %).

Z důvodu ucelené informace uvádíme, že k trestnímu stíhání mimo území České republiky bylo vydáno 212 cizinců a 43 cizinců bylo předáno k výkonu trestu odnětí svobody.

Služba cizinecké policie kladně hodnotí spolupráci při realizaci trestu vyhoštění s dalšími útvary Policie České republiky, Ministerstvem spravedlnosti a Vězeňskou službou České republiky.

⁸³ Údaje k trestu vyhoštění jsou v materiálu uváděny jako doplňující informace k údajům o cizincích vyhoštěných na základě správního rozhodnutí.

^{84a} Dle zaevidování v informačním systému CIS.

VIII.3.8 Zařízení pro zajištění cizinců

Ke dni 31. prosince 2010 provozovala Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra⁸⁴ **dvě zařízení pro zajištění cizinců** v nichž je cizinec povinen se zdržovat na základě rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění, a to v **Poštorné** (Jihomoravský kraj) a **Bělé pod Bezdězem** (Středočeský kraj).

Ubytovací kapacita zařízení pro zajištění cizinců byla ke stejnému datu celkem **434 lůžek**.

ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Policisté nadále vykonávají službu v těchto zařízeních v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců (úkony spojené s příjmem cizinců do zařízení, střežení zpřísněného režimu, střežení cizinců v případě hospitalizace v nemocnicích na neuzavřených odděleních aj.).

V roce 2010 bylo umístěno do zařízení **celkem 745 cizinců**, oproti roku 2009 došlo k výraznému snížení počtu, a to o 312 osob (tj. -29,5 %). Důvodem tohoto snížení je hlavně pokles zjištěných osob při nelegální migraci. Z celkového počtu bylo **513 osob** (tj. 68,9 %) umístěno do zařízení pro zajištění cizinců **Bělá-Jezová** a **232 osob** do zařízení pro zajištění cizinců **Poštorná**.

Nejvíce osob (555 osob, tj. 74,5 %) bylo umístěno do zařízení pro zajištění cizinců dle ustanovení § 129 zákona o pobytu cizinců, a to z důvodu readmisního řízení (478 osob) a z důvodu dublinského řízení (77 osob). Dále byli cizinci umísťováni dle ustanovení § 124 a 124a zákona o pobytu cizinců za účelem správního vyhoštění (183 osob, tj. 24,6 %) a § 124b za účelem jejich vycestování z /země České republiky (7 osob).

Z hlediska státních příslušností prošlo ve sledovaném roce zařízeními nejvíce státních příslušníků **Ukrajiny** (342 osob; tj. 45,9 %), u kterých je vykázán drobný meziroční nárůst (+11 osob, tj. +3,3 %). S velkým odstupem ve statistice následovali státní příslušníci **Vietnamu** (115 osob, tj. 15,4 %; -55 osob, tj. -32,4 %), **Mongolska** (40 osob, tj. 5,4 %; -26 osob, tj. -39,4 %), **Ruska** (40 osob, tj. 5,4 %; -90 osob, tj. -69,2 %) a **Moldavska** (34 osob, tj. 4,6 %; -18 osob,

⁸⁴ Na základě zákona č. 428/2005 Sb., kterým byl novelizován zákon o pobytu cizinců, bylo oprávnění ke zřizování a provozování zařízení pro zajištění cizinců převedeno z Policie České republiky na Ministerstvo vnitra. V rámci ministerstva byla tímto úkolem pověřena Správa uprchlických zařízení.

tj. -34,6 %). Těchto pět státních příslušností se podílelo cca 75 % na celkovém počtu umístěných cizinců.

Zařízení pro zajištění cizinců – TOP 10, porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem osob	1 057	100,00	745	100,00	-29,5	-312
z toho TOP 10						
Ukrajina	331	31,3	342	45,9	3,3	11
Vietnam	170	16,1	115	15,4	-32,4	-55
Mongolsko	66	6,2	40	5,4	-39,4	-26
Rusko	130	12,3	40	5,4	-69,2	-90
Moldavsko	52	4,9	34	4,6	-34,6	-18
Bělorusko	18	1,7	17	2,3	-5,6	-1
Čína	29	2,7	16	2,1	-44,8	-13
Turecko	12	1,1	14	1,9	16,7	2
Nigérie	18	1,7	11	1,5	-38,9	-7
Gruzie	112	10,6	8	1,1	-92,9	-104

Vysvětlivka: *řazeno podle nejvyšší hodnoty aktuálního období

Poznámka: Údaje zpracovány z podkladů ŘSCP PČR

Z výše uvedeného počtu umístěných cizinců **bylo zajištění** v zařízení pro zajištění cizinců **ukončeno** ke dni 31. prosince 2010 celkem u **635 cizinců**.

Z uvedeného počtu:

- předáno **podle mezinárodní smlouvy (readmise)** bylo **357 osob** (tj. 56,2 % z celkového počtu propuštěných osob); nejvíce osob bylo v rámci readmise předáno na Ukrajinu (245 osob), do Vietnamu (54) a Moldavska (28);
- předáno podle **Dublinkého nařízení** bylo **83 osob** (tj. 13,1 %);
- **správní vyhoštění 69 osob**;
- **v souvislosti s uplynutím lhůty pro zajištění** stanovené ustanovením § 125 zákona o pobytu cizinců⁸⁵ bylo ze zařízení pro zajištění cizinců **propuštěno 52 osob**⁸⁶;
- u **33 osob zanikl důvod pro zajištění**;
- **32 osob** bylo propuštěno z důvodu **probíhajícího řízení o mezinárodní ochraně**.⁸⁷

Ve sledovaném roce byla **průměrná doba zajištění** u výše uvedených osob 82,4 dne.

⁸⁵ Na základě uvedeného ustanovení doba zajištění nesmí překročit 180 dnů a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody. V případě cizince mladšího 18 let nesmí doba zajištění překročit 90 dnů.

⁸⁶ Problémy související s ověřováním totožnosti a zabezpečením vydání cestovních dokladů cizincům z důvodu zabezpečení realizace správního vyhoštění jsou uvedeny v kapitole VIII.3.6. *Správní vyhoštění*.

⁸⁷ Cizinec zajištěný v zařízení má možnost podat žádost o mezinárodní ochranu do 7 dnů od poučení o této možnosti. I přes podanou žádost zůstává cizinec v zařízení do pravomocného rozhodnutí ve věci azylu, resp. do skončení zákonné lhůty pro zajištění.

IX. Readmisní smlouvy a dobrovolné návraty

IX.1 SMLUVNÍ VZTAHY

Readmisní smlouvy představují jeden z předpokladů úspěšného boje s nelegální migrací a efektivní realizace nuceného návratu osob do země jejich původu.

Význam readmisních smluv spočívá dále v tom, že jsou jimi stanovena přesná pravidla a lhůty pro ověřování totožnosti osob a následně pravidla pro postup při předání takové osoby, jakmile jsou splněny podmínky pro její zpětné předání dle vnitrostátních právních předpisů.

Nelze spoléhat na mezinárodní obyčejové právo, dle kterého by měl každý stát umožnit návrat vlastnímu občanovi na své výsostné území, a proto readmisní smlouvy takovou povinnost smluvně zajišťují (za podmínky, že osoba je občanem žádaného státu a že stát potvrdí její státní občanství). Smlouvy pak dále obsahují další podmínky předávání osob, které celý tento proces zjednoduší a urychlí (např. stanovení důkazních prostředků, kterými se státní občanství států smluvních stran dokazuje, vystavování cestovních dokladů atd.), aby dotčené osoby byly omezovány na svobodě co nejkratší možnou dobu.

V případě neexistence readmisní dohody probíhá proces navrácení osoby prostřednictvím zastupitelských úřadů příslušných států. Úroveň spolupráce jednotlivých zastupitelských úřadů je však různá. Ne vždy se policie setkává se vstřícným přístupem ke spolupráci. Ministerstvo vnitra (dále jen „MV ČR“) proto usiluje o sjednání readmisních smluv zejména s těmi státy, které buď produkují nejvíce nelegálních migrantů anebo jejichž úřady při vracení nelegálních migrantů příliš nespolupracují.

Readmisní smlouvy řeší i podmínky vracení občanů třetích států (tj. osob, které nejsou státními občany smluvních stran), kteří na území smluvního státu vstoupili neoprávněně z území druhého smluvního státu. V případě vlastních občanů a smluvně určeného okruhu občanů třetích států se readmisní smlouvy vztahují i na případy, kdy tyto osoby vstoupily sice oprávněně na území druhého smluvního státu, avšak přestaly splňovat pobytové podmínky (zanikla platnost oprávnění k pobytu). Většina readmisních smluv pak řeší i otázky policejních průvozů.

Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí MV ČR aktivity třemi směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise EU při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy a také k těmto unijním readmisním dohodám sjednává bilaterální protokoly.

Aktuálně má Česká republika sjednány readmisní smlouvy s 13 státy. Jedná se o všechny sousední státy (Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko) a dále o Slovinsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Moldávii, Vietnam, Kanadu a Arménii (smlouva vstoupila v platnost dne 1. dubna 2011).

V roce 2010 MV ČR **jednalo o bilaterální readmisní smlouvě** a o prováděcím protokolu k této smlouvě s **Kazachstánem**. Texty byly odsouhlaseny a smlouva byla den 23. února 2011 v Praze podepsána, v současné době je v Parlamentu ČR projednáván návrh na její ratifikaci. Z iniciativy **Kosova** se uskutečnilo ve dnech 9. a 10. listopadu 2010 jednání delegací MV ČR a MV Kosova, v rámci kterého došlo k odsouhlasení textu readmisní smlouvy i prováděcího protokolu k ní. Text je ve fázi přípravy k podpisu. Dále byl zpracován návrh textu readmisních smluv s **Mongolskem, Indií a Uzbekistánem** (návrhy smluv byly předány druhým smluvním stranám na počátku roku 2011). Sjednání readmisní smlouvy s Mongolskem považuje MV ČR za prioritu pro rok 2011. Readmisní dohoda se **Švýcarskem** vstoupí v platnost dne 1. června 2011.

Na úseku unijních readmisních dohod zahájilo MV ČR jednání o prováděcím protokolu k unijním readmisním dohodám s **Ukrajinou** a pokračovalo v jednáních s **Černou Horou**.

Ve dnech 17. – 18. listopadu 2010 byla v Kyjevě vedena jednání o prováděcím protokolu k unijní readmisní dohodě s Ukrajinou. Text prováděcího protokolu byl na pracovní úrovni projednán, a je ve fázi přípravy k podpisu.

Ve dnech 29.11. – 1.12.2010 se v Podgorici uskutečnilo druhé kolo jednání delegací MV ČR a MV Černé Hory k textu prováděcího protokolu k unijní readmisní dohodě (první kolo proběhlo v prosinci 2009 v Praze). Protokol byl podepsán dne 27. dubna 2011 v Podgorici.

Dále MV ČR připravilo ve sledovaném období, v návaznosti na výsledky jednání v prosinci 2009, na kterém byly odsouhlaseny články 1-7 prováděcího protokolu, text zbývajících článků, a tyto předalo ke stanovisku ruské straně. Druhé kolo jednání se uskutečnilo 21. – 22. února 2011, text je v současnosti předložen d vnitroresortního připomínkového řízení.

Zástupce MV ČR se pravidelně účastnil jednání expertů pro readmise v PS Komise. V roce 2010 se projednávaly texty readmisních dohod s Tureckem, Kapverdami, Gruzií (dohoda byla podepsána 22. 11. 2010 a vstoupila v platnost dne 1. 3. 2011), Pákistánem (dohoda vstoupila v platnost dne 1. 12. 2010). K 1. 1. 2011 jsou tedy platné unijní readmisní dohody s Ruskem, Ukrajinou, Albánií, Srbskem, Černou Horou, Makedonií, Bosnou a Hercegovinou, Moldavskem, Srí Lankou, Hongkongem, Macaem a Pákistánem.

V roce 2010 se dále uskutečnila jednání společných readmisních výborů s Ruskem, Ukrajinou, Albánií a Moldavskem, na kterých bylo hodnoceno provádění dohod a řešeny problémy, které se při jejich provádění vyskytly. Zástupce Ministerstva vnitra České republiky se zúčastnil prosincového jednání společného readmisního výboru s Ruskem.

V roce 2010 se začalo jednat o mandátu pro Komisi pro jednání o readmisní dohodě s Běloruskem. V průběhu roku 2010 byla rovněž snaha ukončit jednání o readmisní dohodě s Tureckem. Nadále stagnuje projednávání readmisní dohody s Marokem, Alžírskem a Čínou, k nimž má Komise rovněž mandát. Pokud jde o readmisní dohodu s Čínou, k jejímuž sjednání má Komise mandát, zde jednání nepokročila a s ohledem na požadavek Číny spojit otázku readmisí s otázkou vízové facilitace, resp. zrušení vízové povinnosti pro držitele vybraných kategorií pasů, byla problematika migrace zakomponována do rámcové dohody o partnerství a spolupráci v naději, že Čína bude vstřícnější k jednáním o readmisních ustanoveních. Zatím však ani v tomto směru nedošlo k výraznému pokroku, neboť Čína nyní považuje migrační článek v této kategorii dohod za příliš konkrétní a dává přednost stručnější formulaci s tím, že o readmisi a vízech bude jednáno odděleně v nejbližší době.

MV ČR se v roce 2010 průběžně podílelo formou připomínek na přípravě tzv. migračních klauzulí v dohodách sjednávaných na komunitární úrovni. Jedná se o dohody o volném obchodu, které obsahují výlučné ustanovení o vstupu a pobytu občanů třetích států (tyto dohody jsou v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu). Dále se Česká republika svými připomínkami podílí na smlouvách smíšené povahy (Dohodody o partnerství a spolupráci – tzv. PCA a Rámcové smlouvy) s Filipínami, Vietnamem, Mongolskem, Gruzií, Kazachstánem a Koreou. Ve sledovaném období byly Komisí předloženy Radě návrhy na podpis PCA (Partnership and Cooperation Agreement) s Filipínami, Vietnamem a Mongolskem. Vnitrostátně byl vždy zpracován příslušný materiál do vlády ČR.

V roce 2011 bude MV ČR usilovat zejména o zahájení jednání o bilaterální readmisní smlouvě s Mongolskem, s ohledem na počty nelegálních migrantů z této země, o ukončení jednání o prováděcím protokolu k unijní readmisní dohodě s Ruskem, o podpis readmisní smlouvy s Kosovem a zahájení jednání o prováděcích protokolech k unijním readmisním dohodám se státy západního Balkánu (Albanie, Srbsko) a dále s Moldávií a Gruzií.

MV ČR plánuje rovněž jednat o novelizaci prováděcích protokolů k readmisním smlouvám se sousedními státy s cílem aktualizace jejich některých částí (zejména pokud jde o místa pro překračování hranic).

Nadále bude MV ČR spolupracovat na přípravě smluv uzavíraných v rámci Evropské unie formou účasti svého zástupce na expertních jednáních.

IX.2 PROVÁDĚNÍ READMISNÍCH SMLUV

IX.2.1 Provádění readmisních smluv s nesousedními státy

V rámci readmisní dohody uzavřené EU s Ukrajinou bylo **na Ukrajinu** vráceno 403 státních příslušníků Ukrajiny (z toho proběhla realizace správního vyhoštění u 336 osob a trestu vyhoštění u 67 osob). Pozemní cestou (průvozem) bylo vráceno 399 osob a 4 osoby letecky. Z hlediska pohlaví se v cca 85 % jednalo o muže.

Do Moldávie bylo vráceno v uvedeném roce celkem 35 státních příslušníků Moldávie, a to všichni v rámci realizace správního vyhoštění. Z uvedeného počtu se jednalo o 32 mužů a 3 ženy. Všechny osoby byly vráceny letecky, z toho jedna s bezpečnostním doprovodem.

Celkem 14 občanů bylo vráceno **do Ruska**. Jednalo se o 8 případů realizace správního vyhoštění a 6 případů trestu vyhoštění. Z hlediska pohlaví se jednalo o 13 mužů a 1 ženu. Všechny osoby byly vráceny letecky, z toho 2 s bezpečnostním doprovodem.

Dále bylo z území České republiky letecky readmitováno **do Vietnamu** 142 státních příslušníků Vietnamu, z toho proběhla realizace správního vyhoštění u 115 osob a soudního vyhoštění u 27 osob. Z hlediska pohlaví se v cca 88 % jednalo o muže.

IX.2.2 Provádění readmisních smluv se sousedními státy

V roce 2010 bylo podle readmisních smluv se sousedními státy **vyžádáno převzetí celkem 377 osob**. V meziročním srovnání došlo k poklesu o 308 osob (tj. -45,0 %). Sousední státy požadovaly na české straně převzít celkem 267 osob (-271 osob; tj. -50,4 %) a strana ČR od orgánů sousedních států vyžádala převzetí 110 osob (-37 osob; tj. -25,2 %).

Česká strana **převzala 263 osob** (-265 osob; tj. -50,2 %), sousední státy **převzaly 108 osob** (-35 osob; tj. -24,5 %).

Provádění readmisních smluv se sousedními státy - porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj. %	1.1.-31.12. 2010	tj. %	Změna oproti předch.období	
					v [%]	absolutní číslo
Vyžádáno						
převzetí podle readmisních smluv	685	100,0	377	100,0	-45,0	-308
z toho sousedními státy	538	78,5	267	70,8	-50,4	-271
stranou ČR	147	21,5	110	29,2	-25,2	-37
Převzato						
osob podle readmisních smluv	671	100,0	371	100,0	-44,7	-300
z toho sousedními státy	143	21,3	108	29,1	-24,5	-35
stranou ČR	528	78,7	263	70,9	-50,2	-265
Převzetí odmítnuto						
z toho sousedními státy	14	100,0	6	100,0	-57,1	-8
stranou ČR	4	28,6	2	33,3	-50,0	-2
stranou ČR	10	71,4	4	66,7	-60,0	-6

V případech, kdy předávající strana nedostatečně prokázala, že osoby nelegálně vstoupily na její teritorium z území druhé smluvní strany, nebo kdy přebírající strana odmítla osoby převzít v rámci readmisních smluv, ale odkazovala na ustanovení tzv. dublinské konvence, docházelo k **odmítnutí převzetí (6 osob)**, z toho odmítnuty stranou ČR 4 osoby).

Převzaté osoby stranou ČR

Z celkového počtu 263 osob bylo nejvíce od orgánů sousedních států v rámci readmisního řízení převzato státních příslušníků **Vietnamu** (77 osob, tj. 29,3 %), **Srbska** (27, tj. 10,3 %), **Ukrajiny** (16, tj. 6,1 %), **Ruska** (14, tj. 5,3 %) a **Mongolska** (10, tj. 3,8 %). Těchto pět státních příslušností se podílelo více jak polovinou na celkovém počtu převzatých osob stranou ČR.

Cizinci PŘEVZATÍ na základě readmisních smluv od orgánů sousedních států v roce 2010 - TOP 5

Státní příslušnost	Polsko	Rakousko	SRN	Slovensko	Celkem
Vietnam	12		65		77
Srbsko			27		27
Ukrajina	1	1	13	1	16
Rusko			14		14
Mongolsko			10		10

Nejvíce osob bylo stranou ČR *převzato* v rámci readmisních smluv od policejních orgánů SRN (243 osob; tj. 92,4 %). Pokles v počtu převzatých osob je také evidován u orgánů Polska (17 osob, -36 osob, tj. -67,9 %).

Předané osoby stranou ČR

Z celkového počtu 108 osob předaných orgány ČR do sousedních států bylo nejvíce předáno státních příslušníků Ukrajiny (44 osob, tj. 40,7 %). Ve vyrovnaném počtu byli předáni do SRN (20 osob) a Polska (24 osob). S velkým odstupem následovali ve statistice předávaných osob státní příslušníci Slovenska (12 osob, tj. 11,1 %).

Cizinci PŘEDANÍ na základě readmisních smluv orgánům sousedních států v roce 2010 - TOP 5

Státní příslušnost	Polsko	Rakousko	SRN	Slovensko	Celkem
Ukrajina	24		20		44
Slovensko			12		12
Vietnam	2		1	4	7
Čína	6	1			7
Bangladéš	6				6

Nejvíce osob bylo stranou ČR předáno v rámci readmisních dohod orgánům Polska (55 osob; tj. 50,9 %), ale zároveň zde je vykázán nejvyšší meziroční pokles (-30 osob; tj. -35,3 %).

IX.3 DOBROVOLNÉ NÁVRATY

Nedílnou součástí migrační politiky je také politika návratová, kdy Česká republika, stejně jako ostatní země Evropské unie, vždy preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným, tedy vyhoštěním. V rámci členění ústředních orgánů státní správy je problematika migrace, a tedy i dobrovolných návratů svěřena do gesce Ministerstva vnitra.

Problematika dobrovolných návratů je v současné době na národní úrovni **upravena zákonem č. 326/1999 Sb.**, který v ustanovení §123a a následujících upravuje možnost cizince (státního příslušníka třetí země) o dobrovolný návrat požádat. Ve smyslu tohoto ustanovení je to

právě Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor azylové a migrační politiky, který je kompetentní o žádosti podané cizincem rozhodnout a jeho žádost případně schválit.

Dobrovolná repatriace je dále upravena zákonem č. 325/1999 Sb., kdy na základě ustanovení § 54a Ministerstvo vnitra může, je-li to ve veřejném zájmu, nést náklady spojené s dobrovolným návratem.

V souvislosti s problematikou dobrovolných návratů a návratů obecně **je z pohledu právní úpravy podstatná také legislativa Evropské unie**. Konkrétně se pak jedná o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

IX.3.1 Dobrovolné návraty realizované Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra

Každý cizinec splňující stanovenou lhůtu uvedenou v zákoně 325/1999 Sb., má právo požádat o repatriaci - dobrovolný, důstojný a bezpečný návrat do země původu nebo třetí země hrazený z rozpočtu státu. Nárok na takovou repatriaci nevzniká automaticky a v některých případech lze žádosti nevyhovět. Každá žádost je posuzována individuálně. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (dále jen „SUZ“) rozhoduje o repatriaci s přihlédnutím ke stanovisku Odboru azylové a migrační politiky, finanční situaci žadatele, pohledávkám vůči státu, dodržování vnitřních předpisů v azylových zařízeních, zdravotnímu a psychickému stavu k rodinné a sociální situaci a dalším faktorům.

Při realizaci repatriace SUZ poskytuje žadatelům bezplatný nákup letenky nebo jízdenky do cílové země, přímou asistenci při odjezdu, poradenství a v případě, že klientovi není možné zajistit dopravu až do jím zvolené destinace, může mu být vyplacen příspěvek na dopravu do požadovaného místa.

Dále může SUZ poskytnout další nezbytnou asistenci (asistence při zajištění cestovního dokladu v případě jeho absence, zajištění odvozu na místo odjezdu z České republiky, asistenci během případného přestupu v cizí zemi atd.).

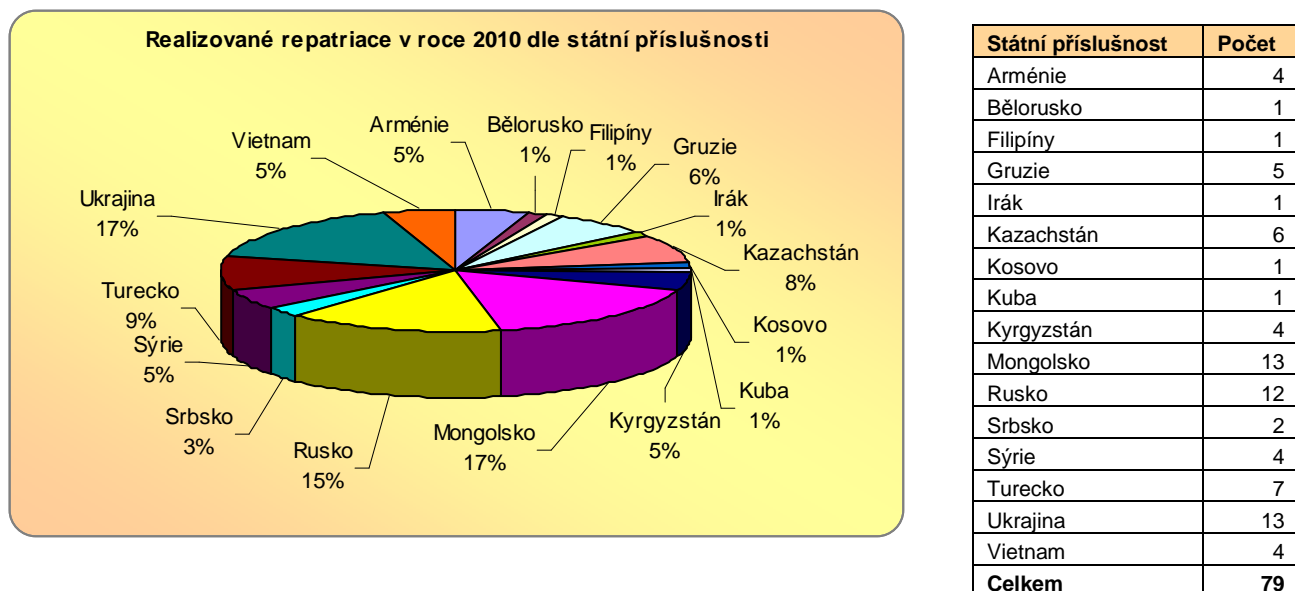
V případě potřeby SUZ spolupracuje při realizaci repatriací s Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“) nebo Českým červeným křížem (dále jen „ČČK“). Z důvodu ochrany osobních údajů žadatelů o mezinárodní ochranu SUZ přímo do kontaktu se zahraničními úřady zemí původu nevstupuje. Zajišťování náhradních cestovních dokladů, prodlužování doby platnosti zapisování dětí do dokladů rodičů či jiný kontakt se zastupitelskými úřady zemí původu žadatelů o mezinárodní ochranu, zajišťuje proto IOM nebo ČČK.

SUZ spolupracuje při realizaci repatriací s IOM a ČČK převážně v těchto případech:

- je-li nutné zajištění náhradních cestovních dokladů pro žadatele o mezinárodní ochranu, kteří nemají cestovní doklady,
- narodí-li se dítě žadateli o mezinárodní ochranu na území České republiky a není tedy zapsáno v cestovním dokladu rodiče a Služba cizinecké policie nemůže vydat cestovní průkaz totožnosti, nebo tento není dostačující k návratu,
- vlastní-li žadatel o mezinárodní ochranu pouze cestovní průkaz totožnosti vydaný Službou cizinecké policie, který je v tomto případě dostačující k návratu,
- je-li nutná asistence při mezipřistání (např. z důvodů handicapu),
- je-li nevyhnutelné mezipřistání a přestup v zemích schengenského prostoru,
- jedná-li se o nezletilého žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu.

Repatriace v roce 2010

V e sledovaném roce celkem **požádalo o uhrazení nákladů** spojených s dobrovolným návratem **91 osob**, z nichž **repatriováno bylo 79 osob**.

Repatriace nebyla realizována u 12 osob. Jednalo se o státní příslušníky Kyrgyzstánu (3 osoby), Mongolska, Nigérie a Ukrajiny (po 2 osobách) a Běloruska, Gruzie a Ruska (po 1 osobě).

IX.3.2 Dobrovolné návraty zajišťované Mezinárodní organizací pro migraci

V oblasti dobrovolných návratů Ministerstvo vnitra dlouhodobě spolupracuje s Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“), která na základě smluvního ujednání zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Mezi služby zajišťované IOM patří poskytování informací o dobrovolném návratu, zejména cizincům umístěným v zařízeních pro zajištění cizinců, poradenství poskytované cizincům s povinností opustit území České republiky, na které nebyl uplatněn institut zajištění, asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady dotčených zemí, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu, zajištění realizace samotného návratu a v případě potřeby také poskytnutí tranzitní a po přiletové asistence navraceným cizincům.

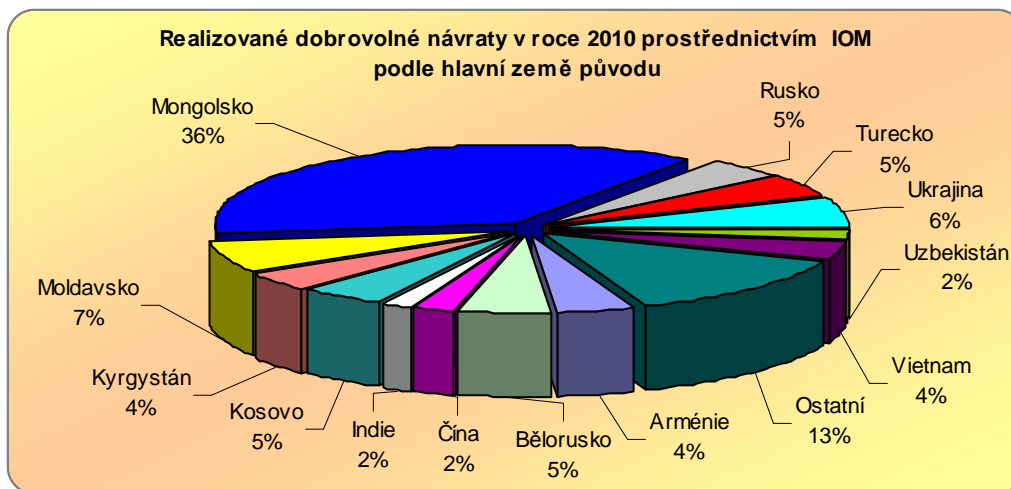
V průběhu roku 2010 uskutečnili pracovníci IOM celkem 722 konzultací cizinců v rámci poradenského programu. V průběhu realizace poradenského programu uskutečnili pracovníci IOM celkem 27 návštěv zařízení pro zajištění cizinců, kde bylo poskytnuto 163 konzultací. V sídle organizace pak bylo poskytnuto 559 konzultací.

V souvislosti s dobrovolným návratem bylo v roce 2010 poskytnuto poradenství 410 cizincům, z toho se 304 na základě poskytnutého poradenství rozhodlo pro dobrovolný návrat do země původu, který se podařilo realizovat u 221 cizinců; což představuje 73% cizinců, kteří se pro návrat rozhodli.

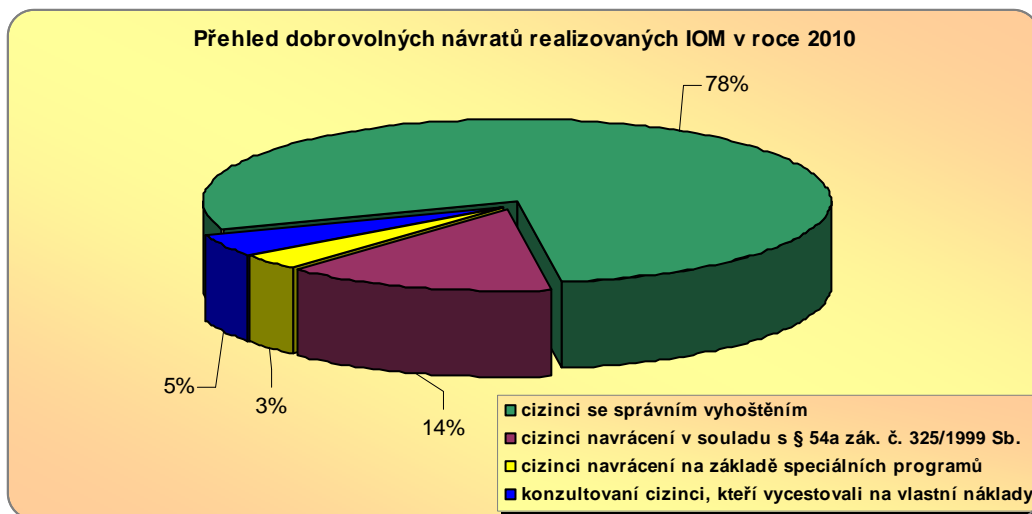
Největší **zájem o návrat** do země původu měli státní příslušníci Mongolska (86), Vietnamu (31), Ukrajiny (26) a Moldavska⁸⁸ (22). **Z hlediska realizovaných dobrovolných návratů** byl

⁸⁸ Zájem státních příslušníků Moldavska byl podpořen speciálním reintegračním programem, který byl realizován v první ½ roku 2010.

největší počet cizinců navrácen do Mongolska (81), Moldavska (15), na Ukrajinu (14), do Běloruska (11), Kosova (10), Ruska (10) a Turecka (10).

Z celkového počtu cizinců (221 osob), u kterých se v průběhu roku 2010 podařilo prostřednictvím kanceláře IOM dobrovolný návrat realizovat bylo 173 cizinců s platným správním vyhoštěním - ve spolupráci s Ředitelství služby cizinecké policie. Ve spolupráci se SUZ se uskutečnilo 31 návratů (na základě ustanovení § 54a zákona č. 325/1999), 7 návratů podle speciálních programů a 10 cizinců s podporou kanceláře IOM vycestovalo na vlastní náklady.

Z hlediska zájmu o poradenství byli v roce 2010 na prvním místě státní příslušníci Mongolska (107 osob a 181 konzultací), dále státní příslušníci Moldavska (33 osob a 57 konzultací), Vietnamu (32 osob a 44 konzultací), Ukrajiny (30 osob a 49 konzultací) a Kyrgyzstánu (22 osob a 55 konzultací). Ne všichni cizinci, kteří byli příjemci návratového poradenství se nakonec rozhodli k návratu do země původu. Dobrovolný návrat v průběhu roku 2010 odmítlo celkem 83 cizinců. Cizinci, kterým byla uložena povinnost opustit území České republiky a přesto odmítli z České republiky vycestovat patřili v naprosté většině do skupiny cizinců, kterým bylo návratové poradenství poskytováno v zařízeních pro zajištění cizinců. Největší zastoupení v této skupině cizinců měli státní příslušníci Mongolska (21), Moldavska (11).

X. Mezinárodní ochrana

X.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE

Podmínky vstupu a pobytu cizince, který projeví úmysl požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany na území České republiky a pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území, upravuje zákon o azylu.

Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se pro účely tohoto zákona rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování. Postavení žadatele má po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra podle zvláštního právního předpisu, má-li tato žaloba odkladný účinek.

Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle tohoto zákona, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

X.1.1 Počet žadatelů o mezinárodní ochranu

V roce 2010 bylo v České republice celkem **evidováno 833 žádostí o udělení mezinárodní ochrany**. Ve srovnání s předchozím rokem, kdy bylo podáno 1 258 žádostí, **se jedná o zhruba třetinový pokles** (o 33,8 % žádostí méně). **Počet podaných žádostí o mezinárodní ochranu v České republice v tomto roce je historicky nejnižším počtem podaných žádostí.** Trend snižujícího se počtu žadatelů o mezinárodní ochranu, který je v České republice zaznamenáván od vstupu země do Evropské unie v roce 2004, odpovídá trendu v ostatních členských zemích Evropské unie.

Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice – vývoj a meziroční procentuální změny v období let 2000 – 2010

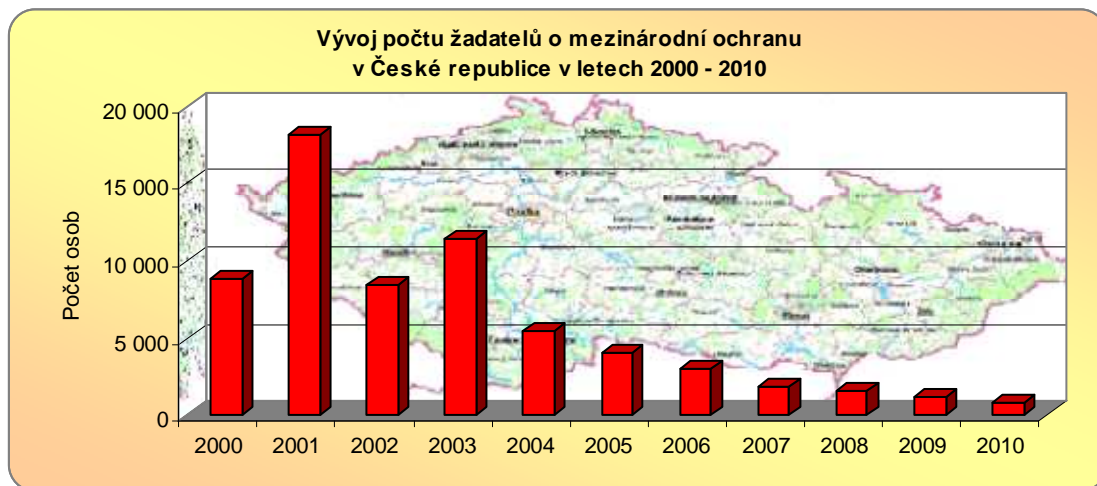
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet žadatelů	8 788	18 094	8 484	11 400	5 459	4 021	3 016	1 878	1 656	1 258	833
Meziroční změna v %	21,7	105,9	- 53,1	34,4	- 52,1	- 26,3	-25,0	-37,7	-11,8	-24,0	-33,8

Stejně jako v minulém roce, kdy se projevovaly dopady opatření zavedeného implementací tzv. procedurální směrnice Evropské unie do zákona o azylu⁸⁹, byl i v roce 2010 charakteristický vysoký počet žádostí podávaných opakovaně. Podíl opakovaně podaných žádostí se ve srovnání s rokem 2009, kdy jich bylo 49,7 %, mírně zvýšil. **V roce 2010 bylo evidováno celkem 419 žádostí o mezinárodní ochranu podaných opakovaně, což tvoří 50,3 %.** Cizinců, kteří v tomto roce podali svoji žádost poprvé tak bylo pouze 414.

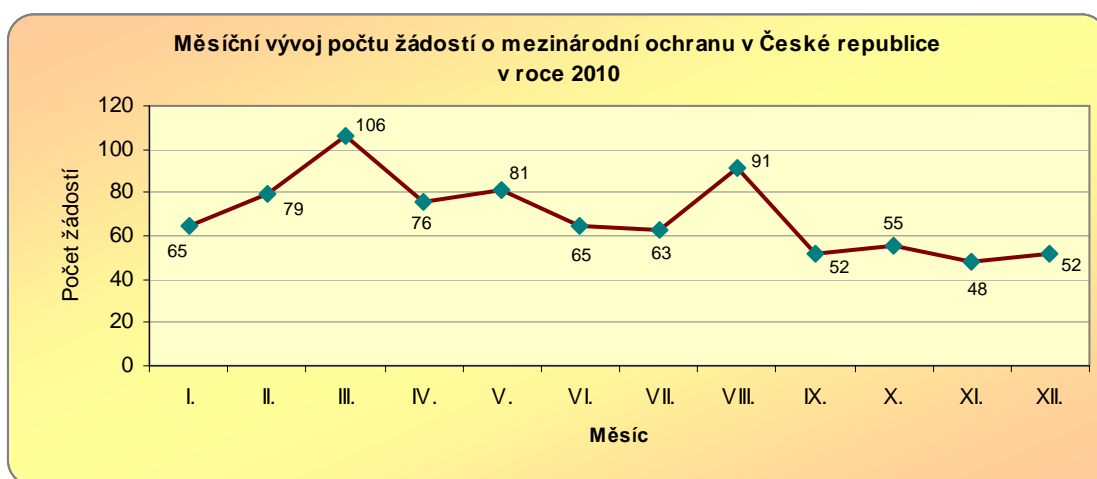
Nejvyšší počet žádostí o mezinárodní ochranu byl evidován v roce 2001 (18 094), kdy vyvrcholila vzestupná tendence jejich počtu zaznamenávaná od 90. let. V souvislosti s novelou zákona o azylu v následujícím roce došlo k více než polovičnímu snížení počtu žádostí. Nicméně v roce 2003 v důsledku migrační vlny státních příslušníků Ruska čečenské národnosti počet

⁸⁹ Jedná se o Směrnici Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka na jejímž základě není již uplatňována dříve povinná lhůta dvou let pro opakované podání žádosti o mezinárodní ochranu. Cizinci tak mohou podávat nové žádosti ihned nabytí právní moci rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany u předchozí žádosti.

žadatelů o mezinárodní ochranu opět stoupl. Vstupem České republiky do Evropské unie spojeným na poli azylové problematiky mj. s aplikací dublinského systému v řízení o udělení mezinárodní ochrany⁹⁰ migrační vlna běženců z Ruska ustala. Postupná klesající tendence je pak zaznamenávána od roku 2004.

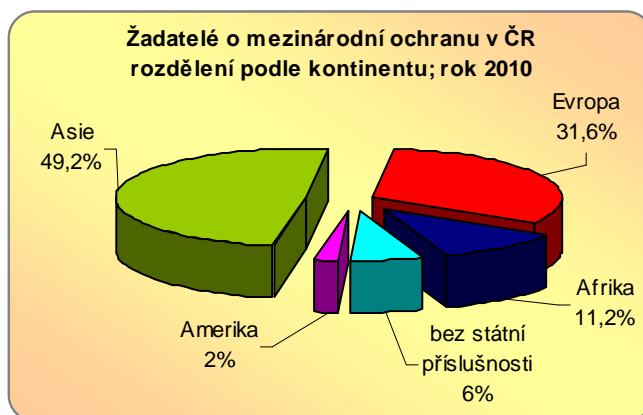
V posledních letech jsou v České republice zaznamenávány početně významné vlny žadatelů o mezinárodní ochranu ze zdrojových zemí, které jsou v dlouhodobém vývoji pro Českou republiku méně charakteristické. V rámci těchto migračních vln bylo zpravidla cílem osob využití azylové procedury pro zajištění vstupu do České republiky a odtud do dalších zemí Evropské unie. Opatřením, které bylo několikrát v reakci na tyto migrační vlny přijato, bylo zavedení letišťích víz pro účely tranzitu přes Českou republiku. Díky tomuto opatření docházelo k zastavení migračních vln a opětovnému návratu počtu žadatelů o mezinárodní ochranu z těchto zemí na původní úroveň. V minulosti se jednalo o státní příslušníky Egypta, kterých bylo v období léta roku 2006 evidováno přes 400. Na konci roku 2007 a na počátku roku 2008 byl pak zaznamenán příliv státních příslušníků Turecka. **V roce 2009 ani 2010 žádná nová vysoce početná migrační vlna žadatelů nebyla zaznamenána.**

⁹⁰ Přistoupení ČR k Úmluvě o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství (tzv. Dublin I) a aplikace nařízení Rady č. 343/2003 ze dne 18.2.2003 stanovující kritéria a mechanismy pro určení státu odpovědného za přezkoumání žádosti o azyl podané v jednom ze členských států (tzv. Dublin II).

Ve sledovaném roce průměrný měsíční počet podaných žádostí o mezinárodní ochranu činil cca 70, což je 35 žádostí méně než činil měsíční průměr v roce 2009. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v měsíci březnu (106 žádostí), nejnižší v měsíci listopadu (48 žádostí).

Pokud se týká jednotlivých kontinentů odkud žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli, tak stejně jako v roce 2009, **většina žadatelů** o mezinárodní ochranu pocházela **z asijských zemí** a to téměř polovina (49,2 %). Ve srovnání s rokem 2009 se tento podíl nepatrně snížil, a to o cca 7 %. Žadatelé pocházející **z evropských zemí** v roce 2010 tvořily 31,6 %. Žadatelé **z afrických zemí** představovali 11,2 %, což znamená nepatrný nárůst jejich zastoupení (o cca 3 %). Lze tedy konstatovat, že podíly žadatelů z Evropy se nemění, zatímco mírně pokleslo zastoupení žadatelů z Asie a naopak došlo k mírnému nárůstu podílu žadatelů z afrického kontinentu..

V roce 2010 žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli z celkem 55 různých zemí. Skladba žadatelů tak byla o něco méně rozmanitější než v roce 2009, kdy byly evidovány osoby z 60 různých zemí. Nicméně byly evidovány žádosti od jednotlivců z několika ne zcela běžných zemí v azylové historii České republiky. Jedná se např. o africké země jako Keňa (3), Mali (1), Středoafrická republika (2), Zimbabwe (1) či asijské Filipíny (1) a Jemen (2). U těchto zemí se celkový počet žadatelů od roku 1999 pohybuje mezi 2 – 10 osobami.

Mezi žadateli bylo 178 nezletilých osob (21,4 %). Mezi nezletilými žadateli bylo evidováno 98 osob mužského pohlaví. Dospělých žadatelů o mezinárodní ochranu bylo v roce 2010 celkem 655 (78,6 %). Zatímco u nezletilých žadatelů jsou podíly mužů a žen víceméně vyrovnané (55, 1 % mužů : 44,9 % žen), u dospělých žadatelů je převaha mužů již mnohem výraznější (72,4 % mužů : 27,6 %).

Nejvíce žádostí bylo, stejně jako v roce 2009, **podáno** státními příslušníky **Ukrajiny** (115 žádostí), nicméně jejich počet se snížil o 43 %. Na druhém místě následovali státní příslušníci **Mongolska** (96 žádostí) a s větším odstupem státní příslušníci **Běloruska** (56 žádostí) a **Ruska** (51 žádostí). Tyto čtyři státní příslušnosti tvořili přes třetinu podaných žádostí v roce 2010 (38,2%). Mezi deseti nejčastěji zastoupenými zdrojovými zeměmi jsou **osoby bez státní příslušnosti** (50 žádostí), dále státní příslušníci **Turecka** (49 žádostí), **Kazachstánu** (46 žádostí), **Vietnamu** (44 žádostí), **Myanmaru** (42 žádostí) a **Kyrgyzstánu** (33 žádostí).

Ve srovnání s rokem 2009 **se v TOP 10 nově objevil Myanmar**, u kterého byl zaznamenán nárůst o 82,6 % a **Kyrgyzstán** s nárůstem o 43,5 %.

Naopak **k poklesu došlo** u státních příslušníků **Sýrie** (nyní 16 žádostí, tj. o 64,4 % méně), kteří se umístili na 15. místě oproti roku 2009, kdy obsadili 9. pozici v rámci nejpočetněji zastoupených zdrojových zemí. V TOP 10 rovněž již **není zastoupena Nigérie** (32 žádostí, tj. o 22 % méně), která poklesla na 11. místo. **K výraznému poklesu** také došlo u státních příslušníků **Kazachstánu** (o 75,3 %), kteří byli v roce 2009 na 2. místě.

Státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR TOP 10 – srovnání roku 2009/2010

Státní příslušnost	2009			2010			Změna proti předchozímu období	
	Počet žadatelů	tj.%	pořadí	Počet žadatelů	tj.%	pořadí	Absolutní číslo	tj. %
Ukrajina	203	16,1	1.	115	13,8	1.	-88	-43,3
Mongolsko	159	12,6	3.	96	11,5	2.	-63	-39,6
Bělorusko	54	4,3	8.	56	6,7	3.	+2	+3,7
Rusko	57	4,5	7.	51	6,1	4.	-6	-10,5
bez státní příslušnosti	65	5,2	5.	50	6,0	5.	-15	-23,1
Turecko	66	5,2	4.	49	5,9	6.	-17	-25,8
Kazachstán	186	14,8	2.	46	5,5	7.	-140	-75,3
Vietnam	63	5,0	6.	44	5,3	8.	-19	-30,2
Myanmar	23	1,8	12.	42	5,0	9.	+19	+82,6
Kyrgyzstán	23	1,8	13.	33	4,0	10.	+10	+43,5
ostatní	319	25,4	-	251	30,1	-	-68	-21,3
Celkem	1 258	100,0	-	833	100,0	-	-425	-33,8

Jak již je výše uvedeno, nejpočetněji zastoupenou zdrojovou zemí byla ve sledovaném roce **Ukrajina**. Tato země se na první příčce v žebříčku nejčastěji zastoupených zdrojových zemí objevuje nepřetržitě od roku 2004, ačkoli dlouhodobě počty těchto žadatelů klesají

Téměř polovina žádostí (49,6 %) od státních příslušníků Ukrajiny byla podána opakovaně. Mezi ukrajinskými žadateli se často vyskytují osoby, které do České republiky přicestovaly na základě platného víza (většinou za prací) a po uplynutí jeho platnosti si chtějí zlegalizovat pobyt. Minimum žadatelů přicestovalo na území ve stejném roce jako podali žádost, na území České republiky zpravidla již dlouhodobě pobývají. V některých případech jsou žádosti podávány z vězení po zadržení policií za nelegální pobyt. Kromě legalizace pobytu, která je hlavním důvodem podání žádosti se mezi dalšími objevují ekonomické důvody, dluhy či různé spory v zemi původu (vydírání či vyhrožování).⁹¹ Mezi žadateli převažovali muži (67,7 %) a podíl nezletilých dětí byl 16,5 %.

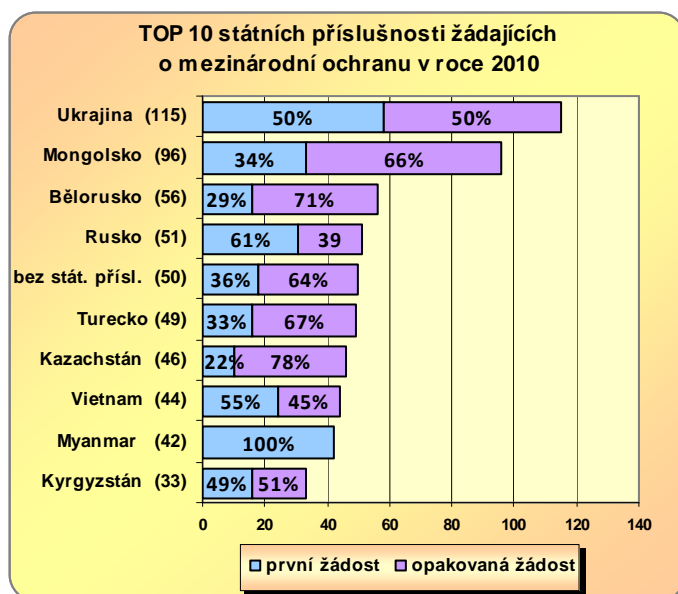
Díky poklesu počtu žádostí odstátních příslušníků Kazachstánu se **Mongolsko** v roce 2010 umístilo na druhé příčce v žebříčku nejpočetněji zastoupených zdrojových zemí. Mongolsko je pro Českou republiku již dlouhodobě důležitou zdrojovou zemí. V roce 2010 byla z celkového počtu 96 žádostí evidována více než polovina (65,6 %) opakovaně. Podíl opakovaně podaných žádostí se u této státní příslušnosti meziročně zvýšil o 29,8 %. Rovněž u žadatelů z Mongolska se často vyskytoval jako důvod podání žádostí legalizace pobytu na území poté, co jim uplynula platnost dříve uděleného pobytového oprávnění, což bylo v některých případech zapříčiněno ztrátou pracovního uplatnění. Mezi žadateli převažovali muži (64,3 %) a podíl nezletilých dětí byl 12,5 %.

Počet žádostí o mezinárodní ochranu, které podali státní příslušníci **Běloruska** zůstal ve srovnání s rokem 2009 na stabilní úrovni (pouze o 2 žádosti více v roce 2010), nicméně s celkovým poklesem počtu žádostí a žadatelů z ostatních zemí se v letošním roce umístili na třetí příčce (oproti 8. v roce 2009). Podíl opakovaných žádostí podávaných státními příslušníky Běloruska se každoročně zvyšuje. V roce 2010 tvořil více než 2/3 podaných žádostí (71,4 %), což je o 15,4 % více než v roce 2009. Stejně jako u výše zmíněných státních příslušností, rovněž v případě Běloruska se většinou jedná o osoby, které na území České republiky pobývají již dlouhodobě několik let se snahou legalizace pobytu. Mezi další zmiňované důvody podání žádosti patří např.

⁹¹ Za zmínku stojí medializovaná žádost o mezinárodní ochranu, kterou v listopadu podal bývalý ukrajinský ministr hospodářství Bohdan Danylyšyn, který byl v Praze zadržen na základě mezinárodního zatykače vydaného na základě podezření na podvod a zpronevěru. Azyl mu byl následně v ČR udělen.

politické důvody, obava ze státních orgánů v Bělorusku, obava o život či ekonomické důvody. Mezi žadateli převažovali muži (85,4 %) a podíl nezletilých dětí byl 14,3 %.

Na čtvrté pozici nejčastěji zastoupených zdrojových zemí se umístili státní příslušníci **Ruska** s počtem 51 žádostí o mezinárodní ochranu (v roce 2009 byli na místě sedmém). Počty žádostí podaných státními příslušníky Ruska mají mírně klesající tendenci. Hromadné tranzity státních příslušníků Ruska přes území České republiky s následným podáním žádosti o mezinárodní ochranu byly naposledy evidovány v roce 2004. V roce 2010 podíl osob čečenské národnosti mezi ruskými žadateli tvořil zhruba polovinu (49 %), přičemž se mezi těmito žadateli často vyskytují celé rodiny s nezletilými dětmi. Podíl opakovaně podaných žádostí tvořil 39,2 %, což je ve srovnání s předchozími státními příslušnostmi nižší. Mezi žadateli převažovali muži (59,0 %) a podíl nezletilých dětí byl 23,5 %.

Po osobách bez státní příslušnosti s počtem 50 žádostí následují na šestém místě státní příslušníci **Turecka** s počtem 49 žádostí o mezinárodní ochranu. Nově žadajících státních příslušníků Turecka však bylo jen 16, opakovaně podané žádosti tvořily více než 2/3 (67,3 %). U tureckých žadatelů se často vyskytovaly rodiny s nezletilými dětmi. Nejvyšší počet žádostí byl v průběhu roku zaznamenán v únoru, kdy podalo žádost 17 osob, ve zbylých měsících se jejich počet pohyboval spíše v řádu jednotlivců (1-8 osob). Mezi uváděnými důvody podání žádosti o mezinárodní ochranu se u státních příslušníků Turecka vyskytovaly např. problémy s vojáky, policií, místní mafií či

odmítání vojenské služby a rodinné konflikty. Mezi žadateli výrazně převažovali muži (82,0 %) a podíl nezletilých dětí byl 32,7 %.

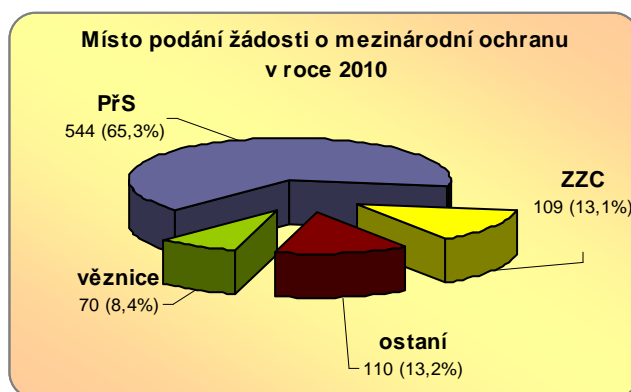
Počet žádostí o mezinárodní ochranu, které podali státní příslušníci **Kazachstánu** se po nárůstu v roce 2009 opět snížil ze 186 na 46. Ve statistikách obsadili 7. pozici nejpočetněji zastoupených zdrojových zemí (v roce 2009 zaujímal 2. místo). Podíl opakovaně podaných žádostí byl u této státní příslušnosti zatím nejvyšší a tvořil 78,3 %. Žádosti podané poprvé v mnohých případech pocházejí od dětí, které se narodily již na území ČR. Většina žadatelů jsou osoby, které na území ČR přicestovaly v roce 2006, byly mezi nimi často rodiny s nezletilými dětmi. Důvodem většiny žádostí jsou náboženské problémy v zemi původu. Mezi žadateli převažovali muži (55,6 %) a podíl nezletilých dětí byl 41,3 %.

Dále následovali na 8. místě státní příslušníci **Vietnamu** s počtem 44 žádostí, z toho bylo 20 podáno opakovaně (45,5 %), což ve srovnání s předchozím rokem znamená pokles podílu opakovaně podaných žádostí (o cca 9 %). I nadále je pro státní příslušníky Vietnamu charakteristické, že svoji žádost o mezinárodní ochranu podávají po dlouhodobějším pobytu na území ČR převážně z důvodu legalizace pobytu po uplynutí platnosti dřívějšího pobytového oprávnění či nějaké době nelegálního pobytu a zadržení policií. Žádostí o mezinárodní ochranu se také v mnoha případech snaží zamezit vyhoštění. Mezi žadateli výrazně převažují muži (75,0 %). Ve srovnání s jinými státními příslušnostmi zastoupenými v deseti hlavních zdrojových zemích se mezi žadateli Vietnamu vyskytuje velmi malé procento nezletilých dětí. V roce 2010 nebylo evidováno žádné nezletilé dítě.

Ve srovnání s rokem 2009 se **téměř zdvojnásobil počet žadatelů o mezinárodní ochranu z Myanmaru**, kterých bylo v roce 2010 evidováno celkem 42. Tito žadatelé do České republiky přicestovali zejména v rámci dvou větších skupin v červenci (17) a srpnu (23), kdy bylo v rámci Národního přesídlovacího programu rozhodnuto o jejich přesídlení do České republiky a byla jim udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu. Z tohoto důvodu byly všechny žádosti podány poprvé a důvodem podání žádostí byly převážně politické důvody (problémy s armádou). Dohromady se jednalo o 9 rodin s celkem 16 nezletilými dětmi. Nezletilí mezi žadateli tvořili 42,9 %. Mezi žadateli převažovali muži (62,5 %).

Desítku nejčastěji zastoupených zdrojových zemí uzavírají státní příslušníci **Kyrgyzstánu** s počtem 33 žádostí o mezinárodní ochranu. Více než polovina žádostí (51,5 %) byla podána opakovaně. Mezi zmiňovaným důvody podání žádosti se objevovaly převážně politické důvody. Mezi žadateli výrazně převažovali muži (76 %) a podíl nezletilých dětí byl 24,2 %.

Z celkového počtu cizinců, kteří na území České republiky požádali o mezinárodní ochranu jich tak nejvíce učinilo v PřS Zastávka (57,1 %). V PřS Praha – Ruzyně se počet žádostí oproti roku 2009 nepatrně snížil z 8,4 % na 8,2 %. Pokračuje tak trend poklesu počtu podávaných žádostí na letišti. V zařízeních pro zajištění cizinců (ZZC) podalo žádost celkem 13,1 % cizinců (jedná se o 1,0 % pokles). Oproti roku 2009, kdy v ZZC o mezinárodní ochranu zažádalo celkem 177 cizinců se v hodnoceném roce jejich počet snížil na 109 osob. Mezi nimi byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Mongolska (26 osob), Turecka (12 osob), Běloruska, Ukrajiny a Vietnamu (po 8 osobách).

V roce 2010 se zvýšil podíl žádostí podaných ve věznicích přibližně stejný z 4,0 % na 8,4 %. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podaných z vězení bylo evidováno u státních příslušníků Ukrajiny (24 osob), Běloruska (8 osob), Vietnamu a Nigérie (po 6 osobách) a Ruska (5 osob).

V kategorii „ostatní“ (nemocnice, privát) bylo ve sledovaném roce evidováno 13,2 % žádostí o mezinárodní ochranu.

X.1.2 Řízení o udělení mezinárodní ochrany

Ministerstvo vnitra **vydalo v roce 2010** v řízení o udělení mezinárodní ochrany **celkem 1 017 rozhodnutí**. Ke dni 1. 1. 2010 se ve správním řízení o udělení mezinárodní ochrany nacházelo 769 žádostí, ke konci roku 2010 celkem 721 žádostí.

Mezinárodní ochrana v podobě azylu či doplňkové ochrany byla Ministerstvem vnitra ve sledovaném roce udělena ve 229 případech. Ve stejném období byla **ve 155 případech** doplňková ochrana prodloužena.

Míra udělených forem mezinárodní ochrany⁹² se pohybuje v roce 2010 na úrovni 38,3 %, což je o 17,5 % více než bylo uděleno v roce předcházejícím.

Azyl, jako jedna z forem mezinárodní ochrany, byl v roce 2010 udělen celkem **v 125 případech**, nejčastěji z důvodů vymezených Ženevskou konvencí (66 azylů). Ve srovnání s rokem 2009 bylo uděleno o 50 azylů více.

⁹² Celková míra udělených forem ochrany = počet udělených azylů a subsidiárních forem ochrany.

Počet udělených azylů – srovnání let 2009 a 2010

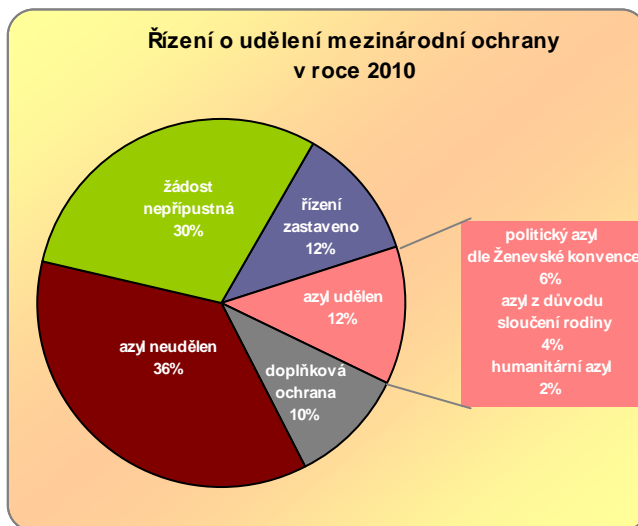
Státní příslušnost	Rok 2009		Státní příslušnost	Rok 2010	
	Azyl udělen	tj. % z celku		Azyl udělen	tj. % z celku
Myanmar	21	28,0	Myanmar	43	34,4
Ukrajina	9	12,0	Rusko	18	14,4
Vietnam	8	10,7	Ukrajina	11	8,8
Afghánistán	7	9,3	Kyrgyzstán	7	5,6
Kazachstán	7	9,3	Sýrie	6	4,8
Uzbekistán	4	5,3	Arménie	5	4,0
Kosovo	3	4,0	Kuba	5	4,0
Rusko	2	2,7	Sierra Leone	4	3,2
Arménie	2	2,7	bez stát. přísl.	3	2,4
bez stát. přísl.	2	2,7	Irák	3	2,4
ostatní	10	13,3	ostatní	20	16,0
Celkem	75	100,0	Celkem	125	100,0

Nejčastěji, stejně jako v minulých letech, **byl azyl udělen státním příslušníkům Myanmaru** (43). Ve srovnání s rokem 2009 se počty udělených azylů této státní příslušnosti dokonce zdvojnásobily (nárůst o 104,8 %) a to v důsledku realizace Národního přesídlovacího programu, v jehož rámci byli státní příslušníci Myanmaru do České republiky přesídleni. Dále byl azyl udělen celkem 18 státním příslušníkům **Ruska** (většinou azyl z důvodů vymezených Ženevskou konvencí dle § 12 azylového zákona - 7) a 11 státním příslušníkům **Ukrajiny** (většinou azyl z humanitárních důvodů dle § 14 azylového zákona - 6). Dále se jednalo o 7 státních příslušníků **Kyrgyzstánu** (většina z důvodů sloučení rodiny dle § 14 azylového zákona – 4) a 6 státním příslušníkům **Sýrie** (rovněž většina – 5 – z důvodů sloučení rodiny). Dále bylo po 5 azylech uděleno státním příslušníkům **Kuby a Arménie**, další státní příslušnosti nepřesahovaly počet 4 osob.

Doplňková ochrana byla udělena ve 104 případech. Nejčastěji byla doplňková ochrana udělena státním příslušníkům Uzbekistánu (18 osob), Ruska (17 osob), Iráku (14 osob) a Kuby (11 osob).

Doplňková ochrana byla prodloužena ve 155 případech, a to nejvíce státním příslušníkům Iráku (34 osob), Kuby (33 osob), Běloruska (27 osob), Ruska (15 osob) a 18 osobám bez státní příslušnosti. Další státní příslušnosti nepřesahovaly počet 7 osob.

Rozhodnutí o neudělení azylu bylo v roce 2010 vydáno v 368 případech, což je 36,2 % z celkového počtu rozhodnutí první instance v řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Jako nepřijatelná byla žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta v 29,6 % případů.** Z celkového počtu 1 017 rozhodnutí vydaných v první instanci řízení o udělení mezinárodní ochrany bylo **řízení zastaveno 11,7 % případů.**

Žaloby a kasační stížnosti podané soudům

Trend snižování počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany se projevil v roce 2010 i v oblasti soudního přezkumu, kdy byl zaznamenán pokles žalob či kasačních stížností. Důsledkem uvedeného je i stále se snižující počet dosud nevyřízených žalob a kasačních stížností u správních soudů v České republice (tedy u krajských soudů a u Nejvyššího správního soudu v Brně) podávaných cizinci proti rozhodnutím Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany, resp. rozsudkům krajských soudů ve věci mezinárodní ochrany. Nižší počet podaných žalob a kasačních stížností ve spojení s přednostním projednáváním těchto kauz u správních soudů pozitivně ovlivňuje i dobu, kterou soudy potřebují k soudnímu přezkumu těchto kauz. Na rychlost a množství vyřízených kasačních stížností Nejvyšším správním soudem má nepochybně také pozitivní vliv institut tzv. nepřijatelnosti kasační stížnosti, který se v rozhodování kasačních stížností ve věci mezinárodní ochrany uplatňuje již několik let a praxi se osvědčil.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany v České republice bylo v roce 2010 podáno ke krajským soudům celkem 338 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra. Krajské soudy vydaly za toto období celkem 537 rozhodnutí. Ve 279 případech (52,0 %) šlo o zamítnutí žaloby, čímž krajské soudy rozhodnutí Ministerstva vnitra potvrdily. V dalších 104 případech (19,4 %) se jednalo o zastavení řízení. Ve 140 případech (26,1 %) krajské soudy rozhodnutí Ministerstva vnitra zrušily a věc vrátily první instanci k novému projednání a žaloba byla odmítnuta ve 14 případech (2,7 %). V případě žalob bez odkladného účinku bylo ke krajským soudům v roce 2010 podáno celkem 170 žalob, přičemž bylo vydáno celkem 157 rozhodnutí. Ve většině případů (81, tj. 51,6 %) bylo řízení zastaveno.

K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně podalo v roce 2010 kasační stížnost 271 osob. Nejvyšší správní soud vydal za toto období celkem 342 rozhodnutí. Ve 218 případech (63,7 %) Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl. Ve 20 případech (5,8 %) byla kasační stížnost zamítnuta, čímž Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajských soudů potvrdil. V dalších 24 případech (7,0 %) bylo řízení zastaveno, v 80 případech (23,4 %) byla věc vrácena krajským soudům k novému projednání. Ministerstvo vnitra podalo v roce 2010 kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu ve 37 případech.

X.1.3 Nezletilí žadatelé o mezinárodní ochranu bez doprovodu rodičů či zákonných zástupců

V roce 2010 požádalo o udělení mezinárodní ochrany formou azylu celkem 6 nezletilých bez doprovodu zákonných zástupců (dále jen nezletilí). Oproti roku 2009, kdy požádalo o tuto formu ochrany celkem 12 nezletilých a roku 2008, kdy bylo celkem 36 nezletilých žadatelů, zaznamenáváme další snižování počtů těchto příchoďů.⁹³

Pět nezletilých bylo v době podání žádosti o mezinárodní ochranu v ČR v roce 2010 ve věku 17 let, pouze jeden žadatel byl ve věku 16 let. Prostřednictvím přijímacího střediska v Zastávce u Brna požádali o mezinárodní ochranu 2 nezletilí, 3 na letišti Praha-Ruzyně a 1 mladistvý projevil úmysl požádat o mezinárodní ochranu v zařízení pro děti cizince. V zařízení pro zajištění cizinců nevyužil této možnosti v roce 2010 žádný nezletilý.

V roce 2010 nezaznamenal odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra žádné poznatky o skutečnostech, které by vykazovaly porušování lidských práv v souvislosti s řízením o mezinárodní ochraně u této kategorie, nebyl též zaznamenán ani jediný případ zneužití či násilí páchaného na nezletilých.

⁹³ Tento klesající trend ještě strměji kopírují počty nezletilých žadatelů bez doprovodu na Slovensku. Tam klesaly počty nezletilých žadatelů bez doprovodu ze 157 v roce 2007, přes 71 v roce 2008, 28 nezletilých v roce 2009 až k počtu 7 nezletilých žadatelů bez doprovodu v roce 2010.

Z nových nezletilých žadatelů za rok 2010 bylo z dvěma zahájeno dublinské řízení za účelem sloučení rodiny v jiné zemi Evropské unie, u jedné žadatelky došlo ke zpětvzetí žádosti. Co se týče nerozhodnutých případů nezletilých žadatelů z roku 2009, v jednom případě došlo ke zpětvzetí žádosti o udělení mezinárodní ochrany, jedno řízení bylo zastaveno v důsledku útěku žadatele, dvěma žadatelům byl udělen azyl podle §14 a jednomu doplňková ochrana podle §14/a. Jednomu žadateli nebyla mezinárodní ochrana udělena a jeden žadatel v průběhu řízení dovršil zletilosti aniž by bylo ve věci rozhodnuto.

Příchody nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu bez doprovodu zákonných zástupců v roce 2010

Podle státní příslušnosti

měsíc státní příslušnost	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	celkem
Somálsko										1		1	2
Kongo		1						1					2
Nigérie								1					1
Kazachstán												1	1
Celkem	0	1	0	0	0	0	0	2	0	1	0	2	6

Podle místa vstupu do azylového řízení

ZZC	ZDC	letišťe Praha Ruzyně	AZ PřS
		2	
		1	1
			1
	1		
0	1	3	2

Vysvětlivka: ZZC - zařízení pro zajištění cizinců PČR,
AZ-PřS - azylové zařízení - přijímací středisko,
ZDC - zařízení pro děti-cizince

Podle věkové kategorie a pohlaví

Věková kategorie Pohlaví	0-14		15-17		Celkem
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
Somálsko			1	1	2
Kongo			1	1	2
Nigérie			1		1
Kazachstán			1		1
Celkem	0	0	4	2	6

X.1.4 Azylová zařízení

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra zajišťuje služby žadatelům o udělení mezinárodní ochrany a azylantům v celkem **osmi azylových zařízeních** třech typů. **Přijímací středisko** (PřS) slouží k ubytování cizince do doby provedení úkonů uvedených v ustanovení § 46⁹⁴ a § 73 zákona o azylu. **Pobytové středisko** (PoS) slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby pravomocného ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Integrační azylové středisko** (IAS) slouží k přechodnému ubytování azylantů.

AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Zřizovatelem azylových zařízení je podle § 80 zákona o azylu Ministerstvo vnitra, které je rovněž výlučným provozovatelem přijímacích středisek. Provozovatelem pobytových středisek a integračních azylových středisek může být ministerstvo nebo právnická osoba v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu.

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra provozuje **dvě přijímací střediska**, a to přijímací středisko Zastávka a přijímací středisko na mezinárodním letišti Praha-Ruzyně.

Dále provozuje dvě pobytová střediska, a to pobytové středisko Havířov a pobytové středisko Kostelec nad Orlicí.

- ⁹⁴ 1) Žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko do
- a) provedení identifikačních úkonů podle § 47 zákona o azylu,
 - b) provedení lékařského vyšetření zaměřeného na zjištění, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob,
 - c) doby udělení víza k pobytu za účelem řízení o udělení mezinárodní ochrany a vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany (§ 57 zákona o azylu),
 - d) ukončení karantény nebo jiného opatření v souvislosti s ochranou veřejného zdraví, lze-li je uskutečnit v přijímacím středisku.
- 2) Žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko v tranzitním prostoru mezinárodního letiště ani po ukončení úkonů uvedených v odstavci 1.

Z níže uvedeného přehledu vyplývá, že ke dni 31. 12. 2010 byla **celková kapacita přijímacích a pobytových středisek 673 lůžek**.

Kapacita přijímacích a pobytových středisek

Azylového zařízení	Kapacita
Přijímací střediska	
Zastávka	202
Praha-Ruzyně	45
Celkem PŘS	247
Pobytová střediska	
Haviřov	151
Kostelec nad Orlicí	275
Celkem PoS	426

Nejčastější příchody do azylových zařízení dle státní příslušnosti: **Ukrajina** (102 osob, tj. 16 %), **Mongolsko** (79 osob, tj. 12 %) a **Kazachstán** (52 osob, tj. 8 %).

Integrační azylová střediska slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl přiznán azyl, v první etapě jejich integrace. Ke dni 31. 12. 2010 byla Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra provozována celkem čtyři integrační azylová střediska, ve kterých je azylantům k dispozici celkem 32 ubytovacích jednotek (jsou obsazovány podle velikosti a charakteru ubytovaných rodin) s maximální kapacitou 126 lůžek.

Kapacita integračních azylových středisek

IAS	Počet ubytovacích jednotek	Počet lůžek
Jaroměř	10	36
Předlice	12	44
Brno	4	20
Česká Lípa	6	26
Celkem	32	126

Vytíženost ubytovacích kapacit v roce 2010

V roce 2010 přišlo do azylových zařízení celkem 683 nově příchozích cizinců - žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (včetně novorozenců narozených v průběhu pobytu matky v azylových zařízeních). Kapacita přijímacích středisek byla vytížena v průměru na 17 %. Kapacita pobytových středisek byla vytížena v průměru na 97 %, přičemž do těchto údajů jsou započítávány pouze osoby fyzicky pobývající v tomto zařízení.

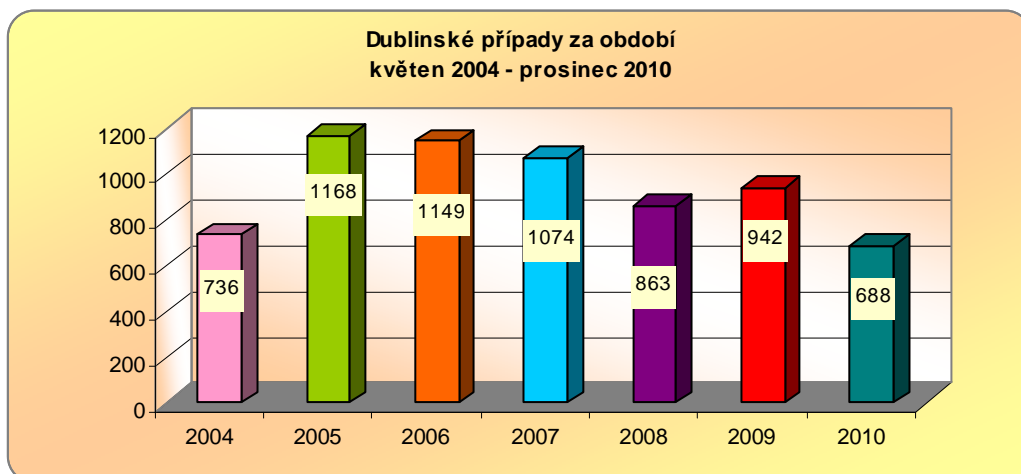
Žadatelé o mezinárodní ochranu ubytovaní v pobytovém středisku mají možnost na základě žádosti toto středisko dlouhodobě opustit. V roce 2010 tuto možnost využívalo průměrně 48 % evidovaných žadatelů o mezinárodní ochranu.

X.2 APLIKACE DUBLINSKÉHO NAŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Ke dni vstupu České republiky do Evropské unie (k 1. 5. 2004) vzniklo v rámci odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra oddělení Dublinského střediska. Úkolem tohoto oddělení je zajistit efektivní aplikaci Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. 2. 2003 (tzv. Dublinské nařízení).

Dublinské nařízení stanoví kritéria, podle kterých je členský stát příslušný (odpovědný) k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu určován. Mezi tato kritéria patří například rodinné vazby, vydané vízum či povolení k pobytu a také první podaná žádost o mezinárodní ochranu na území členských států. Česká republika není totiž ve všech případech žádostí o udělení mezinárodní ochrany podaných na jejím území příslušná (odpovědná) za jejich posouzení. Je možné, že k posouzení žádosti podané v České republice je příslušný (odpovědný) jiný členský stát.⁹⁵

Reálně tak Česká republika není příslušná (odpovědná) k posouzení určitého plesa žádostí o mezinárodní ochranu podaných na jejím území, ale naopak je příslušná (odpovědná) k posouzení i některých žádostí o mezinárodní ochranu podaných v jiném členském státě, například z důvodu Českou republikou vydaného víza či povolení k pobytu. Podle Dublinského nařízení lze navíc předat cizince, který je v České republice zadržen v souvislosti s neoprávněným pobytem, zpět do členského státu, kde předtím požádal o mezinárodní ochranu, a tento členský stát je k posouzení jeho žádosti stále příslušný (odpovědný).

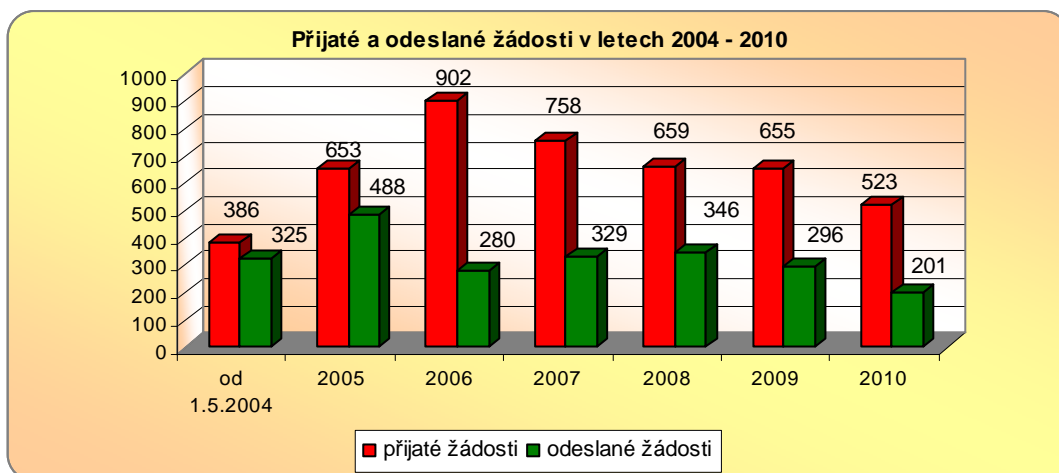
***Poznámka:** Osoby, v jejichž případě oddělení Dublinského střediska obdrží nebo naopak odešle žádost o převzetí či přijetí zpět podle Dublinského nařízení, jsou obecně označovány jako tzv. dublinské případy.*

Přijaté a odeslané žádosti

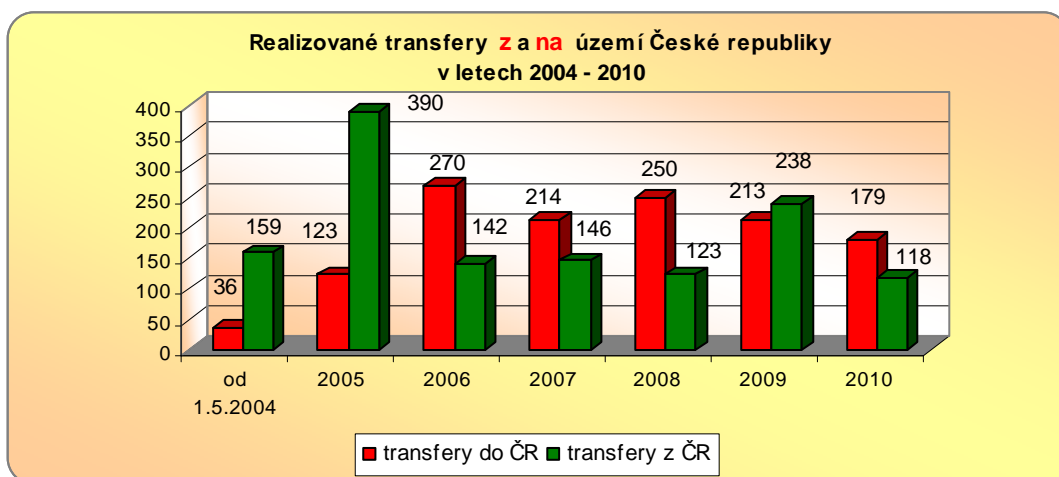
Během roku 2010 **přijala Česká republika** z jiného členského státu **celkem 523 žádostí** o převzetí či přijetí žadatele o mezinárodní ochranu zpět na území České republiky. Nejčastěji tyto žádosti přicházely z Rakouska (134 žádostí), z Německa (85 žádostí) a z Norska (71 žádostí). **Ve 308 případech** byla skutečně nucena konstatovat **příslušnost** (odpovědnost) České republiky a souhlasit s přijetím žadatele na území ČR. Pouze **ve 179 případech** byli do České republiky

⁹⁵ Významnou roli v procesu určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu plní systém EURODAC. Jedná se o systém, v němž jsou uloženy a porovnávány otisky prstů všech žadatelů o mezinárodní ochranu a některých dalších kategorií cizinců. Systém umožňuje spolehlivě zjistit, že osoba již dříve požádala o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě, nebo že byla některým členským státem zadržena v souvislosti s neoprávněným překročením vnější hranice Evropské unie.

žadatelé skutečně předání, tj. ve cca 58 %. Nejčastěji transfer na území České republiky realizovalo Německo (43 předání), Rakousko (34 předání) a Švýcarsko (19 předání).

Za stejné období **Česká republika zaslala jinému členskému státu 201 žádostí** o převzetí či přijetí žadatele nebo cizince zpět. Nejčastěji byly žádosti odesílány do Rakouska (40 žádostí), Polska (30 žádostí) a na Slovensko (14 žádostí). Z tohoto počtu **ve 113 případech dožádaný členský stát souhlasil** s přijetím osoby na své území. Za uvedené období bylo **z území České republiky do jiného členského státu předáno celkem 118 osob** (některé souhlasy Česká republika přijala již v roce předešlém). Nejčastěji Česká republika realizovala předání osoby do Rakouska (37 osob), dále do Polska (34 osob) a se značným odstupem do Německa a Itálie (8 osob).

V roce 2010 Česká republika evidovala celkem **688** tzv. dublinských případů. **Nejčastěji zastoupenou** státní příslušností se v tomto období stalo **Rusko** se 128 osobami, následují státní příslušníci **Mongolska** (84 osob) a Vietnamu (56 osob). Pět nejvíce zastoupených státních příslušností roku 2010 doplňují státní příslušníci **Turecka** (48 osob) a **Konžské demokratické republiky** (31 osob).

Zneužití víza či povolení k pobytu k podání žádosti o mezinárodní ochranu

Součástí činnosti oddělení Dublinského střediska je rovněž sledování případů žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří jsou současně držiteli víza či povolení k pobytu vydaného českými orgány. Také jsou statisticky sledovány i případy držitelů českých víz či povolení k pobytu,

v jejichž případě byla přijata žádost o převzetí či informaci podle Dublinského nařízení z jiného členského státu. Osoby, které o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky žádají opakovaně a byly držiteli českého víza či povolení k pobytu, nejsou ve statistice zahrnuty.

V roce 2010 oddělení Dublinského střediska evidovalo **celkem 322 osob**, které **zneužily vydané vízum či povolení k pobytu k podání žádosti o mezinárodní ochranu**, a to buď na území České republiky nebo na území jiného členského státu Evropské unie.

Nejčastěji bylo zneužito vízum vydané na ZÚ Ulánbátar (48 víz), ZÚ Moskva (36 víz) a ZÚ Hanoj (30 víz). Dále bylo k tomuto účelu zneužito i 22 víz a povolení k pobytu vydaných Službou cizinecké policie PCR.

X.3 SPOLEČNÝ EVROPSKÝ AZYLOVÝ SYSTÉM

Již na sklonku roku 2008 došlo v azylové oblasti na poli EU k předložení tzv. **prvního azylového balíčku**, který obsahoval návrh na změnu **Směrnice Rady 2003/9/ES, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl** (tzv. přijímací směrnice), **návrh na změnu nařízení 343/2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států** (tzv. dublinské nařízení) a návrh na změnu **nařízení o zřízení systému „EURODAC“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (ES) č. [.../...] [, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států]** (tzv. nařízení EURODAC). V roce 2010 nedošlo k zásadnějším pokrokům při vyjednávání, naopak, Evropská komise na Radě pro spravedlnost a vnitřní věci v listopadu 2010 oznámila, že počátkem roku 2011 předloží zcela nový návrh přijímací směrnice.

Koncem února 2009 byl představen další, dlouho očekávaný, návrh **nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO)**. Zmíněný návrh má za cíl reagovat na záměr zřídit úřad vyslovený již v Haagském programu (2004) a následně v Plánu politiky pro azyl (červen 2008). Komise navrhuje zřídit Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu, který bude mít institucionální podobu regulační agentury a jehož úkolem bude usnadnit a posílit praktickou spolupráci mezi členskými státy v otázkách azylu, jakož i přispívat k lepšímu provádění společného azylového systému. Nařízení bylo přijato dne 19. května 2010 pod číslem 439/2010, ve dnech 24. -26.11.2010 se na Maltě uskutečnilo první zasedání správní rady tohoto úřadu.

V říjnu 2009 došlo k předložení návrhu na změnu tzv. **kvalifikační směrnice** (Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních požadavcích na kritéria a statut státních příslušníků třetích zemí nebo osob bez státní příslušnosti jako uprchlíků, nebo jako osob, které z jiných důvodů potřebují mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany). Změna kvalifikační směrnice bude mít za cíle dále sblížit národní pravidla na uznávání a obsah statusů žadatelů o mezinárodní ochranu a odstranit výkladové rozdíly v členských státech Evropské unie. Během roku 2010 se podařilo dokončit projednávání na expertní úrovni, návrh se přesunul na úroveň politickou, kde zůstává otevřen zejména problém minimální délky pobytového oprávnění pro osoby požívající doplňkové ochrany.

Současně s tímto návrhem byl rovněž představen návrh na změnu tzv. **procedurální směrnice** (Směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka), jejímž cílem bude zvýšení

a vyjasnění procesních záruk v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany. V průběhu roku 2010 nebyl zaznamenán viditelnější pokrok v projednávání, podobně jako u přijímací směrnice i zde Evropská komise předloží zcela nový návrh.

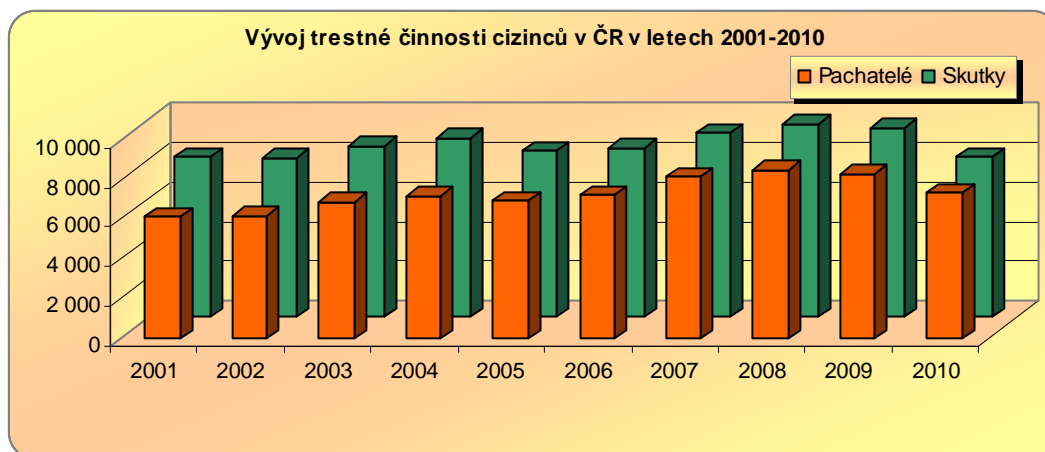
Revize směrnic a nařízení se snaží navázat na zkušenosti získané s jejich transpozicí a aplikací a dále na výsledky konzultací v rámci Zelené knihy o budoucím společném evropském azylovém systému. Revize směřují k další harmonizaci standardů v azylové oblasti a také další koherenci rozvíjejícího se azylového *acquis* s cílem vybudovat společný evropský azylový systém do roku 2012.

Nutno konstatovat, že práce na budování společného evropského azylového systému na poli Evropské unie pokračovaly jen s dílčími úspěchy.

XI. Trestná činnost cizinců

XI.1 TRETNĚ STÍHANÍ CIZINCŮ

V roce 2008 byl zaznamenán nejvyšší počet stíhaných cizinců a zároveň též nejvyšší procentuální podíl stíhaných cizinců na stíhaných osobách v průběhu období posledních 10 let. Od tohoto roku hodnota podílu nepatrně klesá (v roce 2008, 7,0% podíl; 2009, 6,8 %; 2010, 6,6 %). Tento jev může souviset s poklesem počtu cizinců legálně pobývajících na území České republiky.⁹⁶

V roce 2010 bylo na území České republiky celkem objasněno **8 072 skutků**, na kterých se **podíleli cizí státní příslušníci**, což tvoří **6,7 %** podíl z celkového počtu objasněných skutků spáchaných všemi stíhanými osobami na území České republiky. Podíl skutků, které spáchali cizinci na celkovém počtu skutků spáchaných všemi osobami, byl v roce 2010 totožný s rokem předchozím.

Pro shora uvedené objasněné skutky bylo v roce 2010 **trestně stíháno 7 377 cizinců**. Oproti roku 2009 byl zaznamenán **pokles** o 985 cizinců, tj. 11,8 %. V roce 2010 tvořili stíhaní cizinci 6,6 % podíl na celkově stíhaných osobách, přičemž v porovnání s rokem 2009 tento podíl klesl o 0,2 %.

Trestně stíhané osoby

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
celkem trestně stíhané osoby na území ČR	127 856	123 964	121 393	121 531	121 511	122 753	127 718	122 053	123 235	112 477
z toho trestně stíhaní cizinci	6 166	6 238	6 923	7 215	6 994	7 284	8 179	8 572	8 362	7 377
podíl na trestně stíhaných osobách v ČR v %	4,8	5,0	5,7	5,9	5,8	5,9	6,4	7,0	6,8	6,6

Porovnáme-li zastoupení mužů a žen mezi trestně stíhanými cizinci, pak podíl mužů činil 90,8 % (v absolutních číslech se jedná o 6 700 mužů) a podíl žen vyjadřuje hodnota 9,2 % (v absolutních číslech 677 žen). Oproti roku 2009 se počet trestně stíhaných mužů snížil o 850 osob, u trestně stíhaných žen byl zaznamenán nižší pokles, a to o 135 osob. Podíl zůstal téměř stejný (v roce 2009 tvořili muži 90,3 % a ženy 9,7 %).

Většina osob byla ve věku od 18-59 let (6 479 mužů cizinců, 644 žen cizinek). Ve věkovém rozmezí 1-14 let bylo stíháno 66 cizinců (49 mužů, 17 žen), ve věkové skupině 15-17 let bylo stíháno 62 cizinců (56 mužů, 6 žen) a počet stíhaných cizinců ve věku 60 a více dospěl k množství 126 osob (116 mužů, 10 žen).

⁹⁶ Viz kapitola V.3. CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.

Přehled trestné činnosti - porovnání roku 2009/2010

Rok	2009	tj. %	2010**	tj. %	Změna oproti předchozímu období		
					v %	absolutní číslo	změna podílu v %
Zjištěno skutků	332 829	100,0%	313 387	100,0%	-5,8%	-19 442	
Objasněno skutků	127 604	38,3%	117 685	37,6%	-7,8%	-9 919	-0,8%
Celkem objasněno skutků*	141 626	42,6%	130 744	41,7%	-7,7%	-10 882	-0,8%
Celkem objasněno skutků*	141 626	100,0%	130 744	100,0%			
z toho spácháno cizinci *	9 512	6,7%	8 701	6,7%	-8,5%	-811	-0,1%
Celkem stíháno osob	123 235	100,0%	112 477	100,0%	-8,7%	-10 758	
z toho cizinci	8 362	6,8%	7 377	6,6%	-11,8%	-985	
Stíháno cizinců na území ČR	8 362	100,0%	7 377	100,0%			
z toho v příhraničí	2 946	35,2%	2 618	35,5%	-11,1%	-328	0,3%
z toho ve vnitrozemí	5 416	64,8%	4 759	64,5%	-12,1%	-657	-0,3%

Vysvětlivky: * včetně dodatečně objasněnosti

** nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Poznámka: Údaje zpracovány CIAP PP ČR

Z pohledu vyšších územních samosprávných celků⁹⁷ patřily v roce 2010 mezi trestnou činností cizinců nejzatíženější kraje, resp. krajská ředitelství policie, hlavní město Praha s počtem 1 963 stíhaných cizinců (tj. -330 osob, tj. -14,4 % oproti roku 2009), Středočeský (907 osob; -92, tj. -9,2 %) a Jihomoravský kraj (861 osob; -93, tj. -9,8 %). Pořadí nejzatíženějších krajů odpovídá pořadí krajů s nejvyššími počty cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. Porovnáním procentuálního vyjádření podílu trestně stíhaných cizinců na stíhaných osobách byl v roce 2010 nejvyšší podíl zaznamenán v hl. m. Praze (14,9 %), dále pak v kraji Jihomoravském (8,0 %) a Plzeňském (7,6 %), přičemž odlišné pořadí oproti početnímu vyjádření zatíženosti krajů kriminalitou cizinců souvisí s vysokou koncentrací cizinců ve statutárních městech těchto krajů (v Praze 1 963 stíhaných cizinců, tj. 17,4 % ze všech stíhaných osob; v Brně 389 cizinců, tj. 10,7 % a v Plzni 228 cizinců, tj. 13,1 %).

K nárůstu trestně stíhaných cizinců v roce 2010 došlo oproti roku 2009 pouze v kraji Pardubickém, ve kterém bylo stíháno 209 cizinců (+9 osob, tj. +4,5 %) a Ústeckém (535 osob; +1, tj. +0,2 %). Výrazný pokles byl zaznamenán v krajích Zlínském (235 osob; -96, tj. -29,0 %), Vysočina (134 osob; -47, tj. -26,0 %) a Libereckém (371 osob; -109, tj. -22,7 %).

Z hlediska početních stavů trestně stíhaných cizinců v jednotlivých okresech České republiky nedošlo v roce 2010 oproti roku 2009 k výrazným změnám. Nejvíce cizinců bylo stíháno, jak je výše uvedeno, ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň). V těchto třech městech byli v roce 2010 cizinci nejvíce trestně stíháni pro trestné činy krádeže, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a ohrožení pod vlivem návykové látky. K nejvyššímu procentuálnímu nárůstu oproti roku 2009 došlo v roce 2010 v **okresech** Brno – venkov s 95 stíhanými cizinci (+35 osob, tj. +58,3 %), což bylo způsobeno zejména nárůstem počtu stíhaných cizinců pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání s 33 stíhanými cizinci (+28; nejvíce státních příslušníků Ukrajiny –

⁹⁷ K 1. 1. 2010 došlo ke změně organizační struktury Policie České republiky (dále jen „Policie ČR“), z původního členění na 8 správ krajů vzniklo 14 celků, které jsou co do teritoriálního uspořádání totožné s vyššími územními samosprávnými celky České republiky. Statistické údaje roku 2009 byly přepočítány na nové celky tak, aby bylo možno od 1. 1. 2010 plynule pokračovat ve sledování a porovnávání statistických dat Policie ČR.

+9 osob, tj. +560,0 %) a Praha – venkov západ (76 osob; +24, tj. +46,2 %), kde došlo k nárůstu zejména u cizinců stíhaných pro trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (9 cizinců – všichni státní příslušníci Vietnamu, v roce 2009 nestíhán žádný cizinec). Následoval okres Jeseník (27 osob; +8, tj. +42,1 %), kde početní nárůst stíhaných cizinců byl zapříčiněn nárůstem v řádu jednotek u několika trestných činů.

V příhraničních územních odborech bylo v roce 2010 stíháno 2 618 cizinců (-322 osob, tj. -11,0 % oproti roku 2009). Cizinci trestně stíhaní v příhraničních územních odborech tvořili 35,5 % podíl z celkového počtu všech stíhaných cizinců na území České republiky (7 377). Podíl cizinců stíhaných v příhraničních odborech na celkovém počtu stíhaných cizinců na území České republiky se nepatrně oproti roku 2009 (ve kterém tvořil 35,2 %) zvýšil. V příhraničních územních odborech byli nejčastěji v roce 2010 stíháni státní příslušníci Slovenska s počtem 1 141 osob (-144 osob, tj. -11,2 % oproti roku 2009), Vietnamu (400 osob; -3, tj. -0,7 %) a Polska (255 osob, +20, tj. +8,5%). U státních příslušníků Ukrajiny, kteří následovali s třetím nejvyšším počtem (336) osob stíhaných v příhraničních odborech, byl v roce 2010 oproti předchozímu roku zaznamenán výrazný početní pokles trestně stíhaných osob, a to o 122 osob. Cizí státní příslušníci byli nejvíce stíháni v příhraničních územních odborech Liberec (183 osob), Cheb (151 osob) a Břeclav (139 osob).

Územní odbory ve vnitrozemí v roce 2010 zaznamenaly s počtem 4 759 stíhaných cizinců, taktéž jako v příhraničních odborech, oproti roku 2009 pokles o 663 cizinců, tj. -12,2 %). V roce 2010 tvořili cizinci stíhaní ve vnitrozemí 64,5 % podíl na celkovém počtu stíhaných cizinců. Ve srovnání s rokem 2009 tento podíl poklesl o 0,3 %. V územních odborech ve vnitrozemí bylo v roce 2010 nejvíce stíháno státních příslušníků Slovenska s počtem 1 894 osob (-280 osob, -12,9 % oproti roku 2009), Ukrajiny (893 osob; -341, tj. -27,6 %) a Vietnamu (443 osob - shodný počet jako v předchozím roce).

Dle druhu kriminality⁹⁸ lze konstatovat, že v roce 2010 byli cizinci **nejvíce stíháni** pro trestné činy zahrnující kategorie **zbývající kriminalita** s počtem 1 924 cizinců (- 1 150 cizinců oproti roku 2009, tj. -37,4 %), **majetková** (1 718 osob; +37, tj. + 2,2%) a kategorie **ostatní kriminální činy** (1 542 osob; -17, tj. -1,1%). Hranici převyšující tisíc stíhaných cizinců překročila s počtem 1 253 cizinců (+156 osob, tj. +14,2%) také **hospodářská kriminalita**. **Nejméně zastoupenými** druhy kriminality páchané cizinci byla v roce 2010 **násilná kriminalita** s počtem 839 stíhaných cizinců (-30, -3,5 %) a **mravnostní kriminalita**, pro kterou bylo stíháno 101 cizinců (+19, +23,2%).

Na znatelném poklesu v počtu stíhaných cizinců v kategorii zbývající kriminalita se projevila v roce 2010 skutečnost, že zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), účinný od 1. 1. 2010 již nezahrnuje trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, pro který bylo v roce 2009 stíháno 917 cizinců.

Podle jednotlivých druhů kriminality byli nejčastěji trestně stíháni cizinci následujících státních příslušností:

- pro násilné trestné činy bylo stíháno nejvíce příslušníků Slovenska s počtem 363 osob (+8 osob; tj. +2,3 %), Ukrajiny (137 osob; -14, tj. -9,3 %) a Vietnamu (71 osob; +3, tj. +4,4 %);
- pro mravnostní kriminalitu nejvíce státní příslušníci Slovenska (44 osob; +12, tj. +37,5 %), Ukrajiny (23 osob; -1, tj. -4,2 %) a Rumunska (10 osob; +4, tj. +66,7 %);
- pro majetkovou kriminalitu nejvíce státní příslušníci Slovenska (1 021 osob; +42, tj. +4,7 %), Ukrajiny (149 osob; -10, tj. -6,3 %) a Polska (123 osob; +7, tj. +6,0 %);

⁹⁸ Do kategorií „ostatní“ a „zbývající“ kriminalita jsou zařazeny skutkové podstaty trestných činů, které se svojí povahou nedají zařadit do jednotlivých druhů obecné kriminality.

- pro ostatní kriminální trestné činy bylo stíháno nejvíce státních příslušníků Slovenska (513 osob; +30, tj. +6,2 %), Ukrajiny (281 osob; -88, tj. -23,9 %) a Vietnamu (275 osob; +24, tj. +9,6 %);
- pro zbyývající kriminalitu bylo stíháno nejvíce státních příslušníků Slovenska (758 osob; -493, tj. -39,4 %), Ukrajiny (358 osob; -374, tj. -51,1 %) a Polska (137 osob; -48, tj. -26,0 %);
- pro hospodářskou kriminalitu bylo nejvíce stíháno státních příslušníků Slovenska (336 osob; -23, tj. -6,4 %), Vietnamu (301 osob; +9, +3,1 %) a Ukrajiny (159 osob; +24, +17,8 %).

Počet stíhaných cizinců na území ČR a počet skutků spáchaných cizinci dle jednotlivých druhů kriminality

Druh kriminality	Stíháno cizinců				Počet skutků spáchaných cizinci			
	2009	2010	meziroční změna		2009	2010 **	meziroční změna	
			abs.hodnota	tj. %			abs.hodnota	tj. %
Násilné činy	869	839	-30	-3,5	924	954	30	3,2
z toho vraždy	35	23	-12	-34,3	30	20	-10	-33,3
z toho loupeže	246	165	-81	-32,9	255	197	-58	-22,7
z toho úmyslné ublížení na zdraví	242	218	-24	-9,9	236	234	-2	-0,8
Mravnostní činy	82	101	19	23,2	87	171	84	96,6
Majetkové činy	1 681	1 718	37	2,2	2 277	2 410	133	5,8
z toho krádeže vloupáním	331	392	61	18,4	574	686	112	19,5
z toho krádeže prosté	1 048	1 004	-44	-4,2	1 312	1 292	-20	-1,5
z toho krádeže kapesní	120	86	-34	-28,3	142	115	-27	-19,0
Ostatní kriminální činy	1 559	1 542	-17	-1,1	1 680	1 663	-17	-1,0
z toho ned. výr. a jin. nakl. s OPL* a s jedy	180	210	30	16,7	178	205	27	15,2
z toho šíření toxikomanie	0	1	1		0	1	1	
z toho přechovávání OPL* a jedu	28	43	15	53,6	32	48	16	50,0
z toho výr. a drž. předm. k nedov. výr. OPL* a jedu	2	9	7	350,0	5	11	6	120,0
z toho nedov. pěst. rostlin obsahující OPL*		16	16			10	10	
z toho maření výkonu úředního rozhodnutí	997	914	-83	-8,3	1 134	1 039	-95	-8,4
Zbývajících kriminalita	3 074	1 924	-1 150	-37,4	3 315	2 001	-1 314	-39,6
z toho silniční nehody z nedbalosti	652	429	-223	-34,2	672	439	-233	-34,7
z toho ohrožení pod vlivem návykové látky	1 126	973	-153	-13,6	1 194	995	-199	-16,7
z toho zanedbání povinné výživy	303	435	132	43,6	318	451	133	41,8
Hospodářské činy	1 097	1 253	156	14,2	1 229	1 502	273	22,2
Celková kriminalita	8 362	7 377	-985	-11,8	9 512	8 701	-811	-8,5

Vysvětlivky: * OPL - omamné a psychotropní látky

** nabyt účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Poznámka: Údaje zpracovány CIAP PP ČR

Z pohledu státních příslušností tvořili nejpočetnější skupiny trestně stíhaných cizinců v roce 2010 státní příslušníci **Slovenska** s počtem 3 035 (-424 osob; tj. - 12,3 %), **Ukrajiny** (1 107 osob; -463, tj. -29,5 %), **Vietnamu** (843 osob; -3, tj. -0,4 %), **Polska** (443 osob, +25, tj. +6,0 %), **Německa** (222 osob; +8, tj. +3,7 %), **Rumunska** (188 osob; +8, tj. +4,4 %), **Ruska** (166 osob; -21, tj. -11,2 %), **Bulharska** (148 osob; tj. -11, -6,9 %), **Moldávie** (105 osob; -4, tj. -3,7 %) a **Rakouska** (100 osob; +6, tj. +6,4 %). Oproti roku 2009 došlo v roce 2010 mezi deseti nejvíce stíhanými státními příslušnostmi ke změně, kdy státní příslušníci Rakouska nahradili státní příslušníky Mongolska, u kterých došlo k více než 40% poklesu počtu stíhaných osob. Pořadí u prvních tří nejčastěji zastoupených státních příslušností v roce 2010 je shodné s pořadím v roce 2009.

Pokud se budeme zabývat pouze trestnou činností **občanů třetích zemí**, byli nejčastěji trestně stíháni státní příslušníci **Ukrajiny**, a to pro trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství s počtem 249 osob (-106 osob oproti roku 2009, tj. -8,9 %) a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (219 osob; -106, tj. -3,5 %).

Na druhé pozici se umístili státní příslušníci **Vietnamu**, kteří se dopouštěli zejména trestných činů porušení práv k ochranné známce a jiným označením (166 osob; -30, tj. -15,3 %) a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (114 osob; +15, tj. +15,2 %). Státní příslušníci Vietnamu se nezanedbatelnou měrou podíleli také na spáchání trestného činu nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, který je nově obsažen v trestním zákoníku. Pro tento trestný čin bylo z celkového počtu 16 cizinců stíháno 14 státních příslušníků Vietnamu. Třetím nejčastěji spáchaným trestným činem bylo maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (79 osob; -13, tj. -14,1 %).

Třetí v pořadí, státní příslušníci **Ruska**, byli nejvíce stíháni pro trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání s počtem (22 osob; -11, tj. -33,3 %) a ohrožení pod vlivem návykové látky také s počtem 22 osob (-3, tj. -12,0 %).

Z hlediska kategorie pobytových oprávnění bylo kategorií trvalého pobytu stíháno 2 340 cizinců, kteří se podíleli 31,7 % na celkovém počtu stíhaných cizinců v roce 2010. Nejvíce byli v této kategorii zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny (609 osob; -110, tj. -15,3 %), Vietnamu (564 osob; +74, tj. +15,1 %) a Slovenska (472 osob; +151, tj. +47,0 %).

Z celkového počtu 3 254 trestně stíhaných cizinců pobývajících na území České republiky na povolení k dlouhodobému pobytu nebo potvrzení o přechodném pobytu bylo stíháno nejvíce státních příslušníků Slovenska (2 098 osob; -15, tj. -40,5 %), Polska (208 osob; -10, tj. -4,6), Ukrajiny (151 osob; -170, tj. -53 %), Německa (120 osob; +9, tj. +8,1 %) Vietnamu (111 osob; -65, tj. -36,9 %).

V kategorii krátkodobý pobyt z celkového počtu 102 trestně stíhaných cizinců byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny (45 osob; -6, tj. -11,8 %), Vietnamu (24 osob; +10, tj. +71,4 %) a Ruska (7 osob; -4, tj. -36,4 %).

Nejméně zastoupená byla kategorie azylant s počtem 25 cizinců, kde bylo nejvíce stíháno státních příslušníků Ukrajiny (7 osob, shodný počet jako v roce 2009), Ruska (5 osob; +2, tj. +66,7 %) a Běloruska (3 osoby, shodný počet jako v roce 2009).

Z cizinců, kteří v době páchání trestné činnosti pobývali na území České republiky neoprávněně bylo stíháno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (184 osob; -116, tj. -38,7 %), Slovenska (93 osob; -19, tj. -17,0 %) a Vietnamu (56 osob; -25, tj. -30,9 %). Trestně stíhaní neoprávněně se zdržující cizinci na území České republiky tvořili 7,4 % podíl ze všech stíhaných cizinců.

V souvislosti s nelegální migrací byli cizí státní příslušníci v roce 2010 trestně stíháni pro trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, pro které bylo celkem stíháno 18 cizinců (-24 osob, tj. -57,1 %).

Pro trestný čin **organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice** bylo v roce 2010 trestně stíháno 12 cizinců (-18 osob, tj. -70,0 %). Cizinci v tomto roce tvořili 60 % podíl ze všech stíhaných osob pro tento trestný čin. V roce 2010 byli stíháni nejvíce státní příslušníci Ukrajiny (3 osoby, v roce 2009 nebyl stíhán žádný státní příslušník Ukrajiny), Vietnamu (3 osoby; -10, tj. -76,9 %) a Mongolska (3 osoby; +1, tj. +50 %). Z celkového počtu cizinců, kteří byli trestně stíháni za páchání této trestné činnosti měli čtyři cizinci uděleno povolení k trvalému pobytu. Nejvyšší zastoupení stíhaných cizinců bylo zaznamenáno v Jihomoravském kraji (3 osoby; -8, tj. -72,7 %) a Moravskoslezském kraji (3 osoby; -1, tj. -25,0 %).

Pro trestný čin **napomáhání k neoprávněnému pobytu na území České republiky** bylo v roce 2010 stíháno 6 cizinců (+4 osoby, tj. +200 %), kteří tvořili 10,5 % podíl ze všech stíhaných osob pro tento trestný čin. V roce byli stíháni státní příslušníci Vietnamu (3 osoby), Ukrajiny (2 osoby) a Nigérie (1 osoba) s tím, že žádný z občanů těchto zemí nebyl stíhán v roce 2009. Téměř všichni stíhaní cizinci (5) v roce 2010 měli v České republice uděleno povolení k trvalému pobytu, jeden cizinec měl uděleno povolení k dlouhodobému pobytu. Nejvyšší zastoupení stíhaných cizinců bylo v roce 2010 zaznamenáno v Ústeckém kraji (3 osoby), dále byl 1 cizinec stíhán v Jihočeském, Jihomoravském a Libereckém kraji.

S nelegální migrací úzce souvisí trestný čin **obchodování s lidmi**. Pro tento trestný čin bylo v posledním desetiletí stíháno nejvíce cizinců v letech 2009 a 2010. V roce 2010 bylo stíháno 14 cizinců (-2 osob, tj. -12,5 %), kteří se podíleli 40 % na všech stíhaných osobách pro tento trestný čin, přičemž se jednalo o 9 státních příslušníků Ukrajiny a 5 státních příslušníků Slovenska. Obdobně tomu bylo i v roce 2009, kdy bylo stíháno také 9 státních Ukrajiny a 6 státních příslušníků Slovenska. Z hlediska druhů pobytových oprávnění se jednalo o 2 cizince s uděleným povolením k trvalému pobytu v České republice. Cizinci byli pro tento trestný čin stíháni pouze ve třech krajích, a to v Jihočeském (5 oso), Jihomoravském (5osob) a na území hl. m. Prahy.

Vybraná trestná činnost

V oblasti **trestných činů hospodářských** stojí za povšimnutí, že se počet stíhaných cizinců pro trestný čin **porušení práv k ochranné známce** v uplynulém roce rovnal 204, což tvoří celých 86,4 % z celkového počtu stíhaných osob. Vyššího podílu na celkovém počtu stíhaných osob dosáhli cizinci též při páčání trestné činnosti v oblasti **porušování předpisů o nálepkách** (69,7 % z celkového počtu stíhaných osob pro tuto trestnou činnost). Procentuální podíl stíhaných cizinců pro **krácení daně** dosáhl hodnoty 15,4 % na celkovém počtu stíhaných osob.

Při porovnávání dat v oblasti **trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných** vyplývá, že pro **padělání a pozměňování veřejné listiny** bylo stíháno 218 cizinců, což tvoří celých 57,2 % celkového počtu stíhaných osob. Dále pro **úplatkářství-podplácení** tvořil počet stíhaných cizinců 28,7 % na celkovém počtu stíhaných osob (zatímco u **úplatkářství – přijímání úplatku** 7,7 %).

V kategorii **trestných činů proti svobodě** rozhodně vyčnívají, opět vzhledem k podílu cizinců na celkovém počtu stíhaných osob, údaje k trestnému činu **obchodování s lidmi** (40 %). V uplynulém roce byly zjištěny 4 trestné činy obchodování s lidmi spáchané ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (z celkového počtu 24 zjištěných trestných činů).

Stíhané osoby v České republice za období 1. 1. – 31. 12. 2010

Název	Stíháno osob			Stíháno cizinců		
	Celkem	z toho		Celkem	z toho	
		muži	ženy		muži cizinci	ženy cizinky
Padělání a pozměňování veřejné listiny	381	309	72	218	179	39
Porušování práv k ochranné známce	236	190	46	204	169	35
Krácení daně	545	474	71	84	73	11
Porušování předpisů o nálepkách	76	62	14	53	45	8
Úplatkářství - podplácení	87	81	6	25	23	2
Vraždy celkem	186	152	34	23	20	3
Zastřelení původu věci	53	41	12	20	12	8
Obchodování s lidmi	35	27	8	14	12	2
Trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži	10	9	1	7	7	0

Poznámka: U názvů uvedených v tabulce se nejedná o pojmenování ustanovení dle trestního zákoníku, nýbrž o název užívaný v takticko-statistické klasifikaci, která umožňuje podrobnější analýzu trestných činů díky rozlišování různých hledisek ve vztahu k jejich spáchání i v rámci jednoho ustanovení.

Působení cizinců v oblasti organizovaného zločinu na území České republiky

Zločinecké skupiny působící na území České republiky jsou tvořeny převážně **na základě národnostní příslušnosti**, přičemž jednotlivé skupiny si uchovávají **úzké vztahy z domovským prostředím** a se svými krajany v sousedních zemích. Nejaktivnější jsou kromě českých skupin skupiny **vietnamské, balkánské, ruské a ukrajinské**, přičemž jednotlivé oblasti jejich činností se poněkud (ovšem ne zcela) překrývají. Většina skupin začala svou činnost na území České republiky vyvíjet počátkem 90. let a lze říci, že dnes **jsou zde již stabilně etablovány a jen rozšiřují pole svých činností**. V poslední době byla zaznamenána **rostoucí tendence spolupráce jednotlivých národností ve specifických oblastech** (autokriminalita, padělání bezhotovostních platebních prostředků).

Arabové

Arabský organizovaný zločin spočívá v činnosti menších skupin, jejichž členové jsou zcela integrováni do české společnosti. Hlavní doménou je **obchod a pohostinství, směnářská činnost** a s tím související **krácení DPH**. V posledních letech byly zaznamenány případy nelegálního převozu osob z Iráku, Iránu a hlavně Afghánistánu přes Českou republiku dále na západ, které jsou vázány na rozsáhlé padělání veřejných listin.

Balkánci (především kosovští Albánci, dále bývalí Jugoslávci)

Kosovští Albánci kontrolují na území České republiky podstatnou část **nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami**. Společně s bývalými Jugoslávci (v největší míře se jedná o Bosence a Srby) se pak podílejí na **organizování nedovoleného překračování hranice a napomáhání k neoprávněnému pobytu na území České republiky** (včetně padělání veřejných listin). Mezi další činnosti těchto skupin patří likvidace firem v úpadku a krádeže luxusních motorových vozidel. Je pozoruhodné, že i přes přetrvávající napjatou situaci na rodném území se Balkánci dokáží za účelem nelegálních aktivit semknout a úspěšně spolupracovat.

Nigerijci

V posledních letech nabývá na významu činnost zločineckých skupin Nigerijců. Jedná se o uzavřená spolčení, která se podílejí na celé škále trestných činností: **nelegální migraci** (účelové sňatky, padělání veřejné listiny), **obchodu s omamnými a psychotropními látkami, obchodu s lidmi a kuplířství**.

Rumuni

Rumuni se (často v součinnosti s Bulhary) zabývají především **paděláním platebních prostředků**, a to jak hotovostních (padělání měny), tak bezhotovostních (skimming). Dále se orientují na **pouliční žebření a drobné krádeže**. Specifičnost těchto skupin spočívá v tom, že za účelem páchaní trestné činnosti jejich členové neustále migrují napříč zeměmi Evropské unie, aniž by se kdekoliv usazovali či dlouhodobě zdržovali.⁹⁹

Rusové

Činnost ruského organizovaného zločinu na území České republiky je v současné době vysoce latentní. Násilná trestná činnost (výpalné, vydírání, únosy) ustupuje do pozadí a v popředí zájmu zůstává především **hospodářská kriminalita**. Tradiční ruské zločinecké skupiny mají na území České republiky stále dosah (např. „Solncevská“), ovšem významnější činnost v rámci ruskojazyčných zločineckých skupin vyvíjejí **Arménci, Dagestánci a Gruzínci**.

Na nejnižších úrovních hraje konkrétní národnost (v rámci ruskojazyčných zločineckých skupin) málo významnou roli, ovšem na nejvyšších úrovních nabývá dominantní pozice. Vzájemná

⁹⁹ Problém tzv. „kočovných“ zločineckých skupin byl projednán na úrovni EU schválením *Závěrů Rady o boji proti trestným činům páchaným mobilními (kočovnými) zločineckými skupinami* na jednání v prosinci 2010.

národnostní nevraživost tak často umocňuje jinak ryze obchodní konflikty mezi jednotlivými skupinami.

Ukrajinci

Ukrajinské zločinecké skupiny kontrolují na území České republiky fungování tzv. **klientského systému**, do kterého se v menší míře zapojují také Slováci a Češi. Kontrolují tak podstatnou část pracovního trhu (hlavně v oblasti stavebnictví) a zapojují se do **nelegální migrace** a **napomáhání k neoprávněnému pobytu** tím, že organizují dovozy pracovníků do České republiky, zneužití pobytových víz, případných účelových sňatků a s tím souvisejícího padělání veřejných listin. Prostřednictvím klientského systému jsou převážně vykořisťováni pracovníci z Ukrajiny, dále z Moldavska, Mongolska a bývalé Jugoslávie. Jak již bylo zmíněno výše, v České republice jsou řešeny i přímo případy **obchodování s lidmi** páchané ukrajinskými státními příslušníky.

Vietnamci

Vietnamské zločinecké skupiny se vyznačují **neprodyšnou uzavřeností a vnitřní solidaritou**. Ve výjimečných případech v nich působí Číňané nebo Češi, kteří jsou nejčastěji využíváni k zaštitění nelegálních činností (často kombinovaných s legálními) ve vztahu k úřadům a kontrolním orgánům České republiky.

Hlavní oblastí působení vietnamských zločineckých skupin na území České republiky je **hospodářská, především pak daňová kriminalita** (krácení DPH, daní z příjmů a spotřebních daní), dále pak **výroba a nelegální prodej zboží** spojené s porušováním práv duševního vlastnictví (textil, alkohol, cigarety).

Velmi významně se vietnamské zločinecké skupiny zapojují do **nelegální výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami** (heroin, marihuana, pervitin), kde byla zaznamenána spolupráce s kosovskými Albánci. Poměrně okrajově se podílejí na **nelegální migraci a napomáhání k neoprávněnému pobytu** na území České republiky.¹⁰⁰

smíšené skupiny

Některé skupiny nejsou postaveny na národnostním základě, ale jsou vnitřně strukturovány **na základě osobní znalosti** mezi jejich jednotlivými členy (často bývalí spoluvězni, známí, spolužáci a v některých případech příbuzní) a na shodném zájmu, kterým je zisk z konkrétní trestné činnosti. Jedná se o recentní vývoj.

V oblasti **skimmingu** lze například hovořit o **prolínání rumunských a bulharských skupin** a o zapojování osob původem z dalších zemí bývalého východního bloku. Podobný trend je patrný v oblasti **autokriminality**, které se věnují především osoby ze států **bývalého SSSR** (Rusko, Ukrajina, Moldávie, Litva a další), z Polska a Slovenska v součinnosti s českými pachateli.

Prověřování trestných činů celními orgány

Celní orgány prováděly prověřování trestných činů v souladu ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

V případech trestné činnosti páchané osobami **vietnamské státní příslušnosti** byl patrný stejný druh trestné činnosti jako v předchozích letech, tedy především porušování práv k ochranné známce a porušování autorského práva a práv souvisejících s právem autorským. Porušení právních

¹⁰⁰ V rámci akce s krycím názvem „BAŠTA“ v červnu 2010 zadrželi na území České republiky detektivové z ÚOOZ SKPV PČR šestici osob podezřelých z účasti v mezinárodní organizované skupině osob napomáhajících k nelegální migraci. Další osoby byly zadrženy ve Francii. Jednalo se o dva státní příslušníky Vietnamu a občany České republiky ve věku od 32 do 48 let.

předpisů se vztahují zejména ke skladování, výrobě a nabídce zboží, u které vzniklo podezření, že se jedná o výrobky porušující některá práva duševního vlastnictví (textil, obuv, oděvní doplňky, hodinky, hračky, CD, DVD).

K oblasti omamných a psychotropních látek je možno uvést, že prověřované skupiny vietnamských osob se zabývají indoorovým pěstováním konopí a obchodem s marihuanou ve větších množstvích, přičemž se mimo jiné jedná o obchod přeshraničního charakteru. Obchodováno je s vysokou pravděpodobností nejen s marihuanou, ale i dalšími druhy drog (pervitin). Rovněž jsou zaznamenávány intenzivní vazby na krajany působící v dalších státech Evropy.

Vietnamští státní příslušníci se velmi často současně podílejí na nelegální výrobě a distribuci tabákových výrobků v rámci České republiky a do okolních států.

Vietnamská komunita, respektive osoby z řad vietnamských obchodníků, vystupují rovněž jako koncoví prodejci při nelegálním obchodu s lihem nebo lihovými nápoji. Jedná se o maloobchodní prodej alkoholických nápojů ve spotřebitelském balení, kdy prodejce není schopen prokázat zdanění, prodávané lihoviny jsou označeny padělky kontrolních pásek ke značení lihu či prodávané lihoviny jsou padělky renomovaných značek. Zadokumentované případy se týkají nejen prodejních míst v příhraničních oblastech a tržnicích, nýbrž aktuálně i kamenných obchodů kdekoli na území České republiky, které jsou buď ve vlastnictví vietnamské komunity etablované v České republice, příp. jsou tyto ze strany vietnamských obchodníků zásobovány.

V komoditní oblasti spotřebního zboží, textilu a obuvi je více než v kterékoliv jiné komoditní škále patrná naprostá dominace vietnamské komunity usídlené v České republice. Na tomto poli působnosti se přibližně v posledních pěti letech vyprofilovala zřejmá pozice vietnamské komunity v zóně tzv. šedé ekonomiky, zahrnující aspekty pašování zboží, krácení daní, praní peněz a korupce. Sofistikovaným a vysoce organizovaným způsobem je prostřednictvím českých osob, tzv. „servisní složky“, zabezpečován dovoz zboží (textilní výrobky, obuv apod.) v kontejnerových zásilkách, a to primárně z Číny a Vietnamu. Při celním řízení jsou následně předkládány padělky faktur a jiných průvodních dokladů ke zboží. Záměrem je deklarování nižší hodnoty jako ceny skutečně placené, či cílené zatajení charakteru skutečně dováženého zboží. Deklarovanými příjemci zboží jsou vždy účelově zakládané ready made obchodní společnosti se sídly na území České republiky. Takto dovážené zboží mimo jakoukoliv účetní a daňovou evidenci získává po propuštění do volného oběhu novou identitu. Jedná se o zboží odňaté daňové povinnosti, zboží porušující práva k ochranným známkám, či zboží nebezpečné pro konečného spotřebitele, které končí jak na černém trhu, tak i běžné obchodní síti.

Při převozech finanční hotovosti realizovaných vietnamskými státními příslušníky bylo zaznamenáno neplnění oznamovací povinnosti, uložené zákonem č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů. Uvedená protiprávní činnost byla zjištěna na mezinárodním letišti Praha-Ruzyně.

U čínských státních příslušníků je opět možné konstatovat ustálený druh páchané trestné činnosti spočívající v porušování práv duševního vlastnictví, kdy se tyto osoby – vedle vietnamských státních příslušníků – zapojují do uvádění výrobků neoprávněně označených ochrannou známkou do oběhu, a to zejména na tržnicích. Další poznatky ukazují na stále častější zapojení těchto osob do nelegálního dovozu tabákových výrobků nebo komponentů pro jejich výrobu na území České republiky. Současně lze uvést, že je to právě čínská komunita, která spoluovládá nelegální dovozy textilních výrobků na území Evropské unie, přičemž – za použití metod popsanych v pasáži věnované vietnamským státním příslušníkům – dochází ke zneužití některých dovozních celních režimů a k následným daňovým únikům.

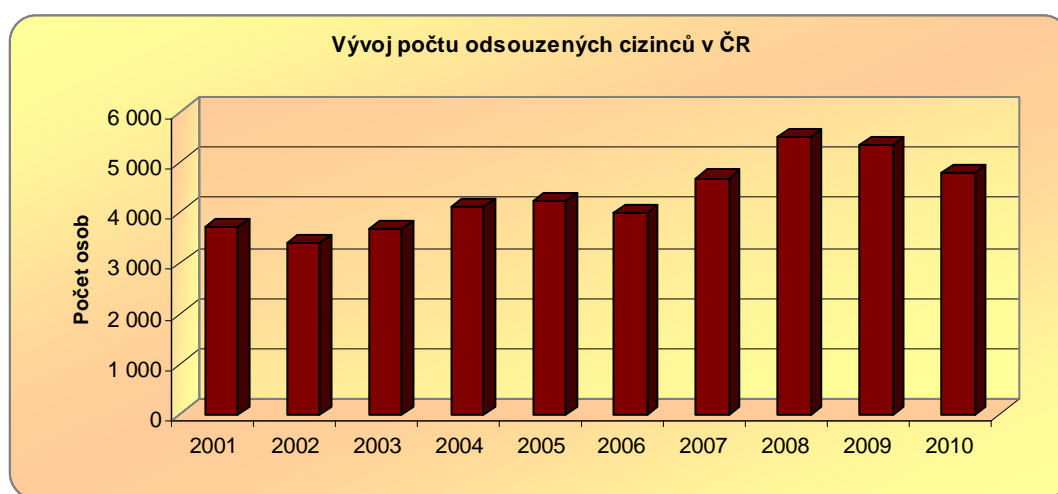
Prověřovaná trestná činnost nigerijských státních příslušníků se týká výhradně trestné činnosti související s nedovolenou výrobou a jiným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami

a jedy. Tato spočívá v organizování přeprav zejména kokainu do České republiky. Omamné a psychotropní látky jsou nezákonně přepravovány nejrůznějšími dopravními prostředky (v roce 2010 byl zjištěn převoz prostřednictvím vlakové a autobusové dopravy). Pro přepravu drog jsou využíváni zvláště tzv. polykači.

Ukrajínští státní příslušníci se při páchání trestné činnosti zaměřují téměř výhradně na nezákonný dovoz tabákových výrobků, zpravidla v osobních automobilech, a to i za využití tajných schránek.

XI.2 ODSOUZENÍ CIZINCI

V roce 2010 byl u **počtu odsouzených cizinců**, stejně jako u počtu cizinců, kteří byli v České republice stíháni pro trestnou činnost, **zaznamenán pokles**. U odsouzených cizinců se jednalo o **530 osob**.

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v průběhu roku 2010 pravomocně **odsouzeno celkem 4 798 cizinců**. Jejich **podíl** na celkovém počtu osob odsouzených v České republice (69 953 osob) se oproti roku 2009 nepatrně snížil z hodnoty 7,2 % na **6,9 %**. Zmíněný podíl koresponduje s podílem cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob ve sledovaném roce.

Odsouzení cizinci - porovnání roku 2009/2010

Období roku	1.1.-31.12. 2009	tj.%	1.1.-31.12. 2010	tj.%	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Celkem odsouzeno osob	73 787	100,0	69 953	100,0	-5,2	-3 834
z toho						
občané ČR	68 459	92,8	65 155	93,1	-4,8	-3 304
cizinci	5 328	7,2	4 798	6,9	-9,9	-530

Poznámka: Údaje Ministerstva spravedlnosti

Složení státních příslušností osob, jež byly nejčastěji trestně stíhány v České republice, odpovídá i struktura **odsouzených cizinců**. Jako u trestně stíhaných osob byli i zde státní příslušníci **Slovenska** s počtem **1 923** osob na prvním místě a jejich počet se meziročně snížil (-315 osob, tj. -14,1 %). Státní příslušníci **Ukrajiny** se s počtem 823 odsouzených (-213 osob, tj. -20,6 %) zařadili na druhé místo. S odstupem následovali státní příslušníci **Vietnamu** (557 osob; +71 osob, tj. +14,6 %), **Polska** (261 osob; - 57 osob, tj. -17,9 %) a **Rumunska** (114 osob; -12 osob, tj. -9,5 %).

Mezi občany Evropské unie, kteří se vyskytovali na předních místech ve statistikách odsouzených cizinců, patřili rovněž státní příslušníci Německa (108 osob; +5 osob, tj. +4,9 %), Bulharska (102 osob; +4 osob, tj. +4,1%) a Rakouska (68 osob; +33 osob, tj. +94,3 %).

Z občanů třetích se na předních místech ve výše uvedených statistikách dále umístili státní příslušníci Moldavska (67 osob; +5 osob, tj. +8,1 %), Mongolska (62 osob; -31 osob, tj. -33,3 %), Běloruska (55 osob; +2 osoby, tj. +3,8 %), Srbska (50 osob; +11 osob, tj. +28,2 %) a Nigérie (35 osob; +10 osob, tj. +40,0 %).

Podíl prvních deseti státních příslušností na celkovém počtu odsouzených cizinců byl tedy následující: u státních příslušníků Slovenska 40,1 %, Ukrajiny 17,2 %, Vietnamu 11,6 %, Polska 5,4 %, Rumunska 2,4 %, Ruska 2,3 %, Německa 2,3 %, Bulharska 2,1 %, Rakouska 1,4 % a Moldavska 1,4 %.

Nejvíce cizinců odsoudily obvodní soudy hl. m. Prahy (1 300 osob) a dále soudy Jihomoravského kraje (837 osob), Západočeského kraje (567 osob) a Středočeského kraje (543 osob).¹⁰¹

Odsouzené osoby – dle soudů v jednotlivých krajích, rok 2010

Kraj ¹⁾	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	Celkem ČR
Počet odsouzených osob celkem	8 112	8 202	4 344	6 781	11 347	6 531	11 603	13 033	69 953
z toho									
občané ČR	6 812	7 659	4 102	6 218	10 832	6 208	10 773	12 551	65 155
cizinci	1 300	543	242	563	515	323	830	482	4 798

Vysvětlivka: ¹⁾ Ve smyslu soudního uspořádání.

Poznámka: Údaje Ministerstva spravedlnosti

V roce 2010 se ve vyhošťovací vazbě okresních soudů nacházelo celkem 118 cizinců. Z uvedeného počtu bylo vyhoštěno 96 cizinců a realizováno vyhoštění nebylo u 22 cizinců.

Ve stejném období byli ve vyhošťovací vazbě krajských soudů celkem 3 cizinci, u kterých nebylo vyhoštění realizováno.

V předběžné a vydávací vazbě krajských soudů se pak nacházelo celkem 6 cizinců, u kterých nebylo vydání realizováno.

¹⁰¹ Ve smyslu soudního uspořádání.

XII. Specifické projekty v oblasti migrace a azylu

XII.1 HUMANITÁRNÍ PROJEKTY

1. Program MEDEVAC

Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (dále jen „program MEDEVAC“) je primárně určen pro vážně nemocné děti z válkou postižených či jinak potřebných oblastí, kterým není možné zajistit léčbu v místních podmínkách.

Program MEDEVAC (z anglického *Medical Evacuation*) je realizován Ministerstvem vnitra v úzké spolupráci s resorty ministerstev obrany a zdravotnictví.

Hlavní podmínkou vyhovění žádosti o zařazení pacienta do programu MEDEVAC je posouzení diagnózy a možnosti léčby pacienta v České republice. Program MEDEVAC upřednostňuje dětské pacienty s takovým typem onemocnění, které si nevyžádá intenzivní léčbu v řádech několika let (např. leukémie, epilepsie apod.). Další podmínkou je také zjevná nediskriminace jiných, potřebnějších pacientů v zemi původu. Musí se jednat o dětské pacienty, pro které znamená léčení v České republice zásadní změnu jejich zdravotního stavu (záchranu života anebo zásadní zvýšení kvality života). Dětské pacienti musí být zároveň vybíráni na základě relevantních lékařských zpráv, které jsou posuzovány odborníky v České republice.

Ministerstvo vnitra nabízí technické možnosti a prostředky k zajištění léčby vážně nemocných a zraněných dětí v České republice. Ministerstvo vnitra zároveň garantuje zajištění legálního pobytu osob na území ČR, stejně jako uhrazení nákladů vzniklých s jejich léčbou.

Pro operaci dětského pacienta je nezbytný písemný souhlas zákonného zástupce dítěte s nutnými lékařskými zákroky, jejichž přesný rozsah je zřejmý až po specializovaném vyšetření provedeném odborným lékařským pracovištěm v České republice. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby s dětskými pacienty přijel v rámci programu MEDEVAC i jejich zákonný zástupce.

Dětem a jejich doprovodu je tak v České republice poskytnut legální pobyt, uhrazena zdravotní péče a zajištěn transport zpět do země původu.

Zahájení realizace programu MEDEVAC reagovalo na válečný konflikt v Bosně a Hercegovině, následovaný válečným konfliktem v Kosovu (tehdy se především jednalo o děti s velmi vážnými zraněními válečného původu). Po vypuknutí irácké války se začal program MEDEVAC více orientovat především na léčbu srdečních onemocnění dětských pacientů, kteří se dostali do péče lékařů 7. polní nemocnice Armády ČR v Basře a jejichž zdravotní stav byl natolik závažný, že jim nebylo možné pomoci v podmínkách polní nemocnice. Právě od doby působení mise 7. polní nemocnice v Iráku v roce 2003 je program MEDEVAC úzce spojen s Armádou ČR a s Dětským kardiocentrem Fakultní nemocnice v Motole.

V roce 2010 byly v České republice vyléčeni dva dětské pacienti z Kambodži. V první polovině roku 2010 úspěšně prodělali léčbu vrozené srdeční vady ve Fakultní nemocnici v Motole v Praze a následně byli ubytováni a doléčeni v Olivově dětské léčebně. Obě děti odcestovaly zpět domů v průběhu června 2010.

Od roku 1993 bylo v rámci programu MEDEVAC léčeno celkem 126 pacientů (převážně dětí) z Bosny a Hercegoviny (17), Kosova (40), Čečenska (1), Iráku (42), Pákistánu (10), Afghánistánu (14) a Kambodže (2). Jednalo se v těchto případech zejména o dětské pacienty se zraněními válečného původu, s vrozenými vadami a s postižením pohybového aparátu.

2. Přesídlení

Usnesením vlády ze dne 27. června 2008 č. 745 byl schválen materiál Ministerstva vnitra „*Koncepce národního přesídlovacího programu*“ (dále jen „Koncepce“), jež definuje možnosti České republiky v oblasti přesídlování a stanovuje základní mechanismy realizace přesídlovacích programů ve všech stádiích. Schválením Koncepce se Česká republika připojila ke skupině států, které provádějí přesídlovací aktivity na základě svých ročních přesídlovacích programů.

Základní cíl přesídlovacích programů je humanitární, tedy poskytnout potřebnou asistenci a ochranu ohroženým skupinám uprchlíků, kteří mimo přesídlení nemají jiné vyhlídky na bezpečný a důstojný život a kteří by v případě návratu do vlasti ze země prvního azylu mohli být ohroženi na životě nebo by jim hrozilo reálné nebezpečí pronásledování nebo ponižujícího a nelidského zacházení.

Přesídlování na základě Koncepce národního přesídlovacího programu

Národní přesídlovací program byl zahájen v roce 2008 pilotním přesídlovacím programem, schváleným spolu s Koncepcí, v jehož rámci byla přesídlena skupina 42 barmských uprchlíků z Malajsie. Česká republika zahájila přesídlovací aktivity jako první z nových členských států Evropské unie a posílila tak svou pověst země, která se hlásí k řešení globálních uprchlických problémů nejen na národní úrovni, ale také v mezinárodním měřítku.

Na pilotní přesídlovací program z roku 2008, resp. 2009 navázala Česká republika dalším přesídlovacím programem v roce 2010, v rámci kterého přesídlila 39 barmských uprchlíků z Thajska a Malajsie. Těchto 39 osob do České republiky přicestovalo v červenci a srpnu 2010. I tito Barmáci přesídlení do České republiky prošli šestiměsíčním integračním programem v integračním středisku Správy uprchlických zařízení, jehož součástí byl nejen velmi intenzivní kurz českého jazyka, ale také kulturně-orientační integrační kurz. Po jeho skončení byly jednotlivé rodiny barmských uprchlíků přestěhovány do integračních bytů v obcích po celé České republice, kde jejich integrace do české společnosti nadále pokračuje.

Přesídlování na ad-hoc bázi – přesídlení kubánského politického vězně R. Pozady s rodinou v roce 2010

V červenci roku 2010 informovala kubánská vláda o propuštění 52 politických vězňů. Místopředseda vlády Karel Schwarzenberg následně prohlásil, že Česká republika je připravena poskytnout politický azyl až deseti osobám, tedy propuštěným politickým vězňům a jejich rodinným příslušníkům. Ministerstvo vnitra, které je zodpovědné za otázky řízení o mezinárodní ochraně, vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a integraci, tedy poskytlo politickému vězni a jeho rodinným příslušníkům bez prodlení politický azyl podle zákona o azylu. Česká republika pojala projekt přesídlení kubánských uprchlíků nejen jako adresnou pomoc osobám, jejichž základní lidská a občanská práva byla zásadním způsobem porušována, ale také jako politické vyjádření solidarity s obyvateli země s autoritativním režimem a velmi nízkou úrovní lidských práv.

XII.2 PROJEKTY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI

V roce 2010 proběhla v gesci Ministerstva vnitra na základě *usnesení vlády ČR č. 1134 ze dne 31. srpna 2009 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2010 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2012* z úsporných důvodů realizace celkem 5 bilaterálních projektů, a to ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci (2 projekty), s občanským sdružením InBáze Berkat (1 projekt) a s Organizací pro pomoc uprchlíků, o.s. (1 projekt). Jeden projekt byl realizován odborem bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP“). Ministerstvo vnitra dále vstoupilo

svým spolufinancováním ze zdrojů ZRS do konsorcií států implementujících několik evropských projektů.

Ministerstvo vnitra podpořilo projektové aktivity jmenovaných nevládních, resp. mezinárodních organizací s vědomím možnosti ovlivnění rozvoje cílových zemí, a to na poli migrace, dobré správy věcí veřejných a bezpečnostní politiky. Koordinátorem všech projektů byl odbor azylové a migrační politiky.

Projekty byly sektorově zaměřeny na prevenci nelegální migrace, stabilizaci potenciálních migrantů, pomoc při vytváření migrační infrastruktury a budování kapacit veřejné správy. Teritoriální priority reflektovaly bezpečnostní aspekty cílových zemí a analýzu jejich migračních dopadů na Českou republiku.

K jednotlivým projektům:

➤ Projekt „Komunitní centrum Doežal“ (Občanské sdružení Berkat)

Rozvojový záměr víceletého projektu byl zaměřen na zlepšení ekonomicko-sociálního postavení žen, zejména živitelek rodin ze sociálně nejslabších vrstev. Hlavní aktivitou projektu bylo vytvoření fungujícího modelu komunitní práce a života komunity, postaveného na kombinaci tří základních prvků: služby, vzdělávání a produkce svépomocí v komunitním centru Grozném.

➤ Projekt „Prevence nelegální migrace z Gruzie a rozvoj ekonomických a vzdělávacích aktivit gruzínských běženců z Jižní Osetie II“ (Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s)

Základním cílem projektu bylo poskytnut podporu gruzínským vnitřně přesídleným osobám po konfliktu v roce 2008 pocházejících z oblasti Jižní Osetie, kteří se nacházejí v ubytovacích zařízeních starého typu v okolí Gori a Tbilisi, pomoci jim najít práci a integrovat se v novém bydlišti, pomoci jim s počátkem drobného podnikání a zajistit tak určitou finanční nezávislost. Dalším cílem bylo zajistit zájemcům rekvalifikaci s cílem jejich integrace na gruzínský trh práce.

➤ Projekt „Podpora migračního managementu v Moldavsku s důrazem na pracovní migraci a reintegrační politiku – fáze III v roce 2010 (Mezinárodní organizace pro migraci)

Cílem projektu v roce 2010 bylo podpořit migrační řídicí struktury v Moldavsku prostřednictvím budování kapacit na trhu práce, dále napomoci národnímu systému zaměstnanosti v Moldavsku v reintegraci navrátilců na trh práce a integraci zranitelných skupin moldavské populace s velkým tlakem k emigraci. V rámci projektu bylo též zajištěno technické řešení obsahující software, antiviru a firewall pro moldavské služby zaměstnanosti.

➤ Projekt „Podpora dalšího rozvoje skupiny pro analytiku a strategické plánování v Sekci pro imigraci ministerstva bezpečnosti a výměna zkušeností při implementaci migrační legislativy“ (OAMP MV ČR a Mezinárodní organizace pro migraci)

V roce 2010 se uskutečnilo v rámci víceletého projektu česko – bosenské expertní setkání zaměřené na řešení legislativních problémů z oblasti pobytu cizinců, správného vyhoštění a zajištění, azylové problematiky, pracovního povolení cizinců a nezletilých cizinců bez doprovodu zákonného zástupce, se kterými se zástupci Skupiny pro analytiku a strategické plánování, Sekce pro imigraci a Sekce pro azyl a Služby pro práci s cizinci Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny nyní setkávají.

➤ **Projekt „Školení středního a vyššího managementu policíí zemí západního Balkánu v oblastech management a organizovaný zločin“ (OBP MV ČR)**

Realizátorem tohoto víceletého projektu je odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, který kontinuálně rozvíjí spolupráci se zeměmi západního Balkánu prostřednictvím expertních misí zástupců Ministerstva vnitra a Policie ČR do cílových států a následným školením jejich představitelů v České republice. Hlavním cílem spolupráce je výměna zkušeností v oblasti boje proti organizovanému zločinu, terorismu, obchodu s drogami a finanční kriminality. V roce 2010 byla přijata mise z Albánie (červen 2010) a uskutečněny mise do Bosny a Hercegoviny (červen 2010) a Makedonie (listopad 2010).

Informace o zapojení Ministerstva vnitra do multilaterální spolupráce

Ministerstvo vnitra vedlo dva velké projekty financované ze zdrojů Evropské komise zaměřené na posílení politického dialogu mezi Evropskou unií a jejími sousedy na východě a jihovýchodě a posílení systému řízení migrace na Ukrajině, který byl v roce 2010 ukončen. Ministerstvo vnitra začalo s přípravou dalšího velkého projektu zaměřeného na reintegraci navracejících se migrantů do Gruzie. Podílelo se také na realizaci dalších evropských projektů.

➤ **Pražský Proces / projekt „Budování migračních partnerství“**

Během CZ PRES se v Praze uskutečnila ministerská konference *Budování migračních partnerství*. Shromáždili se zde zástupci ze 47 zemí Evropské unie a Schengenu, východní, jihovýchodní Evropy a Střední Asie a Turecka, aby formou společné deklarace schválili společný postup v boji s nelegální migrací, a spolupráci na poli legální migrace, v oblasti návratů, readmisí a reintegrace, integrace, a zdůraznili pozitivní přínos migrace pro rozvoj národních ekonomik. Ministerská konference se stala základem Pražského procesu umožňující spolupráci zemí ležících na východoevropské a balkánské migrační trase.

Na ministerskou konferenci navázal stejnojmenný projekt vedený Českou republikou a usilující o implementaci společné deklarace. V roce 2010 se uskutečnily již dvě série misí do zemí SNS s cílem získat informace a kontakty pro společnou tvorbu rozšířených migračních profilů, které jsou jedním z výstupů projektu. Zároveň proběhla série seminářů (červen Varšava, září Vídeň) zaměřených právě na tvorbu migračních profilů, interaktivní elektronické mapy migračních tras a strategií, jako dalších výstupů projektu. V prosinci 2010 se navíc uskutečnilo jednání seniorních úředníků, které rozhodlo o konání 2. ministerské konference na podzim 2011 v Polsku. Budoucí polské předsednictví EU se také oficiálně ujalo vedení Pražského procesu.

➤ **Projekt „GDISC ERIT Ukrajina“**

Od roku 2008 vedla Česká republika projekt *Capacity Building and Technical Support to Ukrainian Authorities to Effectively Respond to Irregular Transit-Migration (ERIT)*. Jednalo se o multilaterální projekt v rámci programu Aeneas 2006 zaměřený na budování kapacit státních migračních úřadů Ukrajiny.

Projektu se účastnily Česká republika jako vedoucí země a partnerské státy (Nizozemsko, Maďarsko, Slovensko, Polsko a Urajina). Hlavními příjemci projektu na Ukrajině byly Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Státní pohraniční služba, Ministerstvo vnitra a Státní komise pro národnosti a náboženství.

Budování kapacit probíhalo formou poskytování „know how“ a technického vybavení ukrajinským úřadům. Svým záběrem pokrýval projekt migrační problematiku jako celek, tzn. od azylového řízení, přes systémy detence nelegálních migrantů až po návraty (celkem šest tématických modulů: Screeningová centra, Azylové řízení, Informace o zemích původu, Detenční střediska (veden ČR), Návraty, Víza).

Výstupem projektu je více jak pět set vyškolených pracovníků ukrajinských migračních úřadů, výstavba a vybavení pěti krátkodobých detenčních středisek, zakoupení a instalace výpočetní techniky pro azylové úřady, vypracování koncepčních dokumentů v mnoha oblastech atd.

➤ **Projekt „Posilování kapacit a kooperace při identifikaci padělaných a pozměněných dokumentů na moldavsko-rumunské hranici“**

Na uvedeném multilaterálním projektu se vedle ICMPD (garant projektu) podílejí migrační úřady či pohraniční služby České republiky, Bulharska, Francie, Nizozemska, Maďarska, Polska, Rumunska, Slovenska a Centrum pro demokratickou kontrolu ozbrojených sil (DCAF).

Hlavním cílem projektu je přispět ke zvýšení efektivity moldavských úřadů v boji proti nelegální migraci. Projekt má za cíl zlepšit schopnost relevantních moldavských institucí odhalovat padělané a pozměněné doklady a předcházet tak nelegální migraci do Moldavska. Projekt sestává ze dvou tematických modulů:

- posílení kapacit úřadů při odhalování padělaných a pozměněných dokladů
- zlepšení spolupráce a výměny informací mezi úřady zabývající se nelegální migrací.

➤ **Projekt „Posilování kapacit na zvládání pracovní a návratové migrace v rámci Partnerství pro mobilitu s EU“**

Jedná se o projekt vedený Švédskem za účasti Bulharska, České republiky, Itálie, Kypru, Litvy Maďarska, Německa, Polska, Rumunska, Řecka a Slovenska. Obecným cílem projektu je propagace legální migrace mezi Moldavskem a Evropskou unií. Konkrétně pak má za cíl hladkou reintegraci moldavských migrantů vracejících se do vlasti z EU na trh práce s co největším využitím jejich schopností a prostředků získaných v zahraničí pro rozvoj Moldavska. Dále pak má napomoci potenciálním moldavským migrantům, aby využívali legálních cest do členských států Evropské unie a získali práci odpovídající jejich schopnostem.

Projekt byl zahájen 1. května 2009 s dobou trvání 3 roky. Česká republika do něj přispívá formou poskytnutí expertů na migraci a trh práce (MPSV).

➤ **Projekt „Podpora reintegrace gruzínských navrátilců a implementace readmisní dohody mezi EU a Gruzii“**

Navazuje na projekt pracovních poradenských center (JCRC), který Česká republika podporovala v rámci Zahraniční rozvojové spolupráce od roku 2007 a v jehož průběhu byla založena dvě centra v Tbilisi a v Batumi. Tato centra slouží migrantům vracejícím se do Gruzie ke zprostředkování práce, jako náhrada za úřady práce, které byly v Gruzii zrušeny v roce 2007.

Projekt se skládá ze tří základních komponentů: rozvoj politiky a právního řádu, reintegrace jednotlivých navrátilců a informační kampaň na podporu legální migrace. Všechny tyto komponenty budou implementovány prostřednictvím Mobilitního centra, které bude zřízeno jako hlavní koordinační bod pro probíhající aktivity.

Z Mobilitního Centra budou koordinovány konzultace v rámci politicko-právního komponentu. Konzultace povedou k navržení nové migrační politiky a postupu pro harmonizaci gruzínského právního rámce v oblasti migrace s EU standardy, tak aby odpovídal novým potřebám, vzniklým v souvislosti s uzavřením readmisní smlouvy s EU stejně jako složité gruzínské realitě.

Do Mobilitního Centra budou rovněž přicházet navrátilčí se migranti a bude jim zde poskytnut individuální reintegrační plán zahrnující: rekvalifikaci nebo uznání kvalifikace získané v zahraničí, zprostředkování práce, pomoc při založení firmy, ve zvláštních případech i ubytování a zdravotní péči. Paralelně bude projektový tým spolupracovat na vytváření informační kampaně, která bude propagovat legální cesty migrace a varovat před důsledky nelegální migrace.

Cílem projektu je přispět k odstranění tlaku k emigraci a podpořit systém udržitelné reintegrace navrátilců, vnitřně vysídlených osob a potenciálních migrantů na trh práce. Dalším cílem projektu je rozvíjet kapacitu gruzínské státní správy na poli aktivní politiky zaměstnanosti a odborného vzdělávání v souladu s potřebami místního trhu práce.

Projekt byl zahájen v polovině prosince 2010 s plánovanou dobou trvání 3 roky. Je plně financován Evropskou Komisí částkou 3 miliony EUR. Partnerskými státy jsou Belgie, Francie, Německo, Itálie, Nizozemí, Polsko, Rumunsko a Švédsko.

XII.3 OSTATNÍ MIGRAČNÍ PROJEKTY

1. Projekt „*Budování kapacit v oblasti migračního managementu Iráku*“

V roce 2006 se na základě spolupráce Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva vnitra a Mezinárodní organizace pro migraci, uskutečnil počáteční projekt *Budování kapacit v oblasti migračního managementu v Iráku*, jehož náplní byly studijní cesty iráckých migračních úředníků do České republiky. V roce 2007 bylo v Jordánsku a v České republice realizováno školení školitelů v oblasti kontroly dokumentů, zejména odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů, z řad iráckých imigračních pracovníků, kteří poté pokračovali v proškolení dalších zaměstnanců Ministerstva vnitra Iráku. Česká republika v témže roce také financovala poskytnutí 49 přístrojů pro zkoumání pravosti dokladů pro výcvikové účely ve školícím středisku v Bagdádu a pro kontrolu dokladů na hraničních přechodech v Iráku. Náplní projektu v roce 2008 a 2009 bylo vybudování systematické databáze dokladů a podpora nově založenému Centru pro analýzu dat a vyšetřování (dále jen „DAFEC“) na letišti v Basře a v Bagdádu. DAFEC je vybaveno nezbytnými technickými prostředky a školící kursy pod vedením českých odborníků byly zaměřeny na sběr, ochranu a výměnu dat, vybudování databáze pro různé instituce a analýzu rizik založenou na získaných údajích.

V roce 2010 se pokračující projekt schválený usnesením vlády České republiky č. 144 ze dne 22. února 2010 zaměřil na podporu Pracovní skupiny pro migrační informační systém (Migration Information System Task Force, MISTF) složenou z odborníků zastupujících všechna relevantní irácká ministerstva a další složky. Tato Pracovní skupina provede analýzu stávajících a připravovaných migračních a hraničních datových systémů v Iráku, stanoví potřeby v oblasti informačních systémů zastoupených ministerstev a připraví konkrétní doporučení pro vládu Iráku s ohledem na potřebné změny datových systémů, strategii a plán rozvoje.

2. Projekt „*Pokračování informační kampaně na prevenci nelegální migrace mongolských občanů*“

Na konci roku 2009 Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci zahájilo projekt schválený usnesením vlády České republiky ze dne 29. června 2009 č. 846 s názvem *Pokračování informační kampaně na prevenci nelegální migrace mongolských občanů*, ve kterém rozšiřuje preventivní a informační působení na mongolské občany v České republice a v Mongolsku, jejichž cílem je hledání zaměstnání v České republice. Vedle distribuce již vytvořených informativních brožur, zpracování mongolské verze webových stránek pro cizince www.domavcr.cz, byl vytvořen a distribuován dokumentární film s tematikou pracovní migrace mongolských občanů do České republiky zobrazené na konkrétních osudech pracovních migrantů v České republice a v Mongolsku. Důležitost vytvoření a široké distribuce tohoto dokumentárního filmu spočívá především v atraktivitě filmu jakožto nosiče informací, které lze poměrně snadno šířit vzhledem k existenci více než 25 mongolských televizních kanálů, internetu, přímé distribuce DVD nosičů jako příloh tištěných médií, a tím oslovení velkého množství mongolských občanů. Vedle dokumentárního filmu byl natočen též krátký instruktážní film, který mongolské migranty názorně instruuje o tom, jak postupovat při žádosti o pracovní vízum a po příjezdu do České republiky.

3. Letní škola migračních studií

Letní škola migračních studií se poprvé uskutečnila v roce 2009 za spolupráce Ministerstva vnitra, Mezinárodní organizace pro migraci, českého a mezinárodního akademického a nevládního sektoru. Uskutečnila se v Jindřichově Hradci, kde Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické zapůjčila své prostory pro konání školy, tzn. i s podporou regionální. První ročník Letní školy migračních studií splnil plánovaná očekávání co se týče kooperace a užitečné konfrontace státních institucí, akademické obce a nevládních organizací a prohloubení vědomostní báze studentů českých vysokých škol. Vzhledem k výraznému zájmu ze strany zúčastněných a naplnění očekávaných přínosů prvního ročníku bylo navrženo uskutečnit pokračování Letní školy migračních studií.

Pokračování Letní školy migračních studií bylo schváleno usnesením vlády ČR ze dne 10. května 2010 č. 345. Hlavním důvodem pro pokračování Letní školy migračních studií byla skutečnost, že problematika migrace stále není pevně zakotvena v bakalářských a magisterských studijních programech českých vysokých škol. Pro studenty se zájmem o migraci, kteří by v budoucnu mohli využít znalostí i ve státní správě, tak Letní škola migračních studií představuje jedinečnou příležitost ke komplexnímu intenzivnímu vzdělání v této oblasti. Trvá taktéž potřeba vzniku platformy pro diskusi o aktuálních migračních problémech mezi státními institucemi, neziskovými organizacemi a českou akademickou obcí.

V roce 2010 Letní škola migračních studií proběhla ve dnech 29.8. - 4.9.2010 v Jindřichově Hradci. V rámci realizace projektu došlo k prohloubení vědomostní báze studentů fenoménu migrace, k výměně názorů mezi experty a studenty, k vzájemné inspiraci a navazování těsnější spolupráce českého akademického diskurzu a migrační praxe vládních resortů s pohledy zahraničních odborníků a představitelů mezinárodních organizací.

XII.4 PROJEKTY MV ČR ZAMĚŘENÉ NA SPECIFICKÉ KATEGORIE CIZINCŮ

1. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (dále jen „program“), který je pokračováním pilotního projektu Úřadu pro drogy a kriminalitu OSN „*Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*“ z roku 2003. **Program** je určen obětem trestného činu obchodování s lidmi zejména za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování, kterým nabízí právní, sociální a zdravotní pomoc, ubytování a důstojný návrat do země původu. Kromě humanitárního aspektu je cílem programu i získávání relevantních informací o kriminálním prostředí, které mohou vést k odhalení, potrestání a odsouzení pachatelů této trestné činnosti.

Ministerstvo vnitra jako resortní gestor programu je v rámci národního referenčního mechanismu pro oblast podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi odpovědný nejen za koordinaci tohoto programu, ale rovněž za preventivní aktivity v dané problematice. Zároveň efektivně spolupracuje s ostatními resorty (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zahraničních věcí), Policií ČR a nevládními organizacemi. Fungování programu na národní úrovni zajišťuje odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, který je sekretariátem národního koordinátora Ministerstva vnitra. K zabezpečení fungování programu se zpravidla jednou za dva měsíce se schází *koordinační skupina* na pracovní úrovni složená ze zástupců spolupracujících institucí a organizací.

V roce 2010 pokračovalo úspěšné fungování a rozvíjení výše uvedeného celostátního programu, do něhož jsou z nevládního sektoru zapojeny dvě nevládní organizace - La Strada ČR, o.p.s. a Arcidiecézní charita Praha, se kterými Ministerstvo vnitra podepsalo dohody o spolupráci

při podpoře a ochraně obětí trestného činu obchodování s lidmi. Dalším subjektem je mezivládní organizace – Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha), která zajišťuje program dobrovolných návratů pro oběti obchodování s lidmi. Tento program umožňuje obětem obchodování s lidmi navrátit se důstojně, bezpečně a bezplatně do země původu.

Na prevenci v oblasti obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi se podílejí i jiné nevládní organizace, s nimiž Ministerstvo vnitra neuzavřelo dohodu o spolupráci, ale byly podpořeny v rámci dotačního titulu „*Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi*“ pro rok 2010, jsou to Rozkoš bez rizika o.s., Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s. a Diakonie Českobratrské církve evangelické. Jejich seznam se zveřejňuje na internetových stránkách Ministerstva vnitra, <http://www.mvcr.cz/>

V roce 2010 bylo identifikováno a zařazeno do Programu 7 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, které využívali či využívají služeb v rámci programu. Ve 4 případech se jednalo o nucenou práci či pracovní vykořisťování. Ukazuje se, že oběťmi obchodování s lidmi se stávají také čeští občané, proto jsou nezbytné preventivní a osvětové aktivity na území České republiky ve spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi. **Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do programu 109 obětí obchodování s lidmi.** Z tohoto počtu je stále v programu zařazeno celkem 14 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, kterým jsou nadále poskytovány služby v rámci programu a které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení. V roce 2010 bylo z programu vyřazeno celkem 11 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

V roce 2010 sehrála významnou roli při identifikaci Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha), která identifikovala 3 pravděpodobné oběti obchodování s lidmi, další 3 pravděpodobné oběti identifikovala a zařadila do programu PČR, v jednom případě to byla nezisková organizace.

Počet osob zařazených v roce 2010 do Programu

Země původu / Věk	18-23	24-30	31-40	41-50	51+	Celkem
Česká republika			2		1	3
Vietnam			1			1
Honduras			2			2
Nigérie	1					1
Celkem	1		5		1	7

V roce 2010 bylo realizováno 5 dobrovolných návratů. Celkem bylo od roku 2003 realizováno 48 dobrovolných návratů, z toho 14 občanům České republiky do České republiky.

Dotace 2010 – obchod s lidmi

K zabezpečení plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 vyhlásil v roce 2009 odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra výzvu k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace na dotační titul „*Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi*“ pro rok 2010.

V únoru 2010 byly na základě rozhodnutí dotační komise uděleny finanční prostředky pěti nevládním organizacím - La Strada ČR o.p.s., Arcidiecézní Charita Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s., Rozkoš bez rizika o.s. a Diakonie Českobratrské církve evangelické. Celkem bylo na projekty alokována částka ve výši **3 832 480,-Kč**. Projekty se zaměřily na pomoc obětem obchodování s lidmi, terénní práci a prevenci v této oblasti.

Podpořené projekty na rok 2010

„Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“	Přídělená dotace 3 832 480,-
La Strada o.p.s. „Pomoc a podpora osobám ohroženým obchodováním a vykořisťováním zejména s ohledem na uplatnění jejich práv“	822 480,-
Rozkoš bez rizika „Konec novodobého otroctví v Čechách aneb O co usiluje terénní program o.s.“	296 000,-
Arcidiecézní charita Praha - Projekt Magdala „Pomoc a podpora obchodovaným osobám a jejich dětem“	1 600 000,-
Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s. „Prevence obchodování s migranty v České republice“	360 000,-
Diakonie ČCE „Ne Násilí“	754 000,-

Pro rok 2011 vyhlásil odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra **dotační titul** pro zajištění fungování programu „*Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi*“. Do 30. září 2010 bylo přijato celkem 6 žádostí o poskytnutí státní dotace nestátním neziskovým organizacím.

Ve vztahu k programu lze též zmínit, že v roce 2010 nadále **pokračovala realizace projektového záměru** databáze tzv. „*Informační systém Obchodovaná osoba*“. Tato databáze bude obsahovat přehled položek, podle kterých by se měly oběti obchodování s lidmi evidovat. Cílem informačního systému je utříděně shromažďovat údaje k obětem obchodování s lidmi zařazených do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi nebo kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu. Registr by měl být schopen poskytovat výstupy a třídění na základě různých filtrů a zpracovat údaje ve formě statistických souhrnných výstupů.

Ministerstvo vnitra se zapojilo v rámci EU/EC do operačního programu nazvaného „*Prevention of and fight against Crime*“. Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (dále jen „ICMPD“) koordinoval v rámci výše uvedeného operačního programu projekt „*Mezinárodní referenční mechanismus pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových*“. Gestorem projektu za České republiky byl odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. V únoru 2010 se za účasti italských zástupců odboru pro rovné příležitosti, projektových partnerů z 8 participujících zemí a expertů z mezinárodní organizace ICMPD uskutečnil závěrečný mezinárodní kongres k problematice obchodování s lidmi. Hlavním cílem bylo vytvořit platformy pro implementaci doporučení na národní úroveň a postupně vytvářet podmínky na mezinárodní úrovni. Výstupem projektu jsou dvě metodické příručky „*Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU*“, která mapuje situaci obchodování s lidmi v jednotlivých zemích zapojených do tohoto projektu, podrobně představuje existující národní koordinační mechanismy a legislativní rámce a jejich možné propojení. Příručka se zabývá sjednocením standardů služeb poskytovaných obětem, repatriací a reintegrací obětí. Příručka se také zaměřuje na stanovení společných principů péče o oběti obchodování s lidmi a jejich navrácení do země původu. Druhou cennou publikací je „*Study on Post-Trafficking Experiences in the Czech Republic, Hungary, Italy and Portugal*“. Tato publikace je analýzou systémů v uvedených zemích. Větší část studie je věnována rozhovorům s oběťmi obchodování s lidmi. Na základě této studie lze také získat cenné informace z pohledu obětí obchodování s lidmi a jejich názory na poskytovanou péči v jednotlivých zemích.

V roce 2010 byl aktualizován Metodický návod prvního náměstka ministra vnitra k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení. Prostřednictvím rámcové úpravy se zajistil jednotný postup na poli podpory a ochrany lidských práv obětí obchodování s lidmi při spolupráci složek Ministerstva vnitra a Policie České republiky, úprava relevantních postupů ve vztahu k mezivládním a nevládním organizacím, znalost a provázanost uvedených postupů, efektivnější spolupráce všech aktérů, která napomůže k ochraně

a podpoře obětí, sběr dat a výměnu informací v této oblasti. Dokument je plný reflexe všech dílčích prvků tzv. národního referenčního mechanismu.

Krom opatření, která se váží na systém referenčního mechanismu v ČR, byla v roce 2010 realizována řada dalších aktivit na poli boje proti obchodování s lidmi. Této problematice je v rámci ministerstva vnitra věnována pozornost dlouhodobě. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra plní roli národního zpravodaje pro oblast boje proti obchodování s lidmi, je též věcným gestorem za tuto problematiku. V rámci této činnosti koordinuje aktivity boje proti obchodování s lidmi a monitoruje situaci a trendy v této oblasti. Bližší informace o situaci v uplynulém roce jsou k nalezení ve Zprávě o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010, která je k dispozici [na příslušných pravidelně aktualizovaných internetových stránkách MV](#).

Co se týče preventivních aktivit, lze alespoň příkladmo uvést, že v uplynulém roce pokračovaly vzdělávací a přednáškové semináře zaměřené na problematiku boje proti trestné činnosti obchodování s lidmi, preventivní opatření, systém identifikace obětí, podporu a ochranu obětí, fungování programu atd. Byly pořádány ve spolupráci se státními institucemi a nevládními organizacemi. Účastníci seminářů pocházeli z řad orgánů činných v trestním řízení, pracovníků SUZ, pracovníků MZV překládaných k výkonu práce do zahraničí, do jejichž náplně práce patří výkon konzulární agendy na zastupitelském úřadě. Rovněž byly pořádány semináře zaměřené na problematiku obchodování s lidmi pro vyšší důstojnické školy a pro vedoucí funkcionáře praporu CIMIC (Civil Military Cooperation) v Lipníku nad Bečvou. Jednalo se o útvar, který pravidelně vysílá do mírových misí desítky svých lidí, kteří návazně úzce spolupracují s místními samosprávami v místě nasazení. Probíhaly i vzdělávací akce ve spolupráci s Univerzitou obrany v Brně.

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ve spolupráci s odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky pořádal odborný mezinárodní seminář – pracovní setkání expertů k problematice obchodování s lidmi, se zaměřením na nucenou práci. Setkání se uskutečnilo ve dnech 29. září – 1. října 2010 v hotelovém zařízení Ministerstva vnitra Solenice. Semináře se zúčastnilo 36 českých a 8 zahraničních účastníků zejména z řad policie a justice. Lektorskou činnost zabezpečovali experti z České republiky, ze Slovenska, Ukrajiny a zástupce FBI Legal Attaché pro Českou a Slovenskou republiku. Cílem mezinárodního expertního setkání bylo zlepšení a urychlení předávání informací ohledně řešení konkrétních případů obchodování s lidmi mezi Českou republikou a zdrojovými zeměmi – Slovensko a Ukrajina. Dalším z cílů bylo zhodnotit stávající možnosti zefektivnění aplikace trestněprávních možností odhalování trestného činu obchodování s lidmi za účelem nucené práce. Zkušenosti v rámci mezinárodní spolupráce v boji proti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových s důrazem na opatření směřujících k prevenci by mohly vést ke snižování tohoto trestného činu.

V souvislosti s migrací studentů za prací v zahraničí lze zmínit, že v roce 2010 byl ve spolupráci se společností ŠIK CZ a nevládní organizací La Strada ČR o.p.s. vytvořen videospot zaměřený na prevenci v oblasti obchodování s lidmi. ŠIK CZ je společnost, která prostřednictvím velkoplošných obrazovek instalovaných ve školách usiluje o nový způsob komunikace s mladými lidmi. Do projektu se již zapojilo 269 základních a středních škol. Cílem této kampaně bylo informovat děti a mládež o problematice obchodování s lidmi a předat jim prostřednictvím této kampaně důležité informace např. před cestou do zahraničí.

2. Program podpory při potírání nelegální migrace

V souladu se **Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců** zakotvenými v usnesení vlády České republiky č. 55 ze dne 13. ledna 2003 byl odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „OAMP“) vytvořen **Program podpory při potírání nelegální migrace** (dále jen „Program“).

Uvedené opatření nelegislativního charakteru schválené usnesením vlády České republiky č. 502 ze dne 16. května 2007 (ve znění pozdějších změn a doplnění) zaměřené na oblast boje s nelegální migrací, **vychází ze základních premis „Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou obětmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány“**, a souvisejících právních předpisů České republiky.

Jeho základním cílem je zajistit efektivní spolupráci mezi osobami, které obdržely pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, orgány činnými v trestním řízení a dalšími zainteresovanými subjekty při odhalování a objasňování předmětné trestné činnosti a zároveň při vytváření preventivních opatření, a to vše za současného zajištění nezbytné péče pro dotčené osoby a případně i pro jejich rodinné příslušníky nacházející se tč. na území České republiky se zásadním důrazem na jejich osobní bezpečnost.

Za tímto účelem je v rámci Programu nastaven systém součinnosti jednotlivých zúčastněných subjektů, jehož první fáze je zaměřena na detekování případných svědků, kterým jsou průběžně poskytovány ucelené informace o Programu, právní poradenství a popř. potřebná sociální a psychologická pomoc tak, aby svá rozhodnutí ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení nebo k dobrovolnému návratu činili v maximálně objektivních podmínkách. Druhá fáze je pak orientována na bezproblémový průběh trestního řízení a podporu svědků cílenou na jejich možnou sociální integraci a zapojení do běžného života.

Na vytvořeném systému participují příslušné orgány činné v trestním řízení, neziskové nevládní organizace, Mezinárodní organizace pro migraci, Služba cizinecké policie Policie České republiky, Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky a v neposlední řadě OAMP, který je současně hlavním koordinátorem činností v rámci Programu.

Ve sledovaném období roku 2010 bylo v rámci Programu na OAMP ke dni 31. prosinci 2010 **přijato celkem 37 podnětů**, přičemž k cizincům, kteří by mohli disponovat kriminálně relevantními informacemi pro případné potřeby trestního řízení, bylo postoupeno 35 podnětů a 2 podněty se týkaly podezření z protiprávního jednání zaměstnavatele (právníkové osoby) bez bližší specifikace osob poškozených.

Z uvedeného počtu cizinců nově detekovaných v roce 2010 celkem 7 osob již aktivně a bez registrovaných problémů spolupracuje na trestním řízení, přičemž pouze 3 z nich využívají služeb nabízených Programem (v 1 případě cizinec bezprostředně po poskytnutí svědectví formou neodkladného a neopakovatelného úkonu zvolil dobrovolný návrat do země původu a ve zbylých 3 případech byl kvalifikován trestný čin mimo vytyčenou působnost hodnoceného opatření). Celkem 15 podnětů je stále v šetření věcně příslušného orgánu činného v trestním řízení a 14 podnětů bylo vyhodnoceno jako nerelevantní pro součinnost s orgány činnými v trestním řízení (mezi nimi i zmíněná účelová podání fyzických osob), 1 podnět se nachází ve fázi zpracování před postoupením orgánu činnému v trestním řízení.

Jak již bylo výše uvedeno, s ohledem na stanovené cíle vlastního Programu je systém součinnosti subjektů nastaven do dvou rovin, přičemž v té první probíhá detekování osob, které obdržely pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a které by mohly disponovat kriminálně relevantními informacemi. Dotčeným cizincům, jsou poskytovány zejména informace k právnímu a sociálnímu systému České republiky, popř. psychologické poradenství. Tedy právní poradenství

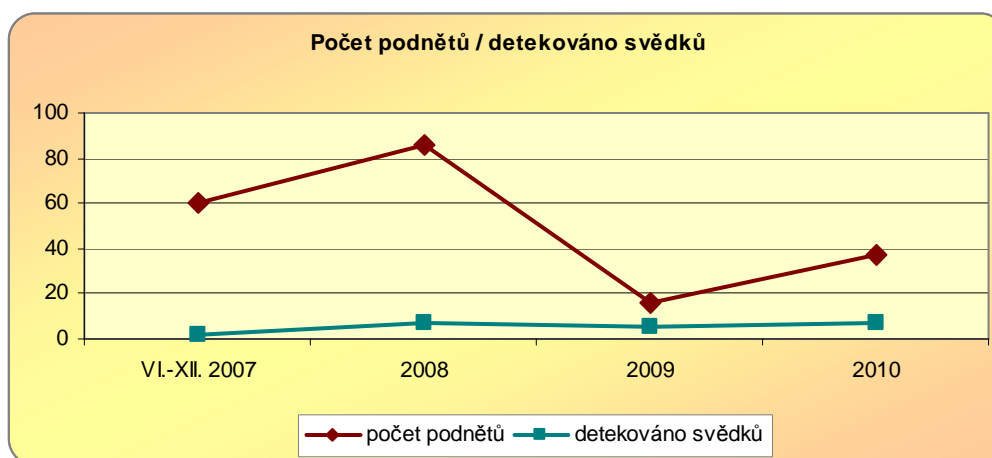
není směřováno výhradně na možnost případné nabídky spolupráce stran orgánů činných v trestním řízení a získání legálního pobytu, ale účelem poradenství je i snaha prostřednictvím informovanosti předejít případnému opakovanému nezákonnému postavení na území a jeho součástí je, mimo jiné, i nabídka možnosti dobrovolné repatriace, jako možné varianty řešení situace dotčené osoby. V souvislosti s uvedeným je nezbytné uvést, že za sledované období byla **v rámci první fáze Programu poskytnuta podpora celkem 189 cizincům**, kdy z uvedeného počtu zvolily 4 osoby dobrovolný návrat do země původu.

V kontextu s deklarovanými službami zaměřenými na zajištění již vlastní bezproblémové spolupráce svědka s orgánem činným v trestním řízení je za sledované období roku 2010 v **Programu registrováno celkem 16 osob**, kterým je či byla¹⁰² poskytována podpora v podobě dalšího smluvního poradenství, ubytování, stravy, asistenčních služeb apod. Z uvedeného počtu osob (16) registrovaných v Programu ve sledovaném období roku 2010 byla spolupráce 4 z nich úspěšně završena v kontextu s výsledky vlastního procesu trestního řízení před soudem a 1 osoba završila svou součinnost s příslušným orgánem činným v trestním řízení poskytnutím svědeckví formou neodkladného a neopakovatelného úkonu a bezprostředně poté zvolila dobrovolný návrat do země původu (viz výše). Dobrovolný návrat v rámci této fáze Programu dále zvolili 2 svědci, kteří přestali splňovat striktně nastavené trestně právní předpoklady pro účast v Programu, neboť ze strany orgánu činného v trestním řízení došlo k přehodnocení jejich postavení v dotčeném trestním procesu, přičemž dosažená míra jejich integrace jim neumožňovala další plnohodnotné setrvání na území České republiky v rámci platných předpisů.

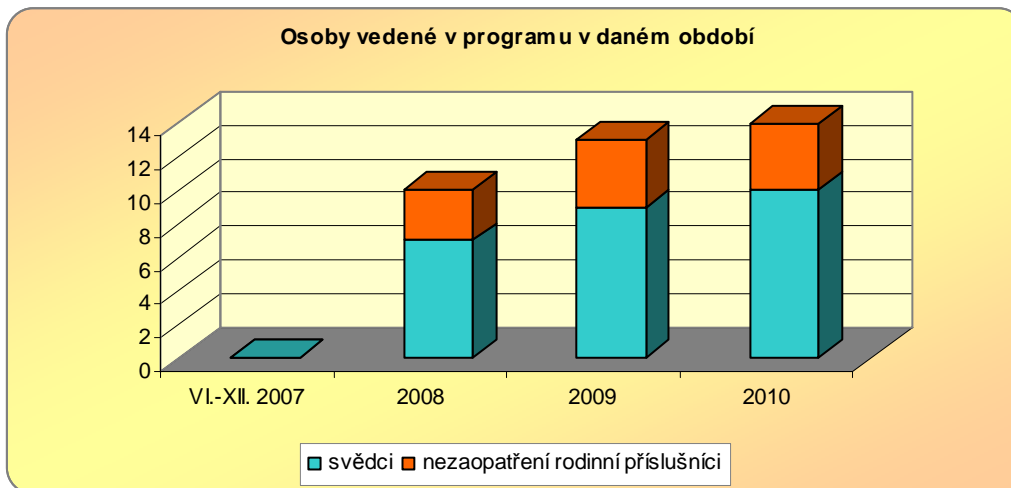
Pozitivní výsledky činnosti Programu za rok 2010 navazující na předchozí úspěšná období let 2007 a 2009 dostatečně odůvodňují závěr Ministerstva vnitra, že vytvořené nelegislativní opatření efektivně naplňuje své cíle, tedy ukazuje se jako účinný nástroj aktivní politiky boje s nelegální migrací.

Statistické údaje související s realizací Programu v letech 2007 - 2010

Rok	Počet podnětů	Detekováno svědků	Osoby v programu, kterým je či byla v daném období poskytnuta následná podpora (další smluvní poradenství, ubytování, asistenční služby) svědci / nezaopatření rodinní příslušníci	
VI.-XII. 2007	60	2	0	0
2008	86	7	7	3
2009	16	5	9	4
2010	37	7	10	4

¹⁰² Uvedený počet zahrnuje všechny osoby ve sledovaném období, tedy i ty, kterým již aktuálně služby poskytované nejsou – např. již se plně integrovaly či jejichž součinnost byla završena a posléze zvolily dobrovolný návrat apod.

XII.5 SOLIDARITA A ŘÍZENÍ MIGRAČNÍCH TOKŮ

Evropská komise ve svém sdělení Radě a Evropskému parlamentu stanovila *obecný program Solidarita a řízení migračních toků* na období 2007 - 2013, který je zaměřen na řešení otázky spravedlivého sdílení odpovědnosti mezi členskými státy ve vztahu k finanční zátěži vyplývající ze zavedení integrovaného řízení kontroly vnějších hranic Evropské unie a z realizace společné azylové a migrační politiky. Materiál obecně vychází z Haagského programu a jeho cílem je podporovat posilování prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Ke konci první poloviny roku 2007 byla Radou EU schválena čtyři rozhodnutí, jenž jsou součástí výše uvedeného obecného programu *Solidarita a řízení migračních toků*, která zřizují jednotlivé fondy a která tvoří celistvý rámec:

1. Rozhodnutí č. 573/2007/ES o zřízení **Evropského uprchlického fondu** na období 2008 až 2013;
2. Rozhodnutí č. 2007/435/ES o zřízení **Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí** na období 2007 až 2013;
3. Rozhodnutí č. 575/2007/ES o zřízení **Evropského návratového fondu** na období 2008 až 2013;
4. Rozhodnutí č. 574/2007/ES o zřízení **Fondu pro vnější hranice** na období 2007 až 2013.

Evropská komise předložila ke každému výše uvedenému rozhodnutí jak Strategické zásady, které vymezují priority fondů, tak i Prováděcí pravidla. Strategické zásady jsou výchozím materiálem při zpracování ročních a víceletých programů k jednotlivým fondům. Při přípravě víceletých a ročních programů jsou zohledňovány jak priority Společenství, tak i národní priority v daných oblastech. Víceleté a roční programy jsou základními dokumenty, které předkládají členské státy Evropské komisi a podléhají jejímu schválení. Víceleté a roční programy zároveň stanovují rámec pro čerpání finanční pomoci.

Na základě podmínek Rozhodnutí jsou jednotlivé fondy spravovány odpovědným orgánem v členském státě, kterým je v České republice Ministerstvo vnitra.

1. Evropský uprchlický fond III.

Evropský uprchlický fond III. (dále jen „EUF III.“) je pokračováním Evropského uprchlického fondu II. realizovaného v letech 2005-2007.

Obecným cílem EUF III. je podpora a povzbuzení úsilí členských států prostřednictvím spolufinancování při přijímání uprchlíků a vysídlených osob a při vyrovnávání se s důsledky takového přijímání s ohledem na právní předpisy Společenství v těchto věcech.

2. Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí

Obecným cílem Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (dále jen „EIF“) je podpora členských států v jejich úsilí umožnit státním příslušníkům třetích zemí pocházejícím z odlišného hospodářského, sociálního, kulturního, náboženského, jazykového a etnického prostředí, aby splnili podmínky pobytu, a usnadnit jejich integraci do evropské společnosti.

3. Evropský návratový fond

Evropský návratový fond (dále jen ENF) byl vytvořen za účelem podpory členských států v boji proti nelegální migraci, resp. v jejich úsilí efektivně realizovat návraty příslušníků třetích států, kteří nesplňují nebo již nadále nesplňují podmínky k pobytu na území členského státu.

4. Fond pro vnější hranice

Smyslem Fondu pro vnější hranice (dále jen FVH) je zajistit prostřednictvím solidarity mezi členskými státy, tj. skrze finanční pomoc, harmonizovanou úroveň ochrany vnějších hranic v členských státech Evropské unie.

Hlavními prostředky pro naplnění cílů FVH je účinná organizace úkolů v oblasti ochrany vnějších hranic, účinné řízení toků osob na vnějších hranicích členskými státy s cílem zajistit vysokou úroveň ochrany vnějších hranic, zlepšení řízení činností organizovaných konzulárními a jinými službami členských států ve třetích zemích.

Celkové objemy finančních prostředků pro jednotlivé fondy

- EUF (1. leden 2008 – 31. prosince 2013) - **628 mil EUR**;
- EIF (1. leden 2007 – 31. prosinec 2013) - **825 mil EUR**;
- ENF (1. leden 2008 – 31. prosince 2013) - **676 mil EUR**;
- FVH (1. leden 2007 – 31. prosinec 2013) - **1. 820 mil EUR**.

Evropská komise sdělila odhady alokací na jednotlivé fondy na celé víceleté období pro všechny členské státy. **Pro Českou republiku byly stanoveny následující částky:**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
FVH	1 973 114	1 813 239	1 844 892	2 260 000	2 807 000	4 003 000	5 636 000	20 337 245
ENF	-	1 162 395	1 018 044	1 473 000	1 894 000	2 561 000	2 969 000	11 077 439
EIF	1 323 426	1 793 443	2 272 761	2 172 000	2 647 000	3 213 000	3 578 000	16 999 630
EUF	-	1 131 907	1 126 603	1 357 000	1 507 000	1 507 000	1 763 000	8 392 510
SUMA	3 296 540	5 900 984	6 262 301	7 262 000	8 855 000	11 284 000	13 946 000	56 806 824

Poznámka: hodnoty v tabulce jsou uvedeny v EUR

V rámci obecného programu Solidarita a řízení migračních toků **v roce 2010 probíhala realizace všech čtyř fondů, resp. sedmi ročních programů** – EUF (roční programy EUF 2008 a 2009), EIF (roční programy EIF 2008 a 2009), ENF (roční programy ENF 2008 a 2009) a FVH (roční program FVH 2009).

Na realizaci ročních programů **EUF 2008 a 2009** byla České republice alokována částka 2,26 mil. EUR. V roce 2010 **bylo realizováno 24 projektů** (4 projekty z EUF 2008 a 20 projektů z EUF 2009) z celkového počtu 30 projektových žádostí. **Přiznaná finanční podpora** na tyto projekty činila celkově cca **18,394 mil. Kč**.

Na realizaci ročních programů **EIF 2008 a 2009** byla České republice alokována částka ve výši 4,07 mil. EUR. **Doporučeno k realizaci bylo 32 projektů** (15 projektů z EIF 2008 a 17 projektů z EIF 2009) z celkového počtu 50 projektových žádostí. **Přiznaná finanční podpora** na schválené projekty činila celkově cca **56,229 mil. Kč**.

Částka alokována na realizaci ročních programů **ENF 2008 a 2009** činila 2,18 mil EUR. V roce 2010 byla **dokončována realizace 3 projektů** z ročního programu ENF 2008 a **začaly se realizovat 2 projekty** z ročního programu ENF 2009. V roce 2010 bylo přijato 5 projektových žádostí v rámci výzvy ENF 2009 (3 projekty budou realizovány až od 1.1.2011). **Přiznané finanční podpory** byly v úhrnné výši **9,246 mil. Kč**.

Na realizaci **FVH 2009** byla pro Českou republiku vyčleněna částka cca 1,845 mil. EUF. V rámci ročního programu FVH 2009 se **realizovalo 9 projektů** z 10 podaných projektových žádostí. **Přiznaná finanční podpora** na tyto projekty činila celkem **28,361 mil. Kč**.

XIII. Mezinárodní spolupráce a problematika migrace na úrovni Evropské unie

XIII.1 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI MIGRACE

Mezinárodní spolupráce v migrační problematice v roce 2010 navazovala na aktivity započaté již v dřívějších letech. V rámci vztahů se členskými zeměmi Evropské unie a Schengenského prostoru se komplementárně ke spolupráci na úrovni orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur jako například Frontex, dále soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany státních hranic, přičemž zvláštní pozornost byla věnována spolupráci v rámci neformálního sdružení Konference generálních ředitelů imigračních služeb (GDISC), kde bylo i nadále Ministerstvo vnitra zastoupeno v jeho Řídící skupině, dále v rámci Mezinárodní konference vedoucích představitelů pohraničních policí, a regionální spolupráci ve formě Salzburského fóra a Visegrádské skupiny.

V rámci GDISC se Ministerstvo vnitra zaměřilo především na společné projekty v oblasti azylu. V případě projektu *Evropského azylového kurikula* se Ministerstvo vnitra podílí na vedení jeho projektového týmu, přičemž projekt je nedílnou součástí budoucího společného evropského azylového systému, a to v oblasti vzdělávání úředníků členských států v oblasti azylu. Dále jde především o projekty migračního managementu a řízené migrace ve třetích zemích (Ukrajina, Bosna a Hercegovina) a na *Interpreters' Pool Project*, jehož cílem je poskytnout tlumočníky pro vedení pohovorů se žadateli o azyl.

I nadále byla posilována spolupráce s hlavními tranzitními a zdrojovými zeměmi migrace do České republiky, zvláště pak v regionu Společenství nezávislých států. Na úrovni Evropské unie Česká republika pokračovala v účasti na implementaci nástrojů Globálního přístupu k migraci Evropské unie v jeho východní a jihovýchodní dimenzi, a to prostřednictvím aktivit projektu *Budování migračních partnerství v rámci Pražského procesu*, účasti na migrační misi na Ukrajinu a podporou vyjednávání *Partnerství pro mobilitu s Arménií*. V rámci již uzavřených *Partnerství pro Mobilitu s Moldavskem a Gruzii* pokračovala Česká republika v implementaci projektů na posilování kapacit a účastnila se přípravy projektů nových. Nejvýznamnějším z nich je multilaterální projekt na podporu reintegrace gruzínských navrátilců a implementace readmisní dohody, který bude pod českým vedením zahájen zkraje roku 2011 jako cílená iniciativa EK. Česká republika se dále účastnila migračních dialogů i s dalšími důležitými zeměmi a regiony jako například Afrika, Latinská Amerika, nebo jihovýchodní Asie.

V roce 2010 byla dokončena implementace významného multilaterálního projektu *GDISC ERIT Ukraine* financovaného EK zaměřeného na technickou a expertní pomoc Ukrajině v oblasti řízení migrace. Na národní úrovni pak byly i nadále realizovány projekty v rámci Zahraniční rozvojové spolupráce, a to ve spolupráci s českými nevládními organizacemi a s Mezinárodní organizací pro migraci.

V rámci vnější dimenze azylu Ministerstvo vnitra aktivně podporovalo opatření směřem k posílení ochrany uprchlíků ve zdrojových regionech původu, nalézání trvalých řešení pro uprchlíky, konkrétně realizovalo přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Thajska a Malajsie. V roce 2010 také Česká republika přesídlila, v rámci emergentní přesídlovací akce, propuštěného kubánského politického vězně s rodinou.

Česká republika pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD), Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Radou Evropy. Ve spolupráci s IOM, jak je již uvedeno v předchozích kapitolách této zprávy, bylo realizováno několik projektů v zahraničí (Irák, země SNS). IOM je

zároveň partnerem ve výše zmíněném projektu Podpora reintegrace gruzínských navrátilců a implementace readmisní dohody mezi EU a Gruzii.

S ICMPD pak vedle výše uvedeného projektu GDISC ERIT na Ukrajině probíhala spolupráce v souvislosti s projektem *Budování migračních partnerství* a při realizaci projektů zaměřených na identifikaci padělaných a pozměněných dokumentů v Moldavsku.

V případě UNHCR se spolupráce orientuje na problematiku pomoci uprchlíkům v zemích a regionech původu a přesídlování.

Česká republika zastoupená Ministerstvem vnitra se účastní zasedání Evropského výboru pro migraci Rady Evropy (dále jen „CDMG“), která se zaměřují především na oblast integrace a vztahů mezi komunitami.

V roce 2009 přijala Česká republika žádost Bulharska o odbornou asistenci při jeho přípravách na připojení k Schengenskému informačnímu systému (v rámci příprav na vstup Bulharska do schengenského prostoru). V roce 2010 byl tento projekt bilaterální spolupráce realizován formou společných workshopů, které se uskutečnily v Praze a Sofii, a které byly zaměřeny na technické, provozní i právní/legislativní aspekty SIS. Lze konstatovat, že tato spolupráce přispěla k úspěšnému spuštění SIS v Bulharsku v listopadu 2010.

Ministerstvo vnitra, resp. odbor azylové a migrační politiky je od roku 2004 národním kontaktním místem Evropské migrační sítě (dále jen „EMN“) v České republice. EMN¹⁰³ byla zřízena za účelem vyhovění informačním potřebám institucí Společenství, úřadů a institucí členských států a rovněž široké veřejnosti v oblasti migrace a azylu.

V roce 2010 opět došlo ke kvantitativnímu i kvalitativnímu nárůstu v objemu aktivit realizovaných agenturou **Frontex**¹⁰⁴ (Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU). Agentura Frontex spolupracuje při své činnosti s členskými státy Evropské unie a státy přidruženými Schengenu, přičemž plní úlohu koordinační. Služba cizinecké policie se jako hlavní gestor PČR pro spolupráci s agenturou Frontex i v roce 2010 účastnila aktivit Frontex v nejvyšší možné míře a snažila se dostát požadavkům, který Agentura v průběhu roku na členské státy kladla. Co se týče operativních aktivit Frontex, Služba cizinecké policie se podílela zejména na společných operativních aktivitách na vzdušných a pozemních hranicích.

Do aktivit na vzdušné hranici byla zapojena mezinárodní letiště Praha Ruzyně, Brno Tuřany, Ostrava Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice, a to zasíláním denních a týdenních hlášení, hostováním zahraničních expertů nebo vysláním vlastních expertů do zahraničí. Celkem se jednalo o 5 společných operací agentury Frontex s účastí České republiky – HAMMER 2009, FPO Air 2010, HUBBLE 2010, HYDRA EXTENDED 2010 a AGELAUUS 2010. Služba cizinecké policie se aktivně podílela na společných operativních aktivitách vysláním svých expertů také na vnější pozemní hranice. Byly to společné operace JUPITER 2010 (hranice Polsko – Ukrajina, Maďarsko – Ukrajina), NEPTUNE 2010 (hranice Maďarsko – Srbsko) a POSEIDON 2010 (hranice Řecko – Turecko).

V říjnu požádalo Řecko Evropskou unii o pomoc v souvislosti s vysokým tlakem nelegální migrace z Turecka. V návaznosti na žádost Řecka došlo k rozhodnutí výkonného ředitele agentury Frontex o vyslání pohraničních jednotek rychlé reakce. Jednalo se o historicky vůbec první reálné nasazení **týmů RABIT** od doby jejich vzniku v roce 2007. Ihned po vyhlášení operace RABIT vyslala Česká republika do Řecka své dva experty, kteří byli posléze vystřídáni dalšími experty Služby cizinecké policie. Služba cizinecké policie pokryla požadavek agentury Frontex na poskytnutí personálních zdrojů pro účely operace RABIT až do konce prosince 2010.

¹⁰³ Rozhodnutí Rady o zřízení Evropské migrační sítě bylo přijato 14. května 2008.

¹⁰⁴ V agentuře Frontex pracují 2 styční důstojníci z ŘSCP

Ve všech typech operačních aktivit Frontex, ať už plánovaných společných operací či operace RABIT, působili v zahraničí za Českou republiku policisté Služby cizinecké policie zařazení do národních týmů pohraničních jednotek rychlé reakce (RABIT - Rapid Border Intervention Team), kteří jsou zároveň členové společných podpůrných týmů Frontex (FJST - Frontex Joint Support Team). Na kvalitu správy týmu RABIT/FJST Službou cizinecké policie ukazuje skutečnost, že agentura Frontex označila způsob správy českého národního týmu jako příklad nejlepší praxe a vzor pro ostatní členské země.

Dále úspěšně pokračovala policejní spolupráce se sousedními zeměmi, zejména s Německem, Rakouskem a Slovenskem. Rozvíjela se rovněž spolupráce mezi letištěm Praha - Ruzyně a letištěm v Mnichově. Proběhla vzájemná výměna expertů ve specializovaných oblastech.

V září 2010 se uskutečnilo v Praze **jednání česko-německé policejní řídicí skupiny**, kde byla zhodnocena spolupráce s německou stranou. Byl zdůrazněn význam trilaterální spolupráce česko-německo-rakouské a česko-německo-polské.

Spolupráce se zahraničními partnery na úseku ochrany vnějších schengenských hranic probíhá mezi ICP Praha Ruzyně a německou spolkovou policií konkrétně s inspektorátem spolkové policie na letišti Mnichov. Spolupráce je realizována v oblasti výměny informací o možném ohrožení hranic Evropské unie a o již detekovaných případech. Dále je spolupráce rozvíjena v oblasti školení policistů a je prováděna výměna policistů mezi těmito útvary.

V roce 2010 byly nadále s pracovníky policejních orgánů sousedních států pravidelně organizovány **společné pohraniční hlídky**. Byl stanoven systém měsíčních součinnostních porad vedoucích jednotlivých inspektorátů se svými protějšky. Tyto měsíční porady se konaly střídavě na území České republiky a druhého státu. Na těchto poradách se plánoval výkon společných hlídek a společných bezpečnostních akcí, probíhala pravidelná seznámení s aktuálními problémy na teritoriích jednotlivých útvarů, řešily se problémy vzniklé při readmisích a ve výkonu služby. Dále docházelo k předávání důležitých informací a poznatků, které byly následně využity při výkonu služby. Aktuální informace byly předávány neprodleně. V rámci běžného výkonu služby vysílaly jednotlivé složky policisty do společných hlídek na území sousedních států. Policisté všech složek taktéž navzájem posilovali případná bezpečnostní opatření prováděná pouze na území jednoho státu.

V roce 2010 pokračovaly útvary ObŘ v nastavené spolupráci s policejními orgány **Německa**. Spolupráce probíhala dle platných mezinárodních smluv a bilaterálních dohod, zejména pak podle „Smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech“. Výkon služby policistů SCP a zahraničních partnerů ve společných hlídkách byl zaměřen především na běžné kontroly a monitoring bezpečnostní situace v příhraničí ČR a SRN. Společné hlídky plní v příhraničí také nezbytně důležitou funkci prevence a napomáhají lepší a jednodušší komunikaci s občany. Policisté účastníci se společných hlídek jsou vybíráni i podle jazykových znalostí a schopností se domluvit se svým kolegou, což pozitivně ovlivňuje kvalitu a výsledky jejich činnosti.

Společné hlídky se vedle vlastní kontrolní činnosti pravidelně účastní kontrol ubytovacích zařízení a rekreačních oblastí v příhraničním pásmu. Výkon služby společných hlídek se osvědčil zejména při službě na dálnici D8 a v mezinárodních vlacích.

Realizace společných hlídek s orgány **Polské republiky** je prováděna na základě „Smlouvy mezi Polskou a Českou republikou o spolupráci v boji proti nelegální migraci a trestné činnosti, při ochraně veřejného pořádku a o spolupráci v příhraničních oblastech“ a navazujících interních aktů řízení. Realizace je uskutečňována recipročně na území smluvních stran se zaměřením na pátrání po nelegálních migračních na příjezdových komunikacích, kontrolu „zájmových“ objektů a kontrolu osob a vozidel se zaměřením na nelegální migraci.

Spolupráce probíhala v rámci hraničně zmocněnecké činnosti při pravidelných jednáních s cílem koordinace společné činnosti a dále při výkonu společných česko-polských hlídek. Společné hlídky byly využity zejména v příhraničních oblastech se zaměřením na odhalování přeshraniční trestné činnosti. V oblasti hraničně zmocněnecké činnosti uskutečnila dne 15. listopadu 2010 v Těrlicku schůzka hraničních zmocněnců pro tento úsek státních hranic.

Součinnostní jednání s **Rakouskem** byla uskutečňována odděleně pro úsek státních hranic s Horním Rakouskem a pro úsek státních hranic s Dolním Rakouskem. Jednání se konala za účasti zástupců oblastního ředitelství, zástupců příslušných inspektorátů, zástupců Krajského ředitelství policie, zástupců příslušných územních odborů a příslušných vedoucích obvodních oddělení policie. Za rakouskou stranu se jednání zúčastňovali zástupci zemského policejního velitelství příslušné spolkové země, zástupci okresních policejních velitelství a vedoucí příslušných GPI. Společný výkon služby byl v roce 2010 hodnocen velmi pozitivně.

V roce 2010 se uskutečnil nácvik přeshraničního pronásledování z České republiky do Rakouska a Německa do České republiky za účelem praktického vyzkoušení činnosti policistů, operačních středisek v České republice, v Rakousku, Německu a prověření toku informací cestou kontaktního centra.

V oblasti hraničně zmocněnecké činnosti se **Slovenskou republikou** proběhla v říjnu 2010 v Bělé při Žilině společná konference hlavních hraničních zmocněnců České republiky, Slovenské republiky a Polské republiky. Koncem září 2010 proběhl nácvik přeshraničního pronásledování z České republiky do Slovenské republiky a ze Slovenské republiky do České republiky, ve spolupráci policistů obou států. Od roku 2011 by mělo začít fungovat společné centrum policejní a celní spolupráce v Hodoníně/Holiči.

V rámci mezinárodní spolupráce se policisté odboru doprovodu letadel Ředitelství služby cizinecké policie účastnili např. jednání v Kanadě a Nizozemí. V Německu se zúčastnili společného výcviku s instruktory jednotek AM. Účastníky konference air marshalů konané v roce 2010 byla Česká republika pověřena organizací dalšího ročníku mezinárodní konference v Praze (10. výročí teroristických útoků v USA). Předpoklad konání této akce je měsíc září, kdy se očekává účast až 25 zástupců zemí světa.

V rámci aktivit, do kterých je Česká republika aktivně zapojena za spolupráce s dalšími státy, lze zmínit i následující projekt:

Organizace La Strada v partnerství s odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Justiční akademií se spojili ve spolupráci na tříletém projektu „Discovering Trafficking for the purpose of Forced Labour and Labour Exploitation“ neboli Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování nebo nucené práce“. Projekt zahájený v červnu 2010 vznikl se záměrem zvýšit povědomí o problematice obchodování s lidmi a zlepšit přístup obětí tohoto trestného činu k právnímu zastoupení a dalším službám poskytovaným státem a garantovaným EU. Projekt je hrazen z prostředků Evropské komise - DG Home Affairs, je realizován od června roku 2010 a poběží 36 měsíců. Součástí projektu je kromě jiného mapování zkušeností v oblasti trestně-právního přístupu k problematice obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování v zahraničí. Jedním z konkrétních cílů je pak definovat pojem nucená práce a pracovní vykořisťování na základě zkušeností z ČR a jiných zemí EU a následně umožnit aktivní využívání těchto definic v rámci soudního systému ČR. Projekt předpokládá spolupráci alespoň 5 zemí EU, se kterými byla již předběžně domluvena spolupráce (Německo, Španělsko, Itálie, Bulharsko, Belgie a Nizozemí), a získá nejméně 8 pravomocných rozsudků k výše uvedeným formám obchodování s lidmi. Sběr rozsudků bude probíhat skrze síť národních zpravodajů či ekvivalentních mechanismů.

Mezinárodní spolupráce České republiky vztahující se k schengenské spolupráci, sjednávání readmisních dohod, integraci cizinců, humanitárním a rozvojovým projektům je blíže rozvedena v příslušných kapitolách.

XIII.2 PROBLEMATIKA MIGRACE NA ÚROVNI EU

XIII.2.1 Problematika migrace na úrovni EU

Migrační politiky jsou v mnoha ohledech v rámci Evropské unie výrazně harmonizovány prostřednictvím evropského (unijního) práva. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích států Evropské unie pak významným způsobem ovlivňuje způsob ochrany území České republiky i ve vztahu k potírání nelegální migrace a klade zvýšené nároky na spolupráci členských států Evropské unie při ochraně jejich vnějších hranic.¹⁰⁵

Rok 2010 přinesl několik zásadních změn, které byly určující pro vývoj společných politik Evropské unie v oblastech souvisejících s migrací ve sledovaném období a budou mít významný vliv na jejich další směřování i v budoucnu.

Předně, vstupem v platnost tzv. **Lisabonské smlouvy** byla zrušena pilířová struktura Unie a v mnoha oblastech došlo ke stírání dříve vymezených kompetencí mezi Evropským společenstvím a členskými státy Evropské unie. Přechodný chaos zapříčiněný institucionální změnou se nevyhnul ani oblasti migrace. Zejména otázka zastupování Evropské unie v migračních dialogích se třetími zeměmi byla zdrojem rozporu mezi Evropskou komisí (EK) a členskými státy EU (ČS), který se nicméně ustálil na rovině kompromisu. Druhotným dopadem Lisabonské smlouvy byly změny ve struktuře jak Rady EU, tak EK. K revolučním změnám ve formacích Rady, které se zabývají otázkami migrace, nicméně nedošlo, ačkoliv byly např. sloučeny či zrušeny některé pracovní skupiny a doposud poměrně významný Strategický výbor pro přistěhovalectví, hranice a azyl (SCIFA) čeká v roce 2012 rozhodování o jeho dalším osudu. Změn doznala v roce 2010 rovněž struktura EK. Formální, avšak symbolicky významnou změnou bylo rozdělení Generálního ředitelství pro oblast spravedlnosti, svobody a bezpečnosti (DG JLS) na dvě samostatná generální ředitelství, z nichž oblast migrace nově pokrývá Generální ředitelství pro vnitřní záležitosti (DG HOME).

Významným determinantem vývoje v roce 2010 byla změna samotného obsazení Evropské komise a to nejen na postech komisařů, ale v oblasti justice a vnitra také na pozicích vysokých úředníků. Komisařkou pro oblast justice a vnitra, které se zabývá otázkami migrace, byla na konci roku 2009 jmenována Švédka Cecilia Malmströmová.

Lisabonská smlouva v neposlední řadě posílila roli **Evropského parlamentu** zejména při projednávání a schvalování evropské legislativy. V oblasti migrace potřeba dosažení konsensu s dalším aktérem zkomplikovala vyjednávání některých návrhů směrnic a v některých oblastech brzdí harmonogram prací stanovený Radou a EK ve strategických dokumentech pro další období.

V prosinci 2009 byl Radou EU přijat víceletý strategický program pro oblast justice a vnitra na období let 2010-2014, který s ohledem na ČS předsedající v daném období Radě EU nese název **Stockholmský program**. Program stanovuje v rozsahu obecných tezí úkoly pro stanovené období mj. rovněž v oblastech souvisejících s migrací a v některých případech (např. u budování Společného evropského azylového systému) také indikuje termín očekávaného dokončení prací. Stockholmský program předpokládá přijetí „akčního plánu“, který konkrétněji rozvrhne práci

¹⁰⁵ Při řízení legálního přistěhovalectví, včetně integrace cizinců pobývajících na jejím území, si Česká republika zachovává významný díl suverénního vlivu, ačkoliv i tato oblast migrační politiky směřuje k větší harmonizaci na úrovni EU.

na implementaci programu. Nejasné vymezení kompetencí po přijetí lisabonské smlouvy se nicméně podepsalo i na utváření tohoto plánu, který EK předložila v dubnu 2010 bez předchozí konzultace s ČS. Následný rozpor mezi EK a Radou nebyl vyřešen smírem a dokument Rada formálně nepřijala – má proto de facto pouze indikativní charakter. Referenčním strategickým dokumentem nadále zůstává také **Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu** přijatý za předsednictví Francie v roce 2008.

XIII.2.2 Problematiky projednávané v roce 2010 Radou ministrů pro justici a vnějšky

V roce 2010 byla Radou pro justici a vnějšky (JAV) pravidelně projednávána problematika přetrvávající vízové nereciprocit mezi Českou republikou a Kanadou, která pro české občany obnovila v červenci 2009 vízovou povinnost (poté co ji v listopadu 2007 zrušila). EK doposud nenalezla účinné řešení, které by umožnilo České republice vrátit se ke *status quo ante*.

Pravidelného projednávání se dočkal rovněž projekt Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), který je s nemalým úsilím a náklady budován již několik let.

Počátkem roku 2010 schválila Rada závěry k 29. opatřením pro ochranu vnější hranice Evropské unie. O výsledcích implementace informovala EK na konci roku. Některé z opatření se nepodařilo naplnit, závěry však nadále zůstávají referenčním rámcem pro aktivity Evropské unie v dotčené oblasti.

Belgické předsednictví si jako prioritu v oblasti migrace vytyčilo pokrok při ustavování Společného evropského azylového systému. Rada proto opakovaně diskutovala o stavu utváření systému. Znatelného pokroku se nicméně BE PRES v dané oblasti nepodařilo dosáhnout (i s ohledem na zmiňovanou potřebu nalezení kompromisu s Evropským parlamentem při úpravách související legislativy).

Za BE PRES byly Radou projednány také návrhy směrnic související s podmínkami legální migrace do Evropské unie. Práci na směrnících se do konce roku 2010 nicméně rovněž nepodařilo uzavřít.

Rada schválila v době belgického předsednictví odstranění vízové povinnosti pro další vlnu států západního Balkánu (Bosna a Hercegovina, Albánie).

Tématem jednání Rady JAV byl také návrh nařízení, kterým se mění nařízení Rady č. 2007/2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (FRONTEX), mající za cíl zefektivnění její práce s ohledem na operativní zkušenosti. Projednávání návrhu bude pokračovat v roce 2011.

Na konci roku 2010 byla opakovaně Radou JAV projednána kritická situace v Řecku, které čelí vysokým počtům migrantů, vstupujícím do Evropské unie přes jeho hranici. Dlouhodobě nedostatečné zajištění problematiky migrace a azylu na národní úrovni řeší EL ustavením programu budování systému, který by měl zefektivnit řízení migračních toků. Situace si vyžádá důslednou pozornost Rady i v roce 2011.

V roce 2010 se do své finální fáze projednávání dostal návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV. Návrh svým holistickým zaměřením usiluje o zabezpečení efektivnějšího boje proti obchodování s lidmi (prosecution), jakož i jeho účinnější prevenci (prevention) a v neposlední řadě i náležitou ochranu obětí obchodování s lidmi (protection).

XIII.2.3 Oblast legální migrace

V roce 2010 se nepodařilo uzavřít projednávání návrhu tzv. obecné směrnice (směrnice o sjednoceném postupu vyřizování žádostí státních příslušníků třetích zemí o jediné povolení k pobytu a výkonu práce na území členského státu, kteří oprávněně pobývají v členském státě). Problematickými zůstávala ustanovení, která se týkala sociálních práv a daňových výhod. Návrh směrnice nebyl přijat ani na úrovni Evropského parlamentu a vrátil se zpět k projednání do výboru LIBE.

Návrh obecné směrnice vychází z *Plánu politiky legální migrace* (dále jen „Plán“) vydaného Evropskou komisí, jenž obsahuje návrh na přijetí celkem čtyř směrnic. V červenci předložila Evropská komise další dva návrhy z Plánu, jejichž projednávání započalo v pracovních orgánech Rady. Jedná se o *návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti* a *návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem sezónního zaměstnání*.

XIII.2.4 Situace v oblasti nelegální migrace v evropském měřítku¹⁰⁶

Obecně docházelo v oblasti nelegální migrace v uplynulém období ke klesající tendenci, která byla patrná již od roku 2009, i když jednotlivé kategorie pro hodnocení nelegální migrace jako celku se projevovaly v průběhu roku rozdílně.

Všeobecný pokles tlaku nelegální migrace je pravděpodobně zapříčiněn dvěma klíčovými faktory. Prvním je snížení pracovních příležitostí ve státech Evropské unie (zvláště pro migranty) v důsledku globální ekonomické krize znásobené slabším Eurem, což dohromady činí Evropskou unii méně atraktivním místem pro výkon práce a shromažďování remitencí. Navzdory tomu se v některých státech ukázaly známky ekonomického oživení, ale v sektorech typických pro migranty bylo toto oživení jen malé. Druhým faktorem bylo zavedení striktnějších migračních a azylových politik v některých členských státech a efektivnější spolupráce s klíčovými třetími zeměmi. Díky bilaterálním dohodám mezi Itálií a Libyí, mezi Španělskem, Senegalem, Mali a Mauretánií byla regulována nelegální migrace centrálním Středomořím a západoafrickou cestou na Kanárské ostrovy.

Pokud se týká indikátoru **nelegálního překračování vnějších hranic Evropské unie** mimo hraniční přechody, bylo v období leden až září 2010 v zemích EU/EHP na všech typech hranic odhaleno celkem 75 000 občanů třetích zemí, přičemž nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Afghánistánu, Albánie a Alžírsko.

Nejdůležitější geografickou oblastí zůstala jižní mořská hranice, přičemž v průběhu roku se začal projevovat posun tlaku z mořských řeckých hranic na pozemní hranice s Tureckem. Vývoj ve Středomoří v průběhu roku je popsán níže.

V prvním čtvrtletí 2010 byl evidován významný pokles v detekci nelegálních migrantů, a to zejména na mořských hranicích. Počty zadržených osob na španělských či italských mořských hranicích se staly téměř zanedbatelnými ve srovnání s minulým obdobím a detekce na řeckých hranicích s východním Egejským mořem rovněž výrazně poklesla. Objevil se zcela nový trend, kdy byla poprvé detekce na pozemních řecko-tureckých hranicích větší než detekce na mořských hranicích s Tureckem.

Ve druhém čtvrtletí 2010 byly zaznamenány sezónní nárůsty v počtu zadržených osob a nadále se zintenzivňoval posun nelegální migrace z řecké mořské hranice na pozemní. Důvody

¹⁰⁶ Zpracováno na základě informací od agentury Frontex - hodnocení zahrnuje pouze období leden-září 2010, jelikož údaje za 4. čtvrtletí 2010 nebyly v době zpracování k dispozici

pro tento posun jsou spjaty s efektivností aktivit Frontexu v Egejském moři, kombinací aktivit střežení této oblasti, identifikace migrantů a otevírání možností pro návrat do zemí původu zadržených migrantů. Další možné důvody představují levnější náklady při využívání služeb převaděčů, menší riziko zranění, zadržení a kratší doba zajištění v detenčních centrech na pozemních hranicích a jejich omezená kapacita.

Na pozemní řecké hranici bylo v tomto období zjištěno již 90 % migrantů odhalených při nelegálním překračování vnějších hranic Evropské unie. Zde lze rozdělit 2 rozdílné toky nelegální migrace. Prvním z nich je pravidelná cirkulární migrace mezi Albánií a Řeckem, kdy albánští pracovníci využívají sezónní příležitosti k zaměstnání v Řecku a druhým je nelegální migrace přes pozemní řecko-tureckou hranici, kdy migranti mají v úmyslu tranzitovat přes Řecko do dalších států Evropské unie. Novým trendem se stal rovněž nárůst počtu a podílu migrantů, kteří prohlašovali¹⁰⁷, že pochází z Afghánistánu a v menší míře i ze Somálska.

Ve sledovaném období došlo rovněž k sezónním nárůstům zadržených nelegálních migrantů v centrálním i západním Středomoří (zlepšení klimatických podmínek). V Itálii byl zaznamenán nárůst připlouvajících lodí z Turecka (zejména s migranty prohlašujícími se za občany Afghánistánu).

Ve třetím čtvrtletí 2010 dosáhl počet zadržených osob překračujících nelegálně vnější hranice Evropské unie svého maxima od roku 2008¹⁰⁸, a to zejména v důsledku zvýšeného tlaku na řecké pozemní hranici s Tureckem. Turecko je využíváno širokou škálou státních příslušníků jako hlavní místo, odkud se pak pokouší nelegálně vstoupit do EU. Kromě dalšího nárůstu zadržených občanů Afghánistánu docházelo i k nárůstu nelegálních migrantů pocházejících ze severní Afriky, kteří využívají leteckého spojení do Istanbulu. Na žádost řeckých orgánů a z důvodu pomoci se situací byly od 2. listopadu 2010 nasazeny na pozemní hranici s Tureckem vůbec **poprvé od svého vzniku jednotky rychlé reakce RABIT** (policisté/hraniční stráž a experti ze 26 členských států EU/EHP).

Jedním z důsledků přílivu migrantů byl i hlášený nárůst počtu lodí připlouvajících do jižní Itálie. Některé z plavidel vypluly ze severní Afriky, ale většina z Turecka a ve zvyšující se míře také z Řecka, kdy převážely migranty, kteří nejprve nelegálně vstoupili do EU přes řecko-tureckou pozemní hranici.

Co se týče nelegálního překračování východních hranic EU, patřila k nejvytíženějšímu úsekům severní část slovensko-ukrajinské hranice. Zde byli nejčastěji zjišťováni státní příslušníci Moldavska, Gruzie a Afghánistánu, přičemž ve většině případů tyto osoby přecházejí hranici pěšky v malých skupinkách a nemají u sebe žádné cestovní doklady. Přestože migranty při přechodu hranice přímo převaděči nedoprovází, jedná se o organizovanou činnost. Patrný nárůst se týká i nezletilých migrantů bez doprovodu zákonných zástupců, kteří prohlašovali, že pochází ze Somálska.

Z hlediska kategorie **nelegálního pobytu** pokračoval v prvním čtvrtletí roku 2010 pokles počtu zjištěných osob, přičemž tento trend byl patrný již od konce roku 2008. Od druhého pololetí roku 2010 vykázaly evidované počty osob odhalených pro nelegální pobyt ve členských zemích opět vzrůstající tendenci, přičemž vývoj v jednotlivých státech byl různý. Ve třech čtvrtletích roku 2010 bylo ve členských státech odhaleno celkem 251 000 nelegálně pobývajících osob ze třetích zemí (ve vnitrozemí či při výstupu přes vnější schengenskou hranici).

Největší počty osob, u kterých je odhalen nelegální pobyt, jsou koncentrovány ve státech s více rozvinutými ekonomikami, a které hraničí se třetími zeměmi původu nebo přes které tranzitují. Tradičně je nejvíce nelegálně pobývajících migrantů odhalováno ve 4 zemích EU, a to ve

¹⁰⁷ účelové prohlašování se za občany jiného státu než odkud ve skutečnosti pocházejí, se stalo migranty často využívanou metodou, čím ztěžují příslušným orgánům identifikaci své totožnosti a možnost vyhoštění do země původu

¹⁰⁸ zahájení sběru statistických dat agenturou Frontex od jednotlivých členských států

Španělsku, Francii, Itálii a Řecku, kde je zjištěna zhruba polovina evidovaných osob ze všech států EU/EHP. Nejčastěji byli pro nelegální pobyt odhalováni státní příslušníci Afghánistánu, Maroka a Albánie.

Počty **odepření vstupu** na vnějších hranicích Evropské unie vykazovaly v prvním pololetí roku stabilní trend, ve třetím čtvrtletí došlo k mírnému nárůstu. Celkově bylo v období ledna až září 2010 evidováno téměř 80 000 občanů třetích zemí, kterým byl na vnějších hranicích EU odepřen vstup. Obecně bylo cca 97 % odepření vstupu rovnoměrně rozděleno mezi vzdušné a pozemní hranice, 3 % se uskutečnilo na mořských hranicích. Zhruba polovina odepření vstupu ve sledovaném období připadla na polské a španělské pozemní hranice a vzdušné hranice Spojeného království a Francie. Co se týče státní příslušnosti osob, kterým byl v hodnoceném období nejčastěji odepírán vstup, šlo o státní příslušníky Ukrajiny, Ruska a Brazílie.

V oblasti **zneužívání neregulérních cestovních dokladů** při pokusu o nelegální vstup do Evropské unie byl patrný od prvního do třetího čtvrtletí minulého roku poměrně výrazný nárůst. V hodnoceném období bylo zjištěno 6 800 osob, které se pokusily zneužít padělaný, pozměněný či cizí cestovní doklad. Téměř ve třech čtvrtinách případů došlo k odhalení těchto osob na vzdušných hranicích. Mezi TOP 3 státní příslušnosti, které při vstupu na území Evropské unie předložily neregulérní cestovní doklady, patřili státní příslušníci Ukrajiny, Maroka a Nigérie. Co se týče státní příslušnosti dokladů, byly nejčastěji zneužívány doklady polské, francouzské a italské.

V kategorii **žadatelů o mezinárodní ochranu** došlo oproti předcházejícímu období ke snížení jejich počtu v souvislosti se zavedením striktnějších migračních a azylových politik (především v Norsku a Velké Británii), ačkoliv byl patrný posun žadatelů o azyl do jiných členských států¹⁰⁹. Ve třetím čtvrtletí projevila opět nárůst, přičemž hodnoty počtu žadatelů se dostaly na stejnou úroveň jako v závěru roku 2009. Celkově bylo v zemích EU/EHP evidováno od ledna do září 2010 cca 145 000 žadatelů o mezinárodní ochranu, nejvíce se jednalo o státní příslušníky Afghánistánu, Srbska a Somálska. K výraznému zvýšení počtu žadatelů o mezinárodní ochranu došlo u státních příslušníků Srbska a Makedonie (FYROM) v souvislosti se zrušením vízové povinnosti. Podobný vývoj je možný očekávat v roce 2011 i u občanů Albánie a Bosny a Hercegoviny.

¹⁰⁹ tento efekt byl zjevný zejména v Německu u státních příslušníků Afghánistánu

XIV. Závěr

Česká republika je i nadále využívána jako tranzitní prostor pro nelegální migraci do dalších evropských zemí, i když **v posledních letech se výrazněji prosazuje jako země cílová.**

Vstupem České republiky do schengenského prostoru se výrazně změnily podmínky pro vstup cizinců na její území. Byly odstraněny nepřetržité kontroly cizinců vstupujících na území České republiky z území sousedních států a těžiště kontrol bylo položeno na mezinárodní letiště, která se stala jediným místem s vnější schengenskou hranicí, kde je prováděna hraniční kontrola.

V boji proti nelegální migraci **přes vnější schengenskou hranici** je stále účinnějším opatřením využívání zasílaných údajů o cestujících tzv. API data, která jsou povinni zasílat letečtí dopravci provozující lety z vytipovaných rizikových států.¹¹⁰ Za nesplnění této povinnosti hrozí leteckým dopravcům správní postih.

Jedním z významných opatření proti nelegální migraci je také hrozba sankce leteckému dopravci, který dopraví cizince na území České republiky bez cestovního dokladu nebo bez víza je-li vzhledem k účelu a cíli cesty potřebné nebo je-li podmínkou pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území¹¹¹.

Kontrolní činnost na území České republiky je nutné nadále provádět se zaměřením na důsledné prověřování legálnosti pobytu kontrolovaného cizince na území České republiky a vyhledávání nelegálně se zdržujících osob. Nezastupitelnou úlohu rovněž mají kontroly prováděné v součinnosti PČR Služby cizinecké policie, úřadů práce, živnostenských úřadů, Celní správy a dalších kontrolních orgánů zaměřené na zjišťování nelegálně či neohlášeně zaměstnávaných cizinců, ale i cizinců porušujících povinnosti uložené živnostenským zákonem. Lze říci, že kontroly zahraničních osob a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů České republiky má své opodstatnění. Jejich cílem není pouze represe, ale mají i preventivní charakter, tj. zlepšení povědomí o povinnostech a tím i dodržování právních předpisů České republiky těmito osobami.

K omezení nelegální migrace přispívá vysílání pracovníků na služební cesty na zastupitelské úřady České republiky v zahraničí (**styční důstojníci pro migraci a doklady**). Styční důstojníci pro migraci a doklady odhalili množství padělaných dokladů, díky jejich činnosti došlo ke zkvalitnění nabírání žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů, precizaci pohovorů se žadateli a s tím souvisejících stanovisek zastupitelských úřadů k neudělení víz.

Také **legální migrace** s sebou přináší potencionální bezpečnostní rizika, protože se v některých případech může snadno propojit s nelegální migrací. Zneužívání forem legálního vstupu na území České republiky, po kterém následuje nelegální pobyt na území nebo snaha o legalizaci pobytu, je v současné době běžnou formou nelegální migrace. Migraci je v posledních letech obtížné jednoznačně rozlišovat na legální a nelegální, zejména z důvodu využívání mnoha způsobů, jak pobyt na území České republiky učinit legálním (např. uzavírání účelových sňatků, zneužívání institutu souhlasného prohlášení rodičů, zneužívání pobytového oprávnění za účelem studia, podnikání, zneužívání institutu přechodného pobytu některými občany Evropské unie, podáním žádosti o mezinárodní ochranu apod.).

Mezi bezpečnostní rizika je nadále řazeno **užívání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů**. Neregulární cestovní doklady jsou v České republice používány zejména

¹¹⁰ V současné době jsou požadována API data o cestujících z Arménie, Ázerbájdžánu (nová linka Praha-Baku), Běloruska, Bosny a Hercegoviny, Egypta, Gruzie, Jižní Korey, Kazachstánu, Kuvajtu, Libanonu, Makedonie, Moldavska, Ruska, Spojených arabských emirátů, Srbska, Srí Lanky, Sýrie, Turecka, Ukrajiny a Uzbekistánu.

¹¹¹ V roce 2010 bylo Službou cizinecké policie zjištěno 384 správních deliktů, při nichž bylo uloženo 632 pokut v celkové výši 100 milionů Kč.

v souvislosti s ekonomickou migrací, ale mohou se na ně pod falešnou identitou skrývat i osoby napojené na mezinárodní zločin či terorismus. V neposlední řadě je to i zjištěný výskyt padělaných dokladů předkládaných při podání žádosti o povolení k pobytu na území České republiky apod.

Nezastupitelnou úlohu při poskytování komplexních podkladů pro přijímání politických rozhodnutí v oblasti migrace a ochrany státních hranic má **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci**, které je respektovaným meziresortním orgánem.

Efektivní řízení migrační politiky a účinná implementace nástrojů zaměřených na boj proti nelegální migraci jsou podmíněny také **existencí funkční návratové politiky**. Prioritou v této souvislosti zůstává sjednávání **readmisních smluv**.

Na úseku sjednávání readmisních smluv vyvíjí Česká republika aktivity třemi směry. Jednak se věnuje sjednávání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise Evropské unie při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy a také k těmto unijním readmisním dohodám sjednává bilaterální prováděcí protokoly.

V roce 2011 bude Česká republika, resp. Ministerstvo vnitra usilovat zejména o zahájení jednání o bilaterální readmisní smlouvě s Mongolskem, s ohledem na počty nelegálních migrantů z této země, o ukončení jednání o prováděcím protokolu k unijní readmisní dohodě s Ruskem, o podpis readmisní smlouvy s Kosovem a zahájení jednání o prováděcích protokolech k unijním readmisním dohodám se státy západního Balkánu.

Ministerstvo vnitra plánuje rovněž jednat o novelizaci prováděcích protokolů k readmisním smlouvám se sousedními státy s cílem aktualizace jejich některých částí (zejména pokud jde o místa pro překračování hranic).

Nadále bude Ministerstvo vnitra spolupracovat na přípravě smluv uzavíraných v rámci Evropské unie formou účasti svého zástupce na expertních jednáních.

Ministerstvem vnitra je rovněž dlouhodobě řešena **problematika dobrovolných návratů cizinců**, neboť Česká republika, stejně jako ostatní země Evropské unie, vždy preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným, tedy vyhoštěním. Nabídka asistence při dobrovolném návratu je jedním z významných nástrojů prevence nelegální migrace. Stávající systém dostatečným způsobem zajišťuje tuto asistenci u cizinců, kteří nedisponují platným pobytovým oprávněním, resp. jejich neoprávněný pobyt na území byl řešen formou rozhodnutí o správním vyhoštění, cizinců, kteří nedisponují platnými cestovními doklady a cizinců, kteří jsou žadateli o mezinárodní ochranu.

Opatřením, které se použije v okamžiku, kdy byly vyčerpány všechny prostředky k tomu, aby cizinec respektoval rozhodnutí o správním vyhoštění a území České republiky dobrovolně opustil, je nucený návrat.¹¹²

Mezi opatření směřující k omezování migrace v její nelegální formě rovněž přispívají již v materiálu zmíněné **projekty zahraniční rozvojové spolupráce**, jež mají dopad na ovlivnění rozvoje cílových zemí nejen na poli migrace, ale také na poli dobré správy věcí veřejných a bezpečnostní politiky. Celá tato problematika tvoří specifickou část rozvojové spolupráce, a to především v tom smyslu, že vnímá bezpečnostní aspekty cílových zemí a analyzuje jejich dopady na Českou republiku.

Průběžně implementovat do vnitrostátního práva všechny dokumenty Evropské unie vztahující se k oblasti migrace v transpozičních lhůtách, jak jsou těmito dokumenty stanoveny,

¹¹² Vynucení splnění uložené povinnosti posiluje právní vědomí nelegálních migrantů. Povědomí o tom, že nerespektování rozhodnutí bude mít za jistý následek jeho vynucení policií bez možnosti volby, je významné z pohledu prevence nelegální migrace ve formě nelegálního pobytu, a tím snižování nelegálních migrantů na území České republiky.

bylo v hodnoceném roce a **zůstává nadále trvalým úkolem v legislativní oblasti**. V roce 2010 byly aktivity legislativní oblasti rovněž zaměřeny na splnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády České republiky č. 171/2009, na zohlednění soudní judikatury, **na změny působnosti v oblasti vydávání pobytových oprávnění**¹¹³ a na některé změny v návaznosti na dosavadní aplikační praxi útvarů Služby cizinecké policie a Ministerstva vnitra.

Česká republika již třetím rokem uplatňovala v praxi společnou **vízovou politiku** v rámci schengenské spolupráce, do které se plně zapojila dne 21. prosince 2007. Společná vízová politika upravuje krátkodobé pobyty občanů třetích zemí v rámci schengenského prostoru, což jsou pobyty v maximální délce tří měsíců. Co se týče dlouhodobých pobytů, tyto ponechává v kompetenci legislativ členských států, přičemž upravuje pouze volný pohyb osob s národními tituly opravňujícími k dlouhodobému pobytu (dlouhodobé vízum a povolení k pobytu).

V oblasti vízové politiky vstoupil dne 5. 4. 2010 v účinnost zásadní dokument harmonizující do té doby roztržštěné komunitární právní nástroje, **Vízový kodex**, který nahradil Společnou konzulární instrukci. S cílem jednotně implementovat vydávání víz byl Vízovým výborem pod vedením Evropské komise schválen text příručky pro praktické využívání vízového kodexu.

Vstupem do schengenského prostoru se Česká republika zapojila do tzv. **konzultací VISION**. Jedná se o postup, kdy při vydávání schengenských víz provádí bezpečnostní prověrku nejen stát vydávající vízum, ale v případě žadatelů z předem nadefinovaných zemí, také jiný schengenský stát, který o to požádal.

Nezastupitelnou roli v rámci konzulární spolupráce při vydávání schengenských víz představuje **Vízový informační systém**, od kterého se očekává výrazné zefektivnění řízení o udělení víza a eliminace některých slabých míst vízového procesu, neboť zastupitelský úřad jakéhokoli členského státu bude mít k dispozici kompletní „vízovou historii“ žadatele. Spolu se **Schengenským informačním systémem** bude jedním z nástrojů vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Negativní dopady na vízovou politiku Evropské unie přetrvávaly v případě Kanady, která jako jediná třetí země v roce 2009 opětovně zavedla víza schengenskému státu, České republice. Významným cílem české zahraniční politiky zůstává proto znovuoobnovení bezvízového styku. O dosažení tohoto cíle česká strana ve spolupráci s EK a ČS usiluje na všech úrovních.

Součástí aktivní politiky vlády je **podpora integrace cizinců na území České republiky**. V roce 2010 byla zpracována *Aktualizovaná Koncepci integrace cizinců na území České republiky*. Záměrem aktualizované Koncepce je definovat postup České republiky v oblasti integrace cizinců do budoucna a reagovat na vývoj, nové trendy a aktuální potřeby v souvislosti s integrací cizinců i cizineckou problematikou obecně. Aktualizovaná Koncepce reflektuje skutečnost, že úspěšnost integrace přímo podmiňuje prospěšnost a efektivitu migrace. Integrační aktivity směřují k dosažení oboustranně přínosného a bezproblémového soužití nově příchozích i místního obyvatelstva.

Jedním z nástrojů integrace, které umožnily v roce 2010 realizovat integrační opatření na regionální a místní úrovni, se staly **tzv. emergentní projekty**. Zmíněné projekty pomáhají řešit

¹¹³ Zákonem č. 427/2010 Sb. došlo **od 1.1.2011 k podstatné změně v působnosti správních orgánů v oblasti pobytu cizinců na území České republiky**. Z působnosti Policie České republiky byla na Ministerstvo vnitra **převzena agenda dlouhodobých víz** a oproti dřívější právní úpravě (tj. zákon č. 274/2008 Sb., který se měnil některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky) **došlo i k dřívějšímu převzetí agendy týkající se vydávání povolení k dlouhodobým pobytům cizincům z tzv. třetích států a agendy přechodných pobytů občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků**. Tímto zákonem byla současně **provedena reorganizace Služby cizinecké policie**. Zachováno bylo Ředitelství služby cizinecké policie a jeho detašovaná pracoviště (tj. pracoviště na mezinárodních letištích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v přijímacích střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu) a nově byly v rámci krajského ředitelství policie zřízeny odbory cizinecké policie (zrušena byla oblastní ředitelství Služby cizinecké policie a jejich dislokovaná pracoviště tj. inspektoráty cizinecké policie).

aktuální či potencionální krizové situace ve městech s významným počtem cizinců. Realizovány byly v Havlíčkově Brodě, Pardubicích, Plzni a ve čtyřech městských částech Prahy.

V roce 2010 byla zřízena další **Centra na podporu integrace cizinců**, a to v krajích Jihočeském, Karlovarském, Libereckém a Olomouckém, která doplnila již existující v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském, Ústeckém a Zlínském. Zmíněná centra zajišťují poskytování informací, poradenství, kurzy socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti; přispívají k vytváření platforem pro spolupráci v oblasti integrace cizinců v regionu s cílem umožnit zapojení veškerých subjektů, které mohou přispět k úspěšné realizaci politiky integrace.

Česká republika v hodnoceném roce pokračovala v úzké spolupráci s mezinárodními organizacemi a podílela se na řadě mezinárodních aktivit souvisejících s jednotlivými aspekty migrace. Vzhledem k tomu, že migrace tvoří společný zájem států Evropské unie, považuje Česká republika co nejužší mezinárodní spolupráci na bilaterální i multilaterální úrovni a aktivní zapojení se do formulování azylové a migrační politiky v rámci Evropské unie za významnou.

Při zpracování *Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010* Ministerstvo vnitra vycházelo nejen z resortních poznatků, ale rovněž z podkladů zpracovaných Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem financí, Ministerstvem kultury, Ministerstvem zdravotnictví a Bezpečnostní informační služby.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010 mapuje problematiku migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010 a přináší základní analýzu migračních trendů. Jedná se o ucelený materiál podrobně monitorující oblast migrace za dané období, který je vzhledem ke svému obsahu využitelný jako výchozí podklad pro specifikaci potřeb České republiky v oblasti migrace.

Abecední seznam použitých zkratk

BIS	- Bezpečnostní informační služba
CD	- Cestovní doklad
CDMG	- Řídící výbor pro migraci Rady Evropy (<i>Committee for Demography and Migration</i>)
CIREFI	- Centrum pro informace, diskusi a výměnu názorů k překačování hranic a imigraci (<i>Center for Information, Discussion and Exchange of Opinions on the Border Crossings and Immigration</i>)
CIS	- Cizinecký informační systém
EIF	- Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích
ENF	- Evropský návratový fond
ENO	- Evidence nežádoucích osob
EK	- Evropská komise
EP	- Evropský parlament
EUF	- Evropský uprchlický fond
ES	- Evropská společenství
ESSK	- Evidenční systém statistiky kriminality
EU	- Evropská unie
EU/EHP	- Evropský hospodářský prostor
EURES	- Evropské služby zaměstnanosti
EURODAC	- systém založený na povinném snímání otisků prstů žadatelů o azyl a cizinců nelegálně překračujících vnější hranice Evropské unie
FVH	- Fond pro vnější hranice
FRONTEX	- Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
GK	- Generální konzulát
ICP	- Inspektorát cizinecké policie
ICMPD	- Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (<i>International Centre for Migration Policy Development</i>)
IAS	- Integrační azylové středisko
INTI	- Integrace příslušníků třetích zemí (<i>Integration of third country nationals</i>)
IOM	- Mezinárodní organizace pro migraci (<i>International Organization for Migration</i>)
JHA	- Rada pro justici a vnitra
MOPNZC	- Meziřesortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPO	- Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MV	- Ministerstvo vnitra
MZV	- Ministerstvo zahraničních věcí
NM	- nelegální migrace
NP	- nelegální pobyt
NNO	- nevládní neziskové organizace
OAMP	- Odbor azylové a migrační politiky
ObŘ SCP	- Oblastní ředitelství služby cizinecké
ODL	- Oddělení doprovodu letadel
OBP	- Odbor bezpečnostní politiky
OPK	- Odbor prevence kriminality
OSČ	- Odbor specializovaných činností
OSN	- Organizace spojených národů
PČR	- Policie České republiky
PoS	- Pobytové středisko
PřS	- Přijímací středisko žadatelů o azyl
ŘSCP	- Ředitelství služby cizinecké policie
SCIFA	- Strategický výbor pro imigraci, hranice a azyl (<i>Strategic Committee on Immigration, Borders and Asylum</i>)

SCP	- Služba cizinecké policie
SD	- Skupina dokumentace
NC SIRENE	- Národní místo pro předávání a koorninaci informací (<i>Supplementary Information Ruquest At (the) National Entry</i>)
SIS	- Schengenský informační systém
SOZE	- Sdružení občanů zabývajících se emigranty
SPU	- Schengenská prováděcí úmluva
SUZ	- Správa uprchlických zařízení MV ČR
UNHCR	- Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>)
ÚOOZ SKPV	- Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
ÚIV	- Ústavu pro informace a vzdělávání
UZSI	- Úřad pro zahraniční styky a informace
VIS	- Vízový informační systém
VISION	- síť schengenských konzultací při udělování víz (<i>Visa Inquiry Open-Border Network</i>)
VSH	- vnější schengenská hranice
ZÚ	- Zastupitelský řad
ZZC	- Zařízení pro zajištění cizinců

Tabulková část

Seznam projektů realizovaných v rámci integrace cizinců